

T.C.
ÖZYEĞİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK BİLİM DALI
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SORUŞTURMA EVRESİNDE GİZLİLİĞİN İHLALİ SUÇU

Yüksek Lisans Tezi

ANIL AKYILDIZ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. ÖZLEM YENERER ÇAKMUT

İstanbul – 2020

TEŞEKKÜR

Hayatımın her aşamasında olduğu gibi tüm tez süresince benden desteklerini ve ilgilerini esirgemeyen annem Kadriye Akyıldız'a, babam Ömer Akyıldız'a ve kardeşim Beril Akyıldız'a teşekkür ederim. Onların sevgisi ve desteği bu süreçte de benim için çok kıymetliydi.

Tezimin danışmanlığını üstlenip bana kendisiyle çalışma fırsatı veren, tez konusunun seçiminden itibaren savunma gününe kadar hiçbir konuda desteğini ve zamanını esirgemeyen Sayın Hocam Prof. Dr. Özlem Yenerer Çakmut'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Yoğun çalışmalarından zaman ayırıp tez jürisinde yer alarak şahsımı onurlandıran ve çalışmamı bir üst perdeye taşıyan Sayın Hocam Prof. Dr. Dr. h. c. Yener Ünver'e müteşekkirim. Ayrıca, Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı'nda asistanlıklarını yapmaktan dolayı kendimi şanslı hissettiğim Sayın Hocalarımla nasıl bir akademisyen olmam gerektiği konusundaki yönlendirmeleri sayesinde de kendimi günden güne geliştirmekteyim. Bu hususta Sayın Hocalarımla üzerimdeki emeklerini yadsıyamayacağımı bir kere daha anmak isterim.

Tez savunma jürisinin değerli üyesi, kıymetli vaktini ayırıp tezimi detaylı bir biçimde inceleyen ve çalışmamı çok değerli katkılarda bulunan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Zafer İçer'e teşekkür ederim.

Tezin hazırlanması sürecinde konuyu farklı açılardan ele alınması aşamasında fikir alışverişinde bulunduğum ve tüm yoğunluğuna rağmen benimle uzun tartışmalar yapmaktan imtina etmeyen değerli dostum Arş. Gör. Eşref Barış Börekçi'ye teşekkürü borç bilirim. Tez yazım süresince aynı odayı paylaştığım, birlikte olduğumuz her an beni daha fazla çalışmam için zorlayan, yazdığım bölümleri titizlikle okuyup en sert eleştirilerini benden esirgemeyen, kıymetli dostum Arş. Gör. Burak Sak'a müteşekkirim.

Tez süresince, 2210-A Genel Yurt İçi Yüksek Lisans Burs Programı 2018/2 bursiyeri olarak maddi destek aldığım TÜBİTAK'a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, yazım sürecinin tüm zorluklarını benimle doğrudan yaşayan ve desteğini her zaman kalbimde hissettiğim Av. Melis Yazıcı, iyi ki hayatımdasın.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

§ 1. Soruşturma Evresi	4
I. Kavram	4
II. Amacı	5
III. Süjeler.....	5
1. Cumhuriyet Savcılığı.....	5
2. Sulh Ceza Hâkimi.....	7
3. Adli Kolluk.....	8
4. Şüpheli.....	10
5. Müdafî	11
6. Suçtan Zarar Gören/Mağdur ve Avukatı	15
IV. Özellikleri	17
1. Yazılılık	17
2. Dağınkılık.....	18
3. Kurala Bağlı Olmama.....	19
§ 2. Soruşturmanın Gizliliği	20
I. Kavram	20

II. Tarihi Gelişim.....	21
III. Amacı	23
1. Soruşturmanın Etkinliği	24
2. Lekelenmeme Hakkı.....	25
IV. Silahların Eşitliği İlkesi	28
V. Konusu.....	31
1. Şüphelinin İfadesinin Alınması, Bilirkişi/Tanığın Dinlenmesi.....	31
2. Keşif, Yer Gösterme ve Teşhis İşlemleri	34
3. Koruma Tedbirlerine İlişkin Kararlar.....	37
4. Soruşturma Dosyası.....	40
A. Stüjelere Göre Dosya İnceleme Yetkisi.....	40
a. Şüpheli	40
b. Müdafî	42
c. Mağdur veya Suçtan Zarar Gören ve Avukatı.....	46
B. Dosya İnceleme ve Örnek Alma Usulü	47

İKİNCİ BÖLÜM

SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİ İHLAL SUÇLARININ KANUNİ UNSURLARI

§ 1. Genel Olarak.....	51
§ 2. Korunan Hukuksal Değer	55
I. Adliyeye Karşı Suçlar.....	57
II. Soruşturmanın Gizliliğinin Alenen İhlal Edilmesi Suçu	60
III. Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu	62
IV. Görüntülerin Yayınlanması Suçu	64
§ 3. Maddi Konu.....	66
I. Soruşturmanın Gizliliğinin Alenen İhlal Edilmesi Suçu	68

II.	Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu	70
III.	Görüntülerin Yayınlanması Suçu	74
§ 4.	Fail	76
I.	Soruşturmanın Gizliliğinin Alenen İhlal Edilmesi Suçu	79
II.	Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu	81
III.	Görüntülerin Yayınlanması Suçu	82
§ 5.	Mağdur	82
I.	Soruşturmanın Gizliliğinin Alenen İhlal Edilmesi Suçu	84
II.	Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu	87
III.	Görüntülerin Yayınlanması Suçu	87
§ 6.	Suçların Unsurları	88
I.	Maddi Unsuru	88
1.	Soruşturmanın Gizliliğinin Alenen İhlal Edilmesi Suçu	93
2.	Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu	103
3.	Görüntülerin Yayınlanması Suçu	105
II.	Hukuka Aykırılık Unsuru	109
1.	Kanun Hükmünü İfa	111
2.	Hakkın Kullanılması	112
A.	Savunma Hakkı	114
B.	Haber Verme Hakkı	117
3.	İlgilinin Rızası	122
III.	Manevi Unsuru	123
1.	Gizliliğin Alenen İhlal Edilmesi Suçu	123
2.	Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu	126
3.	Görüntülerin Yayınlanması Suçu	128
§ 7.	Suç ve Cezayı Etkileyen Haller	129

I. Suçu Ağırılaştıran Nedenler	131
II. Suçu Hafifleten Nedenler	133

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİ İHLAL SUÇLARININ ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ, MUHAKEME USULÜ VE BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRMA

Ő 1. Suçun Özel Görünüş Şekilleri	136
I. Teşebbüs	136
II. İçtima	140
III. İştirak	149
Ő 2. Yaptırım	150
Ő 3. Zamanaşımı	152
Ő 4. Muhakemeye İlişkin Kurallar.....	154
Ő 5. Benzer Suçlarla Karşılaştırma.....	157
I. Duruşmanın Gizliliğini İhlal Suçu.....	157
II. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu	158
III. Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu	160
IV. Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu.....	161
V. Yargı Görevini Yapanı, Bilirkişiyi, Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçu	162
VI. Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu.....	164
SONUÇ.....	166
KAYNAKÇA	172

KISALTMALAR

AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
Alman CMK	: Alman Ceza Muhakemesi Kanunu
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
Bak.	: Bakınız
Bs.	: Baskı
C.	: Cilt
CMK	: 04.12.2004 Gün ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	: 04.04.1929 Gün ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
Çev.	: Çeviren
D.	: Daire
Dan.	: Danıştay
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ed.	: editör
e.t.	: erişim tarihi
İDDK	: Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
Karş.	: Karşılaştırınız
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname

KÜHFD	: Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
m.	: madde
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
prg.	: paragraf
RG	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: 26.09.2004 Gün ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TKK	: 27.12.2007 Gün ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
Y. CD.	: Yargıtay Ceza Dairesi

ÖZET

Bu çalışmada, Türk Ceza Kanunu'nun *Gizliliğin İhlali* başlıklı 285. maddesinde düzenlenen dört suç tipinden soruşturma evresiyle ilişkili olan üçü inceleme konusu yapılmıştır. İlgili maddenin 2012 yılında yeniden düzenlenmesi, suçların kapsamında önemli değişikliklere neden olmuş ve suçun oluşumu için yeni unsurlar eklenmesi nedeniyle suçların uygulanabileceği haller azalmıştır. Gizliliğin İhlali suçlarıyla soruşturmanın gizliliği ilkesinin korunması amaçlandığı için incelenen bu suçlar, ceza muhakemesinin işleyişiyle yakın ilişki içindedir. Ceza muhakemesinde geçerli olan soruşturmanın gizliliği ilkesi, bir yönüyle soruşturmanın etkin bir şekilde yapılmasını, bir diğer yönüyle de hakkında soruşturma yürütülen şüphelinin lekelenmeme hakkının korunmasını güvence altına almaktadır. Bu nedenle çalışmanın birinci bölümünde, soruşturma evresine ilişkin genel bilgiler verilerek özellikle soruşturmanın gizliliği ilkesinin kapsamı ve sınırları belirlenmiştir. İkinci bölümde ise üç suç tipi, korunan hukuksal değer ve kanuni unsurları bakımından incelenmiş, özellikle tartışmalı alanlar bakımından öğretilerdeki görüşlere yer verilerek değerlendirmelerde bulunulmuştur. Üçüncü ve son bölümde ise suçların özel görünüş biçimleri ve muhakeme usulleri bakımından göstermiş olduğu özellikler ve benzer suçlarla farklılıkları incelenmiştir. Ayrıca çalışmamızda, gizliliğin ihlali suçlarının basın özgürlüğünü sınırlayıcı etkisi dikkate alınarak soruşturmanın gizliliği ilkesi ile basının haber verme özgürlüğü arasındaki çatışmanın nasıl çözümlenmesi gerektiği tespit edilmiştir. Gizliliğin İhlali suçlarının özellikle lekelenmeme hakkı bakımından yeterli korumayı sağlamıyor olması eleştirilmiş ve bu kapsamda maddenin kapsamının genişletilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gizliliğin ihlali suçu, soruşturma, soruşturmanın gizliliği, dosya inceleme hakkı, adli haber, lekelenmeme hakkı.

ABSTRACT

In this study, three of out of four types of crimes regarding the investigation stage regulated under Article 285 titled “Breach of Confidentiality” of the Turkish Criminal Code numbered 5237 were examined. The rearrangement of the relevant article in 2012 caused significant changes in the scope of crimes and decreased its applicability due to the new elements required for formation of the crimes. There is a close relationship between the crimes evaluated under this study and the criminal procedure process since crimes of Breach of Confidentiality aim to protect the principle of the confidentiality of the investigation. On one hand, principle of confidentiality of the investigation ensures that the investigation is conducted efficiently and on the other hand it protects the right not to be stained of the suspects who are being investigated. Therefore, in the first chapter of this study, general information regarding the investigation stage was presented and especially the scope and the limits of the principle of the confidentiality of the investigation were defined. In the second chapter, the three types of crimes were examined in terms of the protected legal value and the elements of the crimes; and evaluations were made by including the opinions in the legal doctrine especially for the disputed subjects in this matter. In the third and the last chapter, special appearance of the crimes, their characteristics in terms of procedural processes and their differences from other similar crimes were evaluated. In addition, the method to solve the conflict between the principle of confidentiality of the investigation and freedom of press by considering the limiting effect of the crimes of breach of confidentiality on the freedom of the press was determined in our study. The crimes of Breach of Confidentiality were criticized for not providing adequate protection especially in terms of the right not to be stained, and it has been concluded that the scope of the article should be extended.

Key Words: The crime of the breach of confidentiality, investigation, confidentiality of the investigation, the right not to be stained.

GİRİŞ

Tez çalışmamız kapsamında, Türk Ceza Kanunu'nun *Özel Hükümler* kitabında, *Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler* başlıklı dördüncü kısmın *Adliye Karşı Suçlar* başlıklı ikinci bölümünde 285. maddesinde yer alan *Gizliliğin İhlali* suçlarından, soruşturma evresini ilgilendiren soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal, taraflara karşı gizliliğin ihlali ve görüntülerin yayınlanması suçları incelenecektir. İncelenecek olan suçların tamamı soruşturma evresinde geçerli olan soruşturmanın gizliliği ilkesi ile yakın ilişki içindedir. Kovuşturma evresindeki aleniyet ilkesinin aksine soruşturma evresinde geçerli olan gizlilik ilkesi ile soruşturmanın etkin bir şekilde yürütülmesi sonucunda ceza adaletinin sağlanmasını ve hakkında soruşturma yürütülen kimselerin toplum gözünde suçlu olarak algılanmasının önlenmesiyle birlikte lekelenmeme haklarının ve bununla bağlantılı suçsuzluk karinesinin güvence altına alınmasını sağlamaktadır. Türkiye'de en son yayınlanan 2018 yılına ilişkin istatistiklere¹ bakıldığında, on iki yaş üzerindeki her yüz bin kişiden 8441'i, bir soruşturma nedeniyle şüpheli konumuna gelmiştir, Aynı rapora göre, soruşturma evresinde karara bağlanan dosyaların yüzde 33,9'u hakkında kamu davası açılmıştır. 2018 yılı içinde karara bağlanan dosyaların ise yüzde 48,1'i hakkında mahkûmiyet kararı verilmiştir. Tüm bu istatistikler dikkate alındığında, lekelenmeme hakkı ve suçsuzluk karinesinin korunmasının ne kadar önemli olduğu ve özellikle soruşturma evresinde haklarında büyük oranda ceza davası bile açılmayacak kişilerin ceza hukuku aracılığıyla da korunması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları da bu amaçların korunmasına hizmet etmektedir.

Soruşturmanın gizliliği ilkesinin mutlak olarak uygulanması bir yandan savunma hakkının kullanılmasını güçleştirecek bir yandan da basının haber verme özgürlüğünü kapsamında toplumun adli konulardaki haber alma özgürlüğünü kısıtlanmasına neden olacaktır. Bu nedenle soruşturmanın gizliliği ilkesinin ihlalinin yaptırımı bağlayan suçların sınırlarının belirlenmesi, basının haber verme özgürlüğünün sınırlarının belirlenmesini de sağlayacaktır. Suçları düzenleyen Türk Ceza Kanunu'nun 285. maddesinin 6352 sayılı

---

¹ Adli İstatistikler 2018, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr>, e.t. 25.09.2019.

Kanun'la yeniden düzenlenmesiyle birlikte, özellikle soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunun sınırları, suça yeni unsurlar eklenmek suretiyle daraltılmış ve bunun sonucunda soruşturmanın gizliliğini ihlal eden davranışların bir kısmı ceza hukuku alanı dışında bırakılmıştır. Basın özgürlüğü ve savunma hakkının kapsamının belirlenmesi adına soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarının incelenmesi ve sınırların belirlenmesi faydalı olacaktır. İnceleme konumuzu oluşturan suçların lekelenmeme hakkı, suçsuzluk karinesi, savunma hakkı ve basının haber verme özgürlüğü ile ilişkisi dikkate alındığında öğretilerdeki görüşlerin yanında tüm yargı organlarının konuyla ilgili kararlarından faydalanılması gerekmektedir. Tüm bu nedenlerle çalışmamızın konusunu ilgili hakların çatıştığı, soruşturma evresinde gizliliğin ihlali suçları olarak belirledik ve çalışmamız sonunda ilgili suçların uygulanmasıyla ilgili sorunlu alanların tespitini yapıp hangi durumlarda hangi hakların üstün tutulması gerektiğini belirleyip çözüm önerileri getireceğiz.

Çalışmamız üç ana bölümden oluşacaktır. Birinci bölümde, soruşturma evresinin amacı, bu evredeki süjeler ve evreye hâkim olan ilkeler açıklanacaktır. Bu bölümün devamında soruşturmaya hâkim olan ilkelerden çalışma konumuzu oluşturan suçlarla yakın ilişki içinde bulunan soruşturmanın gizliliği ilkesinin sınırları ve savunma hakkı ile ilişkisi belirlenecektir. Bu belirleme sırasında soruşturma evresinde yapılan çeşitli muhakeme işlemleri bakımından kimlerin hazır bulunabileceği ve gizliliğin ne zamana kadar nasıl uygulanması gerektiği belirlenecektir. Nitekim bu belirlemenin yapılması, sonraki bölümde yapılan suç incelemeleri bakımından suçun konusunu oluşturan işlemlerin sınırlarının çizilmesi için de faydalı olacaktır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, öncelikle soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarıyla korunan hukuksal değer tespit edilecektir. Bölümün devamında, suçların fail, mağdur, maddi konu, maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık unsuru bakımından gösterdiği özellikler ayrıntılı olarak incelenip son olarak da suça ve cezaya etki eden haller incelenecektir. Bu inceleme sonucunda özellikle suçun sınırları belirlenerek basının haber verme özgürlüğüyle lekelenmeme hakkı ve maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaat arasındaki dengenin nasıl kurulması gerektiği belirlenecektir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise öncelikle incelenen suçların teşebbüs, iştirak ve içtima bakımından gösterdiği özellikler incelenecek ve suçların yaptırımı ve zamanaşımı belirlenecektir, Bölümün devamında ise suçların muhakemeye ilişkin kurallar bakımından gösterdiği özellikler değerlendirilecek ve son olarak da suçların benzer suçlarla farkları incelenecektir.

Çalışmamızın sonuç bölümünde ise tezimizde ulaşılan sonuçlar özetlenerek suçun kanuni düzenlemesine ilişkin çeşitli önerilerde bulunulacaktır. Gereksiz tekrarlardan kaçınmak adına bu bölümde, olan ve olması gereken hukuk açısından görüşlerimizin gerekçeleri mümkün olduğunca özetlenerek verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

§ 1. Soruşturma Evresi

I. Kavram

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun² tanımlar başlıklı 2. maddesinde, soruşturma evresi, “*kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evre*” olarak gösterilmiştir.³ İlgili maddeye göre; soruşturma evresi, suç haberinin, re'sen, ihbar, şikâyet, tutanak, yabancı hükümetin ya da Adalet Bakanı'nın talebi ile yetkili makamlar olan kolluk veya savcılıkça öğrenilmesiyle başlar,⁴ kamu davasının açılıp açılmayacağına göre farklı biçimlerde sona erer. Soruşturma evresinde yürütülen araştırma faaliyetleri neticesinde, kamu davası açılmasına gerek olup olmadığı belirlenecektir⁵. Kamu davası açılması gereken hallerde iddianamenin kabulüne kadar, kamu davası açılması için yeterli şüphe bulunmadığı veya kovuşturma olanağının bulunmadığı hallerde⁶ ise kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın kesinleşmesine kadar devam eder. Soruşturma konusu suçun ön ödeme ve uzlaşma kapsamında kalan suçlardan biri olması ve uzlaşma ve ön ödemenin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması hallerinde de soruşturma evresi sona erer.

² 04.12.2004 Gün ve 5271 sayılı Kanun. RG 17.12.2004, No.25673.

³ Kanun'da “*suç şüphesinin öğrenilmesi*” ifadesinin yerine “*suçun işlendiğinin öğrenilmesi*” ifadesi kullanılmasının daha yerinde olacağı hakkında görüş için bak. Özbek, V.Ö./Doğan, K./Bacaksız, P., Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 12. Bs., Ankara 2019, 188.

⁴ Ünver, Y./Hakeri H., Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, 16. Bs., Ankara 2019, 500.

⁵ Öztürk, B./Tezcan, D./Erdem, M. R./Sırma Gezer, E./Saygılar Kırt, Y. F./Alan Akcan, E./Özaydın, Ö./Erden Tütüncü, E./Altınok Villemin, D./Tok, M. C., Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 13. Bs., Ankara 2019, 594.

⁶ Yeterli şüphe bulunmaması ve kovuşturma olanağının bulunmaması halleri haricinde, cezayı kaldıran hal olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabileceği veya şahsi cezasızlık sebebinin bulunduğu durumlarda Cumhuriyet savcısı takdir yetkisini kullanarak kovuşturmayaya yer olmadığına karar verebilir (CMK m. 171/1).

II. Amacı

Soruşturma faaliyetinin temel amacı, öğrenilen suç şüphesinin aydınlatılması, olayla ilgili olarak şüphelinin lehine ve aleyhine olan delillerin toplanması, bu delillerin koruma altına alınması ve yapılan araştırma sonucunda yeterli suç şüphesinin oluşup oluşmadığının tespit edilmesidir⁷. Ancak soruşturma evresinde maddi gerçeğin hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya konulması beklenmez. Bunun yerine kamu davası açılmasına gerek olup olmadığı araştırılır ve eğer dava açılacak ise maddi gerçeğin ortaya çıkarılması hedeflenen kovuşturma evresine hazırlanılır⁸. Daha sonra yapılan kovuşturma evresinde oluşturulacak hükme esas alınan delillerin büyük çoğunluğu, soruşturma evresinde toplanmaktadır. Bu sebeple, suçun işlenmesinden kısa bir süre sonra başlanan soruşturma evresinde ele geçirilen bu delillerin, toplanması ve kovuşturma aşamasında kullanılabilir şekilde muhafaza edilmesi, suçun aydınlatılabilmesi ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için büyük bir öneme sahiptir⁹. Bu sayede kovuşturma evresi mümkün olan en çabuk şekilde tamamlanabilecektir.

III. Süjeler

Soruşturma işlemleri kural olarak Cumhuriyet savcısı ve onun emir ve talimatlarına göre hareket eden kolluk tarafından yürütülür (CMK m. 160). Bir hâkim kararına ihtiyaç gereken durumlarda ya da istisnai hallerde iddia makamı olarak sulh ceza hâkimi de soruşturma evresinde görev alabilir. Bunun yanında şüpheli, müdafî, mağdur, suçtan zarar gören ve avukatı da soruşturma evresinin diğer süjeleridir.

1. Cumhuriyet Savcılığı

Soruşturma evresini yürütecek esas makam savcılıktır. Cumhuriyet savcısı suç şüphesini öğrendiği andan itibaren, olayın esasını araştırarak kamu davasının açılması

⁷ Yurtcan, E., Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (CMK), Seçkin Yayıncılık, 9. Bs., Ankara 2019, 533; Parlar, A./ Çetin A., Ceza Muhakemesinde Soruşturma Evresi ve Uygulaması, Aristo Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 2017, 69.

⁸ Özbek/Doğan/Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, 188.

⁹ Center, N./ Zafer, H., Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, 16. Bs., İstanbul 2019, 93.

gereken bir durum olup olmadığını tespit eder ve varacağı sonuca göre iddianame düzenler, ya da kamu davasının açılmasına yer olmadığına ilişkin karar verir (CMK m. 170-172). Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresiyle ilgili işlemleri bizzat kendi icra edebileceği gibi¹⁰, kolluğa vereceği emir ve talimatları aracılığıyla da soruşturma evresini yürütebilir (CMK m. 161/1)¹¹. Bununla birlikte emri altında bulunan kolluk görevlileri dışında da tüm kamu görevlilerinden de bilgi talep edebilir.

Cumhuriyet savcısı bir suç şüphesinin varlığını öğrendiği andan itibaren, vakit kaybetmeksizin olayın gerçeklerini araştırmaya ve hukuka uygun yollarla delilleri toplamaya başlar¹². Ceza muhakemesinde kabul edilen delil serbestisi ilkesi gereğince hukuka uygun yollarla elde edilmek koşuluyla, olayı aydınlayabilecek her türlü delil toplanır. Nelerin delil olabileceği konusundaki serbesti kadar delillerin nasıl toplanacağı konusunda da bir sınırlama yapılmamıştır. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 161 uyarınca Cumhuriyet savcısının her türlü araştırmayı yapma yetkisi bulunmaktadır. Her somut olay kendine özgü özellikler taşıdığından, araştırma metotlarının sınırlandırılması mümkün değildir. Ancak, hak ve özgürlüklere doğrudan bir müdahale gerektiren işlemlerin, genel yetki kuralına göre yapılması mümkün değildir. Bu tür özel yetki gerektiren işlemlerin savcılık tarafından yapılabilmesi için, kanunda açıkça düzenlenmeleri ve savcılığın yetkili olduğunun gösterilmesi gerekmektedir¹³.

Özellikle soruşturmanın yürütülmesi aşamasında sahip olunan bu geniş yetkiler dikkate alındığında savcılık makamının tarafsızlığı hususunun tespit edilmesi önemlidir. Savcılık makamı, kamu adına iddia faaliyetlerini yürütmesi ve savunma tarafının karşısında muhakemenin taraflarından birini oluşturması bakımından makam olarak

---

¹⁰ Savcı, soruşturma evresindeki tüm işlemleri bizzat yapma yetkisine sahiptir. Ancak, Çocuk Koruma Kanunu m. 15 uyarınca suça sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemlerinin bizzat görevli savcı tarafından yapılması zorunludur. Her soruşturma işlemi bakımından mevcut olan bizzat yapma yetkisi, suça sürüklenen çocuklar bakımından zorunluluk haline getirilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bak. İpek, A. İ., Suça Sürüklenen Çocukların Muhakemesi, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2014, 101.

¹¹ Erem, F., Ceza Usulü Hukuku, Sevinç Matbaası, 4. Bs., Ankara 1973, 223; Yenisey, F., Hazırlık Soruşturması ve Polis, Beta Yayınevi, 3. Bs., İstanbul 1993, 68; Yurtcan, CMK Şerhi, 550; Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 212, 217; Gökçen, A./ Balcı, M./ Alşahin, M. E./ Çakır, K., Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, 4. Bs., Ankara 2020, 547.

¹² Şık, H., Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2018, 201.

¹³ Genel ve özel yetki kurallarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bak. Şahin, C./ Göktürk, N., Ceza Muhakemesi Hukuku I, Seçkin Yayıncılık, 10. Bs., Ankara 2019, 96-98.

tarafıdır¹⁴. Ancak, devletin sahip olduğu tüm güç ve yetkileri kullanarak soruşturmayı sürdüren Cumhuriyet savcısının, soruşturma evresini yürütürken şüphelinin hem lehine hem aleyhine olan tüm delilleri toplama yükümlüğü de bulunmaktadır (CMK m. 160/2). Buna ek olarak, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 260/3'te Cumhuriyet savcısının sanık lehine de kanun yollarına başvurabileceği düzenlenmiştir. Birbiriyle çelişir bu iki husus savcılarının tarafsızlığının kendine özgü bir nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır. Savcılık makamı her ne kadar iddia makamı olması dolayısıyla bir taraf olsa da öğretilerde katıldığımız görüşe¹⁵ göre, mağdur ve şüpheliye eşit uzaklıkta yaklaşmalı, kendini herhangi bir tarafın temsilcisi gibi görmeden tarafsızlıkla hareket etmelidir¹⁶.

2. Sulh Ceza Hâkimi

Soruşturma evresinde, sulh ceza hâkimi iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki soruşturma esnasında hâkim kararı gerektiren bir işlemin yapılması, diğeri ise “zorunluluk savcısı” olarak da adlandırılan ve Ceza Muhakemesi Kanunu m. 163'te düzenlenmiş soruşturmanın doğrudan sulh ceza hâkimi tarafından yapılmasıdır.

Soruşturma evresinde hâkim kararı gerektiren işlemler, niteliği itibarıyla hak ve özgürlüklere daha yoğun bir müdahalede bulunduğu için, kanun koyucu tarafından ilgili işlemlerin yapılması için savcı emri yeterli görülmemiş ve ayrıca bir hâkim kararı aranmıştır. Bu evrede başvuru koruma tedbirlerinin önemli bir kısmında hâkim kararı aranmaktadır. Hâkim kararı gereken bu hallerde de öncelikle Cumhuriyet savcısı bir talepte bulunur ve sulh ceza hâkimi, ilgili talebi değerlendirerek kanaatine göre bir karar verir. Soruşturma aşamasında hâkimin re'sen harekete geçmesi, delil toplaması veya bir koruma tedbirine hükmetmesi mümkün değildir¹⁷. İşlemin yapılmasının doğrudan hâkim kararına bağlandığı haller dışında da Ceza Muhakemesi Kanunu'nda kovuşturmayaya yer

¹⁴ Tosun, Ö., Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Genel Kısım, Sulhi Garan Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1971, 370; Şahin/Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku I, 91.

¹⁵ Schroeder, F. C./ Verrel, T., (Çev. Oktar, S.), Ceza Muhakemesi Hukuku, Yetkin Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2019, 59; Centel, N., “Adil Yargılanma Hakkı ve Savcının Tarafsızlığının Güvencelenmesi”, Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Konular, Nur Centel(ed.), On İki Levha Yayınları, 1. Bs. İstanbul 2015, 105-109; Ünver, Y./ Hakeri H., , Ceza Muhakemesi Hukuku, C.I, Adalet Yayınevi, 15. Bs., Ankara 2019, 374; Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, 210.

¹⁶ Karş. Özbek/Doğan/Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, 195, 196.

¹⁷ Yenisey, F./ Nuhoglu, A., Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 7. Bs., Ankara 2019, 157.

olmadığı kararı veya gözaltı kararı gibi soruşturma evresinde yapılan işlemlerle ilgili itiraz kanun yolu öngörüldüğünde, ilgili itirazı inceleyerek karara bağlayacak süje sulh ceza hâkimliğidir.

Sulh ceza hâkiminin zorunluluk savcısı olarak görev yapacağı durumlar ise Ceza Muhakemesi Kanunu m. 163'te düzenlenmiştir. Buna göre, sulh ceza hâkiminin doğrudan soruşturma işlemlerini yapabilmesi için; öncelikle suçüstü hali veya gecikmesinde sakınca bulunan bir hal olmalıdır ve bu durumlardan birinin yanında Cumhuriyet savcısına erişilemiyor veya olayın genişliği itibariyle savcının iş yükünü aşıyor olması gereklidir. Bu düzenleme yalnızca sayılan istisnai hallerde geçerlidir ve savcılık makamının soruşturma evresinde asıl yetkili makam olma özelliğini etkilememektedir¹⁸.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda sulh ceza hâkiminin soruşturmayı doğrudan gerçekleştirdiği hallerde yetkisinin ne zaman sona ereceği açıkça düzenlenmemiştir. Cumhuriyet savcısına ulaşılamaması nedeniyle sulh ceza hâkiminin soruşturmayı yürüttüğü durumlarda savcıya ulaşıldığı ilk anda; olayın genişliği itibariyle savcının iş yükünü aşması durumunda ise başsavcılık tarafından yeterli sayıda savcı görevlendirildiği anda yetkinin sona erdiğinin kabul edilmesi gerekir¹⁹. Yetkisi sona erene kadar sulh ceza hâkimi, doğrudan iddia makamı gibi hareket edecek ve soruşturma işlemlerini gerçekleştirecektir. Ancak burada dikkat edilmelidir ki, eğer sulh ceza hâkiminin gerçekleştirmek istediği işlem, hâkim kararı gerektiriyorsa, soruşturmayı doğrudan yürüten sulh ceza hâkimi bu kararı kendisi veremeyecek, görevli başka bir sulh ceza hâkiminden ilgili kararın verilmesini talep edecektir²⁰.

3. Adli Kolluk

Adli kolluk, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 164/1'de "*Adli kolluk; 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun*

¹⁸ Özbek/Doğan/Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, 193.

¹⁹ Cankurt, E., "Soruşturmanın Sulh Ceza Hâkimi Tarafından Yürütülmesi - Kısa Bir İnceleme", Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, S.7, Haziran 2018, 276.

²⁰ Şahin/Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku I, 123.

Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi ve 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlilerini ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır.

Savcılık makamının soruşturma evresindeki yardımcısı adli kolluktur. Bir soruşturmanın yürütülmesi esnasında her aşamada adli kolluk birimleri Cumhuriyet savcısının emir ve talimatlarına göre hareket etmekle yükümlüdür²¹. Suç şüphesinin, öncelikle kolluk tarafından öğrenildiği hallerde de kolluk yalnızca mevcut delilleri korumak için tedbir almalı ve durumu derhal bağlı bulunduğu Cumhuriyet savcısına bildirmelidir. Cumhuriyet savcısına yapılan bu bildirimden itibaren de savcının emir ve talimatlarını uygulamalıdır²². Kaldı ki, kolluğun suç şüphesini ilk olarak öğrendiği ve olaya müdahale ettiği halde dahi, asli yetki savcılık makamındadır. Bir diğer deyişle, mülga Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu’ndan²³ farklı olarak, kolluğun kendi başına adli soruşturma yapma yetkisi bulunmamaktadır²⁴. Adli kolluğun, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 90’da yer alan yakalama koruma tedbiri dışında hiçbir soruşturma işlemini re’sen yapabilme yetkisi bulunmamaktadır. Bu değişiklikle, soruşturma evresinde kolluk uygulamaları nedeniyle meydana gelebilecek hak ihlallerinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir²⁵.

Cumhuriyet savcısı, soruşturma işlemlerini doğrudan yapabileceği gibi emrindeki adli kolluk aracılığıyla da gerçekleştirebilir. Soruşturma süreci başladığı andan itibaren, adli kolluk doğrudan savcıya bağlı olarak ve onun emirleri doğrultusunda işlem yapacaktır. Ülkemizde, bağımsız bir adli kolluk teşkilatı bulunmadığından, adli kolluk, görev aldıkları teşkilatları uyarınca İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ancak, Adli Kolluk Yönetmeliği²⁶ m. 5/6’da açıkça düzenlendiği üzere, soruşturma işlemleriyle ilgili olarak adli görevi bulunmayan üstlerinden emir ve talimat alamaz.

²¹ Polater, Y. Z., “Adli Kolluk-Savcı İlişkisi ve Soruşturmalara Etkisi”, TBB Dergisi, C.120, 2015, 313.

²² Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 129; Yurtcan, CMK Şerhi, 555.

²³ 04.04.1929 Gün ve 1412 sayılı Kanun. RG 20.04.1929, No.1172.

²⁴ Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma Gezer/Saygılar Kırıt/Alan Akcan/Özaydın/Erden Tütüncü/Altınok Villemin/Tok, Ceza Muhakemesi Hukuku, 597, 598; Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 217, 494; Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, 254, 548. Mülga Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu’ndaki durum hakkında bak. Yenisey, Hazırlık Soruşturması ve Polis, 196-199.

²⁵ Apaydın, C., “Ceza Hukuku Sistemindeki Savcı ve Kolluk Arasındaki İlişki”, Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Konular, Nur Centel (ed.), On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2015, 59.

²⁶ RG 01.06.2005, No.25832.

Adli kolluk görevlileri dışında diğer kolluk görevlileri de Ceza Muhakemesi Kanunu m. 165 uyarınca gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi üzerine adli kolluk faaliyetlerini gerçekleştirmekle yükümlüdür. Bu işlemlerle ilgili olarak savcının emir ve talimatlarını gecikmeksizin yerine getirmek zorundadır. Emir ve talimatlara uyulmaması halinde, hem adli kolluk görevlileri hakkında hem de adli kolluk görevlileri dışında adli kolluk görevini yapan diğer kolluk görevlileri hakkında, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 161/5'e göre, savcının doğrudan soruşturma yapma yetkisi bulunmaktadır. Soruşturma esnasında savcının emir ve talimatlarının yerine getirilmemesiyle ilgili, kamu görevlilerinin yargılanmasında aranan, yetkili mercinin izin vermesi koşulunu ortadan kaldıran bu düzenleme ile kolluk başta olmak üzere, tüm kamu görevlilerinin savcının talimatlarına uyması güvence altına alınmaktadır.

4. Şüpheli

Şüpheli, soruşturma evresinde suç şüphesi altında bulunan kişiyi ifade eder (CMK m. 2/1-a). Şüpheli sıfatı, suç şüphesinin yetkili mercilerce öğrenilmesi ve bu şüphenin belli bir kişi veya kişilerle ilişkilendirilmesi anında kazanılır²⁷ ve iddianamenin kabulü kararı veya kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilince ortadan kalkar. Kişinin şüpheli mi sanık mı olduğunun tespiti, sahip olduğu haklar bakımından bir farklılık yaratmaz²⁸. Sahip olunan haklar bakımından önemli olan şüpheli statüsünün kazanıldığı ilk anın tespit edilmesidir. Şüpheli sıfatının kazanılması için, başlangıç şüphesi seviyesinde bir suç şüphesi, kişi üzerinde toplanmış olmalı ve soruşturma makamlarında, kişiyi soruşturma iradesinin oluşması gerekmektedir²⁹.

Şüpheli statüsünün tespitine göre, kişinin soruşturma evresinde sahip olduğu haklar, kişiye uygulanabilecek tedbirler, kişi hakkında yapılacak işlemlerin usullerinde değişiklikler meydana gelecektir. Örneğin, ifade alma işlemi bakımından şüphelinin kollukta ifadesinin alınması mümkündür ve ifadesi alınmadan önce kendisine tüm hakları hatırlatılmalıdır (CMK m. 147). Ancak tanık statüsündeki bir kişinin ifadesi yalnızca

²⁷ Şüpheli sıfatının kendiliğinden değil savcılık tarafından yürütülen işlemlere bağlı olarak kazanılmaktadır. Bak. Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, 242.

²⁸ Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 166.

²⁹ Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 222.

savcı veya sulh ceza hâkimi tarafından alınabilir (CMK m. 43/5). Soruşturma evresinde ifadesi alınan kişinin tanık olması halinde, tümüyle gerçekleri söyleme yükümlülüğü altındadır. Buna karşılık şüphelinin, kimliğiyle ilgili sorulan sorular dışında susma hakkı bulunmaktadır ve gerçekleri söyleme yükümlülüğü yoktur³⁰. Ayrıca, şüphelinin ifade esnasında her durumda bir müdafiden yararlanma hakkı bulunmaktadır ve hatta Ceza Muhakemesi Kanunu m. 150/2,3. fıkralarındaki hallerden birinin bulunması halinde kişiye müdafî atanması zorunludur. Şüpheli hakkında çeşitli koruma tedbirlerine başvurulma imkânı bulunmaktadır ve şüpheli veya müdafii bu tedbirlerin denetimi için çeşitli kanun yollarına başvurabilir. Ancak şüpheli olmayan tanık veya suçtan zarar gören hakkında koruma tedbirlerine başvurulması mümkün değildir. Tanıklar hakkında yalnızca, kendilerine yapılan tebliğe rağmen ifadeye gelmemeleri halinde haklarında zorla getirme işlemi uygulanabilir (CMK m. 146/7).

5. Müdafî

Ceza Muhakemesi Kanunu m. 2/1-c müdafii, “*Şüpheli veya sanığın ceza muhakemesinde savunmasını yapan avukat*” olarak tanımlamıştır. Müdafî, hem soruşturma hem de kovuşturma evrelerinde, şüpheli veya sanığın savunmasını hazırlayacak, sahip olduğu hak ve yetkilerin kullanılmasını güvence altına alacak, adil yargılanma hakkının gereği olan hukuki anlamda bilgi desteği sağlayacak ve ceza muhakemesinde diyalektiğin gerçekleşmesine hizmet edecek toplumsal savunma makamıdır³¹. Bu noktada avukat ifadesi yerine müdafinin seçilmesi bilinçli bir tercihtir. Müdafî ile sanık veya şüpheli arasındaki ilişki basit bir vekâlet ilişkisinin ötesindedir. Müdafî kamusal bir faaliyet yürütmektedir ve yalnızca özel bir kişinin çıkarını korumanın ötesinde, kamu çıkarının korunmasını hedeflemektedir. Çünkü savunmanın sağlıklı bir şekilde yapılması şüpheli için olduğu kadar doğru bir kararın verilmesine hizmet

³⁰ Doğan, H., Hazırlık Soruşturmasında Savunma, Kazancı Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 1994, 94, 95.

³¹ Kocaoğlu, S. S., Müdafî, Seçkin Yayıncılık, 3. Bs., Ankara 2017, 51-53.

edeceğinden devlet için de önemlidir³². Bunun sonucu olarak da müdafaa ettiği kişinin lehine olmak koşuyla onun isteklerine aykırı davranabilir³³.

Muhakemede şüpheliye kendini savunma hakkının tanınması gerekli olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Şüphelinin teknik hukuki konulardaki bilgisizliği³⁴ ve bir suç isnadı altında olmanın yarattığı tedirginlik ruh hali sebebiyle müdafinin yardımı savunmanın eksiksiz yapılması adına oldukça önemlidir³⁵. Bu gerekçelerle müdafiden yararlanma hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m.6/3-c ve Ceza Muhakemesi Kanunu m. 149'da güvence altına alınmıştır. Buna göre, bir suç şüphesi altında bulunan herkesin kendi seçeceği veya devletin görevlendireceği bir müdafinin yardımından yararlanma hakkı bulunmaktadır. Müdafî kural olarak, sanık veya şüpheli tarafından isteğe bağlı olarak yetkilendirilir. Ancak, Ceza Muhakemesi Kanunu şüpheli veya sanıktan, muhakeme konusu suçun niteliğinden veya yapılmakta olan muhakeme işleminden kaynaklanan bazı hallerde müdafiden yararlanılmasını zorunlu kılmıştır³⁶.

Ceza muhakemesi süjelerinden biri olan müdafîin, bu kapsamda, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına katkıda bulunma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Ancak günümüz ceza muhakemesinde amaç maddi gerçeğe ulaşmanın³⁷ yanında, sanık haklarının da korunmasıdır³⁸. Bu sebeple, müdafîin kendi özgü durumu da dikkate alındığında, gerçeğin ortaya çıkarılmasında sınırsız bir yükümlülüğü bulunduğu bahsedilmesi mümkün değildir³⁹. Şüpheli aleyhine olan hususların araştırılmasına katkıda bulunması müdafiden beklenemez. Aksi takdirde şüphelinin müdafîye tam olarak güvenmesi mümkün olmayacaktır. Bunun sonucunda ise müdafî ile şüpheli arasındaki güven ilişkisi sağlanamayacağından, müdafîin kendinden beklenen faydayı sağlaması mümkün olmayacaktır. Müdafî, muhakemenin savunma kısmında yer almaktadır ve maddi gerçeğe

---

³² Kunter, N., Ceza Muhakemesi Hukuku, Doğan Kardeş Matbaacılık, 3. Bs., İstanbul 1967, 148; Centel, N., Ceza Muhakemesi Hukukunda Müdafî, Kazancı Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 1984, 10.

³³ Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, C. I, 444,445.

³⁴ Taner, T., Ceza Muhakemeleri Usulü, Kenan Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1945, 120.

³⁵ Tosun, Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Genel Kısım, 138; Centel, Müdafî, 9.

³⁶ Hangi hallerde zorunlu müdafîlik sisteminin kabul edildiğiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bak. Kocaoğlu, Müdafî, 131-134.

³⁷ Cihan, E., Ceza Muhakemesi Hukukunun Gayesi, İÜHFİM, C.28, S.3-4. 1962, 711.

³⁸ Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 43. Öğretide, ceza muhakemesinin amacının kısa bir şekilde ifade edilmesinin tehlikeli olabileceği söylenmekle birlikte kısaca amacın suç faillerinin güvenilir bir şekilde tespit edilmesi, soyut cezanın somutlaştırılması ve suçun kamu nezdinde aleni olarak tartışılması olduğu belirtilmektedir. Bak. Schroeder/Verrel (Çev. Oktar), Ceza Muhakemesi Hukuku, 33.

³⁹ Kocaoğlu, Müdafî, 255, 256.

ulaşılmasına katkıda sağlama yükümlüğü sanığın lehine olacak hususlarla sınırlıdır. Ancak, müdafî bakımından, sanığın yararına hareket etme yükümlülüğü, gerçeklerin saptırılması ve delillerin ortaya çıkmasının zorlaştırılması anlamına da gelmemektedir⁴⁰.

Savunma hakkı kapsamında, şüphelinin müdafiden yararlanma hakkı, kovuşturma evresinde olduğu kadar soruşturma evresinde geçerlidir⁴¹. Delillerin büyük oranda soruşturma evresinde toplanıyor olması ve soruşturma işlemlerinin bir bölümünün savcı emir ve talimatları altında dahi olsa yeterli hukuk bilgisi bulunmayan adli kolluk tarafından gerçekleştiriliyor olması, müdafîin bu evredeki önemini artırmaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 90/5 uyarınca, şüpheli ilk yakalandığı anda kendisine bir müdafîin yardımından yararlanma hakkı bulunduğu hatırlatılmalıdır. Bu sayede, şüphelin, kendisi hakkındaki isnatları müdafîin yardımı sayesinde daha iyi anlayabilecek ve bu durum da silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılamanın gerçekleşmesine hizmet edecektir⁴².

Soruşturma evresinde müdafî, dosyayı inceleme ve dosyadan örnek alma (CMK m. 153/1), şüphelinin ifadesi sırasında hazır bulunma (CMK m. 147/1-c), her aşamada şüpheli ile görüşme ve hukuki destekte bulunma (CMK m. 149/3), keşif (CMK m. 84/1), yer gösterme (CMK m. 85/2) ve arama (CMK m. 120/3) gibi soruşturma işlemleri sırasında hazır bulunma, delil toplanmasını talep etme gibi yetkilere sahiptir. Bu yetkiler mutlak olmayıp istisna olarak sınırlanabileceği haller de Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenmiştir. Dosyayı inceleme ve dosyadan örnek alma yetkisi bakımından sınırlama ancak sınırlı sayıda gösterilmiş suçlarla ilgili soruşturmalar bakımından Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından gerçekleştirilebilir. Şüphelinin ifadesi sırasında hazır bulunma yetkisi ise hazır bulunabilecek müdafî sayısı bakımından en fazla üç olacak şekilde sınırlandırılmıştır (CMK m. 149/2). Şüpheli ile müdafîin görüşmesi savunmanın hazırlanabilmesi için zorunlu olduğundan⁴³ Ceza Muhakemesi Kanunu'nda şüpheli ile müdafîin görüşmesi bakımından bir sınırlama hali

---

⁴⁰ Taner, Ceza Muhakemeleri Usulü, 125; Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 239.

⁴¹ Salduz v. Türkiye, 27.11.2008, Başvuru No: 36391/02, prg. 50, 51, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 22.03.2020.

⁴² Taner, F. G., Ceza Muhakemesi Hukukunda Adil Yargılama Hakkı Bağlamında Çelişme ve Silahların Eşitliği, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2019, 178.

⁴³ Centel, Müdafî, 138.

öngörülmemiştir. Ancak öncelikle yalnızca OHAL⁴⁴ döneminde geçerli olmak üzere 676 sayılı KHK⁴⁵ ile gelen sınırlama; sonrasında aynen kabul edilerek⁴⁶ kanunlaşmış ve kalıcı hale gelmiştir⁴⁷. Buna göre; Kanun'da sınırlı sayıda gösterilmiş suçlar bakımından gözaltındaki şüpheli ile müdafinin görüşme hakkı, Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza hâkimi kararıyla sınırlanabilecektir (CMK m. 154/2). Sınırlama süresince şüphelinin ifadesinin alınması mümkün değildir. Şüpheli ile müdafinin görüşmesinin engellenmesi savunma hakkının önemli ölçüde kısıtlanması anlamına gelmekle birlikte müdafî ile görüşmenin engellendiği bu süreçte şüphelinin ifadesinin alınamayacağına düzenlenmiş olması bu sakıncaların önemli ölçüde azaltmaktadır^{48 49}.

Gözaltında olan veya tutuklu bir şekilde yargılanan şüpheli ile müdafinin görüşmesi bakımından bir diğer önemli husus ise görüşmelerin gizli bir şekilde yapılabilmesidir. Şüphelinin müdafiyeye güven duyması için müdafî ile görüşmelerinin tamamen gizli olduğunu düşünmesi ve baskı altında kalmadan savunmasını hazırlayabilmesi gereklidir. Şüpheli ile müdafî arasındaki görüşmelerin her ne gerekçeyle olursa olsun denetlenmesi savunma hakkına zarar verecektir⁵⁰. Bu sebeple Ceza Muhakemesi Kanunu m. 154/1'de müdafî şüpheli arasındaki görüşmelerin "konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda" yapılması düzenlenmiştir. Bu konuya ilişkin olarak mevzuatta da herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiştir. Yalnızca OHAL dönemi boyunca geçerli olmak üzere, 667 sayılı KHK⁵¹ m. 6/1-d ile Cumhuriyet savcısının kararı ile tutuklu bulunanlarla müdafileri arasındaki görüşmelerin

⁴⁴ 20.07.2016 Gün ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan edilen OHAL 7 kez uzatılarak 20.07.2018 tarihinde sona ermiştir.

⁴⁵ 676 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, RG 29.09.2016, No.29872.

⁴⁶ 01.02.2018 Gün ve 7070 sayılı Kanun. RG 08.02.2018, No.20354 (Mükerrer).

⁴⁷ Aynı yöntemle getirilen bir düzenleme ile soruşturma evresinde ifade sırasında üç müdafinin hazır bulunabileceğine ilişkin düzenleme, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak duruşma sırasında da geçerli olacak şekilde genişletilmiştir (CMK m. 149/2).

⁴⁸ Yurtcan, CMK Şerhi, 530.

⁴⁹ AİHM, müdafî ile görüşmenin engellendiği aşamada alınan ifadelerin mahkûmiyet hükmüne esas alınmasının adil yargılanma hakkının ihlali olduğuna hükmetmektedir. Salduz v. Türkiye, 27.11.2008, Başvuru No: 36391/02, prg. 56, 57, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 22.03.2020.

⁵⁰ Donay, S., İnsan Hakları Açısından Sanığın Hakları ve Türk Hukuku, Fakülteler Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1982, 174-176.

⁵¹ 667 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname, RG 23.07.2016, No.29779.

sesli veya görüntülü olarak kaydedilmesi olanaklı hale gelmişti⁵². Söz konusu düzenleme yalnızca OHAL döneminde uygulanmış OHAL döneminin sona ermesiyle birlikte yürürlükten kalkmıştır. Müdafî ile şüphelinin görüşmesinin gizlilik esasına uyulmadan gerçekleştirilmesi savunma hakkının kullanılmasını neredeyse olanaksız hale getireceği için düzenlemenin kalıcı hale gelmemesi kanaatimizce de yerinde olmuştur^{53 54}.

6. Suçtan Zarar Gören/Mağdur ve Avukatı

Onarıcı adalet anlayışına göre, ceza muhakemesine konu olan fiilden esas zarar gören bu fiile doğrudan maruz kalan kişidir. Bunun sonucu olarak da modern ceza hukukunda, fiilden zarar gören bu kişilerin, muhakeme sürecine doğrudan katılmaları gerektiği kabul edilmiştir⁵⁵. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda mağdur ile suçtan zarar görenin hakları düzenlenirken, şüphelinin haklarıyla bir denge sağlanmaya çalışılmıştır⁵⁶. Mağdur veya suçtan zarar gören, iddianamenin kabul edilmesi anından itibaren davaya katılmak suretiyle, muhakemenin tarafı olabilir (CMK m. 237). Ancak bu kişilerin, davaya katılmalarından önce henüz soruşturma evresindeyken de bazı hakları bulunmaktadır.

Suçtan zarar gören ve mağdurun, soruşturma evresinde sahip olduğu haklar Ceza Muhakemesi Kanunu m. 234/1-a'da düzenleme altına alınmıştır. Maddede düzenlenen, mağdur ve suçtan zarar görenin sahip olduğu ilk hak, “*delillerin toplanmasını isteme*” hakkıdır. Soruşturma evresinde her türlü delili re'sen toplama yetkisi Cumhuriyet

⁵² 667 Sayılı KHK'da yer alan ilgili kısımla ilgili Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açılmıştır. Söz konusu başvuru Anayasa'nın 15, 19 ve 36. maddeleri uyarınca yapılan inceleme uyarınca reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesi ret kararını, söz konusu sınırlamanın yalnızca belli suçları işlemiş tutuklular için uygulanabileceğine ve düzenlemenin amacı dışında keyfi şekilde kullanılmasının önüne geçmek için yeterli güvencelerin sağlanmış olması esaslarına dayandırmıştır. Karar için bak. AYM, 24.7.2019, 2016/205, 2019/63, www.lexpera.com.tr, e.t.14.03.2020.

⁵³ Nitekim CMUK döneminde 3842 sayılı Kanun'la yapılan değişikliğe kadar 144. maddenin 2. fıkrasında müdafî ile tutukluların görüşmesinde hâkimin hazır bulunabileceğine ilişkin düzenleme yer almaktaydı ve öğretilde, söz konusu düzenlemenin kaldırılması gerektiği savunulmaktaydı. Bak. Centel, Müdafî, 147.

⁵⁴ AİHM, şüphelinin avukatıyla üçüncü kişilerin duyamayacağı şekilde gizli görüşme yapabilmesinin adil yargılanma hakkının temel gerekliliklerinden olduğunu kabul etmektedir. S. v. Switzerland, 28.11.1991, Başvuru No: 12629/77; 13965/88, prg. 48; Brennan v. The United Kingdom, 16.08.2001, Başvuru No: 39846/98, prg. 58; Öcalan v. Türkiye, 12.05.2005, Başvuru No: 46221/99, prg. 133, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 23.03.2020

⁵⁵ Baytaç, A. B., “Onarıcı Adalet'e Genel Bir Bakış”, İÜHFİM, C.71, S.1. 2013, 119.

⁵⁶ Özbek/Doğan/Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, 238.

savcısındadır (CMK m. 160/2). Burada mağdur veya suçtan zarar görene bizzat araştırma yapma hakkı tanınmamış, yalnızca araştırma yapılmasını isteme hakkı verilmiştir⁵⁷. Delil toplanmasını isteme hakkının mağdur ve suçtan zarar görene tanınması, ileride davaya katılma olanağı bulunan bu kişilerin, henüz kovuşturma aşamasına geçilmeden, soruşturmanın ilerleyişi konusunda etkili olmalarını sağlayacak ve maddi gerçeğe ulaşılması amacına hizmet ederek soruşturmanın hızlanmasına katkı sağlayacaktır.

Maddede belirtilen bir diğer hak, “*soruşturmanın gizliliği ve amacını bozmamak koşuluyla belge örneği isteme*” hakkıdır. Özellikle bir avukat tarafından temsil edilmeyen mağdur ve suçtan zarar görenlere bizzat dosyayı inceleme hakkı tanınması bireysel savunma hakkının güvence altına alınması bakımından önemlidir. Soruşturmanın mevcut durumu hakkında bilgi sahibi olmak maddede sayılan diğer haklar bakımından da bir ön koşul niteliğindedir. Hangi delillerin toplanıp hangilerinin toplanmadığı bilinmeksizin verimli bir şekilde delil toplanmasını istemek de güçleşecektir.

Mağdur ve suçtan zarar gören kendilerini seçecekleri avukat aracılığıyla temsil ettirme hakkına sahiptir. Bunun yanında “*cinsel saldırı suçu veya alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda*” barodan kendilerine avukat görevlendirilmesini isteme hakları bulunmaktadır (CMK m. 234/1-a-3). Ayrıca zorunlu müdafiliğe paralel şekilde, mağdurun, “*onsekiz yaşını doldurmamış, sağır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malûl*” olması hallerinde istemi bulunmasa dahi kendisine avukat atanacaktır (CMK m. 234/2). Şüpheli ve sanığa da tanınmış olan ücretsiz avukat yardımından faydalanma hakkının ve zorunlu müdafiliğin, daha sınırlı olarak da olsa suçtan zarar gören ve mağdura da tanınması silahların eşitliği ilkesinin soruşturma evresinde, kendini gösterdiği bir diğer nokta olmuştur⁵⁸.

Şüpheli ve suçtan zarar gören, avukatları aracılığıyla, “*soruşturma belgelerini ve elkonulan veya muhafaza altına alınan eşyayı inceletme*” hakkına da sahiptir (CMK m. 234/1-a-4). Bunun yanında müdafinin soruşturma dosyasını inceleme konusunda sahip olduğu yetkiler mağdur ve suçtan zarar görenin avukatı bakımından geçerlidir (CMK m. 153/5).

---

⁵⁷ Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 158.

⁵⁸ Seçkin, M. B., Mağdur Hakları, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2018, 166.

Soruşturma evresinde mağdur ve suçtan zarar görenin sahip olduğu son bir hak ise, “*kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz etme*” hakkıdır. Bu itiraz hakkının tanınmasındaki amaç, mağdur ve suçtan zarar görenin haklarının korunmasının yanında kamu davasının mecburiliği ilkesinin denetimini sağlamaktır⁵⁹. Ceza Muhakemesi Kanunu’nda, sulh ceza hâkimi tarafından verilen, tutukluluk talebinin reddedilmesi ve tutukluluğun kaldırılması kararlarına itiraz etme hakkı, suçtan zarar gören ve mağdurun hakları arasında sayılmamıştır. Öğretide bir görüşe göre, Ceza Muhakemesi Kanunu’nda düzenlenmemiş olsa da mağdur bu kararlara itiraz edebilmelidir⁶⁰.

IV. Özellikleri

1. Yazınlık

Kovuşturma aşamasında esas olan sözlülük ilkesinin aksine soruşturma evresinde yazınlık ilkesi geçerlidir⁶¹. Soruşturma evresinde yapılan işlemlerin kovuşturma evresine eksiksiz bir şekilde aktarılabilmesi, ceza muhakemesinde maddi gerçeğin bulunması amacına ulaşılması için oldukça önemlidir. Bu sebeple, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 169/2’de soruşturma evresinde yapılan her işlemin tutanağa bağlanacağı düzenlenmiştir. Yalnızca yazılı işlemlerin değil sözlü veya hareket şeklindeki işlemlerin de tutanakla tespit edilmesi suretiyle, kayıt altına alınması gerekmektedir⁶².

Soruşturma evresinde işlemlerin tutanağa bağlanması vasıtasıyla savcı hazır bulunmaksızın kolluk tarafından yapılan işlemlerin, soruşturmayı yürüten savcı tarafından incelenmesi, denetlenmesi ve bir sonraki soruşturma işlemine esas oluşturması mümkün hale gelmektedir. Tutanağa bağlanmış bu işlemlerin, ayrıca savcı tarafından tekrarlanması gerekmeyecektir⁶³. Buna ek olarak ilgililer, kovuşturma evresinde işlemler

⁵⁹ Öztürk, B., Ceza Muhakemesi Hukukunda Kovuşturma Mecburiyeti, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1. Bs., Ankara 1991, 156, 157.

⁶⁰ Yenisey/Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 362; Özen, M., Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, 2. Bs., Ankara 2018, 371.

⁶¹ Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma Gezer/Saygılar Kırıt/Alan Akcan/Özaydın/Erden Tütüncü/Altınok Villemin/Tok, Ceza Muhakemesi Hukuku, 151; Gökçen/Balci/Alşahin/Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, 130.

⁶² Kunter, Ceza Muhakemesi Hukuku, 484.

⁶³ Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 113.

hakkında bilgi alma olanağına sahip olacak ve işlemlerin hukuka uygun yapıp yapılmadığını denetleyebilecektir⁶⁴. Bu sayede, toplumsal adaletin sağlanması amacıyla uygun olarak, soruşturmalar da daha kısa sürede tamamlanabilecektir⁶⁵.

2. Dağımlık

Soruşturmanın dağımlığı ilkesine göre, soruşturma evresi işlemleri, farklı zamanlarda, farklı yerlerde, farklı kişiler tarafından yapılabilir. Kovuşturma evresinde duruşmanın ara verilmeksizin bitirilmesinin kabul edilmiş olmasının aksine, soruşturma evresinde delil toplama işlemleri yapıldığı ve hâkimin delillere doğrudan doğruya temas etmesine gerek bulunmaması gerekçeleriyle dağımlık ilkesi kabul edilmiştir⁶⁶. Ayrıca, bu evrede uyuşmazlık hakkında kesin bir hüküm de verilmediğinden, bütün işlemlerin tek bir savcı tarafından yapılma zorunluğu yoktur⁶⁷. Burada önemli olan, soruşturmayı yürütme görevinin başsavcılığa ait olmasıdır. Savcılığın bölünmezliği ilkesi⁶⁸ uyarınca, başsavcılığa bağlı her bir savcının yaptığı işlemler başsavcılık adına yapılmış olacaktır. Bunun sonucu olarak da başsavcılık, soruşturmanın durumuna göre, bir veya birden fazla savcıyı görevlendirebileceği gibi, görevlendirilen savcılar da kendi aralarında iş bölümü yaparak soruşturmayı yürütebilecektir⁶⁹.

Dağımlık ilkesi soruşturmada yer alan bütün sùjeler için geçerlidir. Savcı, farklı işlemler için farklı adli kolluk görevlilerini görevlendirebilecektir. Ayrıca, gereklilik bulunan hallerde idari kolluk görevlileri de savcının emir ve talimatlarını yerine getirmekle yükümlüdür (CMK m. 165).

---

⁶⁴ Sevük, H. Y., “Soruşturma Evresine Hakim Olan İlkeler”, Fasikül Hukuk Dergisi, C.3, S.21, Ağustos 2011, 25.

⁶⁵ Tosun, Ö., Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Muhakemenin Yürüyüşü, Sulhi Garan Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1973, 28.

⁶⁶ Yenisey, Hazırlık Soruşturması ve Polis, 19.

⁶⁷ Tosun, Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Muhakemenin Yürüyüşü, 29; Doğan, Hazırlık Soruşturmasında Savunma, 10.

⁶⁸ İlke hakkında detaylı bilgi için bak. Keyman, S., Ceza Muhakemesinde Savcılık, Sevinç Matbaası, 1. Bs., Ankara 1970, 186-189.

⁶⁹ Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 498; Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 115.

3. Kurala Bağlı Olmama

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, soruşturma evresindeki işlemlerin; yapılma sırası, yapılma zamanları, hangi işlemlerin yapılacağı gibi hususlar konusunda detaylı kurallar yer almamaktadır⁷⁰. Her soruşturmanın kendine özel özelliklerine göre, ilgili Cumhuriyet savcısı bizzat takdir ettiği araştırma yöntemlerine başvurabilecektir. Buna karşılık, başvurulacak tedbirlerin her daim hukuk devleti ilkelerine uygun olması zorunludur^{71 72}. Hukuk devleti ilkelerine uygun işlem yapma mecburiyeti nedeniyle kurala bağlı olmama ilkesi, “*keyfilik yasağı*” olarak da adlandırılmaktadır⁷³.

Kurala bağlı olmama özelliği, soruşturma evresinde, duruşmanın icrasında olduğu gibi katı şekil kurallarının bulunmamasına ilişkindir. Bu husus, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda kovuşturma evresine ilişkin hükümler göz önüne alındığında, her iki evrenin birbirinden farklı olarak düzenlendiğini göz önüne sermektedir. Bunun haricinde, soruşturma evresinde başvurulabilecek koruma tedbirlerinin şartları ve icrasında uygulanacak kurallar detaylı olarak düzenlenmiştir. Ne var ki, savcılık makamının bu tedbirlere, hangi sıra ile ne zaman başvuracağı konusunda takdir hakkı bulunmaktadır. Soruşturma evresinde delillerin mümkün olan en kısa sürede toplanmış olması gerektiği için⁷⁴ soruşturmaya konu her somut olayın özelliğine göre farklı araştırma metotlarının izlenmesi gerekir. Soruşturmayı yürüten savcı, bu soruşturmanın kendine özgü özelliklerini de dikkate alarak hangi işlemlere başvurulmasının gerekli olduğunu takdir edecek ve soruşturmayı buna göre yönetecektir. Bununla birlikte elde edilen her bir delilin hukuka uygun olması koşulu da devam etmektedir⁷⁵. Nitekim yasak usullerle elde

⁷⁰ Bu durumun soruşturma evresinde kuralsızlık anlamına değil çok sayıda hukuki sınırlamanın bulunmadığı anlamına geldiği hakkında bak. Schroeder/Verrel (Çev. Oktar), Ceza Muhakemesi Hukuku, 95.

⁷¹ Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 116; Parlar/Çetin, Soruşturma Evresi ve Uygulaması, 72.

⁷² Hukuk devleti ilkesinin ceza yargılamasında insan hakları ile bağlantılı kaynağı durumunda olduğu hakkında bak. Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, 109.

⁷³ Öztürk, Koğuşturma Mecburiyeti, 81.

⁷⁴ Tosun, Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Genel Kısım, 20.

⁷⁵ Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma Gezer/Saygılar Kırıt/Alan Akcan/Özaydın/Erden Tütüncü/Altınok Villemin/Tok, Ceza Muhakemesi Hukuku, 396; Yenisey/Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 505; Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 499. Delilin hukuka uygun olması koşulu, hem söz konusu delilin elde edilmesine hukuk düzeninin izin vermesiyle hem de delil elde edilirken hukukun izin verdiği sınırların içinde kalınmasına ilişkindir. Bak. Şenol, C., Teori ve Uygulamada Ceza Muhakemesinde Hukuka Aykırı Delillerin Kullanılması ve Değerlendirilmesi Yasağı, On İki Levha Yayıncılık, 1. Bs., İstanbul 2015, 76, 77.

edilen ifadelerin, hiçbir koşulda delil olarak değerlendirilemeyeceği açık hükme bağlanmıştır (CMK m. 148/3).

§ 2. Soruşturmanın Gizliliği

I. Kavram

Soruşturmanın gizliliği ilkesi, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 157’de “*Kanunun başka hüküm koyduğu hâller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir.*” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme ile ceza muhakemesi hukukunda geçerli olan aleniyet ilkesinin, soruşturma evresinde geçerli olmayacağı belirlenmiştir. Madde’de soruşturmanın gizliliği ilkesinin istisnasını savunma hakkının oluşturduğu düzenlenmiştir. Gizlilik ilkesi, hem soruşturma işlemlerinin icrasının gizli yapılması hem de yapılmış olan işlemlerin tutanaklarının gizli olması anlamına gelir⁷⁶.

Gizlilik, soruşturmanın başlangıcını teşkil eden suç şüphesinin öğrenilme anından başlayarak, iddianamenin kabulüne kadar devam eder. Gizliliğin sona erdiği süre, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 154/3’te müdafinin dosyanın içeriğine erişebileceği ve dosyadan bütün tutanakları alabileceği zaman da olan iddianamenin kabulü olarak belirlenmiştir. Basın Kanunu⁷⁷ m. 19’da yayın yasağının geçerli olduğu dönem, Ceza Muhakemesi Kanunu’ndaki hüküm esas alınmak suretiyle, aynı şekilde gösterilmiştir. İddianamenin kabulünden sonra ise kovuşturma evresinde, aleniyet ilkesi geçerli olmaya başlayacak, ayrıca bir kapalılık kararı verilmedikçe bütün duruşmalar herkese açık olarak gerçekleştirilecektir (CMK m. 182).

Soruşturmanın gizliliği dâhili ve harici gizlilik olmak üzere iki şekilde kendini göstermektedir. Dâhili gizlilik ilkesi; soruşturma işlemlerinin yapılması esnasında, Kanun’da hazır bulunma hakkı düzenlenmiş kişiler dışındaki kişilerin hazır bulunması

⁷⁶ Yenisey/Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 565; Okuyucu Ergün, G., Soruşturmanın Gizliliği, AÜHFİD, C.59, S.2, 2010, 249.

⁷⁷ 09.06.2004 Gün ve 5187 sayılı Kanun. RG 26.06.2004, No.25504.

yasağı ve yapılan bazı işlemlerin soruşturma süjelerinden gizlenmesi anlamına gelir. Harici gizlilik ilkesi ise, soruşturma işlemlerinin özellikle içerikleri hakkında, topluma bilgi verilmesi yasağını ifade eder⁷⁸.

II. Tarihi Gelişim

Soruşturmanın gizliliği ilkesi, Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki mevcut durumdan farklı olarak, mülga Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu'nda özel bir şekilde düzenleme altına alınmamıştır. Ancak kanunda yer almasa bile hazırlık soruşturmasının sağlıklı yürütülebilmesi için gizlilik ilkesi soruşturmanın bir özelliği olarak kabul edilmiştir⁷⁹. Bu dönemde gizlilik ilkesine ilişkin tartışmalar, ağırlıklı olarak gizliliğin, savunma hakkıyla ilişkisi bakımından ortaya çıkmaktaydı. Mülga Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu dönemini soruşturmanın gizliliği ilkesi bakımından; sanık hakları bakımından önemli iyileştirmeler sağlayan 3842 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu İle Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş Ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁸⁰ öncesi ve sonrası olmak üzere ikiye ayırarak incelemek yararlı olacaktır.

3842 Sayılı Değişiklik Kanunu öncesi dönemde, gizlilik ilkesi, mülga Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu m. 136, 142, 144, 161 ve 162. maddelerinde süjelerin hazırlık soruşturmasına katılma usulleri bakımından kendini göstermekteydi⁸¹. Gizlilik ilkesinin genel ilkelerini düzenleyen özel bir madde bulunmadığından, hazırlık soruşturmasının gizliliği kural kabul edilmekte ve Kanun'da süjeler bakımından açıkça düzenlenmiş haklar dışında mutlak olarak uygulanmaktaydı. Örneğin mülga Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu m. 143'e göre şüpheli ifadesi, bilirkişi raporu ve şüphelinin hazır bulunma yetkisi bulunan işlemlere ilişkin olan evraklar müdafî tarafından herhangi bir izne bağlı olmaksızın incelenebiliyordu. Maddede sayılı evraklar dışındaki soruşturma dosyası bakımından ise, soruşturmanın amacına zarar vermemesi koşuluna bağlı olarak savcıdan

⁷⁸ Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 248, 249.

⁷⁹ Kunter, Ceza Muhakemesi Hukuku, 484; Tosun, Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Muhakemenin Yürüyüşü, 25.

⁸⁰ 18.11.1992 Gün ve 3842 sayılı Kanun. RG 01.12.1992, No.21422.

⁸¹ Doğan, Hazırlık Soruşturmasında Savunma, 8.

izin alınması koşuluyla soruşturma evraklarının incelenmesi mümkündür⁸². Ancak Kanun'daki düzenlemeye rağmen uygulamada gizliliğin kural olduğu kabul edilerek hazırlık soruşturması evresinde müdafinin evrak inceleme yetkisi kabul edilmemekteydi⁸³.

3842 Sayılı Değişiklik Kanun'u sonrası dönemde ise savunma hakkının güvence altına alınması adına hazırlık soruşturmasının gizliliğini muhakeme süjeleri bakımından kural olmaktan çıkmış istisna haline gelmiştir⁸⁴. İlgili değişikliklerle müdafiyeye; mülga Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu m. 108/5'te şüpheli hakkında tutuklama kararı verileceği esnada ve mülga Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu m. 128'de yakalanan kişinin sorgusunda hazır bulunma yetkisi tanınmıştır. Ayrıca hazırlık soruşturmasındaki evrakların incelenmesi bakımından da mülga Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu m. 143 uyarınca; müdafiyeye tüm evrakları inceleme ve istediği evrakların örneğini harçsız alma hakkı tanınmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında da yürürlükteki Ceza Muhakemesi Kanunu 153/2 düzenlemesine benzer şekilde cumhuriyet savcısının talebi üzerine hâkim kararıyla dosyayı inceleme hakkının sınırlanabileceği düzenlenmiştir. Değişiklik öncesi hazırlık soruşturması evraklarının gizliliği kural, incelenmesi hâkim kararına bağlı istisna şeklinde düzenlenmişken, değişiklikten sonra kural inceleme serbestisi ancak koşulları varsa hâkim kararıyla sınırlama yapılabileceği kabul edilmiştir. Bu durum maddede değişiklik yapan 3842 sayılı Kanun m. 19 Gerekçesi'nde de "...*hazırlık tahkikatının gizliliği sanık ve müdafii yönünden genel bir kural değildir*" şeklinde ifade edilmiştir.

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun yapılması sürecindeki ortaya çıkan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Tasarısı'nda⁸⁵ soruşturmanın gizliliği ilkesi 159. maddede üç fıkra halinde düzenlenmiştir. İlk fıkra Ceza Muhakemesi Kanunu 157/1 olarak herhangi bir değişikliğe uğramaksızın kanunlaşmıştır. Tasarının ikinci fıkrasında, Cumhuriyet savcısının yürüttüğü soruşturmaya ilgili soruşturmanın etkinliğine ve gizliliğine zarar vermeyecek şekilde basına bilgi verebileceği düzenlenmiştir.

---

⁸² 3342 Sayılı Kanun öncesi dönemde evrakın incelenmesi için gereken izin kaldırılması ve dosyayı inceleme hakkının kural haline getirilmesi gerektiği görüşü hakkında bak. Centel, Müdafii, 118-120.

⁸³ Yurtcan, E., CMUK Serhi 1995, C.1, Alfa Yayınevi, 2. Bs., İstanbul 1995, 868.

⁸⁴ Doğan, Hazırlık Soruşturmasında Savunma, 8.

⁸⁵ Tasarı metni ve Gerekçesi için bak. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Tasarısı ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/535, 1/292), TBMM, Dönem: 22, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı: 698, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss698m.htm>, e.t. 10.07.2019.

Bilgilendirme yapmanın gerekçesi, “yanlış bilgilerin yayılmasını ve suçsuzluk karinesinin ihlalini önlemek” olarak belirlenmişti. Madde metninden ikinci fıkranın esasında şüphelinin haklarını ve toplum gözündeki itibarını korumak amacıyla düzenlendiği anlaşılmaktadır. Tasarı’nın üçüncü ve son fıkrasında ise, soruşturmaya katılanlardan, gizliliğe aykırı hareket edenler hakkında Türk Ceza Kanunu hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir. İlgili fıkarda hangi Türk Ceza Kanunu hükmünün uygulanacağı gösterilmemiştir. Adalet Komisyonu Tasarı’nın ikinci fıkrasını gereksiz görerek üçüncü fıkrayı da Türk Ceza Kanunu’nda ayrıca düzenlenmiş olması sebebiyle Tasarı’dan çıkarmıştır ve düzenleme yalnızca ilk fıkrasını koruyarak Meclise sunulmuş ve bu haliyle kanunlaşmıştır.

Harici gizlilik, yani muhakeme sùjeleri dışındaki kişiler bakımından soruşturmanın gizliliği ise mülga Basın Kanunu⁸⁶ m. 30’da “*Ceza kovuşturmalarına ait talep ve iddianamelerle kararların ve diğer her türlü vesika ve evrakın aleni duruşmada okunmasından, hazırlık ve ilk soruşturmalarda takipsizlik veya yargılamanın men’i, tatili veya düşmesi kararı verilmesinden önce yayınlanması yasaktır.*” şeklinde düzenlenmişti. Bu düzenleme ile basın kuruluşları tarafından soruşturmanın gizliliği ilkesine uyulmasının sağlanması amaçlanmıştı. Öğretide basın bakımından geçerli olan gizliliğin de amaca göre yorumlanması gerektiği, eğer soruşturma zarar görmeyecek ise, haber verme hakkı kapsamında yayın yapılabileceği savunulmuştur⁸⁷.

III. Amacı

Soruşturma evresinde gizlilik ilkesinin kabul edilmesi, soruşturmanın etkin bir şekilde yürütülebilmesi ve şüphelinin lekelenmeme hakkının korunması amaçlarına hizmet eder⁸⁸ ⁸⁹. Ceza Muhakemesi Kanunu 157. maddenin Tasarı Gerekçesi’nde

⁸⁶ 15.07.1950 Gün ve 5680 sayılı Kanun. RG 24.07.1950, No.7564.

⁸⁷ Yazar, hazırlık soruşturmasının gizli yapılmasının amacını soruşturmanın sağlıklı yürütülmesine bağladığından, gizliliğin kaldırılması bakımından da soruşturmaya zarar verip vermemesine göre bir değerlendirmede bulunmuştur. Bak. Tosun, Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Muhakemenin Yürüyüşü, 26.

⁸⁸ Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 497; Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 245. Y. 18. CD., 19.06.2019, 2019/1547, 2019/10878, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

⁸⁹ Kişinin suçlu olduğu yönünde algıya neden olabilecek adli haberlerin yapılmamasının aynı zamanda hâkim ve savcılarının baskı altında kalmamalarını güvence altına aldığı yönünde bak. Yarsuvat, D., “Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, Beta Yayınevi, İstanbul

gizliliğin amacının “ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük, gerçeğe ulaşma ilkelerine uyulması” ve “suçsuzluk karinesinin sağlam tutulabilmesi” olduğu belirlenmesi yapılmıştır. Dâhili gizlilik yoğun olarak soruşturmanın etkinliğinin güvence altına alınması amacına hizmet ederken harici gizlilik ise şüphelinin lekelenmeme hakkının korunmasıyla ilgilidir.

1. Soruşturmanın Etkinliği

Soruşturmanın etkin bir şekilde yürütülmesi muhakemenin tamamının sağlıklı yürütülmesi bakımından önemlidir. Soruşturma evresinde gizliliğin kabul edilmesiyle, soruşturmanın etkin bir şekilde yürütülerek amacına ulaşmasını güvence altına alınmaktadır⁹⁰. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 153/2’de müdafinin, soruşturma evraklarını inceleme yetkisinin hâkim kararıyla kısıtlanabileceği hal düzenlenirken “*soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek*” olup olmamasının esas alınması gizliliğin amaçlarından ilkinin ortaya koymaktadır. Soruşturma evresinde delillerin toplanması hususunda zorluklarla karşılaşılması ve yine bu evrede şüphelinin kaçmasının önüne geçmek için yapılan işlemlerin, şüpheliden gizlenmesi gereklidir. Kovuşturma evresinin daha adil ve hızlı yapılabilmesi için soruşturma evresinde, delillerin henüz hiçbir engelle karşılaşmaksızın toplanması gerekmektedir. Delillerin toplanmasının kovuşturma aşamasına sarkması hem muhakemeyi uzatacak hem de delillerin kaybolması riskini ortaya çıkaracaktır⁹¹.

Soruşturmanın etkinliği sebebiyle kabul edilen gizlilik esas olarak şüpheli bakımından geçerli olacaktır. Soruşturmanın yapılmasını zorlaştırabilecek ve delilleri karartabilecek kişi esas olarak şüphelidir⁹². Şüphelinin, hangi delillerin toplanacağı kimlerin tanık olarak dinleneceği hangi koruma tedbirlerine başvurulacağı gibi bilgileri doğrudan veya bir başka süje aracılığıyla haberdar olması halinde, aleyhine olan delilleri saklayarak veya yok ederek, savcılığın bu delillere ulaşmasını ve soruşturmanın işleyişini

---

1998, 465; Memiş, P., Adil Yargılanma Hakkının Unsuru Olarak Masumiyet Karinesi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003, 83.

⁹⁰ Tosun, Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Muhakemenin Yürüyüşü, 76.

⁹¹ Kunter, N./Yenisay F./Nuhoglu A., Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, 18. Bs., İstanbul 2010, 711-713.

⁹² Kunter, Ceza Muhakemesi Hukuku, 485.

engelleme imkânı doğacaktır⁹³. Ancak şüpheli dışında, tanık veya suçtan zarar görenlerin de delilleri karartması ve soruşturmayı etkilemeye çalışması mümkündür⁹⁴. Bu sebeple, savunma hakkını engellemeyecek şekilde yapılan işlemler, şüpheli başta olmak üzere, herkesten gizlenir⁹⁵.

2. Lekelenmeme Hakkı

Gizliliğin bir diğer fonksiyonu şüphelinin toplum gözündeki lekelenmeme hakkının korunmasıdır. Lekelenmeme hakkı suçsuzluk karinesinin doğrudan bir sonucudur⁹⁶. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi⁹⁷ m. 6/2’de “*Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır.*” ibaresi yer almaktadır. Anayasa’da ise, “*Kişi Hakları ve Ödevleri*” bölümünün altında “*Suç ve Cezalara İlişkin Esaslar*” başlıklı m. 38/4, “*Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.*” şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca, suçsuzluk karinesinin olağanüstü durumlarda dahi sınırlanamayacak haklar arasında sayılması, ilkenin kurucu iktidar gözündeki önemini göstermektedir (AY m.15)⁹⁸.

Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin ilkeyi düzenleyen maddelerindeki “*suçlu sayılamaz*” ve “*masum sayılır*” ifadelerindeki farklılığa benzer şekilde, öğretide de söz konusu ilke için suçsuzluk karinesi ve masumiyet karinesi kavramları kullanılmaktadır. Masumiyet karinesi ifadesinin daha yerinde olduğunu ileri süren görüşe göre, yargılama sırasında kişi ya suçludur ya da masumdur. Kişi hakkında suç işlediği yönünde bir şüphe bulunması o kişinin durumunda bir değişiklik yaratmadığı için yargılama sona erene kadar masum kabul edilmelidir ve bu nedenle masumiyet

⁹³ Gizliliğin kabul edilmesinin esas sebebinin delillerin tahrifinin önüne geçmek olduğu görüşü hakkında bak. Erem, Ceza Usulü Hukuku, 235.

⁹⁴ Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, 551; Sevük, Soruşturma Evresine Hakim Olan İlkeler, 22.

⁹⁵ Her işlemin özelliklerine göre hazır bulunması gereken kişiler bu kapsamın dışındadır. Örneğin, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 169’da ifade alınması sırasında hazır bulunabilecek kişiler şu şekilde düzenlenmiştir: “*Şüphelinin ifadesinin alınması veya sorgusu, tanık ve bilirkişinin dinlenmesi veya bir keşif ve muayene sırasında Cumhuriyet savcısı veya sulh ceza hâkiminin yanında bir zabıt kâatibi bulunur. Acele hâllerde, yemin vermek koşuluyla, başka bir kimse, yazman olarak görevlendirilebilir.*”

⁹⁶ Özen/Köksal, 269.

⁹⁷ 10.03.1954 Gün ve 6366 sayılı Kanunla onaylanmıştır RG 19.03.1954, No.8662.

⁹⁸ İnceoğlu, S./İnceoğlu, S., İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, 1. Bs., Ankara 2013, 259.

karinesi ifadesi kullanılmalıdır⁹⁹. Aksi yöndeki görüşe göre ise soruşturma ve kovuşturma evreleri esnasında kişi suçlu olarak kabul edilemez ancak şüpheli veya sanık konumundaki kimse, hakkında hiç yargılama bulunmayan kişilerle de aynı konumda değildir¹⁰⁰. Söz konusu farklılık nedeniyle yargılanan kişi hakkında çeşitli koruma tedbirlerine başvurulma imkânı söz konusu olmaktadır¹⁰¹. Suçsuzluk karinesinin tercih edilmesi özellikle hakkında hiç yargılama yapılmayan kişilerle şüpheli ve sanığın durumunun farklılığını ortaya koyma noktasında daha açıklayıcıdır¹⁰². Kanaatimizce de suçsuzluk karinesi ifadesinin kullanan görüşün gerçekleri yerinde olduğu için çalışmamızın kalanında ilke için suçsuzluk karinesi ifadesi kullanılacaktır.

Suçsuzluk karinesi uyarınca, hakkında suç isnadı¹⁰³ bulunan kişi; hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleşene kadar suçlu sayılamaz. Suçsuzluk karinesi bir yönüyle muhakemeyi yürüten organların kişiye yaklaşımlarıyla ilgilendirirken¹⁰⁴, bir diğer yönüyle kişinin üçüncü kişiler nezdinde suçlu olarak görünmemesiyle ilgilidir¹⁰⁵. Suçsuzluk karinesi bağlamında devletin hem pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır¹⁰⁶. Bu kapsamda öncelikle muhakeme makamları kesinleşmiş mahkûmiyet öncesi kişinin masum olduğu karinesine uygun yaklaşım sergilemeli ve kişinin üçüncü kişiler nezdinde suçlu suçlu olarak algılanmasına neden olabilecek

⁹⁹ Atlıhan, Ö., “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Adil Yargılanma Hakkının Temel Unsuru Olarak ‘Masumiyet Karinesi’ ”, AÜEHFD, C.8, S.3-4. 2004, 292.

¹⁰⁰ Şık, H., “Suçsuzluk Karinesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C.0, S.1, 2012, 108.

¹⁰¹ Üzülmüş, İ., “Türk Hukukunda Suçsuzluk Karinesi ve Sonuçları”, TBB Dergisi, C.55, 2005, 44; Feyzioğlu, M., “Suçsuzluk Karinesi: Kavram Hakkında Genel Bilgiler Ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”, AÜHFD, C.48, S.1, 1999, 137, 138.

¹⁰² Ulutürk, G. H., Gizliliğin İhlali Suçu, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2018, 25.

¹⁰³ AİHM suç isnadını, kişiye, resmi makamlar tarafından suç işlediğine dair iddianın bildirilmesi olarak kabul etmektedir. Bak. İnceoğlu, S., Adil Yargılanma Hakkı, MRK Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2018, 295; Deweer v. Belgium, 27.02.1980, Başvuru No: 6903/75, prg. 46; Mc Farlane v. Ireland, 10.09.2010, Başvuru No: 31333/06, prg. 143, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 17.03.2020.

¹⁰⁴ Erem, Ceza Usulü Hukuku, 161; Tezcan, D./ Erdem, M. R./ Sancakdar, O./ Önok, R. M., İnsan Hakları El Kitabı, Seçkin Yayıncılık, 8. Bs., Ankara 2019, 359; YCGK, 03.03.2015, 2013/474, 2015/23, www.lexpera.com.tr, e.t. 24.07.2019.

¹⁰⁵ Suçsuzluk karinesinin medya karşısında da sağlanmasının zorunlu olduğu hakkında bak. Dönmezer, S., “Suçsuzluk Karinesi Üzerine Düşünceler”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, Beta Yayınevi, İstanbul 1998, 74.

¹⁰⁶ Devletle ilişkisi bulunmayan özel medya kuruluşlarının sergilemiş oldukları tutum doğrudan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 6/2 ihlali oluşturmayacaktır. Ancak Sözleşme’nin 1. maddesi uyarınca taraf devletlerin Sözleşme’den kaynaklanan hakların ihlal edilmesini önleme yükümlülükleri dikkate alındığında, üçüncü kişilerin de lekelenmeme hakkını ihlal etmemesi için önlemler alma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bak. Trechsel, S., Human Rights in Criminal Proceedings, Oxford University Press, 2005, 177.

açıklama ve davranışlardan kaçınılmalıdır¹⁰⁷. Yargı makamlarının yanında tüm kamu görevlileri tarafından yapılan açıklamalarda lekelenmeme hakkına saygı gösterilmesi gerekmektedir^{108 109}. Kişinin doğrudan suçlu olduğunun açıklanması veya toplum nezdinde suçlu olarak algılanmasına yol açan açıklamalar yapılması da lekelenmeme hakkını ihlal edilebilir¹¹⁰. Bunun yanında ise devletin, o kişinin suçlu olarak görünmesine sebep olabilecek üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilen her türlü davranışı engelleme yükümlülüğü mevcuttur^{111 112}.

Lekelenmeme hakkı, vazgeçilemez hak niteliğindedir ve insan onurunun korunması amacına hizmet etmektedir¹¹³. Lekelenmeme hakkı ceza muhakemesinin her aşamasında, kişi hakkındaki mahkûmiyet hakkı kesinleşene kadar geçerlidir¹¹⁴. Ancak özellikle soruşturma evresinde kişi hakkında şüphe seviyesinin henüz yeterli şüphe seviyesine bile ulaşmamış olduğundan, lekelenmeme hakkının korunmasına daha titizlikle yaklaşılmalıdır. Bu evrede gizlilik ilkesinin benimsenmesi lekelenmeme hakkı güvence altına alınması bakımından gereklidir. Gizlilik sayesinde soruşturma esnasında toplumun şüpheliyi suçlu olarak görmesinin önüne geçilecektir. Buradan hareketle öğretide, şüphelinin, hakkında ceza soruşturması yürütüldüğünü, en azından aleni

---

¹⁰⁷ Başvuran hakkında savcılık makamı tarafından yapılan açıklamanın bir bölümünde, başvuranın işlediği suçun açığa çıkarıldığı yönünde ifadelerin bulunmasını, her ne kadar açıklamanın sonunda başvuranın suçu işlediği yönünde makul şüphe bulunduğu açıkça vurgulansa da suçsuzluk karinesini ihlal ettiğine karar verilmiştir. *Khadija Ismayilova v. Azerbaijan*, 27.02.2020, Başvuru No: 30788/15, prg. 102, 103. Yüksek rütbeli bir polis memuru tarafından yapılan açıklamalarda, yargılanan kişilerin “suçlu” olarak nitelendirilmesinin AIHS m. 6/2 ihlaline neden olduğuna hükmedilmiştir. *Dovzhenko v. Ukraine*, 12.04.2012, Başvuru No: 36650/03, prg. 52, 53. <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 16.03.2020.

¹⁰⁸ Özen/Köksal, 270.

¹⁰⁹ Yargı organları dışındaki devlet yetkililerinin yapmış oldukları açıklamaların suçsuzluk karinesini ihlal edebileceği yönünde bak. *Alletet De Ribemont v. France*, 10.02.1995, Başvuru No: 15175/89, prg. 36, 41; *Daktaras v. Lithuania*, 10.10.2000, Başvuru No: 42095/98, prg. 42, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 16.03.2020. *Alletet De Ribemont v. France* kararının Türkçe çevirisi için bak. Doğru, O./ Nalbant, A., *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar 1. Cilt*, Şen Matbaa, Ankara 2012, 813 – 816.

¹¹⁰ Tezcan/Erdem/Sancakdar/Önok, *İnsan Hakları*, 362.

¹¹¹ Petters, A.(Çev. Koca, M.), “Adil Yargılanma”, *Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 3 - Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku*, ed. Ünver, Y., Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2004, 127; Üzülmöz, *Suçsuzluk Karinesi ve Sonuçları*, 54.

¹¹² AYM, soruşturmanın gizliliğini ihlal neticesinde ortaya çıkan bilgilerin çeşitli basın organları tarafından paylaşılması durumunda, devletin gizliliği ihlal eden kişiler hakkında etkin bir soruşturma yapma pozitif yükümlülüğü bulunduğunu vurgulamaktadır. AYM 10.12.2015, 2013/6367, prg. 66 – 70, www.lexpera.com.tr, e.t. 23.03.2020.

¹¹³ Gülsün, R., “İnsan Onuru ve Lekelenmeme Hakkı, *International Journal of Legal Progress*”, C.1, S.2, 2015, 20.

¹¹⁴ Memiş, *Masumiyet Karinesi*, 44.

duruşmaların başlaması anına kadar bilinmemesi hakkı bulunduğu ileri sürülmüştür¹¹⁵. Ancak bu noktada şüphelinin lekelenmeme hakkı ile toplumun haber alma hakkı arasında bir çatışma bulunmaktadır ve haklar arasındaki denge gözetilerek bir sonuca ulaşılmalıdır. Adli haberlerin verilmesi kapsamında soruşturmanın genel işleyişiyle ilgili olarak basınla bilgi paylaşımı yapılabilir. Bilgi paylaşımı yapılırken, hakkında bilgi verilen kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak nitelikte olmamasına, kullanılan dil ve paylaşılan bilgiler bakımından özen gösterilmelidir.

IV. Silahların Eşitliği İlkesi

Silahların eşitliği, ceza muhakemesinde, iddia makamı olarak görev yapan savcılık ile savunma makamını oluşturan sanık ve müdafinin benzer imkân ve koşullara sahip olmasını ifade eden ilkedir. İlkeye göre, savcılık ile savunmanın muhakeme bakımından sahip olduğu yetkiler arasında bir karşılıklılık ilişkisi bulunmalıdır¹¹⁶. Tarafların¹¹⁷ sahip olduğu yetkiler arasında adil bir denge bulunması muhakemenin adil olması için de gereklidir¹¹⁸. Delil toplanmasını talep etme¹¹⁹, tanık dinletme ve dinlenen tanığa soru yöneltme, dava dosyasına erişme, işlemlerin yapılması esnasında hazır bulunma, ortaya konan deliller hakkında beyanda bulunma, kanun yollarına başvurma gibi yetkiler bakımından eşitliğin güvence altına alınması gerekmektedir. Ancak söz konusu ilke savunmanın bu sayılan haklara sahip olmasını tek başına güvence altına almaz¹²⁰. Eğer hem savcılık makamı hem de savunma söz konusu yetkileri kullanamıyorsa bu durumda silahların eşitliği ilkesi ihlal edilmiş olmayacaktır çünkü

¹¹⁵ Doğan, Hazırlık Soruşturmasında Savunma, 98.

¹¹⁶ Centel, N., “Adil Yargılanma Hakkı İle Silahların Eşitliği Bağlamında Savcılık ve Savunma”, Bir Adli Organ Olarak Savcılık – TBB Sempozyum, Şen Matbaa, 1. Bs., Ankara 2006, 189.

¹¹⁷ Türk ceza muhakemesi sisteminin taraf yerine makam kavramını kabul ettiği hakkında görüş bak. Şahin, C., “Ceza Muhakemesinde Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkeleri”, DEÜHFD, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan C.21, Özel S., 2019, 3051.

¹¹⁸ Donay, Saniğin Hakları, 45, 46.

¹¹⁹ Kıta Avrupası sisteminde delil toplama ve araştırma yapma yetkisi iddia makamının tekelinde bulunduğu için müdafinin ancak delil toplanmasını talep edebilecektir ve bu konuda takdir yine savcılık makamında olacaktır. Buna karşılık Amerikan sisteminde savunmanın da doğrudan araştırma yapma yetkisi bulunmaktadır. Araştırma yapma yetkisinin savunmada da bulunması silahların eşitliği ilkesinin sağlanmasının güvence altına alınması bakımından faydalıdır. Bak. Kocaoğlu, S. S., “Türk Ceza Muhakemesi Sisteminde Silahların Eşitliği İlkesini Gerçekleştirebilmek için bir Reform Önerisi”, Ankara Barosu Dergisi, C.68, S.4, 2010, 225.

¹²⁰ Summers, S. J., Fair Trials, Hart Publishing, 1. Bs., 2007, 104.

yetkinin yokluğu hususunda da olsa bir denklik söz konusudur. Bu durumda çelişmeli yargılama ilkesinin¹²¹ ihlal edilip edilmediği, kullanması engellenen yetkiye göre ayrıca incelenmelidir.

Silahların eşitliği, Anayasa Mahkemesi tarafından¹²² Anayasa m. 36'da düzenlenmiş adil yargılanma hakkının ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından¹²³ Sözleşme'nin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının bir parçası olarak görülmektedir. İlkenin ve dolayısıyla adil yargılama hakkının ihlal edilip edilmediği Mahkeme tarafından değerlendirilirken, eşitsizliğe neden olan durumun muhakeme için önemi irdelenmekte ve muhakemeyi gerçekten etkileyip etkilemediği değerlendirilmektedir.¹²⁴ Bir eşitsizlik söz konusu olsa bile eğer mahkeme bu durumun sanığın savunma hakkını etkilemediğine kanaat getirirse adil yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar vermektedir. Benzer şekilde, Türkiye'de uzun yıllar tartışma yaratan, ceza yargılamalarında savcının oturduğu yerin hâkim ile aynı hizada ve müdafî ve şüpheliden yüksekte olması ve savcıların salona giriş yaptıkları kapının hâkimler ile aynı olmasını hallerinin tek başına silahların eşitliği ilkesini ihlal etmediğine karar verilmiştir¹²⁵.

Silahların eşitliği ilkesi ceza muhakemesinin tüm aşamalarında geçerli olmakla birlikte¹²⁶ soruşturma evresi bakımından Cumhuriyet savcısının daha fazla yetkiye sahip olması, kamu davasını hazırlama görevinin de kendisine ait olmasının doğal bir sonucudur¹²⁷. Ancak soruşturma evresinde, silahların eşitliği ilkesinin ihlal edilmesi halinde, eğer bu ihlalin şüphelinin savunma hakkı üzerinde yarattığı etki, kovuşturma

---

¹²¹ Silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama ilkesinin farkları hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Taner, Çelişme ve Silahların Eşitliği, 111-114.

¹²² AYM, 11.06.2018, Bireysel Başvuru No.2015/19159, prg.24, www.lexpera.com.tr, e.t. 24.07.2019.

¹²³ Van Wesebeeck v. Belgium, 23.05.2017, Başvuru No: 67496/10, 52936/12, prg. 67, 68, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 24.07.2019.

¹²⁴ İnceoğlu, Adil Yargılanma Hakkı, 116.

¹²⁵ “Mahkeme, daha önce birçok kararında ele aldığı gibi, başvuran tarafından şikâyet konusu edilen duruşmadaki oturma düzeninin, “fiziken” Cumhuriyet Savcısına ayrıcalıklı bir konum vermesine rağmen, bu durumun duruşma sırasında menfaatlerini savunduğu esnada başvurunu dezavantajlı bir konuma getirmediğini belirtmektedir”, Diriöz v. Türkiye, 31.05.2012, Başvuru No: 38560/04, prg. 25, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 24.07.2019.

¹²⁶ Soruşturma evresinde silahların eşitliği ilkesinin kabul edilmesinin, soruşturma evresinin doğasına aykırı olduğu yönünde görüş için bak. Demirbaş, T., “Hazırlık Soruşturmasında Savunma”, Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, Alfa Yayınevi, İstanbul 1999, 216.

¹²⁷ Şahin, Silahların Eşitliği, 3052.

evresinde giderilemeyecek kadar önemliyse, tüm muhakeme bakımından, silahların eşitliği ilkesine uyulmadığı ve adil yargılama hakkının ihlal edildiği kabul edilir^{128 129}. Savcılık makamının soruşturma evresinin doğrudan kamu gücü kullandığı, tek başına bazı koruma tedbirlerine başvurma yetkisi bulunduğu gibi hususlar dikkate alındığında, savcı ile savunmanın sahip olduğu imkânlar bakımından mutlak bir eşitlik sağlanması mümkün değildir¹³⁰. Araştırmaları doğrudan gerçekleştiren savcılık makamı her durumda bir adım önde olacaktır¹³¹. Bu nedenle savunmaya sağlanacak olan yetkilerle, savunmanın yapılabilmesi güvence altına alınmalıdır¹³².

Soruşturmanın gizliliği ilkesinin sınırları tespit edilirken silahların eşitliği ilkesi her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle dosyalara erişim yetkisi açısından¹³³ savunmanın, savcılık makamına göre daha güçsüz bir durumda kalmaması, silahların eşitliğinin sağlanması bakımından önemlidir. Dosyayı inceleme yetkisi diğer yetkileri kullanmanın ön koşulu niteliğinde olduğundan, bu yetkiye sahip olmayan savunmanın, savcılıkla diğer hiçbir yetki bakımından eşit konumda olduğundan bahsedilemez. Savunmaya dosyayı inceleme yetkisinin verilmesiyle birlikte, müdafî delil toplanmasını talep etme ve var olan deliller hakkında açıklamada bulunma gibi yetkilerini de etkili bir şekilde kullanma olanağına sahip olacaktır. Bu nedenle soruşturmanın gizliliği ilkesinin kapsamı belirlenirken, gizliliğin, savunma ile iddia makamının sahip olduğu imkânlar arasında, savunma hakkının kullanılmasını güçleştirecek derecede önemli bir farklılığa neden olmamasına dikkat edilmelidir.

---

¹²⁸ Ambos, K.(Çev. Ünver, Y.), "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Yargılama Hakları – Silahların Eşitliği, Çelişmeli Önsoruşturma ve AİHS m.6", Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 3 - Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku, ed. Ünver, Y., Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2004, 41.

¹²⁹ AİHM yargılamayı bir bütün olarak ele alarak ihlal olup olmadığı yönünde bir değerlendirme yapmaktadır. İnceoğlu, Adil Yargılanma Hakkı, 116.

¹³⁰ Trechsel, Human Rights in Criminal Proceedings, 96.

¹³¹ Taner, Çelişme ve Silahların Eşitliği, 100, 101.

¹³² Şahin, Silahların Eşitliği, 3051.

¹³³ İsfen, O./ Arslanbaş, H., "Tutuklama Tedbirinde Müdafaa Makamının Dosya İnceleme Hakkı (alm. CMK m. 147/2)", Rechtsbrücke Hukuk Köprüsü, C.2, S.2, 2012, 171.

V. Konusu

1. Şüphelinin İfadesinin Alınması, Bilirkişi/Tanığın Dinlenmesi

Şüphelinin beyanlarının alınması, her durumda olay hakkında doğrudan bilgisi olması sebebiyle oldukça önemlidir¹³⁴. Soruşturma evresinde şüphelinin ifadesinin alınması hususu, ihtimallere göre farklılıklar arz eder. Şüphelinin ifadesi kural olarak cumhuriyet savcısı tarafından veya savcının emri üzerine kolluk görevlileri tarafından alınmaktadır (CMK m. 2/1-g). Bununla birlikte, Çocuk Koruma Kanunu¹³⁵ m. 15, Hakimler ve Savcılar Kanunu¹³⁶ m. 94¹³⁷ ve Avukatlık Kanunu¹³⁸ m. 58¹³⁹,de sayılan haller bu kurala istisna teşkil etmektedir. Bu istisnai düzenlemeler kapsamında, şüphelinin ifadesinin doğrudan Cumhuriyet savcısı tarafından alınması zorunludur¹⁴⁰.

Şüphelinin ifadesinin alınması kolluk tarafından gerçekleştirilecekse; bu esnada hazır bulunabilecek yahut hazır bulunması zorunlu sùjeler konusunda farklı ihtimaller mevcuttur. İlk olarak her ihtimalde ifade sırasında, şüpheli, ifadeyi alan kolluk görevlisi, şüphelinin müdafileri¹⁴¹ hazır bulunabilir. İkinci olarak, eğer şüpheli “*meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa*”, ifade aşamasında ayrıca tercüman da bulunması gerekecektir (CMK m. 202/3). İfade alma sözlü veya yazılı olarak yapılabilir. Her iki halde de ifade alma sırasında hazır bulunan kişilerin de isimlerini içerir bir tutanak düzenlenir ve ilgili tutanak bu kişiler tarafından imzalanır (CMK m. 147/1-i). Kollukta ifadenin alınması sırasında, ayrı bir zabıt kâtibi bulunmasına ilişkin Kanun’da bir

¹³⁴ Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, 274; Şahin, C./ Göktürk, N., Ceza Muhakemesi Hukuku II, Seçkin Yayıncılık, 8. Bs., Ankara 2019, 33.

¹³⁵ 03.07.2005 Gün ve 5395 sayılı Kanun. RG 15.07.2005, No.25876.

¹³⁶ 24.02.1983 Gün ve 2802 sayılı Kanun. RG 26.02.1983, No.17971.

¹³⁷ “Madde 94 – Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde hazırlık soruşturması genel hükümlere göre yapılır. Hazırlık soruşturması yetkili Cumhuriyet savcılar tarafından bizzat yürütülür”

¹³⁸ 19.03.1969 Gün ve 1136 sayılı Kanun. RG 07.04.1969, No.13168.

¹³⁹ “Madde 58 – Avukatların avukatlık veya Türkiye Barolar Birliği ya da baroların organlarındaki görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında soruşturma, Adalet Bakanlığının vereceği izin üzerine, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı tarafından yapılır...”

¹⁴⁰ Demirbaş, T., Soruşturma Evresinde Şüphelinin İfadesinin Alınması, Seçkin Yayıncılık, 5. Bs., Ankara 2018, 64.

¹⁴¹ 01.02.2018 tarihinde yapılan değişikliğin ardından soruşturma evresinde ifade alma sırasında en çok üç avukat hazır bulunabilir (CMK m. 149/2).

düzenleme bulunmadığından ifadeyi alan kolluk aynı zamanda tutanağı da düzenleyebilir¹⁴².

Şüphelinin ifadesinin alınma işleminin doğrudan Cumhuriyet savcısı tarafından yapıldığı halde ise, şüpheli, Cumhuriyet savcısı, şüphelinin müdafileri, zabıt kâtabi ve ihtiyaç bulunması halinde bir tercüman hazır bulunur ve zabıt kâtabi veya onun yerine yazman olarak görevlendirilen kişi tarafından düzenlenen ifade tutanağı hazır bulunanlar tarafından imzalanır. Tanık ve bilirkişinin soruşturma evresinde dinlenmesinde ise yalnızca dinlenen tanık veya bilirkişi, Cumhuriyet savcısı, zabıt kâtabi ve gerekli hallerde tercüman hazır bulunabilir. Buna karşılık, eğer tanık veya bilirkişinin duruşma sırasında bulunamayacağı anlaşılırsa, bu halde şüpheli, mağdur, sanık müdafii ve mağdur vekili de dinleme sırasında hazır bulunabilecektir (CMK m. 84/2)¹⁴³.

Maddi gerçeğin ortaya çıkarılması adına önemli delil etme yöntemlerinden¹⁴⁴ biri de konu hakkında beş duyusu aracılığıyla doğrudan veya dolaylı olarak bilgi sahibi olan¹⁴⁵ tanıkların dinlenmesidir. Tanık dinleme soruşturma evresinde doğrudan Cumhuriyet savcısı tarafından gerçekleştirilir (CMK m. 43/5). İfadenin alınması esnasında savcının yanında ayrıca bir zabıt kâtabi de bulunacaktır. Soruşturma evresinde gizlilik ilkesinin geçerli olması sebebiyle, şüpheli, müdafii, mağdur ve vekilinin ifade alma işleminde hazır bulunması mümkün değildir. Bu kuralın istisnası Ceza Muhakemesi Kanunu m. 84/2’de tanığın duruşmada hazır bulunamayacağı hal için düzenlenmiştir. Ayrıca soruşturma evresinde, duruşmada tanık dinlenmesi usulünden farklı olarak, tanık beyanının tartışılması ve tanığa tarafların soru sorması olanağı bulunmamaktadır¹⁴⁶.

Soruşturma evresinde tanıkların dinlenmesiyle ilgili ayrık bir durum Tanık Koruma Kanunu’nda¹⁴⁷ düzenlenmiştir. Öncelikle tanık koruma tedbirine

---

¹⁴² Demirbaş, Şüphelinin İfadesinin Alınması, 124.

¹⁴³ “Madde 84 – (1) Keşif yapılması sırasında şüpheli, sanık, mağdur ve bunların müdafii ve vekili hazır bulunabilirler. (2) Tanık veya bilirkişinin duruşma sırasında hazır bulunamayacağı veya oturduğu yerin uzaklığı nedeniyle bulunmasının güç olduğu anlaşılırsa, bu tanık veya bilirkişinin dinlenmesinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.”

¹⁴⁴ Taner, Ceza Muhakemeleri Usulü, 179.

¹⁴⁵ Tosun, Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Genel Kısım, 798; Kunter, Ceza Muhakemesi Hukuku, 397; Şahin/Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku II, 35, 36.

¹⁴⁶ Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 290, 291.

¹⁴⁷ 27.12.2007 Gün ve 5726 sayılı Kanun. RG 05.01.2008, No.26747.

başvurulabilecek suçlar TTK m. 3'te¹⁴⁸ sınırlı sayıda gösterilmiştir ve bu suçlar dışında tanık koruma tedbiri kararı verilmesi mümkün değildir. Soruşturma evresinde, tanıklıkları sebebiyle, kendisinin veya yakınlarının vücut veya mal varlığı ciddi bir tehlike altında olan ve bu sebeplerle korunmaları zorunlu kişilerle ilgili tanık koruma tedbiri kararı, kural olarak Cumhuriyet savcısı tarafından, istisnai olarak ise gecikmesinde sakınca bulunan bir halin varlığı durumunda, tanıklık yapacak kişinin talebinin olması halinde geçici olarak kolluk amiri tarafından da yazılı olarak verilebilir (TTK m. 1, 6). Kolluk amiri tarafından yalnızca “fiziki koruma sağlanması” tedbirine başvurulabilir ve durum gecikmeksizin Cumhuriyet savcısına bildirilir (TTK m 6/2). Tanığın soruşturma evresinde korunması için tanık dinlemenin Cumhuriyet savcısı tarafından yapıldığı hallerde, şüpheli ve müdafinin hazır bulunma hakkı bulunmadığından, kimliğinin gizli tutulması yoluna başvurulması mümkündür. Eğer tanık dinleme mahkeme tarafından gerçekleştirilecek ise TTK m. 9'da yer alan tedbirlere başvurularak tanığın korunması sağlanabilir. Dinleme sonrasında ifadeye ilişkin tutanaklar hakkında ise Ceza Muhakemesi Kanunu m. 153/2 uyarınca bir kısıtlama kararı verilebilir. Ancak dikkat edilmelidir ki yalnızca tanığın korunması amacıyla kısıtlama kararı verilmesi mümkün değildir. Kısıtlama kararı verilebilmesi için tutanağın müdafii ve şüpheli tarafından görülmesinin soruşturmanın amacını tehlikeye düşürüyor olması gerekmektedir¹⁴⁹.

Soruşturma evresinde bilirkişiye, “çözümü uzmanlığı, özel ve teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde” cumhuriyet savcısının kararı ile başvurulur (CMK m. 63). Bilirkişi yaptığı inceleme sonucu vardığı sonuçları yazılı bir rapor halinde düzenler ve Cumhuriyet savcısına gönderir. Savcı soruşturmanın ilerleyişi açısından bilirkişinin sözlü olarak dinlenmesinin gerekli olduğuna karar verirse bu durumda hazır bulunabilecek kişiler, tanığın dinlenmesi usulüne benzer şekilde yalnızca savcı ve zabıt kâtibidir.

---

¹⁴⁸ “Madde 3 – (1) Bu Kanun hükümleri, aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ve ceza hükmü içeren özel kanunlarda yer alan ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve alt sınırı on yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar.

b) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen alt sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar ile terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar.”

¹⁴⁹ Avusturya'da tanığın tehlike için bulunması hali tek başına dosyaya erişimin kısıtlanma nedeni olarak düzenlenmiştir (Avusturya CMK m. 51). Aktaran: Turhan, F., Ceza Muhakemesinde Tehlike İçindeki Tanıkların Korunması - Türk, Alman ve Avusturya Hukuklarında Karşılaştırmalı Olarak, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2009, 72.

Dâhili gizlilik ilkesi uyarınca, şüphelinin ifadesinin alınması ile bilirkişi veya tanığın soruşturma evresinde dinlenmesi sırasında, Kanun'da sayılan kişiler dışındaki kimselerin hazır bulunması yasaktır¹⁵⁰. Bu kişiler dışındaki kimselerin işlemler sırasında hazır bulunması, gizlilik ilkesini ihlal eder. Soruşturma evresine hâkim olan gizlilik ilkesinin gerçek anlamda sağlanması, şüpheliden ifade alınması esnasında hazır olması yasak kimselerin, soruşturma evresine hâkim bir diğer ilke olan yazıllık ilkesi uyarınca hazırlanmış tutanaklara erişmemesini zorunlu kılar. Ancak tutanaklara erişim hakkı silahların eşitliği ilkesi ve savunma hakkıyla ilintili şekilde şüpheli, müdafî, mağdur, suçtan zarar gören ve avukatının soruşturma dosyasını inceleme hakkı kapsamında ileride ayrıntılı olarak incelenecektir. Hemen belirtmek gerekir ki, bütün bu işlemler bakımından hazır bulunan kişiler, tutanaktan örnek alma hakkına her durumda sahiptir. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 153 gereğince, soruşturma evrakları üzerinde bir kısıtlama kararı bulursa dahi, bu kısıtlama kararı, kişilerin hazır buldukları işlemlerin tutanakları bakımından uygulanmaz. Müdafî, bu işlemler sırasında hazır bulunmasa bile, şüphelinin hazır bulunmaya yetkili olduğu işlemlerin evraklarını inceleme ve örnek alma hakkını haizdir (CMK m. 153/3)¹⁵¹.

2. Keşif, Yer Gösterme ve Teşhis İşlemleri

Keşif, keşfi yapan süjenin beş duyusu aracılığıyla yaptığı bir incelemedir¹⁵². Keşif, kural olarak hâkim tarafından gerçekleştirilir; ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcı tarafından da yapılabilir (CMK m. 83). Keşfin konusunu nesnelere, belgeler, kişiler, olgular ve deneyler oluşturmaktadır¹⁵³. Soruşturma evresinde keşif yapılmasına ihtiyaç duyulduğu takdirde, savcı, sulh ceza hâkimine başvurmalı ve keşif, doğrudan sulh ceza hâkimi tarafından yapılmalıdır (CMK m. 162). Bununla beraber, eğer hâkime ulaşmak mümkün değilse ve gecikmesinde sakınca bulunan bir hal varsa, savcının keşif yapması için hâkim kararı aranmaz. Gecikmesinde sakınca bulunan halden anlaşılması gereken, yapılması gereken işlemde beklenen faydanın gecikme yaşanması ile tehlikeye

¹⁵⁰ Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 249.

¹⁵¹ Kunter/Yenisey/Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 717.

¹⁵² Tosun, Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Genel Kısım, 524; Yenisey/Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 621; Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 306; Özen, Ceza Muhakemesi Hukuku, 596.

¹⁵³ Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 342, 343; Yurtcan, CMK Şerhi, 264.

düşecek olmasıdır¹⁵⁴. Keşfin talep üzerine veya resen gerçekleştirilmesi mümkündür. Aynı şekilde keşfin nasıl gerçekleştirileceğiyle ilgili taraflar talepte bulunabilir ancak bu konuda karar yetkisi hâkim¹⁵⁵ veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısındadır.

Keşifte hazır bulunabilecek kişiler, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 84'te, “*şüpheli, sanık, mağdur ve bunların müdafii ve vekili*” olmak üzere sınırlı sayıda belirlenmiştir. Ayrıca, şayet keşif sırasında tanık veya bilirkişi dinlenmesi gerekiyorsa, ilgili tanık ve bilirkişi de keşif sırasında hazır bulunabilecektir. Bu kişiler dışında, gerekli görülmesi halinde, güvenliğin sağlanması amacıyla kolluk ve keşifle ilgili tutanağı düzenlemek üzere bir zabıt kâtabi de hazır bulunabilir. Ancak Ceza Muhakemesi Kanunu'nda kolluğa keşif yapma yetkisi tanınmamıştır¹⁵⁶. Yapılan keşif işlemi esnasında bir tutanak düzenlenmeli ve bu tutanak, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 169'da yer alan bilgilere ek olarak “*var olan durum ile olayın özel niteliğine göre varlığı umulup da elde edilemeyen delillerin yokluğu*” bilgisini de içermelidir (CMK m. 83/2). Keşfin icrası gibi sayılan bilgileri içeren tutanak da gizlidir. Tutanak, keşifte hazır bulunan kişiler ve hazır bulunmasa bile müdafî dışındaki kişilerle paylaşılmaz.

Yer gösterme işlemi ise, susma hakkını kullanmamış şüphelinin¹⁵⁷, fiili gerçekleştirdiği yeri ve kendisine yüklenen suçla konu olayın nasıl gerçekleştiğini uygulamalı olarak açıkladığı işlemidir. Keşiften farklı olarak yer gösterme işleminde, şüphelinin aktif bir katılım göstermesi söz konusudur¹⁵⁸. Yer gösterme işlemi, yalnızca soruşturma evresinde söz konusu olur ve kural olarak Cumhuriyet savcısının kararıyla gerçekleştirilebilir. Ancak Ceza Muhakemesi Kanunu m. 250/1'de yer alan suçlarla ilgili kolluk amirinin de yer gösterme işlemi yapmaya yetkilidir.

Yer gösterme işleminin gerçekleştirilmesi sırasında, şüphelinin kendini rahat ifade edebilmesi için gizlilik ilkesine uyulması önemlidir. Konuyla ilgili Yakalama, Gözaltına

---

¹⁵⁴ Yıldız, A. K., “Ceza Muhakemesi Hukukunda Keşif ve Yer Gösterme”, İÜHFİM, C.65, S.1. 2007, 136.

¹⁵⁵ Erem, Ceza Usulü Hukuku, 449.

¹⁵⁶ Özbek/Doğan/Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, 248.

¹⁵⁷ Şüpheli daha önce susma hakkını kullanmamış ve beyanda bulunmuş olsa da bundan bağımsız olarak yer gösterme işlemi sırasında susma hakkını kullanabileceği unutulmamalıdır.

¹⁵⁸ Yıldız, Ceza Muhakemesi Hukukunda Keşif ve Yer Gösterme, 152 – 154; İnci, Z. Ö., “Şüpheli ve Sanığın Ceza Muhakemesi İşlemlerine Katılma Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün Sınırları Hakkında Düşünceler”, Hacettepe HFD, C.7, S.2, 2017, 150.

Alma ve İfade Alma Yönetmeliği¹⁵⁹ m. 28/2’de yer gösterme işlemleri esnasında gizlilik ilkesine uyulması gerektiği düzenlenmiştir. Buna göre hem işlemlerin yapılması sırasında hem de işlemler sonunda hazırlanan tutanağın gizliliğine dikkat edilmelidir. İşlem sırasında hazır bulunabilecek kişiler; doğrudan doğruya savcı tarafından yaptırılan yer gösterme işlemi sırasında, keşifte olduğu gibi zabıt kâtibi ve kolluk görevlileridir. Müdafinin, yer gösterme işlemi sırasında hazır bulunması ise soruşturmayı geciktirmeme koşuluna bağlanmıştır (CMK m.85/2). Bunlar dışında yer gösterme işlemi sırasında ilgisiz kişilerin ve özellikle basının hazır bulunması mümkün değildir¹⁶⁰.

Yer gösterme işlemlerinin tamamlanmasıyla bir tutanak düzenlenir (CMK m. 85/3). İlgili tutanakta yer göstermenin delil elde etme aracı da olması göz önüne alınarak, keşif tutanağında olduğu gibi elde edilmesi umulan ancak tespit edilemeyen hususlar da yer almalıdır¹⁶¹. Düzenlenen tutanağın bir örneği, hazır bulunan kişilere ve hazır bulunmamış olsa dahi, müdafiyeye verilir. Soruşturmayı geciktirecek ise müdafinin olmamasının da yer gösterme işleminin yapılabileceği göz önünü alındığında tutanağın, gecikmeksizin hazır bulunmayan müdafiyeye verilmesi savunma hakkının kısıtlanmaması bakımından önemlidir. Bu kişiler dışındaki kimselerle tutanağın paylaşılması ise gizlilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

Teşhis, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu¹⁶² ek madde 6/9’da düzenlenen bir soruşturma işlemidir. Buna göre, gözaltına alınmış olan şüphelinin, olaydaki fail olup olmadığının anlaşılması için Cumhuriyet Savcısının talimatıyla polis tarafından yaptırılır¹⁶³. İşlemin icrasının nasıl gerçekleştirileceği Kanun’da detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Öncelikle mağdur veya tanığın, teşhis öncesinde faili tarif eden beyanları alınır. Ardından, teşhisi gerçekleştiren kişi, birbirine benzer özellikler taşıyan birden fazla kişiden failin kim olduğunu tespit eder. Aynı işlemlerin fotoğraflar üzerinden de gerçekleştirilmesi mümkündür. Yapılan işlemler en az bir kez daha tekrarlanır ve ulaşılan sonuçlar, teşhise katılan kişilerin fotoğraflarıyla birlikte tutanağa bağlanarak soruşturma

---

¹⁵⁹ RG 01.06.2005, No.25832.

¹⁶⁰ Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 309.

¹⁶¹ Öntan, Y., “Ceza Muhakemesi Hukukunda Yer Gösterme İşlemi”, AÜHFD, C.62, S.4, 2013, 1099.

¹⁶² 04.07.1934 Gün ve 2559 sayılı Kanun. RG 14.07.1934, No.2751.

¹⁶³ Şüphelinin çocuk olması halinde, teşhisin doğrudan savcı tarafından yaptırılması zorunludur. Bak. Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 267.

dosyasına eklenir. İşlem sırasında teşhis eden kişi, teşhis edilenler tarafından görünmemelidir¹⁶⁴.

Teşhis sırasında, teşhis eden, teşhis edilen kişiler, kolluk, savcı ve zabıt kâtibi hazır bulunabilir. Kanun'da, teşhisin koşulları ve icrasına ilişkin detaylı hükümler bulunmakla birlikte müdafinin hazır bulunmasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Yargıtay, teşhisin kanuni düzenlemesinde, müdafinin hazır bulunacağına ilişkin özel bir hüküm bulunmamasından ve şüphelinin teşhis işlemine aktif bir katılımı olmamasından¹⁶⁵ hareketle, müdafinin olmaksızın teşhis yapılabileceğini söylemektedir¹⁶⁶. Öğretide ise kanaatimizce de yerinde olarak, müdafinin soruşturma evresindeki işlemlerde genel hazır bulunma yetkisine ilişkin düzenlemelerden hareketle, müdafinin teşhis sırasında hazır bulunma yetkisi bulunduğu kabul edilmektedir¹⁶⁷. Ancak müdafinin işlemi izleme yetkisi bulursa dahi, teşhis işlemine aktif olarak katılması veya soru sorması mümkün değildir¹⁶⁸. Sonuç olarak, müdafinin de dâhil olmak üzere teşhis işlemine katılabilecek kişiler belirlidir ve bu kişiler dışındaki kimselerin işlem sırasında hazır bulunması veya işlem sonrası hazırlanmış olan tutanağa erişmesi gizlilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

3. Koruma Tedbirlerine İlişkin Kararlar

Koruma tedbirlerinin amacı maddi gerçeğe ulaşabilmesi adına delillerin elde edilmesini, elde edilmiş delillerin korunmasını veya muhakeme sonunda verilecek hükmün yerine getirilmesini sağlamaktır. Koruma tedbirleri ancak kanunla düzenlenir ve

---

¹⁶⁴ Özbek/Doğan/Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, 251; İnci, Z. Ö., "Ceza Muhakemesi Hukukunda Teşhis", TBB Dergisi, S.85, 2009, 123.

¹⁶⁵ Öğretide, teşhis işlemi sırasında şüphelinin ifadesi alınmıyor olsa da şüphelinin kılık değiştirmesi, numara taşıması, sağa sola dönmesinin istenmesi, şüphelinin de aktif bir katılımının bulunduğu gösterdiği ileri sürülmüştür. Bak. İnci, Katlanma Yükümlülüğü, 144.

¹⁶⁶ Karar oyçokluğu ile verilmiştir. Karşı oy gerekçesinde ise öğretiyeye de atıf yapılarak Kanun'da müdafinin yardımının düzenlenmemesinden kaynaklanan eksikliğin şüphelinin savunma hakkını kısıtlayacak şekilde yorumlanmaması gerektiği vurgulanmıştır. YCGK, 15.04.2008, 2008/71, 2008/85; www.lexpera.com.tr, e.t. 12.12.2019.

¹⁶⁷ Yenisey/Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 627; Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 267; Sevdiren, Ö. Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkeleri Bağlamında Teşhis İşlemi Ve Bu İşlemlerde Müdafinin Hazır Bulunma Yetkisi, GSÜHFD, S.1, 2019, 50- 52.

¹⁶⁸ Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 356.

en azından bir temel hakka dokunur¹⁶⁹. Gözaltı, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi gibi koruma tedbirlerine yalnızca soruşturma evresinde başvurulabileceken; bazı koruma tedbirlerine ise, hem soruşturma hem de kovuşturma evresinde başvurulması mümkündür. İdeal bir ceza muhakemesi açısından, kovuşturma evresini hazırlamak amacını haiz soruşturma evresinde, mümkün olan tüm deliller toplanmış olmalı ve böylece kovuşturma evresi mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılabilir duruma getirilmelidir¹⁷⁰. Bu nedenle özellikle delil elde etme ve elde edilen delillerin korunmaya alınması hususlarında başvuru koruma tedbirleri, soruşturma evresinde daha sıklıkla kullanılmaktadır.

Yakalama, gözaltı, tutuklama, adli kontrol, arama, el koyma ve şirket yönetimi için kayyım tayini koruma tedbirlerinin nitelikleri, şüpheliden gizli olarak icra edilebilmesini imkânsız kılmaktadır. Bu tedbirlerin uygulanması sırasında şüpheli doğrudan işlemin içerisinde yer aldığı için, en geç icra aşamasında, şüphelinin işlemlerden haberdar olması kaçınılmazdır. Tutuklama tedbirine başvurulabilmesi için, duruşma yapılması ve bu duruşmada şüphelinin hâkim tarafından dinlenmesi zorunludur. Dolayısıyla soruşturma evresinin süjesi şüpheli, hakkındaki tutuklama tedbirini, henüz tutuklama kararı verilmeden öğrenecektir¹⁷¹. Ancak bu tedbirlerin mecburen öğrenildiği ana kadar, öncelikle şüpheli olmak üzere, herkesten gizlenmesi gereklidir. Aksi takdirde, koruma tedbirinden beklenen faydanın ortadan kalkma tehlikesi ortaya çıkacaktır. Nitekim tutuklama tedbirinde beklenen yarar, şüphelinin delilleri karartmasını veya tanık, mağdur veya başkalarının üzerinde baskı kurmasını engellemek ve şüphelinin kaçmasının önüne geçmek suretiyle ileride verilebilecek muhtemel bir mahkûmiyet hükmünün icrasını güvence altına almaktır¹⁷². Eğer şüpheli herhangi bir şekilde hakkında tutuklama kararı verilmesi ihtimali bulunduğunu henüz yakalanmadan ve Cumhuriyet savcısı tarafından hakkında tutuklama isteminde bulunulmadan önce öğrenirse, kararın uygulanmasına fırsat kalmaksızın kaçabilir ya da delilleri gizleyebilir. Dolayısıyla,

---

¹⁶⁹ Öztürk, B./ Eker Kazancı, B/ Soyer Güleç, S., Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, 2. Bs., Ankara 2017, 24; Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 365, 378; Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 321; Özbek/Doğan/Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, 256.

¹⁷⁰ Kunter/Yenisey/Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 711.

¹⁷¹ Kanun'da yalnızca yurtdışındaki kaçaklar için düzenlenmiş gıyapta tutuklama hali bu durumun istisnasını oluşturur (CMK m. 248/5, CMK Yürürlük Kanunu m. 5/2). Ayrıntılı bilgi için bak. Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 366.

¹⁷² Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 393.

savunma hakkını engellemeyecek şekilde, koruma tedbirlerine ilişkin işlemler şüpheliden gizli yürütülmelidir. Şüpheli dışındaki kişilerin bu tedbirleri öğrenmesi halinde de şüphelinin lekelenmeme hakkı zedeleneceği için tedbirlerin icrası esnasında da gizlilik ilkesine riayet edilmedi.

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi koruma tedbirine ilişkin olarak, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 135/7'de tedbirin uygulanması süresince alınan kararlar ile yapılan işlemlerin gizli olduğu hususu açıkça düzenlenmiştir. Şüphelinin, iletişiminin denetlenmesinden haberi olması durumunda, suç şüphesi bulunan olaya ilişkin delil elde etme olanağı da bir hayli zorlaşacaktır. Telefonunun dinlendiğini bilen şüpheli, öğrenme anından itibaren suça ilişkin telefon görüşmesi yapmaktan kaçınacaktır. Bu yüzden, kararı veren hâkim veya savcı dışındaki kişilerin, tedbirin devam ettiği süre boyunca ilgili bilgilere erişmesi engellenmelidir¹⁷³. Ancak tedbirin uygulanması sırasında, şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi veya savcı tarafından verilen kararın hâkim tarafından onaylanmaması durumunda, o ana kadar elde edilen veriler yok edilmeli ve şüpheliye soruşturmanın bitiminden itibaren en geç on beş gün içerisinde bilgi verilmelidir (CMK m. 137/4).

Teknik araçlarla izleme koruma tedbirinde, iletişimin denetlenmesiyle paralel gerekçelerle gizlilik kurallarına uyulması gerekir. Bununla beraber, teknik araçlarla izleme tedbiri açısından şüpheliye bildirim yapılması zorunluluğunu içeren bir hüküm bulunmamaktadır. Öğretide bir görüş, bu durumda yine de Bilgi Edinme Kanunu¹⁷⁴ uyarınca teknik araçlarla izlenmiş kişilerin bilgi isteyebilecekleri savunmaktadır¹⁷⁵. Ancak, anılan tedbirin tam bir gizlilik içerisinde icra edildiği dikkate alındığında, hakkında böyle bir tedbir uygulandığından haberi olmayan şüphelinin, söz konusu yola başvurması çok mümkün görünmemektedir. Kanaatimizce, müdahale ettiği temel hak bakımından, iletişimin denetlenmesinden önemli ölçüde ayrılmayan teknik araçlarla izleme tedbirinin sonunda bildirim yapılmasını düzenlenmemiş olması yerinde değildir. İletişimin denetlenmesi koruma tedbirindeki bilgi verilmesi düzenlemesine benzer bir

¹⁷³ Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 446; Aslan, A., Cumhuriyet Savcısı ve Soruşturma, Adalet Yayınevi, 6. Bs., Ankara 2018, 141.

¹⁷⁴ 09.10.2003 Gün ve 4982 sayılı Kanun. RG 24.10.2003, No.25269.

¹⁷⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, 450.

düzenlemenin teknik araçlarla izleme koruma tedbiri bakımından da kabul edilmesi yerinde olacaktır.

Gizli soruşturmacı görevlendirilmesi halinde, koruma tedbirinin özellikleri uyarınca ve gizli soruşturmacı olarak atanan kişinin güvenliği sebebiyle, bütün karar ve işlemler gizli tutulur. Bu tedbire başvurulması halinde işlemin taraflardan gizli yürütülmesi, tedbirin amacına ulaşması için gereklidir. Ayrıca gizli soruşturmacının kimliğinin taraflardan gizlenmesi, gizli soruşturmacı olarak görevlendirilen kişinin güvenliğinin sağlanmasına da hizmet etmektedir. Söz konusu tedbirin taraf olmayan üçüncü kişilerden gizlenmesi ise hem tedbirin amacına ulaşmasını hem de lekelenmeme hakkının hayata geçirilmesini sağlamaya yöneliktir.

4. Soruşturma Dosyası

Gizlilik ilkesi uyarınca, soruşturma evresinde yapılan tüm muhakeme işlemlerine ilişkin kararlar ile tutanakları içeren dosya gizli tutulur. Ancak, muhakeme süjelerinin çeşitli şekillerde dosyayı inceleme hakkı mevcuttur. Bu evrede tarafların dosyayı inceleme haklarının bulunması oldukça önemlidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi vermiş olduğu kararlarında¹⁷⁶, bu durumun önemini vurgularken, adil bir yargılamanın yapılıp yapılmadığını değerlendirirken soruşturmanın evresinde uygulanmış usul ilkelerinin referans olarak alınabileceğini belirtmiştir¹⁷⁷.

A. Süjelere Göre Dosya İnceleme Yetkisi

a. Şüpheli

Şüphelinin soruşturma dosyasını inceleme hakkı bulunduğuyla ilişkin Ceza Muhakemesi Kanunu'nda bir düzenleme yer almamaktadır¹⁷⁸. Müdafiyeye ilişkin açıkça

---

¹⁷⁶ John Murray v. The United Kingdom, 8.2.1996, Başvuru No: 18731/91, prg. 62, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 05.09.2019.

¹⁷⁷ Summers, Fair Trials, 182.

¹⁷⁸ Almanya'da ise müdafii olmayan sanıkla sınırlı olmak üzere, savunmanın yapılabilmesi için gerekli olması, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürmemesi ve üçüncü kişilerin üstün yararlarını ihlal etmemesi koşuluyla bu hak Kanun'da açıkça tanınmıştır (Alman CMK m. 147/7). Bak. Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma Gezer/Saygılar Kırıt/Alan Akcan/Özaydın/Erden Tütüncü/Altınok Villemin/Tok, Ceza Muhakemesi

düzenlenmiş bu hak bakımından şüpheli ile ilgili bir hüküm bulunmaması, kanun koyucunun iradesinin, şüphelinin dosyayı inceleyemeyeceği şeklinde anlaşılabilir. Ancak soruşturmanın gizliliği ilkesinin yer aldığı Ceza Muhakemesi Kanunu m. 157’de, ilkenin savunma hakkına zarar vermemek koşuluyla geçerli olduğu düzenlenmiştir. Özellikle müdafii bulunmayan şüphelilerin dosyayı inceleyememelerini savunma hakkını önemli ölçüde sınırlayacaktır¹⁷⁹.

Dosya inceleme hakkı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde doğrudan düzenlenmemiş ise de adil yargılanma hakkı kapsamında özellikle bireysel savunma hakkının (AİHS m. 6/3-c) doğrudan bir sonucudur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında korunan dosya inceleme hakkının kovuşturma evresinde olduğu kadar soruşturma evresinde de geçerlidir¹⁸⁰. Bu bağlamda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, müdafii bulunmayan sanığa dosyayı inceleme hakkın tanınmaması hususunda savunma hakkının ihlali kararı vermiştir¹⁸¹. Öğretideki bir görüş, soruşturma aşamasında şüphelinin dosyayı doğrudan incelemesini, dosyadaki belgeleri yok etme tehlikesi bulunması ve henüz araştırma işlemlerinin bitmemiş olması sebebiyle sakıncalı bulmaktadır¹⁸².

Ceza Muhakemesi Kanunu’nda bir hüküm bulunmadığı gerekçesiyle, 2010 yılında Yönetmelik’te¹⁸³ değişiklik yapılana kadar, şüphelinin dosyayı inceleyemeyeceği kabul edilmekteydi. En yakın tarihli pozitif düzenleme olarak, 2015 tarihinde yürürlüğe giren Bölge Adliye Ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî Ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik m.137/2’de¹⁸⁴ şüphelinin dosyayı inceleme hakkı olduğu düzenlenmiştir¹⁸⁵.

Hukuku, 257; Kanunun Türkçe çevirisi için bak. Yenisey, F./ Oktar, S., Alman Ceza Muhakemesi Kanunu StrafprozeBordnung Almanca Metin – Türkçe Çeviri, Beta Yayınevi, 2. Bs., İstanbul 2015, 229-232.

¹⁷⁹ Donay, Sanığın Hakları, 145; Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, 227.

¹⁸⁰ Tezcan/Erdem/Sancakdar/Önok, İnsan Hakları, 370.

¹⁸¹ Foucher v. France, 18.03.1997, Başvuru No: 22209/93, prg. 36, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 08.02.2019; Ayrıca kişinin müdafii bulunsa bile doğrudan ve eksiksiz bir şekilde dava dosyasına erişiminin engellenmesi savunma hakkını kısıtlayacak ve adil yargılama hakkının ihlal edecektir. Öcalan v. Türkiye, 12.05.2005, Başvuru No: 46221/99, prg. 138-144, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 09.09.2019.

¹⁸² Yenisey, Hazırlık Soruşturması ve Polis, 125.

¹⁸³ Cumhuriyet Başsavcılıkları İle Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemeleri Kalem Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik, RG 01.06.2005, No.25832.

¹⁸⁴ ”Madde 137 - (2) Şüpheli ve müdafii soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilir ve istediği belgelerin bir örneğini fizikî ya da elektronik ortamda harçsız olarak alabilir.”, RG 06.08.2015, No.29437.

¹⁸⁵ Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 183.

Artık Ceza Muhakemesi Kanunu'nda halen hüküm yer almamakla birlikte, Yönetmelik'teki açık düzenleme gereğince şüpheli, müdafinden bağımsız olarak dosyayı inceleyip dosyadan örnek alabilecektir. Hemen belirtelim ki, her ne kadar şüphelinin haklarının korunması açısından olumlu olsa da Kanun'da düzenlenmemiş bir durumun doğrudan Yönetmelik'le düzenlenmesi normlar hiyerarşisi bakımından kabul edilebilir değildir¹⁸⁶. Ayrıca kanunla yapılacak bir düzenlemenin tanıyacağı hak daha güvenceli olacağı için, bu konuda Ceza Muhakemesi Kanunu'na bir hüküm eklenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

b. Müdafî

Soruşturma dosyasının gizliliği ilkesine, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 153/1'de müdafîye dosyayı inceleme ve istediği belgelerden örnek alma hakkı tanınmasıyla istisna getirilmiştir¹⁸⁷. Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki düzenlemeye ek olarak Avukatlık Kanunu¹⁸⁸ m. 46'da da avukatların dava dosyasını inceleme hakkı bulunduğu düzenlenmiştir. Müdafinin, savunduğu şüpheli hakkındaki suçlamayı, lehindeki ve aleyhindeki delilleri bilmesi savunmanın hazırlanabilmesi için ön koşul niteliğindedir¹⁸⁹. Ayrıca, ceza muhakemesinin her aşamasında geçerli olan silahların eşitliği ilkesi uyarınca, adil bir yargılamanın sağlanabilmesi için, müdafîin, savcılık makamıyla aynı olanaklara ve dolayısıyla aynı bilgi ve belgelere ulaşma olanağına sahip olması gereklidir¹⁹⁰. Özellikle soruşturma evresinde tutuklama koruma tedbirine başvurulduğu

---

¹⁸⁶ Benzer gerekçelerle yönetmeliğin kovuşturma aşamasında dosyayı inceleme ve örnek almaya ilişkin 100/1 ve 165/1 fıkralarının ve soruşturma evresinde evrak incelemeye ilişkin 136/7 fıkrasının iptali için Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı tarafından Danıştay'da dava açılmıştır. Danıştay 10. Daire tarafından 14.11.2016 tarihli, 2016/1446 esas sayılı yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararda talep reddedilmiştir. Karar üzerine yapılan itirazı inceleyen Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 13.04.2017 tarihinde, 2017/291 numaralı itirazı yerinde bularak kovuşturma evresinde evrak incelemeye ilişkin hükümlerin yürütmesinin durdurulmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde “savunma ve adil yargılama hakkına ilişkin olan yukarıda yer verilen hususlarda Adalet Bakanlığının düzenleme yetkisi olmadığından, söz konusu maddelerde hukuka uyarlık görülmemiştir.” denilerek dosya inceleme yetkisinin yönetmelikle düzenlenmesi yetki gaspı olarak nitelendirilmiştir. Her ne kadar konumuzla doğrudan ilgili hükümlerden herhangi birinin yürütmesi durdurulmasına karar verilmemiş olsa da kanunla düzenleme yapmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

¹⁸⁷ Pehlivan, A., “Soruşturma Evresinde Müdafî ve Vekilin Evrak İnceleme Yetkisi”, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, MÜHF-HAD, C.19, S.2, 2013, 1499, 1500.

¹⁸⁸ 19.03.1969 Gün ve 1136 sayılı Kanun. RG 07.04.1969, No.13168.

¹⁸⁹ Erem, Ceza Usulü Hukuku, 161; Schroeder/Verrel (Çev. Oktar), Ceza Muhakemesi Hukuku, 77; Kocaoğlu, Müdafî, 176, 177; Doğan, Hazırlık Soruşturmasında Savunma, 114.

¹⁹⁰ İnceoğlu/İnceoğlu, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, 239-241.

hallerde, tutuklama duruşmasında savunmanın yapılabilmesi ve tutuklama itirazlarının yapılabilmesi için soruşturma dosyasına erişim daha da önemli hale gelmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanunu m. 153/2’de müdafinin dosyayı inceleme ve örnek alma hakkının, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek olması halinde, yalnızca maddede sayılan suçların soruşturmalarıyla ilgili kısıtlanabileceği düzenlenmiştir. 2014 Yılında yapılan değişikliğe¹⁹¹ kadar herhangi bir suç sınırlaması olmaksızın her türlü soruşturma hakkında kısıtlama kararı verilebilmekteydi¹⁹². Ardından kısıtlamayı düzenleyen 153. maddenin 2. ve 3. fıkraları mülga edilmiş ve bir süreliğine soruşturma dosyası hakkında kısıtlama kararı verilmesi kabul edilmemiştir. 2014 Yılında getirilen yeni bir düzenleme¹⁹³ ile de madde son halini almış ve kısıtlama kararı yalnızca belirli suçlar için kabul edilmiştir. Kısıtlamanın yapılacağı hallerin belirli suçlarla sınırlanmış olması, kısıtlamanın uygulama alanını daraltması bakımından olumlu bir adım olsa da böyle bir liste şeklinde suçların yazılması halinde savcıların bu sayılı suçlarla ilgili yürütülen soruşturmalar bakımından doğrudan sınırlama istemesi yoluna gitmeleri tehlikesini doğurması sebebiyle sakıncalıdır¹⁹⁴.

Kısıtlama kararı Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından verilir¹⁹⁵ ¹⁹⁶. Maddenin lafzından kısıtlamanın dosya içeriğinin tamamına ilişkin olduğu söylenebilirse de kanaatimizce, ceza muhakemesinin temel ilkelerinden olan ölçülülük dikkate alınarak kısıtlama kararı, yalnızca soruşturmanın amacını tehlikeye düşüren belgelerle ilgili olarak verilmelidir. Cumhuriyet savcısı evrakların yalnızca bir kısmıyla ilgili kısıtlama talep edebileceği gibi, savcının evrakların tümüyle ilgili talepte

¹⁹¹ 21.02.2014 Gün ve 6526 sayılı Kanun. RG 04.03.2014, No.28933 (Mükerrer).

¹⁹² Alman Ceza Muhakemesi Kanununda mevcut düzenleme halen herhangi bir suç sınırı olmaksızın kısıtlama kararı verilebileceği yönündedir (Alman CMK m. 147/2). Türkçe çeviri için bak. Yenisey/Oktar, Alman Ceza Muhakemesi Kanunu Türkçe Çeviri, 229-232.

¹⁹³ 02.12.2014 Gün ve 6572 sayılı Kanun. RG 12.12.2014, No.29203 (Mükerrer).

¹⁹⁴ Center, N./ Zafer, H., “6572 Sayılı Yasa’ya Göre Soruşturma Evresinde Avukatın Dosyayı İncelemesi”, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, C.8, S.20, 2016, 494.

¹⁹⁵ Kararın hâkim tarafından verilmesi bir güvence oluşturmaktadır. Nitekim AİHM, dava dosyasındaki bazı belgelere erişimin engellenmesinin adil yargılanma hakkına etkisini değerlendirirken kararının yalnızca savcı tarafından mı verildiği yoksa tarafsız bir hâkim tarafından mı verildiğini göz önüne almaktadır. Mirilashvili v. Russia, 11.11.2008, Başvuru No: 6293/04, prg. 203, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 25.03.2020.

¹⁹⁶ Kısıtlama kararı vermesi için sulh ceza hâkimine başvurulduğunda hâkimin öncelikle savcının suçun niteliğine ilişkin yaptığı değerlendirmenin yerindeliliğini incelemesi gerekir. Eğer değerlendirmesi sonucunda suçun katalogta yer alan suçlardan olmadığı kanaatine ulaşırsa kısıtlama kararı vermemelidir. Bak. Yurtcan, CMK Şerhi, 527.

bulunmasına karşın sulh ceza hâkimi yalnızca soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek evraklarla ilgili kısmi kısıtlama kararı da verebilir. Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi, kısıtlama kararı bulunsa bile, şüphelinin ifadesi, bilirkişi raporları ve şüpheli ve müdafinin hazır bulunmaya yetkili olduğu işlemlere ilişkin tutanakları müdafii tarafından incelenebilir ve isterse bu tutanakların örneği verilir (CMK m. 153/3). İlgili sınırlama uygulanırken özellikle müdafinin soruşturma evresindeki pek çok işlemde hazır bulunma yetkisi bulunduğu hususuna dikkat edilmeli bu işlemler bakımından her ne sebeple olursa olsun müdafii hazır bulunmamış da olsa evraklar gizlenmemelidir.

Hakkında kısıtlama kararı verilemeyecek evraklar konusunda bir başka istisna da tutuklu bulunan şüpheliler bakımından mevcuttur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi vermiş olduğu kararlarda¹⁹⁷, tutuklama tedbirine başvurulmuş davalarla ilgili, dosya içeriğinin tutuklanan ve müdafii tarafından incelenmesinin engellenemeyeceğine dikkat çekmiştir¹⁹⁸. İlgili kararların ardından Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nun konuyla ilgili hükümlerinde değişiklik yapılmış¹⁹⁹ ve şüphelinin gözaltında olduğu veya tutuklu bulunduğu hallerde, bu gözaltı veya tutukluluk durumunun hukuka uygunluğunun değerlendirmesini sağlayacak belgelere müdafinin erişim yetkisi olduğu düzenlenmiştir²⁰⁰. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda konuyla ilgili açık bir düzenleme bulunmasa da tutuklama değerlendirilirken tutuklama talebine karşı etkili bir savunma yapılabilmesi ilgili evrak ve belgeleri inceleyebilmesi için yeterli zamana sahip olması gerekmektedir²⁰¹. Savunma için gerekli olan evraklara erişim hakkı, soruşturmanın amacının tehlikeye düşmesi durumuna göre daha önceliklidir. Dolayısıyla eğer savcı tarafından tutuklama talep edilecekse, suçun işlendiğini gösterir delillerle ilgili olarak kısıtlama kararı verilmesi mümkün değildir²⁰². Tutuklamanın keyfiliğinin engellenmesi

---

¹⁹⁷ Lamy v. Belgium, 30.03.1989, Başvuru No: 10444/83; Garcia Alva v. Germany, 13.2.2001, Başvuru No: 23541/94, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 05.09.2019.

¹⁹⁸ Erdem, M. R., "AİHM Kararları Işığında Tutuklu Sanık Bakımından Hazırlık Soruşturması Dosyasını İnceleme Hakkı" DEÜHFD, C.6, S.1, 2004, 109.

¹⁹⁹ Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 243; İsfen/Arslanbaş, Müdafaa Makamının Dosya İnceleme Hakkı, 173.

²⁰⁰ Alman Ceza Muhakemesi Kanunu m. 147/2, Türkçe çeviri için bak. Yenisey/Oktar, Alman Ceza Muhakemesi Kanunu Türkçe Çeviri, 229-232.

²⁰¹ Sınar, H., Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama, On İki Levha Yayıncılık, 1. Bs., İstanbul 2016, 245.

²⁰² Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma Gezer/Saygılar Kırtı/Alan Akcan/Özaydın/Erden Tütüncü/Altınok Villemin/Tok, Ceza Muhakemesi Hukuku, 262, 263; Erdem, 101.

de ancak müdafinin soruşturma dosyasına erişiminin sağlanması ile güvence altına alınabilir²⁰³.

Anayasa Mahkemesi tutukluluğun talep edildiği soruşturma dosyalarında kısıtlama kararı verilmesini, tutuklu bulunan başvuran ve müdafine, suçlamaya ve tutuklamaya esas oluşturan bilgilerin tutukluluk değerlendirilmesi öncesinde verilmesi ve bunlara karşı savunmalarını ileri sürme imkânı tanınması koşuluyla, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal etmediğine karar vermiştir²⁰⁴. Anayasa Mahkemesi'nin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine uyulması gerektiğini özellikle vurgulamasına karşın, kısıtlanan evraklara ilişkin genel bilgi verilmesini, sorguda ve savunma dilekçelerinde bu evraklara atıflar olmasını yeterli görmesi²⁰⁵ sakıncalıdır. Öncelikle bu hallerde kısıtlanan evraklara ilişkin yalnızca seçilen kısımların müdafii ve tutuklanana verilmesi ve buna bağlı olarak savunmanın tam olarak yapılamaması tehlikesi bulunmaktadır. Ayrıca tutukluluğa esas oluşturan belgelerin ne kadarının müdafinin incelemesine sunulduğunun yalnızca savunma dilekçelerinde bu belgelere atıf kullanıldığıyla tespit edilmesi de mümkün değildir. Kanaatimizce Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin konuyla ilgili yerleşik bir içtihadı bulunması karşısında, Anayasa Mahkemesi'nin yeterli gerekçe olmaksızın, savunma hakkının kısıtlanmasının yolunu açabilecek bir içtihat benimsemesi yerinde olmamıştır. Savunmanın yapılabilmesi için tutuklama muhakemesinde kullanılan lehe ve aleyhe tüm delillerin eksiksiz bir şekilde şüpheli ve müdafiiye teslim edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin mevcut içtihadı dikkate alındığında, Türkiye aleyhine ihlal kararları verilmesi kaçınılmazdır.

Sulh ceza hâkimi tarafından verilmiş olan kısıtlama kararlarına karşı, bu kararların bir hâkim kararı olması nedeniyle Ceza Muhakemesi Kanunu m. 267 uyarınca itiraz kanun yoluna başvurulması mümkündür²⁰⁶. İtirazın yerinde görülmesi halinde itiraz

---

²⁰³ Centel/Zafer, Avukatın Dosyayı İncelemesi, 488.

²⁰⁴ AYM, 10.01.2019, Bireysel Başvuru No.2015/16737, prg.58; AYM, 4.4.2019, Bireysel Başvuru No.2016/71998, prg.40,41; AYM, 14.07.2015, Bireysel Başvuru No.2015/144, prg.108,109, www.lexpera.com.tr, e.t. 21.08.2019.

²⁰⁵ AYM, 16.11.2017, Bireysel Başvuru No.2016/40170, prg.171, www.lexpera.com.tr, e.t. 21.08.2019.

²⁰⁶ Almanya'da Türkiye'dekinden farklı olarak soruşturma dosyasının incelenip incelenmemesine tek başına savcılık karar vermektedir. Evrakların gösterilmemesi halinde mahkemeye başvuru yolu ise Kanun'da sınırlı sayıdaki haller bakımından düzenlenmiştir. Alman Ceza Muhakemesi Kanunu m. 147/5'e göre bu haller; soruşturmanın sona erdiği kaydının dosyaya düşülmüş olması, 147/3'te sayılı belgelerden

mercii kısıtlama kararının kaldırılmasına da karar verir (CMK m. 271/2). İtiraz kanun yolu sonucunda kısıtlama kararının kaldırılmasının yanında Cumhuriyet savcısı resen de evrakların tamamı veya bir kısmı hakkında kısıtlama kararını kaldırabilir. Bu yol Kanun'da açıkça düzenlenmemiş olsa da daha önce ayrıntılı bir şekilde açıklandığı gibi soruşturma evresine doğrudan hâkim olan makam savcılıktır. Bunun sonucunda soruşturmanın amacının tehlikeye düşmesi sebebiyle verilmiş kısıtlama kararıyla ilgili kısıtlamayı gerektirir durumun devam edip etmediğini en iyi takdir edebilecek kişi de soruşturmayı yürüten savcıdır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda kısıtlamanın savcı tarafından resen kaldırılabilmesine ilişkin bir düzenleme yer almaması kısıtlamanın resen kaldırılma imkânı bulunmadığı şeklinde anlaşılmamalıdır. Tutukluluğun resen savcı tarafından kaldırılabilmesini düzenleyen Ceza Muhakemesi Kanunu m. 103/2 hükmünden yola çıkılarak, kısıtlamanın savcı tarafından kaldırılabilmesi kabul edilmelidir²⁰⁷. Bu sayede, soruşturmanın amacının tehlikeye düşmesi hali ortadan kalkar kalkmaz tarafların evraklara erişimi sağlanabilecek ve savunma hakkı en az şekilde zarar görmüş olacaktır. Kısıtlama kararı resen veya itiraz üzerine kaldırılmasa da yalnızca soruşturma evresinde geçerli olacağından en geç iddianamenin kabulü anında tüm evraklar bakımından kendiliğinden ortadan kalkacaktır (CMK m. 153/4).

c. Mağdur veya Suçtan Zarar Gören ve Avukatı

Ceza Muhakemesi Kanunu m. 234'te mağdur ile suçtan zarar görenin hakları düzenlenmiştir. Buna göre, soruşturmanın gizliliğini ve amacını bozmamak koşuluyla, mağdur ile suçtan zarar gören de Cumhuriyet savcısından belge örneği alma hakkına sahiptir. Maddede yalnızca belge örneği isteme hakkından bahsedilmiş olsa da ayrıca bir kısıtlama kararı verilmedikçe dosyayı inceleme hakkı da mevcuttur²⁰⁸.

Soruşturma dosyasının incelenmesi bakımından, mağdur veya suçtan zarar görenin avukatı ile müdafî aynı haklara sahiptir (CMK m. 153/5). Dolayısıyla, suçtan zarar görenin vekili, soruşturma dosyasını istediği şekilde inceleyip harçsız olarak örnek

---

birinin incelenmesine izin verilmemiş olması ve şüphelinin serbest olmamasıdır. Bak. Erdem, 101, 102; Maddenin Türkçe çevirisi için bak. Yenisey/Oktar, Alman Ceza Muhakemesi Kanunu Türkçe Çeviri, 229 - 232.

²⁰⁷ Centel/Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 220; Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 254-256.

²⁰⁸ Bu haklar ayrıca Bölge Adliye Ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî Ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik m.137/5'te de güvence altına alınmıştır. RG 06.08.2015, No.29437.

alabilecektir. İnceleme hakkı, yalnızca kendi müvekkili ile ilgili olan belgelerle sınırlı değildir. Şüphelinin ifadesi ve toplanan deliller gibi tüm dosya içeriğine erişim hakkı vardır²⁰⁹. Esas olarak şüpheli yahut sanık ile iddia makamı olan savcılık arasında kendini gösteren silahların eşitliği ilkesinin, mağdur ile sanık bakımından da uygulanması gerekmektedir²¹⁰. Kanun koyucu bu dengeyi sağlamak açısından, müdafiyeye tanınan hakların, suçtan zarar görenin avukatı için de geçerli olduğu esasını kabul etmiştir. Aynı şekilde soruşturma dosyası hakkında bir kısıtlama kararı verilmesi halinde de bu karar, müdafî ve şüpheli ile birlikte suçtan zarar gören ve vekillerini de kapsayacaktır. Yalnızca şüpheli ve müdafiyeyi kapsayan bir kısıtlama kararı verilmesi mümkün değildir²¹¹.

B. Dosya İnceleme ve Örnek Alma Usulü

Hakkında kısıtlama kararı verilmemiş soruşturma evrakları ve evraklar hakkında kısıtlama kararı verilmiş olsa bile kısıtlama kapsamına girmeyen yukarıda da sayılan evrakların nasıl inceleneceği Bölge Adliye Ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî Ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik m. 137/6,7’de düzenlenmiştir. Buna göre; evrakların incelenmesinin “soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla Cumhuriyet savcısının belirleyeceği personel huzurunda” yapılması öngörülmüştür. Öncelikle hükümde, Ceza Muhakemesi Kanunu’nda yer almayan ayrı bir soruşturmayı geciktirmeme koşulunun getirildiği görülmektedir. Evrak inceleme yetkisinin savunma hakkıyla doğrudan ilintili olduğu göz önünü alındığında ve Anayasa m. 13’e göre temel hak ve özgürlüklere ilişkin sınırlamalar ancak kanunla getirilebileceği için, kanunla getirilmemiş bu koşulun yönetmelikle getirilmesi hukuka aykırıdır ve iptal edilmelidir. İdarenin işlemleri aksi bir mahkeme kararıyla tespit edilene kadar hukuka uygun kabul edildiğinden ilgili işlem hukuka aykırı olsa da iptal edilene kadar uygulanmaya devam edilecektir²¹². Yürürlükte olduğu sürece ise üst norm niteliğinde olan kanuna uygun olarak yorumlanmalı ve evrakların

²⁰⁹ Koç, Z., Ceza Muhakemesinde Katılan, On İki Levha Yayıncılık, 1. Bs., İstanbul 2011, 198.

²¹⁰ Özbek/Doğan/Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, 55.

²¹¹ Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 257.

²¹² Sancakdar, O./ Us, E./ Kasapoğlu Turhan, M./ Önüt, L. B./ Seyhan, S., İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, Seçkin Yayıncılık, 7. Bs., Ankara 2018 , 269; Çağlayan, R., İdare Hukuku Dersleri, Adalet Yayınevi, 6. Bs., Ankara 2018, 298, 299.

incelenmesi soruşturmayı geciktirecek ise, evrakların örneğinin ilgiliye verilmesi usulü takip edilmelidir. Aksi takdirde soruşturmayı geciktireceği gerekçesiyle evrak incelemenin engellenmesi kanunun tanımış olduğu bir hakkın kullandırılmaması anlamına gelecek ve hukuka aykırı olacaktır.

Hükümde dikkat çeken bir diğer husus ise incelemenin savcının görevlendireceği bir personel huzurunda yapılacak olmasıdır. Düzenleme ile özellikle şüpheli veya suçtan zarar görenin evrakları doğrudan incelemesi hallerinde, soruşturma evraklarının zarar görmesi veya kaybolmasının önüne geçilmek istenmiştir. Bu sebeple evrak incelenmesi esnasında görevli personelin yalnızca dosyaya zarar gelmediğine emin olabileceği bir uzaklıkta beklemesi yeterli olacaktır. Bunun haricinde hangi evrakların incelendiğine bakılması, savunma hakkını olumsuz olarak etkileyecektir. Son olarak, inceleme veya belge örneği alınmasının ardından, kim tarafından incelemenin yapıldığına ve kimin huzurunda gerçekleştirildiğine ilişkin bir tutanak düzenlenip soruşturma dosyasına konulacağı düzenlenmiştir.

Evrak incelenmesi ve örnek alınması esnasında, müdafî ve mağdur ile suçtan zarar görenin avukatları bakımından vekâletname aranıp aranmayacağı hususu da önemlidir²¹³. Vekâletname ibraz edilmesine ilişkin tartışma mülga Cumhuriyet Başsavcılıkları ile Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemeleri Kalem Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin²¹⁴ 45. maddesinde yer alan soruşturma evrakının "*görevlendirme belgesi veya vekâletname ibraz ederek*" incelenebileceğini düzenleyen hükümden kaynaklanmaktaydı. İlgili hükmün iptali için Danıştay'a dava açılmış, ancak davayı ilk derece mahkemesi sıfatıyla gören Onuncu Daire tarafından davanın reddine karar verilmiştir²¹⁵. Bu esnada Adalet Bakanlığı tarafından Kalem Yönetmeliğinin vekâletname sunulmasını arayan kısmı yönetmelikten çıkarılmıştır²¹⁶. Onuncu Dairenin davanın reddi kararı temyiz edilmiş fakat temyiz mercii incelemesini tamamlayamadan Yönetmelikte

---

²¹³ Uygulamada vekâletname sunulmaksızın evrakların incelenmesine izin verilmediği hakkında bak. Pehlivan, "Soruşturma Evresinde Müdafî ve Vekilin Evrak İnceleme Yetkisi", 1509.

²¹⁴ RG 01.06.2005, No.25832.

²¹⁵ Dan. 10. D., 22.05.2008-5971/3448.

²¹⁶ RG 24.12.2010, No.27795.

anılan değişiklik yapıldığı için “*hukuki yarar bulunmaması*” nedeniyle kararın onanmasına karar verilmiştir²¹⁷.

Yürürlükte bulunan mevzuat bakımından ise Yazı İşleri Yönetmeliği m. 137’de evrakların incelenmesi veya örnek alınması sırasında vekâletname sunulmasına ilişkin bir yükümlülük düzenlenmemiştir. Ayrıca Avukatlık Kanunu m. 46/2’de dosya inceleme için vekâletname aranmayacağı açıkça düzenlenmiştir²¹⁸. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 153’te de soruşturma evrakının incelenebileceği ve örnek alınabileceği düzenlenirken vekâletname sunma zorunluluğundan bahsedilmemiştir. Mevcut düzenlemelerden hareketle, vekâletname sunma yükümlülüğünün bulunmadığı ve vekâletname olmaksızın inceleme yapılmasının engellenmesinin hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşılabılır.

Vekâletname aranmaması durumunda, evrak incelemek üzere savcılığa başvuran avukatların gerçekten şüpheli veya suçtan zarar görenin vekili olup olmadığının nasıl tespit edilebileceği problemi ortaya çıkmaktadır. Eğer avukat veya müdafii, şüpheli veya suçtan zarar gören ile birlikte savcılığa başvurmuş ise doğrudan bu kişilere sözlü olarak sorulmalı ve beyanları yeterli görülmelidir. Şayet sözlü olarak bu kişilere sorma imkânı bulunmuyorsa da bu takdirde avukatların beyanına güvenilerek evrakları incelemelerine ve örnek almalarına izin verilmelidir²¹⁹. Bunun dışında avukatların davayı henüz kabul etmedikleri ve dolayısıyla müdafilik ilişkisinin kurulmadığı aşamada da müdafiliği üstlenip üstlenmemeye karar vermek adına dosyayı inceleme yetkisi kabul edilmelidir²²⁰. Avukatlık Kanunu m. 37’de, avukatların işi reddetme hakkı bulunduğu düzenlenmiştir. Buna göre soruşturma evresinde şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören kişilerin kendilerine başvurması üzerine, avukatın işi kabul ve ret kararı vermesi ancak soruşturma dosyasının incelenmesi ile mümkündür. Bu aşamada doğal olarak henüz düzenlenmiş bir

---

²¹⁷ İDDK, 14.01.2013-2359/20.

²¹⁸ Aynı maddenin devamında dosyadan örnek alınması için vekâletname sunmanın zorunlu olduğu düzenlenmiştir.

²¹⁹ Pehlivan, “Soruşturma Evresinde Müdafii ve Vekilin Evrak İnceleme Yetkisi”, 1517; Çelik, A., “Silahların Eşitliği İlkesi ve Müdafinin Dosya İnceleme Yetkisi”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 6, S. 57, 2011, 67.

²²⁰ Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma Gezer/Saygılar Kırtı/Alan Akcan/Özaydın/Erden Tütüncü/Altınok Villemin/Tok, Ceza Muhakemesi Hukuku, 256; Demirbaş, Hazırlık Soruşturmasında Savunma, 218.

vekâletname bulunmadığından, şüphelinin evrakın incelenmesine onay verdiğini gösterir bir yazının varlığı yeterli kabul edilmelidir²²¹.

---

²²¹ Centel/Zafer, Avukatın Dosyayı İncelemesi, 491.

İKİNCİ BÖLÜM

SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİ İHLAL SUÇLARININ KANUNİ UNSURLARI

§ 1. Genel Olarak

Ceza muhakemesinin nasıl yürütüleceği Ceza Muhakemesi Kanunu'nda sıkı kurallara bağlı şekilde düzenlenmiştir. Muhakemenin bu kurallara uygun yürütülmesi, hem gerçeğe ulaşma amacına hem de şüpheli/sanık haklarının korunmasına hizmet eder. Ceza Muhakemesi Kanunu'na aykırı gerçekleştirilen çeşitli işlemler, işlemi hatalı yapan makam tarafından düzeltilebilir veya kanun yolları denetimi aşamasında dikkate alınarak niteliklerine göre hükümsüz sayılarak işlemlerdeki hukuka aykırılıklar giderilebilir²²². Ancak bazı hallerde, muhakeme kurallarına aykırılık veya muhakemeyi etkileyen bazı dış eylemler hem yargılamanın sağlıklı yürümesini önemli ölçüde etkileyebilir hem de yargılanan kişilerin hakları bakımından ciddi ihlaller ortaya çıkarabilir. Bu nedenle yargılamanın seyrine etki eden çeşitli hukuka aykırılıkları suç olarak düzenleme ihtiyacı kendini göstermiş ve *Adliyeye Karşı Suçlar* bölümü altında ilgili eylemler suç olarak düzenlenmiştir.

Gizliliğin ihlali suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun²²³ 285. maddesinde, *Özel Hükümler* kitabında, *Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler* başlıklı dördüncü kısmın *Adliyeye Karşı Suçlar* başlıklı ikinci bölümünde düzenlenmiştir. Maddenin ilk halinin *Gerekçesi*'nde²²⁴, soruşturmanın gizliliği ilkesinin suçsuzluk karinesi ile birlikte ceza adaletini koruduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle soruşturma evresindeki işlemlerin aleni olarak paylaşılmasının ve kanun gereği gizli tutulması gereken bilgilerin gizliliğinin ihlal edilmesinin suç olarak düzenlendiği *Gerekçe*'de belirtilmiştir. Ayrıca avukatların soruşturmalarla ilgili dosyayı inceleme hakları olduğu

²²² Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 150.

²²³ 26.09.2004 Gün ve 5237 sayılı Kanun. RG 12.10.2004, No.25611.

²²⁴ Gerekçe için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=24110&pkanunnumarasi=5237>.

ancak bu hakka dayanılarak elde edilen belgelerin aleni olarak paylaşılmasının önüne geçileceği belirtilmiştir. Ayrıca Gerekçe’de, basının haber verme hakkının bulunduğu, ancak yanlış bilgi verilmesi halinde kişilerin masumiyet karinelerinin zedeleneceği ifadeleri yer almaktadır²²⁵. Dördüncü fıkra da yer alan suçun²²⁶ ise bağımsız bir suç olduğu belirtilmiş ve madde tekrarı haricinde farklı bir açıklamaya yer verilmemiştir.

Gizliliğin ihlali suçu, 6352 sayılı Kanun²²⁷ ile yeniden düzenlenmiş, suçu düzenleyen maddeye yeni fıkralar eklenmiş, ayrıca mevcut fıkralarda da değişiklikler yapılmıştır²²⁸. Kanun değişikliğinin Tasarı Gerekçesi’nde özetle, gizliliğin, soruşturmaya taraf olan ve olmayan kişiler bakımından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği; gizliliğin, esas olarak soruşturmaya taraf olmayan üçüncü kişiler için geçerli olduğu ancak Kanun’un özel olarak gizli tutulması gerektiğini düzenlediği bazı işlemler bakımından, taraflara karşı da gizliliğin geçerli olacağı belirtilmiştir. Ayrıca basının haber verme hakkı ile soruşturmanın gizliliği ilkesinin çatıştığı ve yapılan düzenleme ile hangi haberlerin yapılmasının suç oluşturduğunun açıklığa kavuşturulduğu belirtilmiştir. Değişikliğin Komisyon Gerekçesi’nde ise daha geniş bir anlam ifade etmesi nedeniyle masumiyet

²²⁵ Bu düzenleme ile basının haber verme hakkının kötüye kullanılmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Haber verme hakkının kötüye kullanılmasının önüne geçilmesi ve hakkın kullanılmasının mümkün hale gelmesi için haber verme hakkının düzenlenmesi gerektiği hakkında bak. Dönmezer, S./ Bayraktar, K., Basın Hukuku, Beta Yayınevi, 6. Bs., İstanbul 2016, 105.

²²⁶ Maddenin ilk halinde dördüncü fıkra da yer alan hüküm, 2012 yılında yapılan değişikliğin ardından beşinci fıkra da yer almaktadır.

²²⁷ 02.07.2012 Gün ve 6352 sayılı Kanun. RG 05.07.2012, No.28344.

²²⁸ Maddenin son hali şu şekildedir: “Madde 285- (1) (Değişik: 2/7/2012-6352/92 md.)

(1) Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun oluşabilmesi için;

a) Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğinin açıklanması suretiyle, suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkının veya haberleşmenin gizliliğinin ya da özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi,

b) Soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğine ilişkin olarak yapılan açıklamanın maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olması, gerekir.

(2) Soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğini ihlal eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Kanuna göre kapalı yapılması gereken veya kapalı yapılmasına karar verilen duruşmadaki açıklama veya görüntülerin gizliliğini alenen ihlal eden kişi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır. Ancak, bu suçun oluşması için, tanığın korunmasına ilişkin olarak alınan gizlilik kararına aykırılık açısından aleniyetin gerçekleşmesi aranmaz.

(4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların kamu görevlisi tarafından görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi halinde, ceza yarısına kadar artırılır.

(5) Soruşturma ve kovuşturma evresinde kişilerin suçlu olarak algılanmalarına yol açacak şekilde görüntülerinin yayınlanması halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(6) Soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin haber verme sınırları aşılmaksızın haber konusu yapılması suç oluşturamaz.”

karinesi yerine suçlu sayılmama ifadesinin kullanıldığı ve maddede düzenlenen ilk üç suçun, görevinin sağladığı kolaylıktan faydalanarak kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinin nitelikli hal olarak kabul edildiği ifadeleri yer almaktadır²²⁹. Gerekçe, bağlayıcı olmamakla birlikte kanunun yorumlanmasında kullanılan araçlardan biridir²³⁰. Bu fonksiyon dikkate alındığında ilgili Madde'nin Gerekçesi'nin yeterli ve doyurucu olduğunu söylemek mümkün değildir.

Madde başlığı *Gizliliğin İhlali Suçu* olmasına karşın Gerekçe'de de belirtildiği üzere madde kapsamında dört farklı suç tipi düzenlenmiştir. Maddede düzenlenmiş ilk suç tipi, soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçudur. Bu suçun oluşması için soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal edilmesi sonucunda, suçlu sayılmama karinesinin, özel hayatın, haberleşmenin gizliliğinin ihlal edilmesi veya gizliliğin alenen ihlal edilmesinin maddi gerçeğe ulaşılmasını engellemeye elverişli olması koşullarından birinin mevcut olması gerektiği maddede iki bent halinde düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, kanun gereği taraflara karşı gizli tutulması gereken karar ve işlemlerin gizliliğinin ihlal edilmesi suç olarak tanımlanmıştır. Üçüncü fıkrada, hakkında kapalılık kararı verilmiş olan duruşmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçu düzenlenmiştir. Maddenin dördüncü fıkrasında, birinci, ikinci ve üçüncü fıkralardaki suçların kamu görevinin sağladığı kolaylıktan faydalanılarak kamu görevlisi tarafından işlenmesi hali ortak bir nitelikli hal olarak gösterilmiştir. Son fıkrada ise haber verme sınırları aşılmadan haber yapılması hallerinde suç oluşmayacağı düzenlenmiştir. Son olarak, beşinci fıkrada ise hem soruşturma hem de kovuşturma aşamasında kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak görüntülerin yayınlanması suçu düzenlenmiştir.

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda²³¹ gizliliğin ihlali suçuna karşılık gelecek bir düzenleme bulunmamaktaydı. Ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe

²²⁹ Değişikliğin Gerekçesi için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=100560&pkanunnumarasi=6352>, e.t. 19.12.2019.

²³⁰ Her ne kadar Türk Ceza Kanunu'nun Genel Gerekçe kısmında yasanın ayrılmaz bir parçası olduğu yazılıdır. Ne var ki Gerekçe, kanun metnine dâhil olmadığından bağlayıcı değildir. Gerekçe yasa koyucunun sübjektif amacını göstermesi bakımından, yasanın objektif amacı tespit edilirken metin dışı bir yorum aracı olarak kullanılabilir. Ayrıntılı bilgi için bak. Önder, A., Ceza Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992, 52; Toroslu, N./ Toroslu, H., Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara 2019, 64; Bayraktar, K./ Keskin Kızıroğlu, S./ Zafer, H./ Sınar, H./ Önok, R. M./ Erman, R. B., "Dönmezer, S./ Erman, S. Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt I", Der Yayınları, 14. Bs., İstanbul 2016, 244 – 246.

²³¹ 01.03.1926 Gün ve 765 sayılı Kanun. RG 13.01.1926, No.320.

girmesinden önce Basın Kanunu mülga 19/1 maddesinde yer alan suç tipi, çalışmamızın sonraki bölümlerinde ayrıntılı incelenecek olan bazı hususlar bakımından gizliliğin ihlali suçuyla benzerlikler taşımaktaydı. İki kanun hükmü benzerlikler taşımakla birlikte, esasen farklı suçları düzenledikleri için aralarındaki ilişki önceki kanun sonraki kanun ilişkisi değil, özel kanun genel kanun ilişkisi olarak değerlendirilmekteydi²³². Bu nedenle 5237 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği dönemde, Basın Kanunu'ndaki hüküm 6352 sayılı Kanun'la ilga edilene kadar, hem Basın Kanunu'nda yer alan suç tipi hem de gizliliğin ihlali suçu birlikte yürürlükte kalmıştır.

İstatistiksel bakımdan 2018 yılı içinde Cumhuriyet savcıları tarafından gizliliğin ihlali suçlarıyla ilgili toplam 901 dosya sonuçlandırılmış ve bu dosyalardan 201'i hakkında iddianame düzenlenmiştir. Ceza mahkemelerinde ise toplam 96 beraat, 33 mahkûmiyet ve 20 hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiştir²³³. İlgili veriler madde numarası esas alınarak hazırlanmış olduğundan, aynı maddede yer alan farklı suçlara ilişkin detaylı istatistiğe ulaşmak mümkün değildir. Dört suçun toplamı hakkında yalnızca 201 iddianame düzenlenmiş olması ve 33 mahkûmiyet kararı verilmiş olması, suçun uygulamasının oldukça kısıtlı olduğunu göstermektedir. Oysaki ilgili suçların kapsamı dikkate alındığında uygulamanın anılan sayının çok daha üstünde olması beklenirdi.

Çalışmamızın kapsamı, soruşturma evresinde gizliliğin ihlali suçu olduğu için; maddenin birinci fıkrasındaki soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçu, ikinci fıkrasındaki taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçu ve beşinci fıkrasındaki kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde görüntülerin yayınlanması suçu, klasik suç inceleme metoduna uygun olarak incelenecektir. Üçüncü fıkrada yer alan, hakkında kapalılık kararı verilmiş olan duruşmanın gizliliğinin ihlal edilmesi suçu ise yalnızca hakkında kapalılık kararı verilmiş duruşmanın gizliliğinin ihlalini düzenlediğinden çalışma kapsamımızın dışında bırakılmıştır.

---

²³² Ünver, Y., İftira, Suç Uydurma, Suç Üstlenme, Yalan Tanıklık Ve Bilirkişilik, İnfaz Kurumlarından Kaçma: TCK'da Düzenlenen Adliyeye Karşı Suçlar, Seçkin Yayıncılık, 5. Bs., Ankara 2019, 506, 507.

²³³ Adalet İstatistikleri 2018, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr>, e.t. 18.12.2019.

Suç inceleme metodunu takip ederken mümkün olduğunca gereksiz tekrarlardan kaçınmak adına, öncelikle her bir başlığın altında üç suça ilişkin ortak açıklamalara yer verilecek, ardından her bir fıkroda yer alan suç için farklılık gösteren hususlar ayrı ayrı açıklanmaya çalışılacaktır.

§ 2. Korunan Hukuksal Değer

Ceza hukukunun amacı bireylerin hukuksal değerlerinin korunmasıdır²³⁴. Korunan hukuksal değer²³⁵ tanımı konusunda öğretide çeşitli görüşler mevcuttur. Korunan hukuksal değer, farklı yazarlar tarafından *yasa ile korunan hak ve çıkar*²³⁶, *sosyal düzenin devamı için geçerliliği zorunlu olan ideal, manevi değerler*²³⁷, *kanun kurulu ile korunan ve suçun ihlal ettiği hak veya menfaat*²³⁸, *suçla ihlal olunan hak ve yarar*²³⁹, *kanunkoyucuyu tipi düzenlemeye iten soyut menfaat*²⁴⁰, *suçu öngören norm tarafından korunan ve suç tarafından ihlal edilen hukuki varlık veya menfaat*²⁴¹, *kanunun yasak, emir hükmü ve yaptırım ile açıkça koruduğu hak ve çıkar*²⁴², *toplum hayatı bakımından önem arz eden ve ceza hukuku tarafından korunan yaşamsal değerler*²⁴³, *hukuk toplumundaki sosyal düzenin devamı için geçerliliği zorunlu olan ideal, manevi*

---

²³⁴ Heinrich, B. (Çev. Hakeri), Ceza Hukuku Genel Kısım I, ed. Ünver, Y., Çev. Hakeri, H., Ünver, Y., Özbek, V. Ö., Yenerer Çakmut, Ö., Erman, B., Doğan, K., Atladı, R. B., Bacaksız, P., Tepe, İ., Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2014, 4.

²³⁵ Korunan hukuksal değer ifadesi yerine, korunan hukuksal yarar, suçun hukuksal konusu, hukuki varlık, hukuki çıkar, hukuksal yarar gibi ifadeler de kullanılmaktadır. Bak. Ünver, Y., Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2003, 49 - 55.

²³⁶ Center, N./ Zafer, H./ Çakmut, Ö. Y., Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayınevi, 10. Bs., İstanbul 2017, 232.

²³⁷ İçel, K./ Sokullu Akıncı, F./ Özgenç, İ./ Sözüer, A./ Mahmutoğlu, F. S./ Ünver, Y., Suç Teorisi, Beta Yayınevi, 2. Bs., İstanbul 2000, 87.

²³⁸ Erem, F., Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt I, Seçkin Yayıncılık, 12. Bs., Ankara 1984, 248.

²³⁹ Bayraktar, K./ Keskin Kızıroğlu, S./ Zafer, H./ Memiş Kartal, P./ Sınar, H./ Erman, R. B./ Eroğlu, F./ Önok, R. M., "Dönmezer, S./ Erman, S. Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II", Der Yayınları, 14. Bs., İstanbul 2019, 33.

²⁴⁰ Özbek/Doğan/Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 211.

²⁴¹ Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 109.

²⁴² Artuk, M. E./ Gökçen, A./ Alşahin, M. E./ Çakır, K., Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 12. Bs., Ankara 2018, 317.

²⁴³ Koca, M./ Üzülmez, İ., Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 12. Bs., Ankara 2019, 116.

değerler²⁴⁴, ceza normunun bir ceza tehdidi ile olası saldırılardan korumayı amaçladığı şey²⁴⁵, suç tipini meşru kılan ideal değer²⁴⁶ şeklinde tanımlanmaktadır. Tanım konusundaki farklılıklara karşın, her suç ile korunan bir hukuksal değer bulunduğunda görüş birliği bulunmaktadır. Hatta pek çok suçta, birden çok hukuksal değer korunmasının amaçlanması da mümkündür²⁴⁷. Korunan değer, maddi bir özelliğe sahip olmayıp soyut bir nitelik taşıdığı için korunan değer doğrudan zarar görmesi de mümkün değildir²⁴⁸. Bu nedenle kanun koyucu tarafından ihdas edilen suç ile amaçlanan, korunmak istenen hukuki değer ihlal edilmesinin önüne geçmektir.

Tanım ve terim konusundaki farklılıkların yanında hukuki değer sahibi konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır. Kimi yazarlara göre, bireyin yanında tüzel kişiler ve devlet de korunan hukuksal değer sahibi olabilir²⁴⁹. Ancak aksi yöndeki görüşe göre ise devletin ve toplumun korunan menfaatin sahibi olması mümkün olmayıp ancak bu değerlerin taşıyıcısı olarak görünebilirler ve yalnızca bireyler korunan hukuksal değer sahibi olabilir²⁵⁰.

Suçla korunan hukuksal değer ne olduğunun belirlenmesi pek çok açıdan önem arz eder. Ceza hukukunun *ultima ratio* özelliğinin sağlanması bakımından korunan hukuksal değer veya değerlerin belli bir ağırlıkta olması gerekmektedir²⁵¹. Bu nedenle korunan hukuksal değer kanun koyucuya da yol gösterici nitelik taşır ve hangi eylemlerin suç olarak düzenlenmesi gerektiği²⁵² ile bu suçların cezasının belirlenmesi konusunda temel kaynaklardan birini oluşturur. Kanunun hazırlanması konusunda kaynak olarak

---

²⁴⁴ Özgenç, İ., Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 15. Bs., Ankara 2019, 176; Akbulut, B., Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 6. Bs., Ankara 2019, 386.

²⁴⁵ Hafızuğolları, Z./ Özen, M., Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Us-a Yayıncılık, 11. Bs., Ankara 2018, 199.

²⁴⁶ Öztürk, B./ Erdem, M. R., Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 19. Bs., Ankara 2019, 202.

²⁴⁷ Soyaslan, D., Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 8. Bs., Ankara 2018, 255.

²⁴⁸ Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 117.

²⁴⁹ Bayraktar/Keskin Kirizoğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, “Dönmezer/Erman Ceza Hukuku Cilt II”, 727; Erem, Genel Hükümler Cilt I, 258; Özek, Ç., “Suç Mağdurunun Korunmasına İlişkin Bazı Sorunlar”, İÜHFİM, C.50, S.1-4. 1984, 14; Hafızuğolları, Z./ Özen, M., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar, Us-a Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2016, 112, 130; Öztürk/Erdem, Ceza Hukuku, 200; Demirbaş, T., Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 14. Bs., Ankara 2019, 563; Soyaslan, Genel Hükümler, 250.

²⁵⁰ Ünver, Hukuksal Değer, 142; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 117; Özgenç, Genel Hükümler, 224.

²⁵¹ Heinrich (Çev. Hakeri), Genel Kısım I, 5.

²⁵² Demirbaş, Genel Hükümler, 561.

kullanılmasının yanında kanun koyucunun suçları belirleme konusundaki takdir yetkisinin sınırlarını belirlemek ve bireylerin hak ve özgürlüklerini korumak konularında hukuksal değerden faydalanılır²⁵³. Çünkü herhangi bir hukuksal değeri korumayan suç mevcut olamayacağı için kanun koyucunun da keyfi bir şekilde suç yaratması mümkün olmayacaktır.

Korunan değer ne olduğu kanun metninde açıkça gösterilmediğinden bu tespit ancak yorum yoluyla yapılabilir. Bir suçla korunan hukuksal değer tespiti yapılırken suçun kanun sistematigi içerisinde düzenlendiği yer de yol gösterici olmaktadır²⁵⁴. Nitekim kanunda suç tipleri sınıflandırılırken korunan hukuksal değerlerin yakınlığı dikkate alınmaktadır²⁵⁵. Gizliliğin ihlali suçları, *Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler* kısmında *Adliye Karşı Suçlar* bölümünde düzenlenmiştir. Bu nedenle suç özelinde korunan hukuksal değer ne olduğu belirlenmeden önce adliye karşı suçlarda korunan hukuksal değer ne olduğunun tespiti edilmesi faydalı olacaktır.

I. Adliye Karşı Suçlar

Adliye Karşı Suçlar bölümü²⁵⁶ Türk Ceza Kanunu madde 267 ve 298 arasında düzenlenmiş olup bölüm altında; iftira, suç üstlenme, yalan tanıklık, suçu bildirmeme, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme, soruşturmanın gizliliğini ihlal, adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs, hükümlü veya tutukluların ayaklanması gibi çeşitli suçlar bulunmaktadır. Bu suçlar, yargılama öncesi dönemden başlayıp infaz aşaması da dâhil tüm yargılama süreçlerini kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Korunan hukuksal değer tespiti edilmesinde, mutlak doğru olarak kabul etmemek koşuluyla kanun

²⁵³ Hafizoğulları/Özen, Genel Hükümler, 200.

²⁵⁴ Erem, F./ Toroslu, N., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Savaş Yayınları, Ankara 1983, 33 - 35; İçel, K., Ceza Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayınevi, 5. Bs., İstanbul 2018, 148.

²⁵⁵ Özen, M., Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 3. Bs., Ankara 2019, 394; Centel/Zafër/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 233. Özbek, V.Ö./ Doğan, K./ Bacaksız, P., Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 10. Bs., Ankara 2019, 115.

²⁵⁶ Önder tarafından 765 sayılı Kanun döneminde bu bölüm altında düzenlenmiş suçların esasında üç alt başlıkta toplanabileceği, bu başlıkların ceza kovuşturmasına karşı işlenenler, muhakemenin yürütmesine ilişkin işlenenler ve cezanın yerine getirilmesine karşı işlenenler olduğu söylenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bak. Önder, A., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Filiz Kitabevi, 4. Bs., İstanbul 1994, 262, 263. Gözübüyük tarafından benzer bir ayırım; ceza kovuşturmasına karşı suçlar, delillerin toplanmasına karşı suçlar ve cezanın infazına karşı suçlar olarak yapılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bak. Gözübüyük, A. P., "Adliye Karşı Cürümler", Adalet Dergisi, S.8, 1969, 476.

koyucunun sübjektif iradesinden de faydalanılabilir. İlgili suçların aynı bölüm altında düzenlenmesi, kanun koyucunun bu suçların koruduğu hukuki menfaatler arasında benzerlik gözettiğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca *Adliye Karşı Suçlar* bölümü altında düzenlenmemesine karşın, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda olduğu gibi bazı suçların da başka değerlerle birlikte bu bölümde korunan hukuksal değerleri de koruduğu görülmektedir²⁵⁷. Kanun koyucu, birden fazla hukuksal değeri koruyan suçlar bakımından öncelikli olarak korunması amaçlanan değeri esas alarak bu suçları, öncelikli korunan değerle ilgili bölümde düzenlemektedir²⁵⁸. Bu nedenle ilgili suçlar *Adliye Karşı Suçlar* bölümü altında değil kanun koyucunun öncelikli korumayı amaçladığı değerle ilgili bölümde düzenlenmiştir. Korunan hukuksal değerlerin tespitinde, suçun düzenlendiği yer bakımından kanun sistematığı yol gösterici olmakla birlikte bağlayıcı değildir. Bu sebeple, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun farklı bir bölümde düzenlenmiş olması koruduğu hukuksal değer bakımından adliye karşı suçlarla ortaklık bulunmadığı ileri sürülemez.

Adliye karşı işlenen suçlarda korunan hukuksal değer ne olduğu hususunda öğretilerde farklı görüşler bulunmaktadır. Anılacak olan bu görüşlerin ayrıldıkları temel nokta, korunan hukuksal değer kime ait olduğunun belirlenmesinde toplanmaktadır. Buna göre, öğretilerde, adliye karşı işlenen suçlarla *adliye ve adliyenin işleyişi*²⁵⁹, *adliyenin fonksiyonunu icra etmesindeki yararlar*²⁶⁰, *adli faaliyetin norma uygunluğunun sağlanması*²⁶¹, *adil yargılanma hakkı*²⁶², *devlete ait olan adli ve yargısal varlıklar*²⁶³ gibi değerlerin korunduğunu söylenmektedir. Korunan değere ilişkin mevcut görüşleri toparlamak gerekirse geleneksel anlayıştaki yazarlara göre, esas olarak adli fonksiyon

---

²⁵⁷ Bu suçla adli organların işlevinin de korunduğu hakkında bak Center, N./ Zafer, H./ Çakmut, Ö. Y., *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, Beta Yayınevi, 4. Bs., İstanbul 2017, 558.

²⁵⁸ Bu suçun Kanun'da düzenlendiği yerin hatalı olduğu ve suçun *Adliye Karşı Suçlar* bölümünde yer alması gerektiği yönündeki görüş için bak. Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, 39.

²⁵⁹ Önder, *Özel Hükümler*, 269, 280; Tezcan, D./ Erdem, M. R./ Önok, R. M., *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 17. Bs., Ankara 2019, 1243.

²⁶⁰ Koca, M./ Üzülmüş, İ., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 6. Bs., Ankara 2019, 985.

²⁶¹ Özek, Ç., "Adliye Karşı Suçların Hukuki Konusu", *İÜHFİM*, C.55, S.3. 1997, 19.

²⁶² Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, 41.

²⁶³ Artuk, M. E./ Gökçen, A./ Alşahin, M. E./ Çakır, K., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 17. Bs., Ankara 2018, 1074, 1097.

korunmaktayken modern görüşteki yazarlara göre ise adil yargılanma hakkı korunmaktadır²⁶⁴.

Kanaatimizce de bu bölümde yer alan suçlarla bireylerin, adil yargılanma hakkının korunması amaçlanmıştır. Korunan hukuksal değerın adil yargılanma hakkı olarak belirlenmesi, korunan değere devlet odaklı bakış yerine birey odaklı bakış sağlaması nedeniyle günümüz ceza hukuku anlayışına daha uygundur. Bu suçlarla adliyenin sağlıklı işleyişinin sağlanması fonksiyonun yerine getirildiği ortada olmakla birlikte, adli işlemlerin sağlıklı yürütülememesinin tek başına korunmaya değer olduğu söylenemez²⁶⁵. Adliyeye karşı suçlarla adliyenin sağlıklı işlememesinin bireylerin adil yargılanma hakkı üzerindeki etkisinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Çağdaş devletlerde, suçların düzenlenmesi düşüncesi bağlamında bir suçun koruduğu menfaatin belirlenmesinde devletin çıkarları yerine bireyin çıkarları göz önüne alındığı için birey haklarından bağımsız bir şekilde devletin organlarının işleyişini korumak için suç düzenlenmesi yapılması kabul edilemez. Dolayısıyla bu bölümdeki suçlarla korunmak istenen adliyenin işleyişi olmayıp, bu işleyişin bozulmasının sonuçlarını doğrudan hisseden bireylerin, bu bozulmadan zarar görecek olan adil yargılanma hakkıdır.

Adil yargılanma hakkı, tüm yargılama sürecine ilişkin, muhakeme kurallarını belirleyerek, tarafsız bir yargılanma sonucunda adil bir karara varılmasını güvence altına alan, hukuk devletinin temelini oluşturmaktadır²⁶⁶. Adil yargılanma hakkı, hem Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde, hem de Anayasa'nın 36. maddesinde açıkça düzenlenmektedir. Sözleşme ve Anayasa kapsamında değerlendirilen adil yargılanma hakkı, soruşturma aşamasının başlangıcından yargılamanın sonuna kadar devam etmektedir. Adil yargılanma hakkını koruyan suç düzenlemeleri de suç haberinin adli makamlar tarafından öğrenilmesi anından cezanın infazının tamamlanması anına kadar olan tüm süreci kapsamaktadır²⁶⁷. Hukuk devletinin temelini de oluşturan bu hakkın korunması amacıyla Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yapılan düzenlemelerin yanında adil

---

²⁶⁴ Özek, Adliyeye Karşı Suçların Hukuki Konusu, 26 – 28.

²⁶⁵ Adli makamlar veya devletin korunan hukuksal değerin sahibi olamayacakları ancak taşıyıcısı olabilecekleri hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Ünver, Adliyeye Karşı Suçlar, 44, 45.

²⁶⁶ İnceoğlu/İnceoğlu, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, 209.

²⁶⁷ Özek, Adliyeye Karşı Suçların Hukuki Konusu, 29; Ünver, Adliyeye Karşı Suçlar, 41.

yargılamanın ihlaline yol açabilecek eylemler, Türk Ceza Kanunu'nda *Adliye Karşı Suçlar* bölümünün altında suç olarak düzenlenmektedir.

II. Soruşturmanın Gizliliğinin Alenen İhlal Edilmesi Suçu

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçuyla korunan hukuksal değerler karma nitelik gösterdiği öğretide, ağırlıklı olarak ileri sürülmektedir. Ünver'e göre, bu suç tipi ile adil yargılamanın korunması suretiyle adil yargılanma hakkının ve ayrıca bireylerin kişilik haklarının korunmasının amaçlanmaktadır²⁶⁸. Artuk/Gökçen'e göre, korunan hukuksal değer, karma nitelikte olup adliye ve adliye makamları ve bireylerin kişilik haklarıdır²⁶⁹. Çakır'a göre, bu suçla korunan hukuksal değer, suç *Adliye Karşı Suçlar* altında düzenlenmiş olduğundan öncelikli olarak adliye, ardından ise bireylerin kişisel hakları olarak kendini göstermektedir²⁷⁰. Okuyucu Ergün'e göre korunan hukuksal değer, soruşturmanın düzgün bir şekilde yürütülmesi ve bu sayede adaletin sağlanması ve şüphelinin lekelenmeme hakkıdır²⁷¹. Yılmaz'a göre, bireylerin adil yargılanma hakkının sağlanmasına ilişkin menfaati korunmaktadır²⁷². Ulutürk'e göre ise, adliye, bireylerin kişilik hakları, suçsuzluk karanesi, toplumun hukuk düzenine olan güveni, delillerin hukuka uygun elde edilmesi ve saklanması korunmaktadır²⁷³. Türkoğlu'na göre, suçsuzluk karanesi ve lekelenmeme hakkı, özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği ve adil yargılanma hakkı korunan hukuksal değerlerdir²⁷⁴.

Bir suç ile korunan hukuksal değerlerin ne olduğu sorusuna kanun metninde açıkça cevap vermediğini, bunun tespitinin ancak yorum yoluyla gerçekleştirilebileceğini belirtmiştik. Yorum yapılırken ilk olarak başvurulacak araç kanun metnidir²⁷⁵.

²⁶⁸ Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, 508.

²⁶⁹ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, *Özel Hükümler*, 1097.

²⁷⁰ Çakır, K., *Gizliliğin İhlali Suçu*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011, 52, 53.

²⁷¹ Yazara göre, suçun düzenlendiği yer dolayısıyla öncelikli olarak korunan değer devletin adaleti sağlama menfaatidir. Bak. Okuyucu Ergün, *Soruşturmanın Gizliliği*, 362, 363.

²⁷² Yılmaz, M. N., *Türk Ceza Kanununda Düzenlenen Gizliliğin İhlali Suçları*, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2019, 115.

²⁷³ Ulutürk, *Gizliliğin İhlali*, 9, 10.

²⁷⁴ Türkoğlu, G., *Türk Ceza Kanununda Yer Alan Gizliliğin İhlali Suçları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019, 57 – 64.

²⁷⁵ Dönmezer, S./ Erman, S., *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. I*, Beta Yayınevi, 12. Bs., İstanbul 1997, 187; Centel/Zafer/Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 87.

Soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlali suçunun oluşması için gereken dört unsur, Kanun'da iki bent halinde düzenlenmiştir. Bu iki bent, farklı değerleri korumak için getirilmiş olup herhangi birinin gerçekleşmesi suçun oluşması için yeterli olacaktır. Bu nedenle her iki bentteki korunması amaçlanan hukuki değerlerin ayrı ayrı incelenmesi faydalıdır.

Birinci bentte, şüphelinin suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkı, haberleşmenin ve özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi halleri düzenlenmiştir. Suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkı, yalnızca şüpheliyi korumak amacı taşımaktayken özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği hakkı, şüpheli başta olmak üzere soruşturmada yer alan tüm bireyler bakımından koruma sağlamaktadır. Lekelenmeme hakkı, suçsuzluk karinesinin bir sonucu olarak hem Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde hem de Anayasa'da güvence altına alınmıştır. Lekelenmeme hakkı kişiye iki yönlü bir koruma sağlamaktadır. Bir yandan kamu görevlilerinin kişilerin suçlu olarak algılanmasına neden olacak açıklamalarda bulunmaması, diğer yandan da üçüncü kişilerin hareket ve açıklamalarıyla böyle bir algının yaratılmasının önüne geçilmesi, lekelenmeme hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Devlet, hem kendi bünyesindeki organlarının hem de basın başta olmak üzere üçüncü kişilerin lekelenmeme hakkını zedeleyici açıklamalarını engellemekle yükümlüdür²⁷⁶. Bu yükümlülüğün bir sonucu olarak suçun unsurları düzenlenirken lekelenmeme hakkının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

İkinci bentte ise gizliliğin ihlal edilmesinin maddi gerçeğe ulaşılmasını engellemeye elverişli olması durumu düzenlenmiştir. Bu unsur bakımından ise ceza muhakemesinin maddi gerçeğe ulaşma amacı korunmaktadır. Soruşturmanın gizliliği ilkesinin amaçlarından biri olan soruşturmanın etkin şekilde yürütülmesi, ceza yargılamasının sonunda maddi gerçeğe ulaşılması amacına hizmet etmektedir. Gizliliğin ihlal edilmesi, delillere sağlıklı bir şekilde ulaşılmasını engelleyebileceği gibi koruma tedbirlerinden beklenen yararları da ortadan kaldırabilir. Soruşturmanın gizliliğinin maddi gerçeğe ulaşılmasını engellemeye elverişli bir hareketle ihlal edilmesi bu nedenle

---

²⁷⁶ Petters (Çev. Koca), Adil Yargılanma, 127.

suç kapsamına alınmıştır. Her iki bentte düzenlenen bu dört unsur, soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunun korunan hukuksal değerini göstermektedir²⁷⁷.

Kanaatimizce, soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunda, ceza muhakemesindeki soruşturmanın gizliliği ilkesinin önceki bölümde açıklamış olduğumuz amaçlarına paralel bir şekilde, öncelikle bireylerin lekelenmeme hakkı ve yine bu kapsamda özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği²⁷⁸ korunmaktadır. Suçun gerçekleşmesi için madde metninde aleniyet unsurunun aranması da öncelikle korunan değer in lekelenmeme hakkı olduğunu destekler niteliktedir. Özellikle ikinci bentte düzenlenen hal bakımından ise ceza muhakemesinin de amacı olan maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaat korunmaktadır. Ancak bu noktada devletin, maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaatin ancak taşıyıcısı olabileceği gözden uzak tutulmamalıdır. Dolayısıyla maddi gerçeğe ulaşılmasının sağlanması amacıyla bireylerin maddi gerçeğe ulaşılmasından bekledikleri menfaat²⁷⁹ korunmaktadır. Özetle, soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçu vasıtasıyla lekelenmeme hakkı, özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği hakkı ve ikincil olarak da maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaat korunmaktadır.

III. Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu

Taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunda, soruşturma evresinde gizli tutulması gereken kararların ve bu kararlarla ilgili işlemlerin, soruşturmanın tarafı olan kişilere yönelik gizliliğinin ihlali düzenlenmiştir. Birinci fıkrada düzenlenmiş suçtan

---

²⁷⁷ Yılmaz, 113.

²⁷⁸ Haberleşmenin gizliliğinin ihlal edilmesi, aynı zamanda lekelenmeme hakkıyla da bağlantılı olarak korunmaktadır. “...iddianame hazırlanıp suçlamalar ve deliller ortaya konmadan önce başvuru hakkındaki iddialar kamuoyu tarafından öğrenilmiş olduğundan başvuru kişinin kendisini savunması imkânı elinden alınmış olmaktadır. Bu kapsamda somut olayda kamu makamlarınca başvurucuya ait telefon görüşme kayıtlarının gizliliğinin korunması, ifşa edilmesinin önlenmesi konusunda gerekli tedbirlerin alınmadığı bu suretle başvuru kişinin haberleşme hürriyetinin maddi boyutunun ihlal edildiği...” Bak. AYM, 10.12.2015, Bireysel Başvuru No.2013/6367, prg.65, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

²⁷⁹ Gerekece’de maddi gerçeğe ulaşılmasıyla “bireylerin devletten suçluların cezalandırılmasını talep etme hakkı”nın korunduğu belirtilmektedir. Ayrıca Gerekece’de, “suçsuz olduklarının tespiti sağlama amacı”ndan da bahsedilmektedir. Kanaatimizce, korunan değer in her iki durumu da kapsayacak şekilde, maddi gerçeğin ulaşılmasından beklenen menfaat olarak belirlenmesi yerinde olacaktır. Çünkü maddi gerçeğin ortaya çıkarılması sonucunda, suçlunun cezalandırılmasını isteyen bireyler kadar yargılanan şüphelinin de menfaati bulunmaktadır.

farklı olarak bu suçta, aleniyet unsuru aranmamaktadır. Maddede 6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik öncesinde birinci fıkranın ikinci cümlesi olarak düzenlenmiş olan suç tipi, aleniyet unsurunu içermemesi dışında birinci fıkrada yer alan suç ile aynıydı²⁸⁰. Ancak değişiklik sonrası suç, hem ayrı bir fıkrada yer almakta hem de unsurları bakımından birinci fıkrada yer alan suç ile farklılıklar göstermektedir. Soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunda iki bent halinde sayılan unsurlar, taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçu bakımından aranmayacaktır. Ayrıca suçun oluşabilmesi için taraflara karşı gizli tutulması gereken karar veya işlemlerin gizliliğinin ihlal edilmesi gerekmektedir; taraflardan gizlenmesi gerekmeyen karar veya işlemler suçun maddi konusuna dâhil değildir. Bütün bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, suç ile korunan hukuksal değerin, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundan farklı olduğu anlaşılmaktadır.

Madde Gerekeçesi'nde de belirtildiği üzere, soruşturmanın gizliliği, iki şekilde kendini göstermektedir. Bunlardan ilki soruşturmanın tarafları dışındaki kişilere karşı geçerli olan gizlilik ve kural olarak tüm soruşturma işlemleri bu gizlilik kapsamındadır. Gizliliğin ikinci kısmı ise, yalnızca belirli işlemler bakımından soruşturma taraflarına karşı geçerli olan gizliliktir. Soruşturma işlemlerinin gizli olduğuna ilişkin ceza muhakemesi ilkesi, hem soruşturmanın tarafı olmayan kişilere karşı gizliliği hem de taraflara karşı istisnai nitelikte geçerli olan gizliliği ifade etmektedir. Ancak bazı işlemler bakımından işleme ilişkin kararın ve işlemin icrasının soruşturmanın taraflarına karşı gizli tutulması, soruşturmanın etkinliği için gereklidir. Örneğin, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi, teknik araçlarla izleme ve gizli soruşturmacı görevlendirilmesi gibi koruma tedbirlerinden beklenen faydanın sağlanabilmesi için bu tedbirlerin taraflardan gizli bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Hatta bazı durumlarda, müdafinin başta olmak üzere tarafların, soruşturma dosyasına erişimi kısmen veya tamamen engellenebilir (CMK m. 153/2). Soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunda, tüm soruşturma işlemlerinin gizliliğinin sağlanması amaçlanırken, taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda, yalnızca taraflardan gizli tutulması gereken karar ve işlemlerin gizliliğinin korunması amaçlanmaktadır.

---

²⁸⁰ Ünver, Adliyyeye Karşı Suçlar, 507.

Bu suçla korunan hukuksal değerin tespitinde, öncelikle soruşturma aşamasındaki kimi işlem ve kararların, taraflardan gizli tutulmasının amacı incelenmelidir. Gizli koruma tedbirleri açısından bakıldığında, bu tedbirlerin gizliliğinin korunmaması halinde, tedbirin özgülendiği delil elde etme maksadına ulaşılması güçleřecektir²⁸¹. Tedbirlerin maksadına ulaşması için tedbirin uygulandığı kişiden gizlenmesi zorunludur. Dosyaya erişimin kısıtlanmasında da benzer şekilde, soruşturmanın etkinliğinin güvence altına alınması amalanmaktadır²⁸². Kısıtlama kararı verilebilmesi için soruşturmanın amacının tehlikeye düşürülmesi koşulunun aranması, kısıtlama kararının soruşturmanın amacına ulaşması için verildiğini göstermektedir. Koruma tedbirlerinin delil elde etme amacına ulaşmasının sağlanmaya çalışılmasıyla ve soruşturma dosyasının gizlenmesiyle soruşturmanın amacına ulaşması korunmaktadır. Soruşturma evresinin amacı da esasen yargılamanın sonunda suç şüphesinin aydınlatılmasına ve maddi gerçeğe ulaşılmasına hazırlık yapmak olduğundan, kanaatimizce suçla korunan hukuksal değer, maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaattir.

IV. Görüntülerin Yayınlanması Suçu

Kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde görüntülerin yayınlanması suçu, aynı madde altında düzenlenmiş diğer suçlardan farklı özellikler göstermektedir. Daha önce ayrıntılı biçimde açıkladığımız üzere, soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi ve taraflara karşı ihlal edilmesi suçlarında, yargılamanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesini etkileyecek hareketlerin engellenmesi amaçlanmaktaydı. Her iki suçta korunan değer, delillere ulaşılmasını güvence altına almak olduğundan korunan değerler yargılamanın işleyişiyle doğrudan bağlantılıydı. Ancak görüntülerin yayınlanması suçunda, yargılamanın sağlıklı işleyişinden ziyade kişilerin menfaatlerinin ön planda tutulduğu tutulmaktadır. Bu nedenle bir görüşe göre, ilgili suç, *Kişilere Karşı Suçlar* bölümü altında *şerefe Karşı Suçlar* kısmında da düzenlenebilir²⁸³.

²⁸¹ Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma Gezer/Saygılar Kırıt/Alan Akcan/Özaydın/Erden Tütüncü/Altınok Villemin/Tok, Ceza Muhakemesi Hukuku, 558.

²⁸² Yenisey/Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 209.

²⁸³ akır, Gizliliğin İhlali Suçu, 125.

Suçla korunan hukuksal değer, Ünver'e göre, *adil yargılanma hakkı ve kişilerin suçlu olarak damgalanmalarının yaratacağı olumsuz etkinin önlenmesi*²⁸⁴; Çakır'a göre, *kişilerin toplum gözündeki saygınlığı ve masumiyet karinesi*²⁸⁵; Yılmaz'a göre, *masumiyet karinesi bağlamında adil yargılanma hakkı*²⁸⁶ olarak ortaya çıkar.

Görüntülerin yayınlanması suçunun oluşması için, yayınlanması gereken görüntüler soruşturmaya ilişkin gizli görüntüler değildir. Soruşturmaya hiçbir ilgisi bulunmasa da kişinin herhangi bir görüntüsünün suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde yayınlanması bu suçu oluşturacaktır. Dolayısıyla soruşturmanın gizliliğinin ihlali suçlarından farklı olarak soruşturmanın gizli olan bilgilerinin açıklanması söz konusu değildir. Bu nedenle bu suç ile soruşturmanın içerik anlamında gizliliğinin korunduğundan bahsetmek mümkün değildir. Kaldı ki suçun esasen aleni olan kovuşturma aşamasını da kapsayacak şekilde düzenlenmiş olması da korunmak istenen menfaatin gizlilik olmadığını göstermektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında suçun, gizliliğin ihlali madde başlığı altında, gizliliğe ilişkin diğer suç tipleriyle birlikte düzenlenmesinin yerinde olmadığı kanaatindeyiz.

Kanaatimizce, kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde görüntülerin yayınlanması suçuyla korunan hukuksal değer kişilerin lekelenmeme hakkıdır. Hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü bulunmayan kişinin, toplum nazarında suçlu gibi görülmesi, kişinin adeta yargısız infaz edilmesine neden olabilecek ve sonrasında suçsuzluğu ortaya çıksa dâhi suçsuzluğa yönelik bu haberler çoğunlukla basında yer bulmadığı için kaybedilen itibarın kazanılması mümkün olmayacaktır²⁸⁷. Lekelenmeme hakkının korunması esasen hem soruşturma hem de kovuşturma aşamalarında geçerlidir. Ne var ki şüphelinin, özellikle henüz hakkında dava açılmasına yetecek seviyede şüphe dâhi bulunmayan soruşturma aşamasında, lekelenmeme hakkının korunması daha da önem kazanmaktadır²⁸⁸.

---

²⁸⁴ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 518, 519.

²⁸⁵ Çakır, Gizliliğin İhlali Suçu, 125.

²⁸⁶ Yılmaz, 230.

²⁸⁷ Üzülmöz, İ., "Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü", Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, Beta Yayınevi, İstanbul 2003, 941.

²⁸⁸ Kişinin hakkında soruşturma yürütüldüğü hususunu, aleni nitelikteki kovuşturma aşaması başlayana kadar gizli tutma hakkı bulunduğu yönündeki görüş için bak. Üzülmöz, Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü, 948; Doğan, Hazırlık Soruşturmasında Savunma, 98.

Lekelenmeme hakkı, suçsuzluk karinesinin bir sonucu olup adil yargılanma hakkıyla doğrudan ilgilidir²⁸⁹. Bu hak, hem kişilerin toplum nazarındaki saygınlığının korunmasını hem de toplumda oluşabilecek suçlu algısının yargılama organları üzerindeki etkisinin önlenmesini sağlamaktadır²⁹⁰. Bu yönüyle değerlendirildiğinde, lekelenmeme hakkının korunması yalnızca kişilerin şeref ve saygınlığının korunmasıyla sınırlı olmayıp²⁹¹ aynı zamanda adil yargılanma hakkıyla ve yargılamanın sağlıklı seyriyle de bağlantılıdır. Hem kişilik hakları hem de adil yargılanma hakkı dolayısıyla yargılamanın işleyişiyle ilişkisi bulunduğu için suçun hangi bölümde düzenleneceği, kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır. Kanun koyucunun takdir yetkisini kabul etmekle birlikte, kanaatimizce, görüntülerin yayınlanması suçuyla korunan hukuksal değerler toplumu da ilgilendiren bir yanı olmasına karşın değerler esas sahibinin bireyler olduğu göz önüne alındığında suçun, *Kişilere Karşı Suçlar* bölümü altında düzenlenmesi daha yerinde olurdu.

§ 3. Maddi Konu

Maddi konu, suçun üzerinde gerçekleştirildiği kişi veya eşyadır²⁹². Her suçun mutlaka maddi bir konusu olması gerekir²⁹³. Maddi konunun herhangi bir şekilde ortadan kalktığı hallerde, suça teşebbüs dâhi mümkün değildir. Dolayısıyla suç inceleme metodu açısından maddi konunun ne olduğunun tespit edilmesi önem arz etmektedir. Suçun maddi konusu, yaşayan bir insan veya nesne olabileceği gibi, hayatta olmayan insanın da nesne statüsü sebebiyle maddi konuyu oluşturması mümkündür²⁹⁴. Ancak kasten öldürme (TCK m. 81), kasten yaralama (TCK m. 86) gibi bazı suçlarda, suçun konusunu oluşturan

²⁸⁹ Konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalarımız için bak. Birinci Bölüm, § 2, III, 2.

²⁹⁰ Yarsuvat, Kitle İletişim, 474.

²⁹¹ Lekelenmeme hakkını zedeleyen ifadelerin devlet yetkililerinden kaynaklanmadığı hallerde Anayasa Mahkemesi konuyu Anayasa m. 17 çerçevesinde incelemektedir. AYM, 8.4.2015, Bireysel Başvuru No.2013/6617, prg. 31, www.lexpera.com.tr, e.t. 25.03.2020..

²⁹² Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 232; Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 110; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 116; Hakeri, H., Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 22. Bs., Ankara 2019, 140.

²⁹³ Özgenç, Genel Hükümler, 219; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 116. Karş. Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 111; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 211; Özen, Genel Hükümler, 394.

²⁹⁴ Demirbaş, Genel Hükümler, 652.

kişinin hayatta olması gerekir. Aksi halde suçun konusu olmadığından işlenemez suç gündeme gelecektir²⁹⁵.

Bazı suç tiplerinde maddi konu ve mağdur aynı kişi üzerinde birleşmekteyse de maddi konu, mağdurdan farklı bir kavramı ifade etmektedir²⁹⁶. Öncelikle maddi konu, suçun mağdurdan farklı olarak kişi olabileceği gibi, nesne de olabilir. Suçu oluşturan eylemin üzerinde gerçekleştirildiği nesne veya kişi, maddi konuyu oluşturmaktayken mağdur, suçla korunan hukuksal değer sahibi olan kişidir. Kasten yaralama veya cinsel saldırı gibi suçlarda, suçun mağduru ve maddi konusu, kasten yaralanan yahut cinsel saldırıya uğrayan kişi üzerinde birleşirken²⁹⁷, örneğin hırsızlık suçunda, zilyedin rızası olmaksızın alınan taşınır eşya suçun maddi konusunu, malın sahibi ya da zilyedi²⁹⁸ ise suçun mağdurunu oluşturmaktadır.

Suçun maddi konusu ve suçla korunan hukuksal değer de birbirinden farklı kavramlardır. Korunan hukuksal değer, maddi varlığı olmayan soyut bir kavramken suçun maddi konusu kişi veya eşya olması suretiyle maddi bir varlıktır²⁹⁹. Suçun maddi konusu, suçun meydana gelmesi sonucunda zarara uğrar veya tehlike altına girer. Ne var ki korunan hukuksal değer, soyut varlığı dolayısıyla doğrudan zarar göremez, yalnızca ihlal edilmesi söz konusu olur³⁰⁰. Maddi konu, kişilere ait nesnelere olabileceği gibi yaşayan bir kişi de olabilir. Buna karşılık hukuksal değeri, ancak bireylere ait menfaatler oluşturmaktadır.

---

²⁹⁵ Suçun maddi konunun bulunmaması halinde o suçun işlenemez suç olacağı hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Alacakaptan, U., İşlenemez Suç, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1968, 113 – 128.

²⁹⁶ Ünver, Hukuksal Değer, 143; Özgenç, Genel Hükümler, 219.

²⁹⁷ Hafizoğulları/Özen, Genel Hükümler, 209. Karş. İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoğlu/Ünver, Suç Teorisi, 88, 89.

²⁹⁸ Hırsızlık suçuyla korunan hukuksal değer zilyetlik mi mülkiyet mi olduğu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Korunan hukuksal değer esasen zilyetlik olduğu kabul edildiğinde malın zilyedi; korunan hukuksal değer mülkiyet olduğu kabul edildiğinde ise malın maliki, suçun mağduru olacaktır. Bu konudaki tartışmalar için bak. Centel/Zafer/Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, 322; Tezcan/Erdem/Önok, Özel Hükümler, 695, 696.

²⁹⁹ Önder, Ceza Hukuku, 170.

³⁰⁰ Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 116, 117.

I. Soruşturmanın Gizliliğinin Alenen İhlal Edilmesi Suçu

Soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçu vasıtasıyla soruşturmaya taraf olmayan kişilere karşı geçerli olan soruşturmanın gizliliği ilkesi güvence altına alınmaktadır. Bu nedenle suçun maddi konusunu, tüm soruşturma işlemleri oluşturmaktadır³⁰¹, Her türlü soruşturma işlemi, hukuka aykırı olup olmadığı³⁰² veya niteliği bakımından fark yaratmaksızın suçun maddi konusunu oluşturabilir. Nitekim kural olarak soruşturmaya taraf olmayan kişilere karşı tüm soruşturma işlemleri gizlidir. Bu suç bakımından kanun gereği gizli yapılan soruşturma işlemleri de herhangi bir özellik taşımaz.

Suçun oluşması için aranan unsurlar iki bent halinde düzenlenirken *işlemlerin içeriğinin açıklanması suretiyle* ibaresine yer verilmiştir. Bu ibareden hareketle işlemlerin içeriği açıklanmaksızın yalnızca işlemin yapıldığı hakkında bilgi verilmesinin suçun kapsamında olmadığı ileri sürülmektedir³⁰³. Tarafalara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunda işlemlerin ve kararların açıklanmasının suç olarak düzenlenmiş olması, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda ise yalnızca işlemlerin içeriğinden bahsedilmesi birlikte değerlendirildiğinde, bunun bilinçli bir tercih olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Kanaatimizce, madde metninde suçun oluşması için işlemin içeriğinin açıklanmasının aranması yerinde olmamıştır³⁰⁴. Bazı olaylarda yalnızca işlemin yapıldığının bilgisi bile delillere ulaşılmasını güçleştirebilir veya lekelenmeme hakkını zedeleyici nitelik taşıyabilir. Bu nedenle suçun konusunun, işlemin kendisi veya içeriği olarak belirlenmesi ve işlemin içeriği hakkında bilgi verilmeksizin yalnızca yapıldığı bilgisinin paylaşılması halinin suç oluşturup oluşturmadığının hukuka uygunluk sebeplerinde değerlendirilmesi daha yerinde olurdu. Ancak kanunilik ilkesi gereğince maddenin şu anki hali mevcut olduğu sürece, suçun konusunu, soruşturma evresinde yapılan işlemlerin içeriği oluşturmaktadır.

³⁰¹ Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 264.

³⁰² Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 158.

³⁰³ Yılmaz, 130; Evirgen, S., Türk Ceza Kanunu Madde 285'te Düzenlenen Gizliliğin İhlali Suçu, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2018, 55, 56; Karş. Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 264.

³⁰⁴ Karş. Ekmekçi, D., Kitle İletişim Özgürlüğünün Sınırı Olarak Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkına Karşı Suçlar, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2013, 264, 265.

Soruşturma evresinde başvuru işlemleri çeşitlidir: Şüphelinin ifadesinin alınması, keşif, yer gösterme, teşhis işlemleri ve koruma tedbirleri gibi. Kanun'da ismi anılan işlemlerin dışında Cumhuriyet savcısının Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 160 ve 161. maddeleri uyarınca genel bir araştırma yetkisi de bulunmaktadır³⁰⁵. Soruşturma evresinde yapılan bütün bu işlemlerin içerikleri, gizliliğin alenen ihlali suçunun maddi konusunu oluşturmaktadır. Suç, işlemlerin doğrudan icrası sırasında oluşabileceği gibi, işlem yapıldıktan sonra işleme ilişkin tutulan tutanağın açıklanması suretiyle de oluşabilir. Dolayısıyla açıklanan bilgilere nasıl ulaşıldığının bir önemi bulunmamaktadır. Ancak paylaşılan bilgilerin soruşturma evresindeki işlemlerin içeriğine ait olduğu konusunda failin bilgisi bulunmuyorsa bu durumda fail, maddi konuda hataya düşmüş olduğu için failin kastı ortadan kalkacaktır³⁰⁶.

Daha önceden herhangi bir şekilde açıklanmış olan bilgilerin suçun konusunu oluşturup oluşturamayacağını belirlemesi de suçun kapsamı bakımından önemlidir. Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçuyla soruşturmanın tarafı olmayan kişilere karşı geçerli olan soruşturmanın gizliliği ilkesinin güvence altına alınması hedeflenmektedir. Aleni kovuşturma aşaması başlayana kadar³⁰⁷, soruşturma evresinde yapılan işlemler kamudan gizli olarak yürütülür. Bunun sonucu olarak ise öğretilde eğer soruşturmaya ilişkin bir bilgi, herkesin ulaşabileceği bir şekilde paylaşılmışsa, artık o bilginin gizli olduğundan bahsedilmesinin mümkün olmadığı ve gizli olmayan bir bilginin tekrar paylaşılmasıyla da soruşturmanın gizliliği ihlal edilemeyeceğinden önceden aleni olarak paylaşılan bilgiler suçun konusu kapsamında değerlendirilemeyeceği ileri sürülmektedir³⁰⁸. Kanaatimizce bu görüş yerinde değildir. Öncelikle suç ile korunan değer soruşturma evresindeki bilgilerin sır niteliği ile sınırlı değildir. Suçla, kişilerin lekelenmeme hakkı, özel hayatın gizliliği, haberleşmenin gizliliği ve maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen

³⁰⁵ Şahin/Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku I, 96.

³⁰⁶ Eğer bir üçüncü kişi bilgilerin soruşturma evresine ait olmadığına ilişkin faili bilerek hataya düşürmüştü, bu durumda yanılığa düşüren kişinin fiil üzerinde hâkimiyeti bulunduğu için dolaylı fail olarak sorumlu olacaktır. Dolaylı faillik hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Özgenç, İ., Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, İstanbul 1996, 201-204.

³⁰⁷ İddianame açıklandıktan sonra soruşturma evresine ilişkin bilgilerin paylaşılmasının gizliliğin alenen ihlali suçunu oluşturmayacağı hakkındaki karar için bak. Y. 4. CD., 07.05.2012, 2011/10671, 2012/10786, Yaşar, O./ Gökcan, H. T./ Artuç, M., Yorumlu – Uygulamalı Türk Ceza Kanunu 6. Cilt, Adalet Yayınevi, 2. Bs., Ankara 2014, 8425.

³⁰⁸ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1100; Yılmaz, 149, 150. Yargıtay'ın aynı yöndeki kararları için bak. Y. 12. CD., 28.02.2018, 2017/5328, 2018/2245; Y. 16. CD., 10.06.2016, 2016/2535, 2016/4547, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

menfaat korunmaktadır. Bu nedenle gizlilik ortadan kalktığı durumlarda da söz konusu değerlerin korunma ihtiyacının ortadan kalktığını söylemek mümkün değildir. Ayrıca söz konusu bilgilerin ilk kez paylaşılması sonucunda maddenin a ve b bentlerinde sayılı neticelerden birinin ortaya çıkmaması nedeniyle ilk paylaşımın suç oluşturmaması da mümkündür. Bu gibi hallerde bilginin bir kez paylaşıldığı gerekçesiyle daha sonra yapılan ve a ve b bentlerindeki unsurların ortaya çıkmasına neden olan paylaşımların cezalandırılmayacağını kabul edilmesi halinde suçun kendisinden beklenen faydayı sağlaması mümkün olmayacaktır. İlk paylaşımı yapan kişinin eyleminin maddede yer alan unsurların oluşmasına neden olması ve suç oluşturması durumunda da diğer kimselerin tekrar açıklama yapmasının önlenmesi gereklidir. Tüm bu nedenlerle soruşturma evresine ilişkin işlem içeriklerinin bir kez alenileşmesi halinde de ilgili içeriklerin tekrar paylaşılmasının suç oluşturacağı kanaatindeyiz.

II. Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu

Türk Ceza Kanunu'nun 285/2. maddesinde düzenlenen taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunun maddi konusu, madde metninde “*soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemler*” olarak gösterilmiştir. Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundan farklı olarak hem kararın içeriği hakkında bilgi verilmesi hem de kararın bulunduğu ile ilgili bilgi verilmesi suç olarak düzenlenmiştir. İki suç arasında böyle bir ayrım yapılmasının nedeni, taraflara karşı gizli tutulması gereken işlemler bakımından, yalnızca işlemi yapıldığı bilgisinin bile suçla korunan hukuksal değeri ihlal etmeye yeterli görülmesidir³⁰⁹.

Suçun konusunu oluşturan işlem ve kararın, soruşturma evresinde gerçekleşmesi gerekmektedir. Ancak bu husustan ne anlaşılacağı öğretilmelidir. Bir görüşe göre, suçun oluşması için gizliliği ihlal edilen kararın hem soruşturma evresinde alınması hem de işlemin icrasının soruşturma evresinde gerçekleşmesi gerekmektedir³¹⁰. Aksi görüşe göre ise kararın soruşturma evresinde alınması yeterli olup işlemin kovuşturma evresinde gerçekleşmesinin suçun oluşumu bakımından bir önemi bulunmamaktadır³¹¹.

³⁰⁹ Ekmekçi, 266.

³¹⁰ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 439; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 156.

³¹¹ Ekmekçi, 292; Yılmaz, 139.

Kanaatimizce, sadece kararın varlığı konusunda bilgi verilmesi suçun oluşması için yeterli görüldüğünden karara ilişkin işlemin, kovuşturma aşamasında yapılması bir önem taşımaz. Suçun konusunu oluşturan kararın soruşturma evresinde verilmiş olması yeterlidir³¹².

Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi soruşturmanın gizliliği ilkesinin kapsamı, soruşturmaya taraf olan sùjeler bakımından ve üçüncü kişiler bakımından olmak üzere iki alt başlık altında incelenmelidir³¹³. Tüm soruşturma işlemleri, soruşturmaya taraf olmayan üçüncü kişilere karşı gizlidir. Buna karşılık bazı soruşturma işlemleri ise kanun gereği taraflardan da gizli olarak yürütölmektedir. Soruşturmanın taraflarından gizli tutulması gereken işlemlerin, bir diğere deyişle taraflara karşı gizliliğinin ihlal edilmesi suçunun maddi konusunu oluşturan işlemlerin neler olduğu tespit edilirken Ceza Muhakemesi Kanunu'ndan yararlanılmalıdır. Gizli tutulması gereken kararlar ve işlemler, işlemin kendi niteliğinden kaynaklanan özellikleri dolayısıyla gizli tutulan işlemler ve hakkında verilmiş özel bir karar nedeniyle gizli tutulan işlemler olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilir.

Öncelikle koruma tedbirleri bakımından bir değerlendirme yapmak gerekirse telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi, teknik araçlarla izleme ve gizli soruşturmacı görevlendirilmesi tedbirleri, bu tedbirlere ilişkin kararın alındığı tarihten, tedbirin icrasının tamamlandığı tarihe kadar gizli yürütölür. İcrasının tamamlanma anına kadar gizli yürütölmesi gereken bu tedbirlere ek olarak, arama³¹⁴, el koyma gibi koruma tedbirlerinde de tedbirden beklenen faydanın sağlanabilmesi için

---

³¹² Ancak açıklama yapıldığı esnada kovuşturma evresine geçilmiş ise bu halde artık aleniyet ilkesi devreye girmiş olacağından soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarının oluşması mümkün olmaz. Nitekim Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında haberin verildiği zamanın kovuşturma evresine geçilmesinden sonra olmasını haber verme hakkının kapsamını belirlerken göz önüne almıştır. Karara ulaştığı sonuç itibariyle katılmakla birlikte kanaatimizce kovuşturma evresinde soruşturma içerikleri aleni hale geldiğinden bu içeriklerin haber yapılması suçun unsurlarını meydana getirmeyecektir. Karar için bak. Y. 12. CD., 27.04.2016, 2015/9480, 2016/7305, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

³¹³ Gizliliğin ihlali suçunu yeniden düzenleyen 6352 sayılı Kanun'un 92. maddesinin Gerekeçesi'nde de bu husus şu şekilde ifade edilmiştir: “ Soruşturma evresindeki işlemlerin gizliliği, soruşturmanın tarafları bakımından ve sair kişiler bakımından ikiye ayrılarak değerlendirilmesi gerekmektedir.”

³¹⁴ Arama kararı hakkında önceden bilgi verilmesinin suç kapsamında olduğu yönündeki karar için bak. Y. 12. CD., 29.05.2019, 2019/444, 2019/6846, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

kararın uygulanması anına kadar, tedbire ilişkin kararın gizli tutulması gereklidir³¹⁵. Ayrıca yine Tanık Koruma Kanunu'nun 10/1. maddesi uyarınca, bu kanun kapsamında verilecek tanık koruma kararlarında gizlilik esaslarına uyulacağı düzenlenmiştir.

Taraflardan gizlenecek işlemlerle ilgili bir diğer hal ise, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 153/2. maddesi uyarınca soruşturma dosyası hakkında müdafinin dosyayı inceleme yetkisinin kısıtlanmasıdır. Gizlenmesi gereken bu işlem ve kararlarda, esasen işlemin niteliği gizliliği gerektirmemekle birlikte tarafların bu bilgilere ulaşması sonucunda, soruşturmanın amacının tehlikeye girecek olması nedeniyle özel bir gizlilik kararı verilmektedir. Soruşturmanın yazılılık ilkesine göre, bu evrede yapılan tüm işlemlerle ilgili tutanak düzenlenmektedir ve tüm bu tutanakların toplamı soruşturma dosyasını oluşturmaktadır. Kısıtlama kararının verildiği durumlarda da soruşturma dosyasının, hakkında kısıtlama kararı verilmiş olan bölümleri suçun maddi konusunu oluşturmaktadır. Ancak soruşturma dosyası hakkında kısıtlama kararı verilse dâhi müdafiden gizlenemeyecek olan belgeler, suçun maddi konusu dışında kalmaktadır (CMK m. 153/3). Ayrıca soruşturma dosyası ile ilgili verilmiş olan kısıtlama kararının hukuka aykırı olması halinde, kısıtlanan evrakların paylaşılması taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunu oluşturmayacaktır. Ancak bu durumda da diğer unsurların meydana gelmesi halinde birinci fıkrada yer alan gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun oluşması mümkündür.

Suçun maddi konusuyla ilgili incelenmesi gereken son husus ise, soruşturma evresindeki hukuka aykırı karar ve işlemlerin içeriklerinin paylaşılmasının suçu oluşturup oluşturmayacağıdır. Öğretideki çoğunluk görüşü, hukuka aykırı işlem ve kararların paylaşılmasının taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunu oluşturmayacağı yönündedir³¹⁶. Ancak gizliliğin ihlali suçunu yeniden düzenleyen 6352 sayılı Kanun'un Gerekçesi'nde, hukuka aykırı elde edilip edilmedikleri önem arz etmeksizin soruşturma içeriklerinin

---

³¹⁵ Aynı yönde 6352 sayılı Kanun 92. madde Gerekçesi için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=100560&pkanunnumarasi=6352>, e.t. 20.12.2020.

³¹⁶ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 511; Hafizoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 221; Ekmekçi, 267; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 157. Karş. Özgenç, İ., “ Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları”, Ceza Hukukunun Güncel Sorunları Kolokiyumu, ed. Gülsoy, T., Erzurum 2010, 153; Ersan, A., “Gizliliğin İhlali Suçu (TCK m. 285)”, Ceza Hukuku Dergisi, C. 8, S. 22, Ağustos 2013, 123; Yılmaz, 140, 141.

açıklanamayacağı ifadesi yer almaktadır. Kanaatimizce Gerekçe'deki ifadeler yerinde değildir. Soruşturmanın gizliliği ilkesi, yapılan hukuka aykırılıkların gizlenmesi amacına hizmet edecek şekilde uygulanmamalıdır. Buna rağmen, hukuka aykırı işlem ve kararların suçun maddi konusu içinde değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Çünkü bu işlemler hukuka aykırı olsalar da soruşturma işlemi olma nitelikleri devam eder ve Madde'de, suçun maddi konusu yalnızca taraflardan gizlenen soruşturma işlemleri olarak düzenlenmiştir. Ayrıca hukuka aykırı ilgili işlem ve kararlar, suçun maddi konusu olarak kabul edilse bile, örneğin, hukuka aykırı kararlar eğer savunma hakkının kullanılması için paylaşılmışsa eylem hukuka uygun olacağından yine de suç oluşmayacaktır. Aksinin kabulü halinde, hukuka uygun olan işlemlerin hukuka aykırı oldukları sanılarak paylaşılması durumunda, suçun maddi unsurlarında hata hali meydana gelecek ve bu hatanın kaçınılabilir olması hallerinde bile yapılan eylemler cezasız kalacaktır. Eğer hukuka aykırı işlemler suçun maddi unsuruna dâhil kabul edilip bu bilgilerin paylaşılması, olayın özelliklerine göre hukuka aykırılık kısmında değerlendirilirse hatadan ancak kaçınılmaz olması durumunda faydalanılabilecektir³¹⁷. Bu noktada, hukuka aykırı işlemlerin içeriklerin paylaşılması ile soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması kararının hukuka aykırılığının farklı değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmalıdır. Kanaatimizce, kısıtlama kararının hukuka aykırı olması halinde, taraflara karşı gizlenmesi gereken bir işlem veya karardan bahsedilmesi mümkün olmayacaktır ve bu nedenle hakkında hukuka aykırı bir kısıtlama kararı verilen soruşturma dosyası, taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunun maddi konusunu oluşturamaz. Ancak bilgilerin paylaşılması, somut olaya göre, diğer unsurları da sağlaması koşuluyla gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunu oluşturabilir. Buna karşılık işlem ve kararların kendisinin hukuka aykırı olması ve bu işlem ve kararların paylaşılması halinin suç oluşturup oluşturmadığı hususunun çözümü, bu işlemlerin maddi konuya dâhil olup olmadıklarına ilişkin olmayıp, hukuka aykırılık unsurunda savunma hakkı kapsamında incelenmelidir.

---

³¹⁷ Hukuka uygunluk sebeplerinde kaçınılabilir hatanın sonuçları hakkındaki görüşler için bak. Erman, B., Yanılmanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2006, 378 - 388.

III.Görüntülerin Yayınlanması Suçu

Türk Ceza Kanunu'nun 285. maddesinde yer alan diğer suç tiplerinden farklı olarak, görüntülerin yayınlanması suçunda, suçun maddi konusunun, soruşturma veya kovuşturma evrelerine ilişkin karar veya işlemlerle herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Suçun maddi konusu, kişilere ait görüntülerdir. Bu görüntülerin soruşturma veya kovuşturma evresinde veya yargılama sırasında yapılan işlemlerle ilgili elde edilmesi gerekmez³¹⁸. Kişinin soruşturma başlamadan önce veya yargılama konusu olay gerçekleşmeden önce çekilmiş görüntülerinin de suçlu olarak algılanmasına neden olacak şekilde yayınlanması halinde, bu görüntüler suçun maddi konusunu oluşturabilir.

Görüntü kavramı bir kişinin dış görünüşünün o insanı teşhis etmeye yetecek şekilde kopyalanması olarak tanımlanmaktadır³¹⁹. Tanımdan da hareketle suçun konusunu oluşturan görüntülerden, kişinin kim olduğunun anlaşılabilir olması gerekmektedir. Aksi halde görüntü, bir kişiyle ilişkilendirilemeyeceğinden herhangi bir kişinin lekelenme hakkı da ihlal edilmez. Görüntülerin bir kısmının kapatılarak yayınlanması durumunda suçun oluşup oluşmayacağı, görüntünün paylaşılan haliyle kime ait olduğunun anlaşılmasına bağlıdır. Örneğin, kişinin gözlerine siyah bant çekilerek fotoğrafının yayınlanması halinde, fotoğrafın kime ait olduğu halen anlaşılabilirse, suç oluşacaktır.

Görüntü, hem fotoğraf hem de videoyu kapsamaktadır. Fotoğraf veya videoların soruşturma veya kovuşturma aşamasından elde edilmesinin suç bakımından herhangi bir önemi bulunmadığından kişinin kendine ait sosyal medya hesaplarından alınan fotoğraf veya videolar da suçun konusunu oluşturabilir. İlgili fotoğraf veya videoların özel olarak gizlenmiş görüntüler olması da gerekli değildir. Herkese açık sosyal medya hesaplarından alınan görüntülerin de soruşturma veya kovuşturma evresinde kişilerin suçlu olarak

---

³¹⁸ Bir görüşe göre, suçun konusunu oluşturan görüntülerin, duruşma sırasında elde edilmesi gerekli olmamakla birlikte, en azından soruşturma veya kovuşturma sırasında elde edilmesi gerekmektedir. Bak. Çakır, Gizliliğin İhlali Suçu, 131.

³¹⁹ Öğretide esasen resim için yapılmış bu tanım görüntünün kapsamındaki fotoğraf için yeteriyken video için eksik görünmektedir. Ancak özellikle kişinin teşhis edilmesini sağlama ölçütü bakımından video kavramını kapsamadığı dikkate alınarak görüntü bakımından kullanılmasında bir sakınca yoktur. Ayrıntılı bilgi için bak. Gümüş, M. A., Kişinin Resmi Üzerindeki Hakkı, KÜHFD, S.1, 1997, 364 - 366; Çakır, K., "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Gizliliğin İhlali Suçu Ve Ceza Muhakemesi Hukuku İle İlişkisi", MÜHF-HAD, C.18, S.1, 2012, 238.

damgalanmasına yol açacak şekilde yayınlanması halinde suç oluşacaktır. Çünkü madde ile amaçlanan, gizli olan görüntülerin korunması olmayıp kişilerin lekelenme haklarının korunmasıdır. Paylaşılan görüntülere herkesin ulaşması mümkün olsa da görüntülerin paylaşılma şekli itibarıyla kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açılması mümkündür.

Suçun oluşabilmesi için kullanılan görüntünün, mutlaka hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişiye ait olması gerekmektedir³²⁰. Doğrudan kişinin görüntülerini kullanmaksızın, örneğin başkaları tarafından canlandırma yapılması suretiyle elde edilen görüntülerin kullanılması bu suçu oluşturmaz³²¹. Ayrıca kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde olsa dahi görüntü dışında, yazı, ses veya açıklamaların yayınlanması bu suçu oluşturmaz. Öğretide katıldığımız görüşe³²² göre, suçun kapsamının yalnızca görüntülerle sınırlanması korunan hukuksal değer de dikkate alındığında yerinde değildir³²³. Görüntüler dışındaki yayınlara da lekelenme hakkının aynı şekilde hatta bazı durumlarda daha ağır şekilde ihlal edilmesi mümkündür. Bu nedenle ilgili madde, soruşturma ve kovuşturma evresinde yapılan tüm yayınlara kapsayacak şekilde genişletilmelidir.

Madde metninde çoğul olarak görüntülerden bahsedilmiş olmasının, kişinin tek bir görüntüsünün yayınlanmasının suçu oluşturmayacağı şeklinde yorumlanması gerektiği öğretide savunulmaktadır³²⁴. Kanaatimizce korunan hukuksal yararın tek bir görüntüyle de ihlal edilmesi mümkün olduğundan madde yorumlanırken tek bir görüntünün de suçu oluşturacağı kabul edilmesi daha yerinde olacaktır. Ayrıca maddedeki ifade, görüntü olarak anlaşılabilirse bile kişinin birden çok görüntüsünün paylaşılması her bir görüntü bakımından ayrı ayrı suç oluşumuna neden olmayacaktır.

³²⁰ Karş. Çakır, Gizliliğin İhlali Suçu, 130.

³²¹ Ekmekçi, 334.

³²² Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 520.

³²³ Aynı gerekçeyle ilgili maddenin iptali için Anayasa Mahkemesine iptal başvurusunda bulunulmuştur. Ancak bu başvuru mahkeme tarafından "...kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken ' soruşturmanın gizliliğini ihlal ' başlığı altında çeşitli suç tipleri düzenleyebileceği gibi bu suç tiplerini düzenlerken bunların maddi ve manevi unsurlarını, ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenlerini, hangi eylemlerin bu kapsamda kalıp kalmayacağını ... izlediği ceza politikası uyarınca ihtiyaç duyduğu şekilde düzenleyebilir." gerekçesiyle reddedilmiştir. Bak. AYM, 04.07.2013, 2012/100, 2013/84, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

³²⁴ Yazar, ayrıca görüntüler ifadesinin kullanılması neticesinde birden çok görüntünün paylaşılmasının tek bir suç oluşturacağı vurgulandığını dolayısıyla bu seçimin kanun koyucu tarafından bilinçli olarak yapıldığını belirtmiştir. Bak. Ekmekçi, 345.

Paylaşılan görüntülerin tümü, maddede öngörülen somut tehlikeye neden olması hâlinde tek bir suç oluşturacaktır.

§ 4. Fail

Suçun kanuni tanımındaki fiili gerçekleştiren kişi faildir (TCK m. 37/1). Suç tanımındaki hareketleri, birden fazla kişinin birlikte gerçekleştirmesi veya fiil üzerinde ortak hâkimiyet kurulması hallerinde de bu kişilerin her biri faildir³²⁵. Suçun kanuni tanımındaki fiilin mutlaka bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi gerektiğinden her suçun bir faili bulunmaktadır³²⁶. Türk hukukunda kabul edilen sisteme göre yalnızca gerçek kişiler fail olabilir. Tüzel kişilerin suç faili olmaları mümkün değildir³²⁷. Gerçek kişi failin, insan olması ve yaşıyor olması yeterlidir³²⁸. Gerçek kişilerin fail olmaları bakımından isnat yeteneğine sahip olup olmamaları önem taşımaz³²⁹.

Suçlar bakımından failin kim olabileceğinin tespiti önem arz etmektedir. Bazı suçlar yalnızca belirli kişiler tarafından işlenebildiğinden her bir suçun faili bakımından nasıl suçlardan olduğu incelenmelidir. Türk Ceza Kanunu'nda yer alan suçların çoğu faili bakımından bir özellik teşkil etmez ve herkes tarafından işlenebilir. Bu suçlar genel suçlar olarak adlandırılmaktadır³³⁰. Kasten öldürme (TCK m. 81), hakaret (TCK m. 125) herkes tarafından işlenebilen genel suçlara örnek olarak verilebilir.

Türk Ceza Kanunu'nda yer alan bazı suçlar ise yalnızca belirli sığata sahip kimseler tarafından işlenebilirler ve bu suçlar özgü suç olarak adlandırılmaktadır³³¹. Özgü suçların, kanunda gösterilen niteliğe sahip olmayan kimseler bakımından işlenmesi mümkün değildir³³². Örneğın zımmet suçu yalnızca kamu görevlisi tarafından işlenebilen

³²⁵ Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 501.

³²⁶ Hafızoğulları/Özen, Genel Hükümler, 373; Soyaslan, Genel Hükümler, 249; Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 107, 372.

³²⁷ İçer, Z., Türk Ceza Hukukunda Tüzel Kişiler, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011, 82.

³²⁸ Dönmezer, S./ Erman, S., Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. II, Beta Yayınevi, 10. Bs., İstanbul 1994, 399; Demirbaş, Genel Hükümler, 495.

³²⁹ Hafızoğulları/Özen, Genel Hükümler, 374; Özen, Genel Hükümler, 372.

³³⁰ Tosun, Ö., Suç Hukuku El Kitabı, Göktaş Matbaası, İstanbul 1979, 271; Demirbaş, Genel Hükümler, 496; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 113.

³³¹ Özgenç, Genel Hükümler, 212; Demirbaş, Genel Hükümler, 496; Hakeri, Genel Hükümler, 113.

³³² Özgenç, Suça İştirak, 170 - 172.

nitelikte bir özgü suçtur ve kamu görevlisi olmayan kimselerin suçun faili olması mümkün değildir³³³. Kamu görevlisi olmayan kişiler bir şekilde zimmet suçunun işlenişinde yer almışlarsa bu takdirde ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu olurlar (TCK 40/2) . Temel hali herkes tarafından işlenebilen suçların bir kısmında ise failin nitelikleri ağırlatıcı veya hafifletici neden olarak düzenlenmiş olabilir. Bu suçlar görünüşte özgü suçlar³³⁴ veya nitelikli özgü fail³³⁵ olarak nitelendirilmektedir.

Faile ilişkin bir diğer özel durum ise suçun yazılı ve görsel basının araç olarak kullanılarak işlenmesi bakımından kendini göstermektedir. Kitle iletişim araçları kullanılarak işlenen suçlar bakımından çeşitli nedenlerle ceza hukukunun genel sorumluluk ilkelerinden farklı esaslar benimsenmiştir³³⁶. Sorumluluğu düzenleyen bu hallere gidilmesi için suçun basın yoluyla işlenmesinin suçun bir unsuru olmasına gerek yoktur. Örneğin, başka şekillerde de işlenebilecek hakaret suçunun basılmış eser yoluyla işlenmesi halinde, bu suç basın yoluyla işlenen suç olacaktır³³⁷. Soruşturmanın gizliliğinin ihlal suçlarının da basın aracılığıyla işlenmesi kurucu unsur olmamakla birlikte, suçların basın aracılığıyla işlenmesi mümkün olduğundan bu suçlar, basın yoluyla işlenen suç olma özelliği göstermektedir. Bu hususun özellikle failin tespiti bakımından irdelenmesi faydalı olacaktır. Basın mensuplarının durumu değerlendirilirken hangi basın organının araç olarak kullanılmış olduğu önem taşımaktadır.

Eğer suç, basılmış eserlerin araç olarak kullanılması suretiyle işlenirse bu halde sorumluluk bakımından Basın Kanunu madde 11'e başvurulmalıdır³³⁸. Basın Kanunu madde 11/2'de süreli ve süresiz yayınlarda, eser sahibinin sorumlu olduğu düzenlenmiştir. Eser sahibinin sorumluluğuna ilişkin düzenleme bakımından ceza hukukunun genel sorumluluk ilkelerinden bir sapma bulunmamaktadır. Konuya ilişkin

---

³³³ Tezcan/Erdem/Önok, Özel Hükümler, 1024, 1025; Özbek, V.Ö./ Doğan, K./ Bacaksız, P., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 14. Bs., Ankara 2019, 1050.

³³⁴ Heinrich (Çev. Atladı), Genel Kısım I, 98; İçel, Genel Hükümler, 305; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, 300; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 211; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 113; YCGK., 27.9.2018, 2015/1189, 2018/377, www.lexpera.com.tr, e.t. 23.03.2020.

³³⁵ Özen, Genel Hükümler, 374.

³³⁶ Basın suçlarında özel sorumluluk rejimi benimsenmesinin sebepleri hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Özek, Ç., Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu, Sulhi Garan Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1972, 19 – 22.

³³⁷ Demirbaş, Genel Hükümler, 409.

³³⁸ Demirbaş, Genel Hükümler, 410; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 93.

Basın Kanunu'nda bir düzenleme olmasaydı dâhi ceza hukukunun kişisellik ilkesi nedeniyle aynı sonuca ulaşıldı³³⁹. Süreli ve süresiz yayınlarda genel hükümlerden farklı esaslar getiren düzenleme üçüncü ve dördüncü fıkralarda kendini göstermektedir³⁴⁰. Üçüncü fıkra göre; süreli yayınlarda, eser sahibi Kanun'da sayılı hallerden biri nedeniyle yargılanamıyor, kendisine ceza verilemiyor veya verilen ceza önceki mahkûmiyetleri nedeniyle cezasına etki etmiyorsa, sorumlu müdür ve onun bağlı bulunduğu yetkili suçtan dolayı sorumlu olacaktır. Kanunda suç oluşturan ilgili yayının, ikincil sorumluluğu bulunan bu kişilerin karşı çıkmalarına rağmen yayımlanması halinde, yayımlatanın sorumlu olduğu düzenlenmiştir. Böylece hem sorumlu müdür ve bağlı bulunduğu yetkiliyi sorumluluktan kurtulabilecekleri bir hal düzenlenmiş hem de bu hallerde yayımlatan kişinin fail olacağı belirlenmiştir. Süresiz yayınlarda ise dördüncü fıkrada düzenlenen hükme göre, eser sahibinin sorumluluğuna yukarıda sayılan hallerden biri nedeniyle gidilemediği durumda; yayımcı, yayımcıya gidilemediği halde ise basımcının sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Her iki sorumluluk türü de ikincil nitelik göstermektedir ve kural eser sahibinin sorumluluğudur³⁴¹. Ancak belirttiğimiz gibi eser sahibine gidilemediği durumlarda diğer kişilerin eser sahibinin yerine suçun faili olması söz konusu olacaktır.

Suçun radyo ve televizyon kullanılarak işlenmesi halinde ise sorumluluğun belirlenmesinde 6112 sayılı Kanun'un³⁴² 46. maddesi yol gösterici olmaktadır³⁴³. Radyo ve televizyon kullanılarak suçun işlenmesi halinde ikincil nitelikte bir sorumluluk tesisi yerine, hem yayını yöneten veya programı yapanın hem de yayın müdürünün sorumlu olacağını düzenlenmiştir. Buna göre, soruşturmanın gizliliğinin ihlali suçlarının radyo ve

³³⁹ İçel, K., Kitle İletişim Hukuku, Beta Yayınevi, 12. Bs., İstanbul 2017, 286, 287.

³⁴⁰ “ Madde 11- (3) Süreli yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili sorumlu olur.

(4) Süresiz yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde yayımcı; yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması hallerinde ise basımcı sorumlu olur.”

³⁴¹ Dönmezer/Bayraktar, Basın Hukuku, 251.

³⁴² 15.02.2011 Gün ve 6112 sayılı Kanun. RG 03.03.2011, No.27863.

³⁴³ “ Madde 46 – (1) Yayımdan doğan sorumluluk yayını yöneten veya programı yapanla birlikte sorumlu müdüre aittir. Bu hüküm yayın kuruluşunun bu Kanundan doğan sorumluluklarını ortadan kaldırmaz. “

televizyon yayınları aracılığıyla işlenmesi halinde her iki kişi de müşterek fail olarak sorumlu olacaktır. Süreli yayınlardaki duruma benzer şekilde, sorumlu müdürün istememesine rağmen yayın yayılması halinde, sorumlu müdür yerine yayına karar veren kişi sorumlu olacaktır. Bu durumda hem yayını yöneten veya programı yapan hem de yayına karar veren kişinin sorumluluğu söz konusu olacaktır.

I. Soruşturmanın Gizliliğinin Alenen İhlal Edilmesi Suçu

Türk Ceza Kanunu madde 285/1’de suçun faili, *soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal eden kişi* olarak düzenlenmiştir. Madde lafzına karşın suçun failinin kim olduğu konusunda öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Katıldığımız görüşe göre, suçun faili herkes olabilir³⁴⁴. Maddenin lafzında yer alan kişi³⁴⁵ ifadesi suçun failinin herkes olabileceğini suçun faili bakımından herhangi bir özellik taşımadığını göstermektedir. Ayrıca tüzel kişilerin durumuna ilişkin maddede özel bir düzenleme bulunmadığından tüzel kişilere bu suç ile ilgili güvenlik tedbiri uygulanması mümkün değildir (TCK m. 20/2).

Suçun faili bakımından özgü suç olduğu yönündeki görüşe³⁴⁶ göre, her ne kadar Kanun’da kişi ifadesi kullanılmış olsa da bu ifade tek başına suçun özgü suç olmadığı anlamına gelmemektedir ve bu suç yalnızca soruşturma işlemlerine katılan kişiler tarafından işlenebildiğinden özgü suç niteliği göstermektedir. Yazar, gizliliğin ihlali suçunun özgü suç olduğu konusuna örnek olarak ise soruşturma evresindeki yakalama işlemine tanıklık eden komşunun, bu işleme dair bilgiyi paylaşmasının suçu oluşturmayacağını vermektedir. Kanaatimizce, suçun özgü suç olduğuna ilişkin görüş yerinde değildir. Verilen örnekteki kişilerin, suçun faili olması bakımından herhangi bir engel bulunmamaktadır. Suçun maddi konusunu oluşturan bilgi ve belgelerin nasıl elde edildiğinin bir önemi bulunmamaktadır. Hukuka aykırı yolla elde edilmiş verilerin

³⁴⁴ Ünver, Adliyyeye Karşı Suçlar, 509; Hafizoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 220; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1101; Parlar, A/ Hatipoğlu M., 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu 4. Cilt, Seçkin Yayıncılık, 3. Bs., Ankara 2010, 4355; Çakır, 5237 Sayılı, 248; Yılmaz, 125; Evirgen, 59.

³⁴⁵ Kişi ifadesinin kullanıldığı suçların faili bakımından bir özellik göstermeyen genel suçlar olduğu hakkında bak. Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 113; Demirbaş, Genel Hükümler, 496; Özgenç, Genel Hükümler, 211,212; Özen, Genel Hükümler, 372.

³⁴⁶ Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 263.

paylaşılması halinde de suç oluşacaktır³⁴⁷. Kaldı ki suç, yalnızca soruşturma evresine katılan kişilerin işleyebilecekleri şekilde düzenlenmek istenmiş olsaydı maddede bu husus açıkça belirtilebilirdi. Soruşturma evresine katılmayan kişilerin de herhangi bir şekilde elde ettikleri verileri paylaşarak korunan hukuksal değeri ihlal etmesi mümkündür. Ayrıca bu görüş kabul edildiği takdirde, basın mensuplarının gerçekleştirmiş olduğu ihlallerin de suç oluşturması mümkün olmadığından suçun beklenen faydayı sağlaması da mümkün olmaz.

Suçun temel hali bakımından fail herkes olabilir. Ancak failin kamu görevlisi olması ve suçu, kamu görevinin kendisine sağladığı kolaylıktan faydalanarak işlemesi hali cezayı ağırlatıcı nitelikli hal olarak düzenlenmiştir (TCK m. 285/4). Öğretide suçun temel halinin herkes tarafından işlenebildiği ancak nitelikli hal bakımından failin sıfatının önemli olduğu suçlar görünüşte özgü suç olarak nitelendirilmektedir³⁴⁸. Nitekim konumuz olan suçta da nitelikli halin oluşması için failin kamu görevlisi sıfatına sahip olması gerekir.

Öğretide tartışmalı bir diğer husus ise sanık ve müdafinin suçun faili olup olamayacakları hususuna ilişkindir. Bir görüşe göre; şüphelinin kendisi hakkında yapılmış olan işlemleri açıklaması ve müdafinin kendi müvekkili hakkında yapılan işlemleri açıklaması, suçu oluşturmaz³⁴⁹. Aksi yöndeki görüşe göre ise, şüpheli ve müdafinin de gizlilik ilkesine uygun davranma yükümlülüğü bulunmaktadır ve bunun ihlal edilmesi halinde soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu oluşacaktır³⁵⁰.

Kanaatimizce şüpheli ve müdafinin, herkes gibi soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunun faili olmaları mümkündür. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda şüpheli ve müdafinin soruşturma işlemlerinden bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemeler, savunma hakkını güvence altına almak amacıyla getirilmiştir. Suçun maddi konusunda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, şüpheli ve müdafinin erişiminin bulunduğu soruşturma evraklarının alenen açıklanması da bu suçun oluşmasına neden olacaktır. Soruşturmaya

---

³⁴⁷ Yılmaz, 126.

³⁴⁸ İçel, Genel Hükümler, 305; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 211; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 113.

³⁴⁹ Sanığın ve müdafinin bilgileri paylaşmasının suç oluşturmamasının gerekçesi olarak CMK m. 157'de yer alan soruşturmanın gizliliği ilkesine ilişkin düzenlemenin, savunma hakkına zarar vermemek koşuluyla getirildiği gösterilmektedir. Bak. Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 246, 247.

³⁵⁰ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 509, 510; Çakır, 5237 Sayılı, 248; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 90;

taraf olan kişilerin belgeleri görmesi, soruşturmanın taraf olmayan kişilere karşı gizli tutulması ilkesini etkilemez. Taraflara belgeleri inceleme ve bunlardan örnek alma hakkı verilmesi, silahların eşitliği ilkesinin bir gereğidir. Belgeleri inceleme ve örnek alma hakkıyla tarafların yargılamaya etkin bir şekilde katılmaları ve savunma hakkını kullanmaları sağlanmaktadır³⁵¹. Belgelere erişimi bulunan bu kişilerin de diğer herkes gibi soruşturmanın gizliliğine saygı gösterme yükümlülüğü bulunmaktadır³⁵². Soruşturmaya taraf olma statüsüne bağlı olarak elde ettikleri bu bilgi ve belgeleri, üçüncü kişilerle paylaşamazlar. Eğer savunma hakkının kullanılması kapsamında bilgilerin paylaşılması söz konusuysa da bu husus hukuka uygunluk sebepleri başlığı altında değerlendirilmelidir. Aksi halde, hakkında özel bir kısıtlama kararı verilmemiş her dosyanın basına sızdırılması sonucunda soruşturmanın gizliliği ilkesi sözde kalır ve ilkeden beklenen faydaların elde edilmesi mümkün olmaz. Nitekim madde Gerekeçesi'nde de müdafinin soruşturmaya ilişkin bilgi ve belge paylaşımı yapmasının suç olduğu vurgulanmıştır³⁵³.

II. Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu

Fail bakımından incelendiğinde, taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçuyla soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçu arasında, taşıdığı özellikler bakımından bir fark bulunmamaktadır. Konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalarımız gizliliğin alenen ihlali suçu başlığını altında yer almaktadır. Suçun faili, Türk Ceza Kanunu madde 285/2'de, "*Soruşturma evresinde alınan ve soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemlerin gizliliğini ihlal eden kişi*" olarak gösterilmiştir. Fiilin herkes tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğundan suçun temel şekli bakımından fail herkes olabilir. Ancak failin kamu görevlisi olması ve suçu kamu görevinin kendisine sağladığı kolaylıktan faydalanarak

³⁵¹ Centel/Zafer, Avukatın Dosyayı İncelemesi, 488.

³⁵² Bu kapsamda elde edilen bilgilerin üçüncü kişilere açıklanmaması gerektiği hakkında bak. Pehlivan, "Soruşturma Evresinde Müdafî ve Vekilin Evrak İnceleme Yetkisi", 1527.

³⁵³ Türk Ceza Kanunu'nun 285. maddesinin son halini düzenleyen 6352 sayılı Kanun'un 92. madde Gerekeçesi: "... soruşturma evresinde delillerin tespitine ilişkin işlemlerin içerikleri, savunma hakkının kullanılabilmesi için, şüpheliye ve müdafîine karşı gizli tutulamaz; ancak, bunların masumiyet karinesini ya da özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğini ihlâl eder biçimde kamuya açıklanması, gizliliğin ihlâli olarak değerlendirilmektedir."

işlemesi halinde cezanın yarı oranında artırılacağı düzenlemesi nedeniyle suçun nitelikli hali bakımından görünüşte özgü suç olduğu unutulmamalıdır (TCK m. 285/4). Şüpheli ve müdafinin de gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundakine benzer şekilde diğer herkes gibi suçun faili olması mümkündür. Suçun, kitle iletişim araçları kullanılarak işlenmesi hallerinde failin kim olacağı hangi aracın kullanıldığına göre özel kanun hükümleri uyarınca tespit edilecektir. Yine tüzel kişilere ilişkin özel bir düzenleme bulunmadığından tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması mümkün değildir (TCK m. 20/2).

III. Görüntülerin Yayınlanması Suçu

Suçun faili, kişilerin suçlu olarak algılanmalarına yol açacak şekilde görüntüleri yayınlayan kişidir. Diğer iki suç tipinde olduğu gibi görüntülerin yayınlanması suçunda fail herkes olabilir ve suç özgü suç niteliği taşımaz³⁵⁴. Ayrıca bu suçta diğer iki suçtan farklı olarak failin kişiliğinden kaynaklanan bir nitelikli hal düzenlemesi bulunmadığından failin kim olduğunun suç açısından hiçbir önemi yoktur. Tüzel kişilere ilişkin özel bir düzenleme yer almadığından tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmedilmesi de mümkün değildir. Suçun kitle iletişim araçları kullanılarak işlenmesi hallerinde ise sorumluluk yukarıda açıklanan ilkelere göre belirlenecektir.

§ 5. Mağdur

Mağdur kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından “*haksızlığa uğramış (kimse), kıygın*” olarak tanımlanmıştır³⁵⁵. Ceza hukukunda ise suçun pasif süjesi olarak da adlandırılan mağdur, işlenen suç sonucu ihlal edilen korunan hukuksal değer sahibi olan kimsedir³⁵⁶. Her suçun mutlaka koruduğu bir hukuksal değer bulunduğundan bu değer sahibi olan bir mağduru da bulunmaktadır. Bu sebeple mağduru olmayan suçtan bahsetmek mümkün değildir³⁵⁷. Suçun mağdurunun kim olduğunun belirlenmesi suçun

³⁵⁴ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 519; Çakır, Gizliliğin İhlali Suçu, 129.

³⁵⁵ Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>, e.t. 20.01.2020.

³⁵⁶ Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 424; Özen, Genel Hükümler, 384; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 114;

³⁵⁷ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, 312.

unsurları, şahsi cezasızlık nedenleri, ceza muhakemesindeki çeşitli yetkilerin kullanılması gibi pek çok alanda etki göstermektedir³⁵⁸. Örneğin, çocukların cinsel istismarı suçu gibi bazı suçlar yalnızca belli kişilere karşı işlenebildiğinden bu suçlarda mağdurun belirlenmesi suçun oluşumunu doğrudan etkileyecektir³⁵⁹. Buna ek olarak mağdur ile fail sıfatı birleşemediğinden bir suçun mağduru olan kişinin aynı zamanda suçun faili olamaması nedeniyle de mağdurun tespit edilmesi önemlidir³⁶⁰.

Suçun mağduru ile suçtan zarar gören yakın ilişki içinde bulunmasına karşın bu iki kavramın birbirinden ayrılması gerekmektedir. Suçtan zarar gören, suçun işlenmesi sonucunda doğrudan veya dolaylı zarara uğrayan kimsedir. İştirak ettiğimiz görüşe göre, mağdur yalnızca gerçek kişi olabilirken suçtan zarar görenin hem gerçek kişi hem de tüzel kişi olması mümkündür³⁶¹. Suçtan zarar gören, suçun mağdurunu da içine alan kapsamı daha geniş bir kavramı ifade etmektedir³⁶². Esasen suçun mağduru olan herkes, aynı zamanda suçtan zarar görendir ancak suçtan zarar gören herkes suçun mağduru değildir. Örneğin, insan öldürme suçunda ölen kişi suçun mağduru iken ölenin yakınları ise mağdur olmamalarına karşın suçtan zarar görendir³⁶³.

Suçun mağduru ve suçun maddi konusu da zaman zaman aynı kişi üzerinde birleşebilse de bu iki kavram birbirinden farklıdır. Maddi konu, fiilin üzerinde gerçekleştirildiği kişi veya eşyayken suçun mağduru, suçla korunan hukuksal değerlerin sahibi olan gerçek kişidir. Kasten öldürme, kasten yaralama gibi suçlarda suçun mağduru ve suçun maddi konusu yaralanan veya öldürülen kişi üzerinde birleşmektedir. Ancak örneğin, Askeri Ceza Kanunu'nda³⁶⁴ düzenlenen kendini askerliğe yaramayacak hale getirme suçunda suçun maddi konusu ve suçun mağduru farklı kişiler olabilmektedir³⁶⁵.

Suçun mağdurunun kimler olabileceği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Daha önce incelediğimiz suçla korunan hukuksal değerlerin kimlere ait olabileceği

---

³⁵⁸ Katoğlu, T., "Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları", AÜHF, C.61, S.2, 2012, 658.

³⁵⁹ Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 211.

³⁶⁰ Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 112; Soyaslan, Genel Hükümler, 250; Demirbaş, Genel Hükümler, 563; Hakeri, Genel Hükümler, 139.

³⁶¹ Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 311.

³⁶² Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 115; Karş. Özen, Genel Hükümler, 387.

³⁶³ Özgenç, Genel Hükümler, 565.

³⁶⁴ 25.05.1930 Gün ve 1632 sayılı Kanun. RG 15.06.1930, No.1520.

³⁶⁵ Hafizoğulları/Özen, Genel Hükümler, 209; Özgenç, Genel Hükümler, 567.

konusundaki görüşler, esas olarak etkisini, suçun mağdurunun kim olabileceği konusunda göstermektedir. Öğretideki bir görüşe göre, yalnızca gerçek kişiler suçun mağduru olabilirken gerçek kişi olmayan devlet ve diğer tüzel kişilerin ise mağdur olması mümkün olmayıp devlet ve diğer tüzel kişiler, suçtan zarar gören olabilirler³⁶⁶. Aksi yöndeki görüşe göre ise, gerçek kişilerin yanında başta devlet olmak üzere diğer tüzel kişilerin de suçun mağduru olmaları mümkündür³⁶⁷. Kanaatimizce de suçun mağdurunun yalnızca gerçek kişiler olabileceğinin kabul edilmesi ve tüzel kişilerin ve devletin ise suçtan zarar gören olarak nitelendirilmesi daha yerindedir.

Mağdurun gerçek kişi olduğu kabul edildiğine göre, mutlaka yaşayan bir insan olması gerekir. Ölmüş kişilerin suçun mağduru olması mümkün değildir. Buna karşılık, gerçek kişinin algılama yeteneğinin bulunup bulunmaması, mağdurluk sıfatı bakımından herhangi bir önem teşkil etmez³⁶⁸. Örneğin hakaret suçunda, kişinin dış saygınlığı da korunduğundan kendine yapılan hakareti anlamayan akıl hastası kişilerin de suçun mağduru olması mümkündür³⁶⁹.

I. Soruşturmanın Gizliliğinin Alenen İhlal Edilmesi Suçu

Öğretide, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun mağdurunun kim olduğu konusunda fikir birliği bulunmamaktadır. Genel olarak mağdurun kim olacağı konusundaki görüşler, etkisini soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçu bakımından da göstermektedir. Ünver'e göre, suçun işlenmesiyle hakkında bilgi açıklanan kimse suçla korunan hukuksal değer ancak taşıyıcısı olabileceğinden bu kişiler suçtan zarar görendir³⁷⁰. Artuk/Gökçen'e göre, temel haklarına saldırılan kimse mağdurdur³⁷¹. Hafizoğulları/Özen'e göre, suçun genel mağduru devlet iken özel mağduru

³⁶⁶ Ünver, Hukuksal Değer, 141, 142; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 117; Özgenç, Genel Hükümler, 224; Hakeri, Genel Hükümler, 139; İçer, Tüzel Kişiler, 83.

³⁶⁷ Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 425; Erem, Genel Hükümler Cilt I, 258; Özek, Mağdur, 14; Hafizoğulları/Özen, Genel Hükümler, 208; Öztürk/Erdem, Ceza Hukuku, 200; Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 115; Demirbaş, Genel Hükümler, 563; Soyaslan, Genel Hükümler, 250; Bayraktar/Keskin Kirizoğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, "Dönmezer/Erman Ceza Hukuku Cilt II", 727Özen, Genel Hükümler, 385; Katoğlu, Mağdur, 672.

³⁶⁸ Demirbaş, Genel Hükümler, 563.

³⁶⁹ Erman, S., Hakaret ve Sövme Cürümleri, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul 1950, 53; Centel/Zafer/Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, 237.

³⁷⁰ Ünver, Adliyeye Karşı Suçlar, 516.

³⁷¹ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1102.

ise adliye idaresidir³⁷². Çakır'a göre; suçun işlenmesiyle haklarına doğrudan saldırıda bulunulan kişi mağdur, adli makamlar ise suçtan zarar görendir³⁷³. Ulutürk'e göre, suçsuzluk karinesi ihlal edilen kişi veya hakkında koruma kararı bulunan tanık suçun mağdurunu oluştururken adli makamlar ise suçtan zarar görendir³⁷⁴. Ekmekçi'ye göre; toplumu oluşturan tüm bireyler mağdur, hakları doğrudan ihlal edilen kimse ve adli makamlar da suçtan zarar görendir³⁷⁵. Yılmaz'a göre, toplumu oluşturan tüm bireyler suçun mağdurudur³⁷⁶. Suça son halini veren 6352 sayılı Kanun'un Gerekçesi'nde ise öncelikle “*masumiyet karinesinden yararlanma hakkı ve özel hayatının veya haberleşme içeriklerinin gizliliği ihlâl edilen kişi*”nin mağdur olduğu belirtilmiş, ardından ise suçta maddi gerçeğin ortaya çıkma tehlikesinin de önlenmesi amaçlandığından “*toplumu oluşturan herkes*”in de mağdur olabileceği kabul edilmiştir³⁷⁷.

Kanaatimizce, suçun mağdurunu hem toplumu oluşturan tüm bireyler hem de doğrudan bir kişinin hakkının ihlal edildiği hallerde, hakkı ihlal edilen kişiler oluşturmaktadır. Suçun mağdurunun sadece lekelenmeme, özel hayatın gizliliği ve haberleşmenin gizliliği hakları ihlal edilmiş kişiler olduğu kabul edilmesi halinde suçun bir diğer unsuru olan maddi gerçeğin ortaya çıkmasına engel olma durumu göz ardı edilmiş olmaktadır. Ceza muhakemesi ilkesi olan soruşturmanın gizliliği ilkesi, bireylere ait menfaatlerin yanında soruşturmanın sağlıklı işleyişini de korumaktadır. İlkenin güvence altına alınması amacıyla düzenlenmiş soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarında da korunan hukuksal değer hem yargılamaya dâhil olan kişilere ait haklar hem de maddi gerçeğe ulaşılmamasından beklenen menfaat olarak karşımıza çıkmaktadır. Suçla, yalnızca bireylere ait haklar korunuyor olsaydı, mağdurun da sadece hakkı ihlal edilen birey olduğu söylenebilirdi. Ancak maddi gerçeğe ulaşılmamasından beklenen menfaat de suçla korunan hukuksal değerlerden biri olduğundan suçlar korunan hukuksal değerlerin

---

³⁷² Hafizoğulları/Özen, Millele ve Devlete Karşı Suçlar, 221.

³⁷³ Çakır, 5237 Sayılı, 251.

³⁷⁴ Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 100, 101.

³⁷⁵ Ekmekçi, 270.

³⁷⁶ Yılmaz, 143.

³⁷⁷ Gerekçe metni için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=100560&pkanunnumarasi=6352>, e.t. 20.01.2020.

sahibinin toplumu oluşturan tüm bireylerle birlikte hakları ihlal edilen gerçek kişiler olduğu kabul edilmelidir.

Mağdurun, toplumu oluşturan tüm bireyler ve hakkı ihlal edilen gerçek kişi olduğu kabul edildiğinde, suçun işlenmesi sonucunda lekelenmeme, özel hayatın gizliliği ve haberleşmenin gizliliği hakkı ihlal edilen kimselerin davaya katılma hakkı bulunmaktadır. Ayrıca suç, *Adliye Karşı Suçlar* bölümü altında düzenlendiğinden ve suçun işlenmesiyle soruşturmanın gizliliğini korumakla görevli olan adli makamlar da zarar göreceğinden her durumda adli makamlar da suçtan zarar gören olacaktır.

Soruşturmanın gizliliğinin ihlal edilmesiyle hakları doğrudan ihlal edilen kimseler yukarıda açıklandığı gibi bir görüşe göre mağdur³⁷⁸, bir görüşe göre ise suçtan zarar gören olacaktır³⁷⁹. Ancak hangi görüş benimsenmiş olursa olsun, kimlerin bu hakların sahibi olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Lekelenmeme hakkı bakımından yalnızca şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören olacaktır. Lekelenmeme hakkının suçsuzluk karinesi ile ilişkisi de dikkate alındığında bu hak yalnızca hakkında soruşturma yürütülen kişiler bakımından geçerlidir. Hakkında soruşturma yürütülmeyen kişilerin suçlu olduğu yönündeki açıklamalar ve paylaşımlar somut olaya göre hakaret suçunun oluşmasına sebebiyet verebilecek olup bu suç kapsamında değerlendirilmeyeceğinden şüpheli dışındaki kişilerin, lekelenmeme hakkı kapsamında mağdur olması mümkün değildir³⁸⁰³⁸¹. Mağdur veya suçtan zarar gören olarak özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği ihlal edilen kimseler, şüpheli dışındaki; tanık, mağdur veya soruşturma ile hiçbir ilgisi bulunmayan üçüncü kişiler de olabilir. Bu kimselere ait bilgiler herhangi bir şekilde soruşturma dosyasında yer alıyorsa bu bilgilerin açıklanması sonucunda, bu kişilerin de mağdur veya suçtan zarar gören olacakları açıktır.

---

³⁷⁸ Çakır, 5237 Sayılı, 251; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 100.

³⁷⁹ Yargıtay vermiş olduğu kararlarda lekelenmeme hakkı ihlal edilen kişilerin davaya katılma hakkı bulunmadığını kabul etmiştir. Kararların muhalefet serhinde ise bu kişilerin suçun mağduru olduğu belirtilmektedir. Kararlar için bak. Y. 12. CD., 10.10.2018, 2018/4824, 2018/9462; Y. 12. CD., 23.1.2019, 2018/8407, 2019/1080; Y. 12. CD., 03.04.2019, 2019/1655, 2019/4451, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

³⁸⁰ Karş. Ekmekçi, 270.

³⁸¹ Aynı yöndeki Yargıtay kararları için bak. Y. 12. CD., 22.12.2014, 2014/10823, 2014/26240; Y. 12. CD., 29.06.2015 2015/800, 2015/12093, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

II. Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu

Soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçuyla taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçu birçok açıdan benzerlik gösterdiğinden bu suçlar öğretide pek çok yazar tarafından birlikte incelenmektedir. Bu nedenle suçun mağduru konusunda, öğretide yer alan görüşler için gizliliğin alenen ihlal edilmesi başlığındaki açıklamalara bakılmalıdır. Kanaatimizce, taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunun mağduru, toplumu oluşturan tüm bireylerdir. Suçla korunan hukuksal değer, maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaat olduğundan bu menfaatin sahibi de toplumu oluşturan tüm bireylerdir. Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundan farklı olarak bu suçla kişilere ait hakların korunması amaçlanmamaktadır. Bu nedenle hakkında soruşturma yürütülmekte olan şüphelinin, suçun mağduru olduğunun kabul edilmesi olanaklı değildir.

Suçun konusunu oluşturan taraflara karşı gizli tutulması gereken karar ve işlemlerin içeriklerinin ilişkili bulunduğu kimseler ise suçtan zarar görendir. Bu kişilerin soruşturmanın tarafı olup olmamaları, suçtan zarar gören olmaları bakımından herhangi bir önem taşımaz. Örneğin, şüphelinin telefon konuşmalarının içeriklerinin gizliliğinin ihlal edilmesi halinde şüpheli ile birlikte konuşmanın öteki tarafı olan kişi de suçtan zarar gören olarak davaya katılma hakkına sahip olacaktır.

III. Görüntülerin Yayınlanması Suçu

Görüntülerin yayınlanması suçunun mağduru, öğretideki bir görüşe göre, toplumu oluşturan tüm bireylerken³⁸², aksi yöndeki görüşe göre, görüntüleri yayınlanan kişidir³⁸³. Kanaatimizce, suçla korunan hukuksal değer yalnızca lekelenmeme hakkı olduğundan suçun mağduru da lekelenmeme hakkının sahibi olan şüpheli veya sanıktır³⁸⁴. Diğer iki suç tipinde maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaatin de korunması amaçlandığından toplumu oluşturan tüm bireylerin suçun mağduru olduğu görüşünü

---

³⁸² Ekmekçi, 336; Yılmaz, 235.

³⁸³ Meran, N., Kamu Görevlisine ve Adliyeye İlişkin Suçlar, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2006, 358; Çakır, Gizliliğin İhlali Suçu, 252; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 101.

³⁸⁴ Görüntüleri yayınlanan kişinin suçtan zarar gören olduğu yönündeki görüş için bak. Ünver, Adliyeye Karşı Suçlar, 520.

benimsediğimizi açıklamıştık. Ancak görüntülerin yayınlanması suçunda ihlal edilen menfaat yalnızca lekelenmeme hakkı olduğundan ve bu hak doğrudan görüntüleri yayınlanan kişilerle ilişkili olduğundan toplum yerine bu kişilerin mağdur olduğunun kabul edilmesi daha yerindedir. Eğer paylaşılan fotoğrafların içeriği itibariyle adli mercilerin saygınlığı ve bu mercilere duyulan güven de zarar görüyorsa bu durumda somut olaya göre, adli mercilerin de suçtan zarar gören olarak kabul edilmesi mümkündür.

Öğretide bir görüşe göre, birden fazla suç işlemiş ve işlediği suçlar toplum tarafından bilinen kişilerin görüntülerinin yayınlanması bu suçun oluşumuna sebebiyet vermez³⁸⁵. Ancak kanaatimizce lekelenmeme hakkı, kişinin önceden işlemiş olduğu suçlardan ve toplum gözündeki durumundan bağımsızdır. Sonuç olarak, kim olursa olsun soruşturma veya kovuşturma evresindeki bir kişinin görüntülerinin paylaşılması bu suçun oluşumuna sebebiyet verecektir³⁸⁶.

§ 6. Suçların Unsurları

I. Maddi Unsuru

Bir suçtan bahsedilebilmesi için mutlaka bir hareketin ve bir neticenin³⁸⁷ ve bu hareketle netice arasında bir nedensellik ilişkisinin bulunması gerekmektedir³⁸⁸. Fiil olarak da adlandırılan hareket, netice ve nedensellik bağı üçlüsü suç inceleme metodu

³⁸⁵ Donay, S., Türk Ceza Kanunu Şerhi, Beta Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 2007, 409.

³⁸⁶ Öğretide bir görüşe göre, her bir suçla ilgili olarak suçsuzluk karinesi varlığını bağımsız olarak sürdürecektir ancak Donay tarafından verilen örnek duruma göre işlenemez suç olarak değerlendirilebilir. Bak. Ekmekçi, 335.

³⁸⁷ Neticesiz de suç olduğu yönündeki görüş için bak. Keyman, S., “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, AÜHFD, C.40, S.1, 1988, 122; Heinrich (Çev. Atladı), Genel Kısım I, 91; Öztürk/Erdem, Ceza Hukuku, 214; Demirbaş, Genel Hükümler, 242; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 127; Özgenç, Genel Hükümler, 190; Özen, Genel Hükümler, 343; Akbulut, Genel Hükümler, 320.

³⁸⁸ Kunter, N., Suçun Maddi Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1954, 104, 122; Önder, Ceza Hukuku, 334; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 238.

içerisinde maddi unsur başlığı altında incelenmektedir³⁸⁹. Bu bölümde gizliliğin ihlali suçlarını oluşturan hareket, netice ve nedensellik bağı ilişkisi tespit edilip, suçun hareketi ve neticesi bakımından nasıl suçlardan olduğu belirlenmesi yapılacaktır.

Ceza hukuku bakımından hareket, kanundaki suç tanımına uyan, yapma ya da yapmama şeklinde gerçekleşen iradi bir insan davranışıdır³⁹⁰. Refleks hareketler gibi bilinçsiz durumdayken yapılan hareketler iradi bir insan davranışı olmadığı için ceza hukuku anlamında hareket olarak kabul edilemez³⁹¹. Hareketin dış dünyada bir etki göstermesi zorunludur. Dış dünyada etki göstermeyen salt düşünme hali hareket olarak kabul edilemez³⁹². Hareketin, mutlaka bir insan tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. İnsan dışındaki varlıkların hareket yeteneği bulunduğu bahsedilemez. İnsanlar bakımından ise hareket yeteneğinden bahsedilebilmesi için kusur yeteneğinin varlığı önem taşımaz. Kusur yeteneği bulunmayan akıl hastaları veya on iki yaşından küçük çocuklar da hareket yeteneğine sahiptir³⁹³.

Hareketi bakımından suçlar dörde ayrılmaktadır. Bu ayrımlardan ilki, hareketin sayısına göre yapılan tek hareketli, çok hareketli suç ayrımıdır. Buna göre, kanunda suçun oluşumu için tek bir hareketin gerçekleştirilmesinin yeterli olduğu suçlar tek hareketliyken suçun meydana gelmesi için birden çok hareketin yapılması gereken suçlar çok hareketlidir³⁹⁴. Kanunda düzenlenmiş suçların çoğu tek hareketli suçlardır. Örneğin,

---

³⁸⁹ Türk Ceza Kanunu madde metninde ve Gerekçesi'nde fiil kavramı hareketi karşılayacak şekilde kullanılmaktadır. Kanun'un yer bakımından uygulama ilkelerini düzenleyen 8. maddesinde "*Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi*"nden bahsedilmiştir. Burada fiilin ve neticeden ayrı ayrı bahsedilmiş olması fiilin hareket yerine kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca fikri içtima halini düzenleyen 44. maddenin Gerekçesi'nde de verilen örnekte de fiil kavramının hareket olarak anlaşıldığı örneğe yer verilmektedir. Madde Gerekçesi için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=24110&pkanunnumarasi=5237>, e.t. 22.01.2020.

³⁹⁰ Alacakaptan, U., Suçun Unsurları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1970, 35; Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. I, 371; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 238, 246, 247.

³⁹¹ İçel, Genel Hükümler, 275; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, 239; Demirbaş, Genel Hükümler, 104; Özgenç, Genel Hükümler, 181; Özen, Genel Hükümler, 308, 309.

³⁹² Taner, T., Ceza Hukuku Umumi Kısım, İsmail Akgün Matbaası, 3. Bs., İstanbul 1953, 259; Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. I, 366; Heinrich (Çev. Atladı), Genel Kısım I, 113; Özgenç, Genel Hükümler, 182. Ceza hukuku dış dünyaya etkisi olmadıkça bireylerin düşünceleriyle ilgilenmez. Bak. Yenerer Çakmut, Ö., "Ceza Hukukunda Propaganda ve Düşünce Özgürlüğü", Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, Alfa Yayınevi, İstanbul 1999, 147.

³⁹³ İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoglu/Ünver, Suç Teorisi, 56; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 247, 248; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, 236; Öztürk/Erdem, Ceza Hukuku, 209; Hakeri, Genel Hükümler, 152; Akbulut, Genel Hükümler, 266.

³⁹⁴ Öztürk/Erdem, Ceza Hukuku, 212.

kasten öldürme suçunda öldürme hareketinin yapılması suçun oluşumu için yeterlidir. Buna karşılık yağma suçunda, öncelikle tehdit veya cebrin gerçekleştirilmesi ardından da eşyanın alınması gerektiğinden yağma çok hareketli suçlara örnek olarak gösterilebilir³⁹⁵. Hareketi bakımından suçlar değerlendirilirken ikinci ayırım suçun seçimlik hareketli olup olmamasıdır. Bu ayırma göre, suçun kanuni tanımında birden fazla hareketin gösterildiği ancak bu hareketlerden birinin gerçekleştirilmesiyle suçun oluştuğu durumlarda seçimlik hareketli suçtan bahsedilir³⁹⁶. Seçimlik hareketli suçlarda, ilgili maddede düzenlenen birden fazla hareketin birlikte yapılması halinde tek bir suç oluşur, fail her bir hareket için ayrı ayrı cezalandırılmaz, yalnızca temel ceza belirlenirken birden fazla hareketin gerçekleştirildiği dikkate alınır³⁹⁷. Hareketin türleri bakımından yapılan bir diğer ayırım serbest hareketli suç, bağlı hareketli suç ayırımıdır. Buna göre hareketin nasıl gerçekleştirileceğinin kanunda gösterilemediği suçlar serbest hareketli suçlardır³⁹⁸. Buna karşılık, hareketin ancak belli bir şekilde gerçekleştirilmesiyle oluşan suçlar ise bağlı hareketli suçlardır³⁹⁹.

Hareketin türleri bakımından yapılan son ayırım ise icrai, ihmali ve ihmali benzeri suç ayırımıdır. İcrai suçlar, yapılması kanun tarafından yasaklanan bir hareketin gerçekleştirilmesi suretiyle işlenen suçlardır⁴⁰⁰. Türk Ceza Kanunu'nda yer alan suçların büyük çoğunluğu belli bir hareketin yasaklanması şeklinde düzenlendiğinden icrai suç niteliği taşımaktadır. Saf ihmali suçlar, kanunun yapılmasını emrettiği bir icrai hareketin yapılmaması neticesinde ortaya çıkan suçlardır⁴⁰¹. Yardım ve bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi (TCK m. 98), suçu bildirmeme (TCK m. 278) suçları saf ihmali suçlara örnek olarak gösterilebilir. İcrai hareket başka herhangi bir ölçüte başvurmaksızın anlaşılabilirken, ihmali hareketin tespiti için başka unsurlardan yararlanmak gerekmektedir. Çünkü ihmali herhangi bir hareketin yapılmaması değil hukuk düzeninin kişiden beklediği hareketin yapılmamasıdır⁴⁰². Son olarak ihmali benzeri suçlar ise, esasen

---

³⁹⁵ Demirbaş, Genel Hükümler, 229,230; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 120.

³⁹⁶ Kunter, Suçun Maddi, 16; Bayraktar/Keskin Kirizoğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, "Dönmez/Erman Ceza Hukuku Cilt II", 86.

³⁹⁷ Alacakaptan, Suçun Unsurları, 32, 33; İçel, Genel Hükümler, 282; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 122.

³⁹⁸ Erem, Genel Hükümler Cilt I, 274.

³⁹⁹ Öztürk/Erdem, Ceza Hukuku, 210; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 225.

⁴⁰⁰ Hafizoğulları/Özen, Genel Hükümler, 170.

⁴⁰¹ Soyaslan, Genel Hükümler, 259; Demirbaş, Genel Hükümler, 232.

⁴⁰² Keyman, Hareket, 137.

icrai bir hareketle işlenebilecek bir suçun, ihmali bir hareketle işlenmesi halinde ortaya çıkan suçlardır⁴⁰³. Bu tür ihmalin cezalandırılması için kişinin neticeyi önlemek konusunda bir yükümlülüğü bulunması ve neticeyi önleme imkânının bulunması gerekmektedir⁴⁰⁴. Hem ihmali hem de icrai hareketle işlenebilen suçlar bakımından hareketin ihmali mi icrai mi olduğunun tespiti önem arz etmektedir. Çünkü hareketin ihmali olması halinde kişinin sorumlu olması için neticeyi önleme hususunda garantörlüğünün bulunması gerekmektedir. Ayrıca kasten öldürme gibi bazı suçların, ihmali hareketle işlenmesi halinde uygulanacak yaptırım da farklılık göstermektedir⁴⁰⁵.

Netice, hareketin dış dünyada meydana getirdiği değişikliktir. Ceza hukuku, dış dünyada meydana gelen her değişiklik ile değil yalnızca suç tipinde yer alan yasaklanmış netice ile ilgilenir⁴⁰⁶. Neticenin illa maddi bir değişiklik olmasına gerek yoktur⁴⁰⁷. Örneğin, şeref ve saygınlığın zedelenmesi, esasen maddi bir değişiklik olmamakla birlikte hakaret suçunun neticesini oluşturmaktadır.

Neticesi bakımından suçlar; neticesi harekete bitişik suç, neticesi hareketinden ayrılabilen suç^{408 409}; ani suç, kesintisiz suç, tek neticeli suç, seçimlik neticeli suç ve zarar suçu, tehlike suçu şeklinde sınıflandırılmaktadır. Neticesi harekete bitişik suçlarda, netice; hareketin gerçekleştiği anda ortaya çıkar ve hareketle arasında zaman ve yer olarak bir farklılık bulunmaz. Buna karşılık, neticesi hareketten ayrılabilen suçlarda, netice hareketten daha sonraki bir zamanda hareketten ayrı olarak gerçekleşmektedir⁴¹⁰. Ani

---

⁴⁰³ Hakeri, H., Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2003, 109.

⁴⁰⁴ Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Kitabı'nda ihmal benzeri suçları düzenleyen genel bir hüküm yer almamaktadır. Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence gibi bazı suç tiplerinin ihmal suretiyle de işlenebileceği özel olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle icrai suretle işlenebilecek tüm suçların ihmal suretiyle işlenip işlenemeyeceği öğretide tartışmalıdır. Öğretideki tartışmalar için bak. Bayraktar/Keskin Kirizoğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, "Dönmezer/Erman Ceza Hukuku Cilt II", 91; İçel, Genel Hükümler, 280, 281; Hakeri, Genel Hükümler, 168.

⁴⁰⁵ Hareketin ihmali mi icrai mi olduğu konusunda ayırım yapmak için başvurulabilecek kıstaslar hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Hakeri, İhmal Kavramı, 86 – 97.

⁴⁰⁶ Kunter, Suçun Maddi, 85; İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoğlu/Ünver, Suç Teorisi, 67; Bayraktar/Keskin Kirizoğlu/Zafer/Memiş Kartal/Sınar/Erman/Eroğlu/Önok, "Dönmezer/Erman Ceza Hukuku Cilt II", 97, 98; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 225; Demirbaş, Genel Hükümler, 241.

⁴⁰⁷ Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 264; Soyaslan, Genel Hükümler, 257.

⁴⁰⁸ Yeni Türk Ceza Kanunu'na hâkim olan anlayışa göre neticesiz de suç olabileceğinden bu ayırımı yapmanın gereksiz olduğu hakkında görüş için bak. Özgenç, Genel Hükümler, 190.

⁴⁰⁹ Öğretide aynı ayırım için maddi suç, şekli suç ifadesi de kullanılmaktadır. Bak. Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 226; Demirbaş, Genel Hükümler, 241.

⁴¹⁰ Alacakaptan, Suçun Unsurları, 46.

suçlarda, hareketten meydana gelen netice, belli bir süre devam etmeyip hemen sona erer⁴¹¹. Kesintisiz suçlarda ise, hareket ve netice bir anda gerçekleşip bitmez, bir süre daha devam eder⁴¹². Suç tipinde tek bir neticeye yer verilen suçlara tek neticeli suçlar denilmektedir. Seçimlik neticeli suçlarda ise seçimlik hareketli suçlara benzer şekilde, suç tipinde gösterilmiş birden fazla netice bulunmaktadır ve bu neticelerden herhangi birinin gerçekleşmesiyle suç tamamlanır⁴¹³.

Neticesi bakımından suçların son ayrımı ise gizliliğin ihlali suçları bakımından da tartışmalı olan tehlike suçu, zarar suçu ayrımıdır. Suçun işlenmesi sonucunda bir zararın meydana geldiği suçlar zarar suçu, zarar doğma tehlikesinin ortaya çıktığı suçlar ise tehlike suçu olarak sınıflandırılmaktadır^{414 415}. Zararın bir ön aşaması niteliğinde olan tehlike, gelişerek zarara dönüşebilir. Tehlike suçları, herhangi bir zarar ortaya çıkmasa bile tehlikenin ortaya çıkmasını önlemeyi amaçlamaktadır⁴¹⁶. Tehlike suçları da kendi içinde soyut ve somut tehlike olarak ikiye ayrılmaktadır. Suçun oluşumu için hareketin yapılmasından sonra somut bir tehlikenin meydana gelmesinin gerekli olduğu suçlar, somut tehlike suçları, böyle bir tehlikenin ortaya çıkıp çıkmamasının önem arz etmediği, yalnızca hareketin yapılmasının tehlike için tek başına yeterli görüldüğü suçlar ise soyut tehlike suçlarıdır⁴¹⁷. Bu ikili ayrımın yanında öğretide, üçüncü bir tehlike suçu türü olarak potansiyel tehlike suçlarının varlığından bahsedilmektedir. Bu görüşe göre, potansiyel tehlike suçlarında, tehlikenin ortaya çıkmasının hiçbir şekilde aranmadığı saf soyut tehlike suçlarından farklı olarak, yapılan hareketin, tehlikeye meydana getirmek için elverişli olması aranmaktadır⁴¹⁸. Soyut tehlike suçlarının bir alt başlığını oluşturduğu

---

⁴¹¹ Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 229.

⁴¹² Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 269, 270; Özen, Genel Hükümler, 333; Kesintisiz suçlarda hareketin icrasının belli bir süre devam ettiği yönündeki görüş için bak. Özgenç, Genel Hükümler, 189; Akbulut, Genel Hükümler, 277.

⁴¹³ Özen, Genel Hükümler, 346.

⁴¹⁴ Önder, Ceza Hukuku, 175; Tosun, Suç Hukuku, 118; Soyaslan, Genel Hükümler, 262; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 265.

⁴¹⁵ Öğretide tehlike suçu – zarar suçu ayrımını suçun maddi konusu başlığı altında değerlendiren görüş için bak. Özen, Genel Hükümler, 396.

⁴¹⁶ Daragenli, V. S., “Tehlike Suçları”, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, Alfa Yayınevi, İstanbul 1999, 163, 164.

⁴¹⁷ İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoglu/Ünver, Suç Teorisi, 68; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 118, 119.

⁴¹⁸ Heinrich (Çev. Atladı), Genel Kısım I, 94; Kaplan, M./ Atladı, R. B., “Gürültüye Neden Olma Suçu”, DEÜHFD, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan C.21, Özel S., 2019, 644.

kabul edilen bu suçlarda⁴¹⁹; somut olayda tehlikenin meydana gelip gelmediğini araştırılmaz, ancak yapılan hareketin tehlikeyi meydana getirmeye elverişliliği incelenir⁴²⁰.

1. Soruşturmanın Gizliliğinin Alenen İhlal Edilmesi Suçu

Türk Ceza Kanunu'nun 285/1. maddesinde düzenlenen suç tipinde hareket, soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi olarak gösterilmiştir. Suçun maddi konusunda detaylı şekilde açıklandığı üzere soruşturma evresi, soruşturmaya taraf olmayan üçüncü kişilerden gizli yürütülür ve tüm soruşturma işlemlerinin içeriklerinin gizliliğinin ihlal edilmesi bu suçun oluşumuna sebebiyet verecektir. Bu genel belirlemeden sonra, ihlal etme ifadesinin kapsamının tespiti faydalı olacaktır. Soruşturmanın gizliliğinin ihlal edilmesi, gizli olan işlemlerin içeriklerinin ifşası, açıklanması, başkalarının öğrenmesine yol açacak her türlü davranışı kapsamaktadır⁴²¹. İhlal belgelerin kendilerinin paylaşılmasıyla yapılabileceği gibi içerikleri hakkında herhangi bir şekilde bilgi verilmesi suretiyle de gerçekleştirilebilir.

Maddi unsura ilişkin olarak incelenmesi gereken bir diğer husus, maddede yer alan aleniyet ifadesinin suçun oluşumuna etkisidir. Türk Ceza Kanunu'nda aleniyet, bazı suçlarda suçun temel halinin bir unsuru olarak bazı suçlarda ise suçun nitelikli hali olarak

---

⁴¹⁹ Öğretide katıldığımız, elverişlilik düzenlemesi içeren suçları somut tehlike suçları altında incelenmesi gerektiği yönünde bir görüş de bulunmaktadır. Suç tipinde elverişlilik ifadesine yer verilen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun somut tehlike suçu olduğu yönündeki görüş için bak. Tezcan/Erdem/Önok, Özel Hükümler, 985. Aynı yönde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun Komisyon Değişiklik Gerekçesi'nde de suçun somut tehlike suçu olduğu vurgulanmaktadır: "Suç işlemek için örgüt kurulması bir somut tehlike suçudur. Her ne kadar en az iki kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilirse de; kurulan örgüt, güdülen amaç bakımından somut bir tehlike oluşturmayabilir. Bu nedenle, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır. Bu bakımdan, örneğin sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımayabilir; buna karşılık, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir." Gerekçe metni için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/madde?pkanunlarno=24110&pkanunnumarasi=5237>, e.t. 25.01.2020. Yine benzer şekilde elverişlilik düzenlemesi içeren gürültüye neden olma suçunun somut tehlike suçu olduğu yönünde görüş için bak. Yenerer Çakmut, Ö., Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları, Beta Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 2014, 108; Sevük, H. Y., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 2. Bs., Ankara 2019, 335.

⁴²⁰ Akbulut, Genel Hükümler, 388.

⁴²¹ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 511.

yer almaktadır⁴²². Her iki halde de aleniyet, suçun unsurlarına dâhildir ve failin kastının aleniyet unsurunu da kapsamı gerekmektedir⁴²³. Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda da aleniyet, suçun unsuru olarak düzenlenmiştir⁴²⁴. Buna göre aleni olmayan açıklamalar her ne kadar soruşturmanın gizliliğini ihlal ediyor olsa da bu suç kapsamında değerlendirilemez. Öğretide soruşturma dosyasına ilişkin bilgilerin, müdafî tarafından şüpheli ile paylaşılmasının aleniyet koşulunu sağlamadığı için suçu oluşturmayacağı söylenmektedir⁴²⁵. Müdafîin bu şekilde paylaşım yapmasının aleni olmadığına katılmakla birlikte, şüphelinin, soruşturma dosyasına erişim hakkı bulunması ve gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçuyla korunmak istenen gizliliğin esasen üçüncü kişilere karşı geçerli olan gizlilik olması nedeniyle böyle bir paylaşım, suçun diğer unsurlarının da oluşmaması nedeniyle hiçbir koşulda suç oluşturmayacaktır.

Aleniyet kavramı, Türk Ceza Kanunu'nun çeşitli maddelerinde yer almasına karşın kavramdan ne anlaşılması gerektiği konusunda, Kanun'da açık bir tanım yer almadığından⁴²⁶ kavramın tanımının, öğretî ve uygulamaya bırakıldığı söylenmelidir. Aleniyet ifadesinin sözlükteki anlamı açıklıktır⁴²⁷. Gizliliğin ihlali suçunun düzenlendiği 285. maddenin Gerekeşi'nde aleniyete ilişkin bir "*belirsiz sayıda kişi tarafından öğrenilmesine imkân tanıyacak şekilde açıklanmış olması yeterli bulunmakta*" ifadesine yer verilmiştir⁴²⁸. Aleniyet kavramının hareketin gerçekleştiği yere göre belirlenmesi

⁴²² Gülseren, F. Ş., "Ceza Hukukunda Aleniyet Kavramı", Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 5, S. 1, 2014, 36.

⁴²³ Aleniyetin Türk Ceza Kanunu'nda yer alan suçlar bakımından objektif cezalandırılabilme koşulu olmayacağı, unsur olduğu hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Bekar, E., Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Suçlar, On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2017, 278 – 282.

⁴²⁴ Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 268.

⁴²⁵ Yılmaz, 146.

⁴²⁶ 765 Sayılı TCK'da aleniyet kavramı "*Fiiil:1 - Matbuat vasıtasile veya her hangi bir propaganda vasıtasile;2 - Umumi veya umuma açık bir mahalde ve birden ziyade kimseler huzurunda; 3 - Toplanılan mahal veya içtimaa iştirak edenlerin adedi veya toplantının mevzuu ve gayesi itibarile hususi mahiyeti haiz olmıyan bir içtimada işlenmiş olursa Ceza Kanununun tatbikında aleni olarak işlenmiş sayılır.*" şeklinde tanımlanmaktaydı. İlgili tanımım tüm suç tipleri bakımından uygulanabilir olup olmadığına ilişkin tartışmalar için bak. Sancar, Alenen, 171, 172.

⁴²⁷ Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>, e.t. 16.03.2020.

⁴²⁸ TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=100560&pkanunnumarasi=6352>, e.t. 03.02.2020.

gerektiğini ileri süren yazarlar⁴²⁹ olduğu gibi hareketin algılanabilme imkânına bağlı olarak belirlenmesi gerektiğini savunanlar⁴³⁰ da bulunmaktadır.

Aleniyet unsuru hakkında bir diğer tartışmalı konu da aleniyet için belirsiz sayıda kimsenin gerçekten öğrenmiş olmasının aranıp aranmayacağına ilişkindir. Öğretide bir görüşe göre aleniyetin gerçekleşmesi için belirsiz sayıda kimsenin öğrenme olanağının bulunmasının yeterlidir ve gerçekten çok sayıda insanın öğrenip öğrenmemesi aleniyetin oluşumu bakımından bir önem taşımaz⁴³¹. Aksi yöndeki görüşe göre, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda aleniyetin gerçekleşmesi için birçok kişinin öğrenme ihtimalinin bulunması yeterli olmayıp birçok kişinin gerçekten öğrenmesinin sağlanmış olması gerekir⁴³². Kanaatimizce, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçu bakımından aleniyet unsurunun bulunup bulunmadığı incelenirken yapılan açıklamanın belirsiz sayıda kişi tarafından öğrenme imkânı olup olmamasına göre değerlendirme yapılmalıdır. Yapılan açıklamaları gerçekten bu kişilerin öğrenip öğrenmediklerinin aleniyetin gerçekleşmesi ve dolayısıyla suçun oluşumu bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Aleniyet unsuruna ilişkin değerlendirme, belirsiz sayıda kişinin öğrenme imkânı bulunup

---

⁴²⁹ Dönmezer'e göre, suçun genel ve kamuya açık yerlerde işlenmesi halinde başkaca unsura bakılmaksızın suç alenen işlenmiş kabul edilir. Bunun yanında suçun özel yerlerde işlenmiş olması halinde ise üçüncü kişilerin algılama olanağı bulunması halinde aleniyetin varlığı kabul edilmelidir. Bak. Dönmezer, S., Umumi Adab ve Aile Nizamı Aleyhinde Cürümler, 4. Bs., İstanbul 1975, 143 – 151. Yazar, hakaret suçu ile ilgili olarak aleniyet değerlendirmesinde ise genel ve kamuya açık olmayan yerler bakımından hakaret edilen kimse haricinde en az üç kişinin huzurunda işlenmesi koşulunu arandığını belirtmektedir. Bak. Dönmezer, S., Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, Fakülteler Matbaası, 11. Bs., İstanbul 1981, 248. Cihan'a göre aleniyet hem yer bakımından hem de kişiler bakımından incelenebilir. Yer bakımından aleniyete göre, meydanlar, yollar gibi yerlerde meydana gelen hareketler alenidir. Kişiler bakımından aleniyette ise miting ve halkın toplanması gibi belirsiz kişi topluluğu esas alınmalıdır. Bak. Cihan, E., "Sosyal Sınıfları Düşmanlığa Tahrik Suçu", İÜHFİM, C.40, S.1-4. 1974, 107, 108.

⁴³⁰ Erman'a göre aleniyet; kalabalık sayıda kişilerin fiili öğrenme olanaklarının bulunması halinde söz konusu olur. Bak. Erman, Hakaret, 169, 170. Erem'e göre; aleniyetin kabulü için suçun çok sayıda kimsenin algılanmasını sayılabilecek şekilde işlenmesi gerekir. Bak. Erem, F., Ümanist Doktrin Açısında Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Cilt IV, Seçkin Kitabevi, 3. Bs., Ankara 1985, 582, 583. Sancar'a göre; fiilin birden çok kişi tarafından öğrenilme imkânının bulunması halinde aleniyetin varlığını kabul etmek gerekir. Yazara göre ayrıca aleniyetin değerlendirilmesi suçtan suça göre de farklılık gösterebilir. Bu durumda aleniyetin tespiti bakımından ilgili normla korunan hukuksal değer de göz önüne alınarak elverişlilik bağlamında bir değerlendirme yapılmalıdır. Bak. Sancar, Alenen, 177, 178.

⁴³¹ Erman, Hakaret, 170; Centel/Zafer/Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, 259; Tezcan/Erdem/Önok, Özel Hükümler, 616; Özbek/Doğan/Bacaksız, Özel Hükümler, 514; Koca/Üzülmez, Özel Hükümler, 495; Özen, M., Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 3. Bs., Ankara 2019, 640; Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8416; Parlar/Hatipoğlu, 5237 Sayılı, 4357; Türay, A., Nefret Söylemi Bağlamında Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik Suçu, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2016, 268.

⁴³² Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 267.

bulunmamasına göre yapılacağından kapalı toplantılarda ya da yalnızca belirli kişilerin girebileceği yerlerde yapılan açıklamalar suçun oluşumuna sebebiyet vermeyecektir⁴³³.

Aleniyet unsuruyla ilgili incelenmesi gereken bir diğer husus ise eylemin, kitle iletişim araçları üzerinden gerçekleştirilmesi durumunda aleniyetin bulunup bulunmadığıdır. Suçun televizyon, radyo veya basılı eserler aracılığıyla işlendiği durumlarda aleniyetin varlığı konusunda bir şüphe bulunmamaktadır. Bu durumda açıklamanın herkese ulaşma imkânı bulunduğu, dolayısıyla aleniyetin varlığı açıktır. Ancak internet aracılığıyla yapılan bir paylaşım söz konusu olduğunda aleniyetin var olup olmadığının belirlenmesi için açıklamanın yapıldığı yer ve yapılış şekli önem taşımaktadır. Yalnızca belli bir veya birkaç kişinin görebileceği şekilde özel bir mesajın veya e-postanın, internet aracılığıyla gönderilmesi durumunda aleniyet unsurunun gerçekleştiğinden bahsedilmesi mümkün değildir.

İnternet aracılığıyla yapılan sosyal medya paylaşımlarının aleni kabul edilmesi için bu paylaşımlara belirsiz sayıda kişinin erişme olanağı bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir. Soruşturmanın gizliliğini ihlal eden paylaşım, herkese erişebileceği şekilde yapıldıysa alenidir ve suç oluşturur. Ancak paylaşıma, yalnızca o kişinin erişim yetkisi verdiği belirli sayıda kişi ulaşabiliyorsa bu noktada aleniyetten bahsedilmesi mümkün olmayacaktır. Aynı ilkeler, sosyal medya hesaplarında yapılan paylaşımlar açısından uygulanacak olursa; eğer gizliliği ihlal eden paylaşım, yalnızca o kişinin arkadaşı olan kişilerin görebileceği şekilde yapılmış ise aleniyetin varlığından bahsedilemez⁴³⁴. Ancak o kişinin özel olarak seçtiği kişiler haricinde de ilgili sosyal medya platformunun tüm kullanıcılarının paylaşıma erişme yetkisi bulunuyorsa aleniyet unsurunun gerçekleştiği kabul edilmelidir⁴³⁵.

Forumlar gibi internet sitelerinden yapılan paylaşımların durumu bakımından ise yalnızca internet sitesine üye olanların görebileceği bir paylaşımın, aleni olup olmadığının belirlenmesi için ilgili siteye üyeliğin nasıl gerçekleştirildiği önem

---

⁴³³ Meran, Adliye İlişkin Suçlar, 358; Ekmekçi, 209; Karş. Türkoğlu, 96.

⁴³⁴ Dursun, E., “Sosyal Medya Aracılığıyla İşlenen Suçlar (Geniş Anlamda Bilişim Suçları)”, Ceza Hukuku Dergisi, C. 9, S. 24, 2014, 393.

⁴³⁵ Yine aynı yönde aleniyet unsuru bakımından, sosyal medya hesabında paylaşımı yapan kişinin kendi yapmış olduğu gizlilik seçeneklerine göre aleniyetin var olup olmadığına karar verilmesi gerektiği hakkında bak. Erdoğan, Y., “Sosyal Medya Aracılığıyla İşlenen Hakaret Suçu”, Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 6, 2015, 50, 51.

taşımaktadır. Eğer herhangi bir sınırlama veya onay mekanizması olmaksızın herkesin bilgilerini girdikten sonra üye olabileceği bir site söz konusuysa ilgili sitede yapılan paylaşımlar aleni kabul edilmelidir⁴³⁶. Buna karşılık, paylaşımların yapıldığı siteye üye olarak paylaşımları görme yetkisi özel olarak seçilmiş kişilere verilmiş ise, örneğin yalnızca referans sistemi ile siteye üye olunabiliyorsa, bu takdirde yalnızca bu kişilerin erişebileceği şekilde yapılan paylaşımlar bakımından belirsiz sayıda kişinin erişme olanağından bahsedilemeyeceğinden aleniyet unsurunun da gerçekleştiğinden bahsedilemez.⁴³⁷

Suçun hareketi ve neticesi bakımından hangi suçlardan olduğunun belirlenmesi için, maddenin a ve b bentlerinde sayılmış unsurların⁴³⁸ nasıl değerlendirilmesi gerektiği de incelenmelidir⁴³⁹. Bentlerde sayılan unsurlarla ilgili ilk tartışma, iki bentteki unsurların seçimlik olarak düzenlenip düzenlenmediği noktasına ilişkindir. Bir görüşe göre, suçun oluşması için her iki bentteki unsurların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir⁴⁴⁰. Bu görüşe göre, suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkı, özel hayatın veya haberleşmenin gizliliği haklarından en az birinin ihlali ile birlikte açıklanan bilgilerin maddi gerçeğe ulaşılmasını engellemeye elverişli olması gerekecektir. Tek başına a bendinde sayılan haklardan birinin ihlali veya b bendindeki koşulun gerçekleşmesi halinde fail cezalandırılmayacaktır. Öğretide katıldığımız görüşe göre ise a ve b bentleri seçimlik olarak düzenlenmiştir ve bentlerde düzenlenmiş olan dört unsurdan birinin gerçekleşmesi ile suç tamamlanacaktır⁴⁴¹. Her iki fıkranın birlikte gerçekleşmesinin aranması suçun kapsamını oldukça daraltacak ve suçla korunan hukuksal değerlerin etkili

---

⁴³⁶ Üyeliğin nasıl gerçekleştirildiğinin bir önemi olmaksızın üyelikle girilebilen sitelerde yapılan bir paylaşımın aleni olmadığı hakkındaki görüş için bak. Dursun, Sosyal Medya, 393.

⁴³⁷ İnternet aracılığıyla işlenen suçlardaki aleniyet unsurunun nasıl değerlendirilmesi gerektiği hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Tepe, İ., Modern Ceza Hukuku Anlayışında İnternet Suçluluğu ve Türk Ceza Hukukundaki Yansımaları, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009, 169 – 171.

⁴³⁸ Bu bentlerde sayılan durumların suçun unsuru değil objektif cezalandırılabilme koşulu olduğu yönündeki görüş için bak. Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8416.

⁴³⁹ Suç tipinde düzenlenmiş bir ifadenin suçun unsuru mu cezalandırılabilme şartı mı olduğunun belirlenmesi için kullanılacak ölçütler hakkında bak. Suçun Kanunu, 223 – 227.

⁴⁴⁰ Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8416; Bekar, Objektif, 272; Evirgen, 56.

⁴⁴¹ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 515; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 112; Ersan, Gizliliğin İhlali, 121; Yılmaz, 147, 148; Türkoğlu, 100. Yargıtay da unsurların seçimlik olarak düzenlendiği kanaatindedir. Bak. Y. 16. CD., 08.03.2018, 2016/6690, 2018/604, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

korunmasını önemli ölçüde güçleştirecektir⁴⁴². Ayrıca kanaatimizce, maddenin lafzi düzenlemesinden de her iki fıkradaki unsurların zorunlu olarak birlikte arandığı anlamı çıkmamaktadır⁴⁴³. Ancak bu anlam kargaşasının nedeni bentler arasında “ve/veya” bağlaçlarından birinin kullanılmamış olmasından kaynaklanmaktadır⁴⁴⁴. Kanaatimizce, yorum yoluyla iki bendin arasındaki bağlacın “veya” olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. İki yorum farkı arasında, suçun oluşumu ve kapsamı bakımından çok önemli farklar bulunduğundan madde metninde bu hususun açıklığa kavuşturulması ve “veya” bağlacının metinde açıkça düzenlenmesi daha isabetli olacaktır. Maddenin mevcut hali bakımında ise yukarıda açıklanan gerekçelerle a ve b bentlerinin seçimlik olarak uygulanması yerinde olacaktır.

Birinci fıkrada düzenlenen suç, öğretilerde bir görüşe göre bağlı hareketli bir suçken⁴⁴⁵; bir diğer görüşe göre serbest hareketli bir suçtur⁴⁴⁶. Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçu, soruşturma evresindeki işlemlerin içeriklerinin, her türlü hareketle paylaşılması suretiyle işlenmektedir. Suçun hareketli olan içeriklerin açıklanmasının nasıl yapılacağı hususunda maddede bir sınırlama yapılmadığı için suçun serbest hareketli olduğu kanaatindeyiz. Suçun bağlı hareketli olduğunu savunan görüş, 6352 sayılı Kanun’la yapılan değişiklik sonrası, suçun oluşması için, gizliliğin alenen ihlal edilmesi hareketinin a ve b bentlerinde sayılan unsurlar bakımından elverişlilik koşuluna bağlanmış olmasına dayanmaktadır⁴⁴⁷. Öncelikle, madde metninde a bendindeki unsurlar bakımından herhangi bir elverişlilik şartından bahsedilmiş değildir. Bu açıdan a bendindeki unsurlar bakımından elverişlilik değerlendirilmesi yapılması

---

⁴⁴² Her iki bentteki unsurların birlikte aranmasının adil yargılanma hakkına zarar veren eylemlerin cezalandırılabilme alanını oldukça daralttığı yönündeki eleştiriler hakkında bak. Ünver, Y., “Türkiye’de Ceza Hukukunda Avrupa Hukukuna Uyum Çalışmaları Bağlamında Üçüncü Yargı Paketinin Genel Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, MÜHF-HAD, C.19, S.2, 2013, 418.

⁴⁴³ Türk Ceza Kanunu’nun 83. maddesinde ihmalî davranışın icrai davranışa eşdeğer kabul edilebilmesi için gerekli unsurlar iki bent halinde aralarından ve/veya şeklinde herhangi bir ifadeye yer verilmeksizin sayılmıştır. Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundaki unsurlara benzer şekilde düzenlenmiş bu maddedeki haller seçimlik olarak anlaşılmaktadır. 83. maddede yer alan düzenlemenin gizliliğin ihlali suçuyla benzerliği ve gizliliğin ihlali suçundaki unsurların da seçimlik olarak anlaşılması gerektiği hakkında bak. Türkoğlu, 108.

⁴⁴⁴ Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 112.

⁴⁴⁵ Hafizoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 222; Yılmaz, 147.

⁴⁴⁶ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 510; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1099; Özgenç, Soruşturma İşlemlerinin, 152; Çakır, 5237 Sayılı, 242; Ekmekçi, 290; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 108; Türkoğlu, 108.

⁴⁴⁷ Yılmaz, 146.

yerinde değildir. İkinci olarak ise b bendi bakımından maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olmasına ilişkin koşul, suçun hareketini değil neticeyi nitelendirmektedir ve kanaatimizce, suçun serbest hareketli olmasını etkilememektedir⁴⁴⁸. Serbest hareketli bir suç olmasının sonucu olarak suçun, hem icrai hareketle hem de neticeyi önleme konusunda bir yükümlülük bulunması koşuluyla ihmali hareketle işlenmesi mümkündür⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰. Suç, ayrıca hareketi bakımından tek hareketli suçlardandır. Suçun oluşması için birden fazla hareketin yapılmasına gerek yoktur. Soruşturmanın gizliliğini ihlal eden tek bir hareketin yapılması, suçun oluşması için gerekli ve yeterlidir.

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçu; öğretilerde bir görüşe göre, neticesi hareketine bitişik bir suçtur⁴⁵¹. Aksi yöndeki görüşe göre ise neticesi hareketinden ayrılabilen bir suçtur⁴⁵². Suçun neticesi hareketinden ayrılabilen bir suçlardan olduğunu ileri süren görüşün gerekçesi, 6352 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik sonrası madde metninde hareketten ayrı bir netice gösterilmiş olması ve a bendinde gösterilen zarar neticeleri ve b bendinde gösterilen somut tehlike neticesinin, hareketten ayrı bir varlığının bulunmasıdır. Suçun oluşması için hareketin yapılması yeterli olmayıp kanunda sayılan zarar veya tehlike neticelerinden en az birinin ortaya çıkması aranmaktadır. Ayrıca hareketin tamamlanmasına karşın a bendinde sayılan zarar neticesi veya b bendinde sayılan somut tehlike neticesinin meydana gelmeme olasılığı da bulunmaktadır. Ancak suçu düzenleyen madde metninde, hareketten ayrı bir somut tehlike veya zarar neticesinin düzenlenmiş olması, suçun neticesi hareketten ayrılabilen bir suç olduğunu göstermez. Gizliliğin alenen ihlali suçunda, hem a bendi hem de b bendinde sayılan neticeler, hareketin yapılmasıyla aynı anda meydana gelecektir. Hareket ile netice arasında yer ve

---

⁴⁴⁸ Kanunda elverişlilik ifadesinin yer aldığı çeşitli suç tipleri serbest hareketli suçlar olarak nitelendirilmektedir. Örnek olarak gürültüye neden olma suçu için bak. Yenerer Çakmut, Kişilerin Huzur, 107; Kaplan/Atladı, 647.

⁴⁴⁹ Yukarıda detaylı açıklandığı gibi icrai bir suçun ihmal suretiyle işlenmesinin yalnızca kanunda açıkça gösterildiği hallerde mümkün olduğunu savunan görüş benimsenirse suçun yalnızca icrai hareketlerle işlenebileceği sonucuna ulaşılır.

⁴⁵⁰ Suçun yalnızca icrai hareketle işlenebileceği yönündeki görüş için bak. Hafizoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 222.

⁴⁵¹ Hafizoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 222; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1102; Ersan, Gizliliğin İhlali, 123; Yılmaz, 149; Türkoğlu, 94.

⁴⁵² Ekmekçi, 289.

zaman bakımından bir farklılık olması mümkün olmadığından suç kanaatimize göre neticesi harekete bitişik suçlardandır.

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda, gizliliğin ihlal edilmesi hareketinden ayrı olarak a ve b bentlerinde çeşitli unsurlar gösterilmiştir. Yukarıda detaylı açıklandığı üzere, suçun oluşması için aranan unsurların düzenlendiği a ve b bentleri, kanaatimizce seçimlik olarak düzenlenmiş olduğundan suç seçimlik neticeli suçlardandır ve sayılan dört unsurdan birinin gerçekleşmesi halinde suç tamamlanmış kabul edilecektir. a ve b bentlerinin seçimlik olmadığını kabul eden görüş bakımından ise suçun oluşması için hem a bendindeki unsurlardan birinin hem de b bendindeki unsurun birlikte gerçekleşmesi gerektiğinden seçimlik neticeli suç söz konusu olmaz. Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçu, ayrıca neticesi bakımından ani suçlardandır. Gizliliğin ihlaline neden olan açıklamanın aleni bir şekilde yapılmasıyla ve a ve b bentlerinde sayılan neticelerden birinin gerçekleşmesiyle suç sona erer, belli bir süre devam etmez.

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun, neticesi bakımından incelenmesi gereken son ayrımı ise zarar suçu tehlike suçu ayrımıdır. Öğretide, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun maddi unsur başlığı altında incelenen konular içerisindeki en tartışmalı konulardan biri olan zarar suçu, tehlike suçu ayrımı için çoğunlukla her iki bente düzenlenen unsurlar bakımından farklı sonuçlara ulaşılmaktadır. Artuk/Gökçen, suçun iki bendi arasında bir ayrım gözetmeden suçun soyut tehlike suçu olduğunu belirtmektedir⁴⁵³. Ulutürk'e göre; a bendindeki unsurlar bakımından zarar suçu, b bendindeki unsur bakımından bir elverişlilik suçu söz konusudur⁴⁵⁴. Ersan'a göre; a bendindeki unsurlar bakımından soyut tehlike suçu söz konusuysen, b bendindeki unsur bakımından somut tehlike suçu mevcuttur⁴⁵⁵. Ekmekçi'ye göre; gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçu, a bendindeki unsurlar bakımından zarar suçu, b bendindeki unsur bakımından bir somut tehlike suçudur⁴⁵⁶. Çakır, a ve b bentleri arasında bir ayrım gözetmeden suçun bir soyut tehlike suçu olduğunu belirtmektedir⁴⁵⁷. Yılmaz da benzer

---

⁴⁵³ Artuk/Gökçen/Aşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1101.

⁴⁵⁴ Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 111, 112.

⁴⁵⁵ Ersan, Gizliliğin İhlali, 127.

⁴⁵⁶ Ekmekçi, 289.

⁴⁵⁷ Yazar aslında suçun, açıkça soyut tehlike suçu olduğunu belirtmemiştir. Ancak suçun tehlike suçu olduğunu söylemesi ve suçun sonucunda tehlikenin ortaya çıkıp çıkmadığının hâkim tarafından

şekilde iki bendin durumunun ayrı ayrı incelenmesine gerek olmadığını ve suçun bütün halinde soyut tehlike suçu olduğunu savunmaktadır⁴⁵⁸.

Kanaatimizce, suçun tehlike suçu mu yoksa zarar suçu mu olduğu belirlenirken a ve b bentleri bakımından ayrı ayrı bir inceleme yapılması gerekmektedir. İki bendin düzenlenme şekilleri lafzi olarak incelendiğinde; a bendinde, “*suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkının veya haberleşmenin gizliliğinin ya da özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi*” gerektiğinin; b bendinde ise “*maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olması*” gerektiğinin arandığı görülecektir. Bir bentte ihlal ifadesinin, bir bentte ise elverişlilik ifadesinin kullanılmış olması, kanun koyucunun, iki bent arasında bir fark gözettiğini ve bentlerin ayrı ayrı incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

a bendinde sayılan hakların ihlal edilmesi ifadesi, kanaatimizce, maddede gizliliğin alenen ihlal edilmesi hareketi sonucunda ayrı bir ihlal neticesinin zarar olarak ortaya çıkmasının arandığını göstermektedir. Dolayısıyla gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun a bendindeki düzenlenen hali bir zarar suçudur. Öncelikle, bu bentte sayılan unsurların soyut tehlike olarak değerlendirilmesi halinde maddenin 6352 sayılı Kanun’la yapılan değişiklik öncesi hali ile arasındaki farkın açıklanması, tarafımızca mümkün görünmemektedir⁴⁵⁹. Suçun değişiklik öncesi halinde, a ve b bentlerinde sayılan unsurlar yer almıyorken suç soyut tehlike suçu olarak kabul edilmekteydi⁴⁶⁰. Bu unsurların eklenmesi ile suçun uygulama alanının daraldığı yönündeki eleştiriler de dikkate

---

araştırılmasına gerek olmadığını söylemesi, suçun soyut tehlike suçu olduğunu kabul ettiğini göstermektedir. Bak. Çakır, 5237 Sayılı, 250.

⁴⁵⁸ Yazar esasen suçun özellikle b bendindeki düzenlenme şeklinin soyut-somut tehlike suçlarına benzediğini ancak öğretideki tehlike suçlarına ilişkin soyut ve somut tehlike suçları şeklindeki ikili ayrımı benimsediğinden ve soyut-somut tehlike suçu şeklindeki ayrımın soyut tehlike başlığı altında incelenmesi gerektiğini kabul ettiğinden suçun bütün halinde soyut tehlike suçu olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bak. Yılmaz, 135, 136.

⁴⁵⁹ Öğretide, yapılan değişiklik ile suçun somut tehlike suçuna dönüştürülmeye çalışıldığı belirtilmektedir. Aynı tespitin devamında ise gizliliğin ihlalinin bir zarar tehlikesi doğurmasa bile cezalandırılması gerekmesi nedeniyle yapılan değişiklik eleştirilmektedir. Yazarlar değişikliği ayrıca elverişlilik ölçütünün getirilmesini, özellikle ölçütün aranacağı zamanın belirsizliği nedeniyle eleştirmektedir. Yazarların gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunu somut tehlike suçu- zarar suçu ayrımı açısından açıkça nitelendirmedikleri görülmekle birlikte eleştirilerine bir bütün olarak bakıldığında en azından değişikliğin suçu soyut tehlike suçu olmaktan çıkardığı görüşünü savundukları anlaşılmaktadır. Değişiklikle ilgili yapılan eleştiriler hakkında bak. Özbek, V.Ö./ Doğan, K./ Tepe, İ./ Meraklı, S., “Türk Ceza Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Hakkındaki Görüşümüz”, Ceza Hukuku Dergisi, C. 6, S. 15, 2011, 164, 165.

⁴⁶⁰ Ekmekçi, 290.

alındığında⁴⁶¹, bu bendin soyut tehlike olarak değerlendirilmesi, unsurların eklenme nedenini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Maddede, açıkça suçun oluşması için sayılan haklardan birinin ihlal edilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Soyut tehlike suçlarında, suç tipinde gösterilmiş hareketin yapılması tek başına tehlikeli olarak görüldüğünden, ayrıca bir tehlike araştırılması yapılmaz⁴⁶². Bentte yer alan unsurların somut tehlike olarak değerlendirilmesi görüşüne de katılmıyoruz. Suçun, somut tehlike olması için hareketin yapılmasıyla somut bir tehlikenin meydana gelmesinin aranması gerekirdi. a bendinde, herhangi bir tehlike halinden bahsedilmemekte açıkça bir ihlal neticesinden bahsedilmektedir. Dolayısıyla gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçuna eklenen unsurlarla suçun kapsamının, ayrı bir zarar neticesi getirilmesi suretiyle daraltıldığı ve suçun a bendi bakımından bir zarar suçu haline geldiği kanaatindeyiz.

b bendindeki maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olma ifadesinin⁴⁶³ ise somut tehlike suçuna işaret ettiğine ilişkin görüşlere katılıyoruz. a bendinden farklı olarak b bendinde maddi gerçeğin ortaya çıkmasının engelleme neticesinden değil, engellemeye elverişlilikten bahsedilmektedir. Türk Ceza Kanunu'nda çeşitli suçlarda elverişlilik koşulunun aranmaktadır. Elverişlilik koşulunun arandığı suçlar, genel olarak tehlike suçu olarak kabul edilmektedir. Ancak elverişlilik ifadesine yer verilen ilgili suç tipleri, bir görüşe göre ayrı bir tehlike suçu başlığı altında incelenmeliyken⁴⁶⁴ soyut tehlike suçu⁴⁶⁵ veya somut tehlike suçu⁴⁶⁶ olarak incelenmesi gerektiğini savunan yazarlar da bulunmaktadır. Kanaatimizce, elverişlilik ifadesinin yer aldığı suçlarda, soyut tehlike suçlarının ceza hukukunda cezalandırma alanını çok genişlettiği yönündeki eleştiriler⁴⁶⁷ de göz önüne alındığında hareketin sonucunda somut bir tehlikenin varlığının araştırılması yerinde olacaktır. Bu nedenle b bendindeki elverişlilik ifadesi de suçun, somut tehlike suçu olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla suçun oluşması için gizliliğin alenen ihlal edilmesi ve bu hareketin

---

⁴⁶¹ Ünver, Üçüncü Yargı Paketinin, 418.

⁴⁶² Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 228.

⁴⁶³ Öğretide, elverişlilik koşulunun hareketin işlenişine yönelik bir özelliğe işaret ettiği de belirtilmektedir. Bak. Bekar, Objektif, 242, 243.

⁴⁶⁴ Kaplan/Atladi, 644; Bekar, Objektif, 241. 242; Aynural, Ö. M., Soyut Tehlike Bağlamında Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu (TCK 179/3), On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2018, 35, 36.

⁴⁶⁵ Akbulut, Genel Hükümler, 388; Özen, Genel Hükümler, 400.

⁴⁶⁶ Tezcan/Erdem/Önok, Özel Hükümler, 985; Özgenç, Genel Hükümler, 222; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 119.

⁴⁶⁷ Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 267; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 227

sonucunda, maddi gerçeğin ortaya çıkmasının engellenmesi tehlikesi bulunmalıdır. Ayrıca maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engelleme tehlikesi suçun neticesi olduğundan failin kastının bu neticeyi de kapsamaması gereklidir⁴⁶⁸. Tehlike suçu, zarar suçu ayrımı bakımından varılan sonuçları özetlemek gerekirse; a bendindeki unsurların zarar suçu olarak b bendindeki unsurun ise somut tehlike suçu olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatine ulaşılmıştır.

2. Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu

Taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunda, suçun maddi unsurunu oluşturan hareket, taraflardan gizlenmesi gereken karar ve işlemlerin gizliliğinin ihlal edilmesi şeklinde düzenlenmiştir. Birinci fıkrada düzenlenen suçtan farklı olarak bu suçun, alenen işlenmesi suçun unsuru olarak düzenlenmemiştir. Dolayısıyla gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçu başlığı altında açıkladığımız aleniyet ilişkin koşulların, bu suçun oluşumu için aranmasına gerek olmayıp gizliliğin ihlal eden paylaşımın, yalnızca bir kişiye yapılması halinde bile suç meydana gelecektir. Madde metninde yer alan “*soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı gizli tutulması gereken kararların ve bunların gereği olarak yapılan işlemler*” ifadesi suçun maddi konusunu ifade etmektedir. Suçun oluşumu için bu bilgilerin soruşturmanın tarafı olan kişilerle paylaşılması veya soruşturmaya ilgisiz bir üçüncü kişiyle paylaşılması arasında bir fark bulunmamaktadır⁴⁶⁹.

⁴⁶⁸ Daragenli, Tehlike Suçları, 184; Bekar, Objektif, 246; Aynural, 26. Somut tehlike suçlarında, tehlikenin suçun unsuru değil objektif cezalandırılma şartı olduğu hakkında aksi yöndeki görüş için bak. Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, 320; Özgenç, Genel Hükümler, 222; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 119. Tehlikenin suçun unsuru olduğu ancak sadece netice olarak kabul edilmesinin eksik olacağı tehlikenin hem hareket hem de neticeyle bağlantılı olduğu yönünde görüş için bak. Türey, Halkı Kin, 276, 277.

⁴⁶⁹ Bu noktada taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçuyla ilgili madde Gereğesi’nde yer alan bir ifadenin açıklığa kavuşturulması faydalı olacaktır. Aleniyetin geçerli olmadığı ikinci fıkranın açıklamasıyla ilgili bölümde “*gizli bilgilerin bu kişilere ulaştırılması*”ndan bahsedilmektedir. Ancak bu ifadeden, suçun oluşumu için bilgilerin mutlaka soruşturmanın tarafı olan kişilere ulaştırılması gerektiği anlamı çıkarılmamalıdır. Hem soruşturmanın tarafı olan kişilere hem de üçüncü kişilere bilgilerin verilmesi halinde suç oluşacaktır. Gereğesi’nin ilgili bölümü şu şekildedir: “*Buna karşılık, aynı zamanda soruşturmanın süjelerine karşı gizliliğin söz konusu olduğu işlemler bakımından, gizli bilgilerin bu kişilere ulaştırılmasıyla suç oluşacaktır. Yani bu durumda gizliliğin alenen ihlâl edilmesi gerekmemektedir.*” Gereğesi metni için bak.

TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi,
<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=100560&pkanunnumarasi=6352>, e.t. 26.01.2020.

Gizliliğin ihlali hareketinin nasıl gerçekleştirileceği konusu Kanun'da özel olarak gösterilmediğinden suç, hareketi bakımından serbest hareketli suçlardandır. Birinci fıkrada düzenlenen suçta, gizliliğin ihlalinin oluşabilmesi için işlem içeriklerinin paylaşılmasından bahsedilmesine karşın taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda, bir paylaşımından bahsedilmediğinden gizliliği ihlal eden her davranış, suçun oluşumuna sebebiyet verecektir. Gizliliğin ihlali edilmesi, soruşturma evresindeki işlemlere ilişkin her türlü bilgi içeren paylaşım ve açıklamanın yanında bu gizli içerikler hakkında doğrudan bilgi sahibi olunması halini de kapsamaktadır. Suçun konusunu oluşturabilecek belgelerin, asıllarının veya kopyalarının paylaşılmasıyla yalnızca içerikleri hakkında bilgi verilmesi arasında, suçun oluşumu bakımından bir fark bulunmayıp her iki halde de gizliliğin ihlali meydana gelecektir. Bilgilerin herhangi bir şekilde üçüncü kişilerle paylaşılmasının yanında örneğin, doğrudan savcılığa gizlice girilerek bu bilgilere ulaşılması halinde suçun maddi unsuru meydana gelecektir. Ayrıca gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda olduğu gibi hem ihmali hem de icrai şekilde suçun işlenmesi mümkündür. Suçun oluşumu için tek bir hareketin yapılması yeterli olduğundan hareketi bakımından tek hareketli bir suç söz konusudur.

Taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunun, hareketten ayrı bir neticesi Kanun'da gösterilmiş değildir. Soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçundaki tartışmaların aksine, öğretide, görüş birliğiyle, bu suçun düzenlenme şekli itibariyle neticesi bakımından bir soyut tehlike suçu olduğu kabul edilmektedir⁴⁷⁰. Suçun tipik düzenlemesinde, gizliliğin ihlali hareketinin yapılması, tek başına suçun oluşumu için yeterli görülmesi, ayrı bir tehlikenin veya zararın ortaya çıkması aranmamaktadır. Soyut tehlike suçlarında, hareketi yapılması sonucunda, gerçekten bir tehlikenin bulunup bulunmadığı araştırılmayıp hareketin yapılmasının başlı başına bir tehlike olduğu kabul edilmektedir⁴⁷¹. Kanun koyucu, taraflara karşı gizli tutulması gereken belgelerin gizliliğini, yalnızca üçüncü kişilere karşı gizli olan soruşturmanın genel gizliliğine göre daha önemli görmüş ve bu bilgilerin gizliliğinin ihlal edilmesinin tek başına korunan hukuksal değeri ihlal edeceğini kabul ederek⁴⁷² birinci fıkrada suçun oluşumu için aranan

⁴⁷⁰ Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8417; Ekmekçi, 291; Yılmaz, 139; Ersan, Gizliliğin İhlali, 129; Evirgen, 57.

⁴⁷¹ Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 119.

⁴⁷² Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 265; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 156.

unsurları, bu suç için düzenlememiştir. Yalnızca gizliliğin ihlal edilmesi hareketinin yapılmasıyla tehlikenin oluşacağını kabul edilerek suç, soyut tehlike suçu olarak düzenlemiştir. Bu noktada unutulmamalıdır ki soyut tehlike suçlarında, somut bir tehlikenin ortaya çıkıp çıkmadığı araştırılmayacak ise de yapılan hareketin tehlikeyi hiçbir şekilde meydana getirme imkânı bulunmadığı hallerde suçun oluştuğu kabul edilemez⁴⁷³.

Suçun soyut tehlike suçu olmasının sonucu olarak hareketin yapılmasıyla netice de aynı anda meydana geleceğinden suç, neticesi hareketine bitişik suç niteliğindedir⁴⁷⁴. Bu nedenle özellikle nedensellik bağının tespiti de bu suç bakımından bir özellik teşkil etmemektedir. Hareket yapıldığı anda, netice de kendiliğinden meydana geldiğinden nedensellik ilişkisinin tespiti kolaydır. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda, hareketin yapılmasıyla tehlikenin oluştuğu kanun tarafından varsayılmıştır ve bu konuda ayrıca bir araştırma yapılmasına gerek yoktur. Kanun'da, hareketin yapılması dışında ayrı bir netice gösterilmemiştir. Ayrıca aynı şekilde gizliliğin ihlali bir anda gerçekleşip belli bir süre devam etmediğinden suç neticesi bakımından ani suçlardandır. Yine birinci fıkradan farklı olarak Kanun'da hareketten ayrı neticeler gösterilmiş olmadığından suç neticesi bakımından seçimlik neticeli değil tek neticeli bir özellik göstermektedir.

3. Görüntülerin Yayınlanması Suçu

Suçun 6352 sayılı Kanun'la değişiklik yapılmadan önceki halinde, dördüncü fıkra düzenlenmiş suçun hareketi “*kişilerin suçlu olarak damgalanmalarını sağlayacak şekilde görüntülerinin yayınlanması*” olarak düzenlenmişti. Öğretide, haklı olarak suçun diğer bentleriyle olan terim uyumsuzluğu ve maddenin genel uyumsuz lafzı eleştirilmekteydi⁴⁷⁵. Yapılan değişikliğin ardından; “*damgalanma*” olumsuz ifadesinden sonra “*sağlama*” olumlu ifadesinin kullanılması yerine, “*suçlu olarak algılanma*” olumsuz ifadesinden sonra “*yol açma*” olumsuz ifadesinin kullanılması ve suçun mevcut

⁴⁷³ Ünver, Hukuksal Değer, 965, 966.

⁴⁷⁴ Hafizoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 225.

⁴⁷⁵ Damgalanma ifadesinin kriminoloji bilimine ait bir ifade olduğu ve bu nedenle suçun düzenlenmesinde bu ifade yerine “*suçlu oldukları izlenimi ve kanaati uyandıracak*” ifadenin kullanılmasının daha yerinde olacağı yönündeki eleştiriler için bak. Donay, Şerh, 409.

halinin “suçlu olarak algılanmalarına yol açacak şekilde” olarak düzenlenmesi, özellikle dilin kullanımı bakımından olumlu olarak değerlendirilmiştir⁴⁷⁶. Kanaatimizce bu kavram, soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunun unsurlarından olan lekelenmeme hakkıyla daha uyumlu olması nedeniyle eski düzenlemeye göre olumludur. Ancak halen aynı madde altında düzenlenmiş suç tipleri arasında bile tam bir kavram birliği sağlanamamış olmasına dikkat çekilmesi gerekmektedir⁴⁷⁷.

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket, kişilerin görüntülerinin yayınlanmasıdır⁴⁷⁸. İncelemiş olduğumuz diğer iki suç tipinden farklı olarak yayının soruşturma evresinde yapılması gerekli olmayıp, hem soruşturma evresinde hem de kovuşturma evresinde görüntülerin yayınlanması halinde suç oluşacaktır. Ancak soruşturma evresi başlamadan veya kovuşturma evresi sona erdikten sonra görüntülerin yayınlanması bu suçun oluşmasına neden olmayacaktır⁴⁷⁹. Görüntülerin yayınlanmasının, soruşturma ve kovuşturma evresindeki bir kişiyle ilgili olmasının yanında aynı zamanda kişilerin suçlu olarak algılanmalarına yol açma tehlikesinin de hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen fiil⁴⁸⁰ ile ilgili olması gerekmektedir. Örneğin, hakkında hırsızlık suçu ile ilgili soruşturma yürütülen bir şüpheliyle ilgili haber yapılırken bir görüntüsünün paylaşılması suretiyle henüz hakkında soruşturma başlatılmamış, ilgisiz başka bir eylemiyle ilgili suçlu olarak algılanması tehlikesine neden olunması halinde, görüntülerin yayınlanması suçu oluşmaz. Suçun oluşması için görüntülerin yayınlanması sonucunda, mutlaka ceza muhakemesine konu olan fiille ilgili suçlu olarak algılanma tehlikesinin ortaya çıkması gereklidir.

⁴⁷⁶ Ekmekçi, 338; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 170.

⁴⁷⁷ Öğretide, birinci fıkrada kullanılan “suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkı” ifadesiyle beşinci fıkrada yer alan “suçlu olarak algılanmalarına yol açacak” ifadesi arasındaki kavram birliğinin sağlanamamış olması haklı olarak eleştirilmektedir. Bak. Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 69, 70.

⁴⁷⁸ “...soruşturması kapsamında gözetilene alındığı sırada, adliye lojmanından çıkıp polis aracına bindirilirken ismini bilmediği bir basın kuruluşu tarafından muhtemelen yayımlanmak üzere görüntüsünün kaydedilmesi nedeniyle şikayetçi olduğunu ifade etmiş olup, şikayetçinin şüpheli sıfatıyla gözetilene alındığına ilişkin görüntüsünün haber verme hakkı kapsamında kaydedilmesi ve şikayetçinin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde görüntüsünün yayımlandığına dair belirli bir basın ve yayın organına yönelik somut bir iddiasının bulunmaması karşısında, mercii tarafından itirazın reddine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden...” Karar için bak. Y. 12. CD., 20.12.2017, 2017/3243, 2017/10582, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

⁴⁷⁹ Ünver, Adliyeye Karşı Suçlar, 520.

⁴⁸⁰ Ceza muhakemesinde fiil kavramının kapsamı hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Kelep Pekmez, T., Ceza Muhakemesinde Fiil, On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2019, 90 – 97.

Görüntülerin yayınlanması ifadesindeki yayının kapsamı, farklı kanunlarda değişik şekillerde belirlenmiştir. Basın Kanunu'nun 2. maddesinde, “*basılmış eserin herhangi bir şekilde kamuya sunulması*” şeklinde belirlenen kapsam, Türk Ceza Kanunu'nda ise, “*her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar*” olarak tespit edilmiştir (TCK m. 6/1-g). Görüntülerin yayınlanması suçunda, Türk Ceza Kanunu'nda yapılan tanım esas alındığı için yayının yapılırken hangi kitle iletişim aracının kullanıldığı önem arz etmemektedir. Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundan farklı olarak suç tipinde unsur olarak aleniyete yer verilmemiştir. Ancak yayın ifadesi, kendi anlamı içinde kamuya sunma niteliğinde olduğundan aleniyetin gerçekleşmesini de kapsamaktadır ve suçun meydana gelmesi için görüntülerin paylaşılmasının aleni olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir⁴⁸¹. Aleniyetten ne anlaşılması gerektiğiyle ilgili ayrıntılı açıklamalar, gizliliğin alenen ihlal edilmesi başlığında yapılmıştır.

Madde metninde yer alan “*kişilerin suçlu olarak algılanmalarına yol açacak şekilde*” ifadesi, görüntülerin niteliğini değil hareketin niteliğini belirtmek için kullanılmıştır. Bu nedenle her tür görüntü yayınlanması değil yalnızca kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde görüntülerin yayınlanması suçunu oluşturacaktır⁴⁸². Suç tipinde, hareketi niteleyen, hareketin ancak belli bir şekilde yapılması halinde suçun oluşacağını belirten bir ifade bulunması nedeniyle suç, hareketi bakımından bağlı hareketli suçtur⁴⁸³. Suç tipinde gösterilen tek hareket, görüntülerin yayınlanması hareketi olduğundan suç aynı zamanda tek hareketli suçlardandır. Ayrıca suçun, hem icrai hareketle hem de ihmali hareketle işlenmesi mümkündür⁴⁸⁴.

---

⁴⁸¹ Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 169.

⁴⁸² “...yerel gazetesindeki köşesinde katılanlarla arasında geçen tartışmayı konu eden bir yazı yazan sanığın, katılan Mükerrer'in bir suç işlediği algısı oluşturmayan normal yaşamdan bir görüntüsünü gözüne siyah çizgi çekmek suretiyle yayımlamaktan ibaret eyleminde, soruşturmanın gizliliğinin ihlali suçunun unsurları oluşmadığı gözetilmeksizin...”, Y. 16. CD., 22.02.2016, 2015/3829, 2016/2263, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

⁴⁸³ Yılmaz, 236.

⁴⁸⁴ Suçun esasen icrai hareketle işlenebileceği ancak ihmali hareketle de suçta katılmanın mümkün olduğu yönünde bak. Ünver, Adliyeye Karşı Suçlar, 519.

Öğretide, suçun neticesi bakımından soyut tehlike suçu⁴⁸⁵ ve somut tehlike suçu⁴⁸⁶ olduğu yönünde iki farklı görüş bulunmaktadır. Maddenin lafzı incelendiğinde, suçun meydana gelmesi için görüntülerin yayınlanmasının kişilerin suçlu olarak algılanmalarına yol açacak şekilde olmasının arandığı görülmektedir. Doğrudan kişilerin suçlu olarak algılanmasına neden olunmasından bahsedilmediği için bir zarar suçu söz konusu olmamakla birlikte, görüntülerin yayınlanmasıyla birlikte tehlikenin ortaya çıktığının kanun tarafından varsayıldığı soyut tehlike suçu da söz konusu değildir. Kanaatimizce, madde metninde hareketin sonucunda, kişilerin suçlu olarak algılanmaları tehlikesinin ortaya çıkması aranmış olduğundan kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde görüntülerin yayınlanması suçu bir somut tehlike suçudur. Mahkeme tarafından görüntülerin yayınlanması sonucunda, kişilerin suçlu olarak algılanması tehlikesinin ortaya çıkıp çıkmadığı araştırılmalıdır.

Öğretideki bir görüşe göre, görüntülerin yayında kaldığı süre boyunca hareket ve netice devam ettiğinden suç tamamlanmış ancak bitmemiştir ve suç neticesi bakımından kesintisiz suçlardandır⁴⁸⁷. Öğretide Yılmaz ise yayınlanmış olan görüntünün yayından kaldırılmasının, kişilerin suçlu olarak algılanması neticesinin devamını ortadan kaldırmayacağından ve kesintisiz suçlarda failin neticeyi ortadan kaldırma iradesine sahip olması gerektiği gerekçesiyle görüntülerin yayınlanması suçunun ani suçlardan olduğunu kabul etmektedir⁴⁸⁸. Kanaatimizce suçun ani suç olduğu yönündeki görüş yerindedir. Görüntülerin yayınlanmasından kaynaklanan kişilerin suçlu olarak algılanması tehlikesinin, belli bir süre devam ediyor gibi görünmesi, suçun kesintisiz suçlarla karıştırılmasına neden olsa da failin, neticeyi engelleme imkânı bulunmaması⁴⁸⁹, suçun ani suç olduğunu oraya koymaktadır. Suçta, görüntülerin yayınlanması hareketinin

---

⁴⁸⁵ Hafizoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 228; Parlar/Hatipoğlu, 5237 Sayılı, 4358; Meran, Adliye İlişkin Suçlar, 361; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 169.

⁴⁸⁶ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 519; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1102; Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8419; Ekmekçi, 338, 339; Çakır, 5237 Sayılı, 258; Ersan, Gizliliğin İhlali, 129, 130; Yılmaz, 234.

⁴⁸⁷ Yazara göre görüntülerin yayınlanması suçunun hem ani şekilde hem de kesintisiz şekilde işlenmesi mümkündür. Bak. Ekmekçi, 344.

⁴⁸⁸ Yılmaz, 237.

⁴⁸⁹ Failin neticeyi ortadan kaldırma ihtimalinin bulunmasının ani suç ile kesintisiz suçu ayıran en önemli özellik olduğu hakkında bak. Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 270.

yapılması ve somut tehlike neticesi, bir süre devam etmeyip bir anda sona erdiğinden suç neticesi bakımından ani suçlardandır.

Öğretide, suçun neticesi hareketten ayrılabilen bir suç olduğu yönünde⁴⁹⁰ ve neticesi harekete bitişik bir suç olduğu yönünde⁴⁹¹ görüşler bulunmaktadır. Somut tehlike suçlarında iştirak ettiğimiz, tehlikenin netice olduğunu kabul eden görüş⁴⁹² bakımından Kanun'da hareketten bağımsız bir netice gösterildiği kabul edilmektedir. Buna karşılık somut tehlikenin tipikliğe dâhil olmadığını, objektif cezalandırılabilme şartı olduğunu savunan görüş⁴⁹³ bakımından ise her halde Kanun'da hareketten ayrı gösterilmiş bir netice bulunmadığından neticesi harekete bitişik bir suç söz konusu olacaktır. Görüntülerin yayınlanması hareketinin tamamlanması halinde somut tehlikenin ortaya çıkıp çıkmaması hareketten ayrı bir tehlike neticesi özelliği göstermektedir. Suçun oluşabilmesi için görüntülerin yayınlanması hareketinin, kişilerin suçlu olarak algılanmaları somut tehlikesinin ve aralarındaki nedensellik ilişkisinin bulunması gerekmektedir. Kanun'da suçun oluşması için hareketin yapılmasının yanında ayrı bir tehlike neticesi aranmamış olmasına karşın söz konusu tehlike neticesi, hareketin yapılmasıyla aynı anda meydana geleceğinden yer ve zaman bakımından hareket ile netice arasında bir farklılık olmayacağından kanaatimizce suç, neticesi harekete bitişik suçlardandır.

II. Hukuka Aykırılık Unsuru

Kanunlarda suç olarak düzenlenmiş fiilin gerçekleştirilmesi, eylemin hukuka aykırılığı konusunda bir karine teşkil eder⁴⁹⁴. Ancak olayda bir hukuka uygunluk nedeni bulunması halinde hukuka aykırılık ortadan kalktığından suç oluşmaz. Bu nedenle suçun hukuka aykırılık unsurunda, esasen hukuka uygunluk nedenlerinden birinin bulunup

---

⁴⁹⁰ Ekmekçi, 341.

⁴⁹¹ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 519; Çakır, 5237 Sayılı, 251; Ersan, Gizliliğin İhlali, 138;

⁴⁹² Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. I, 383; Daragenli, Tehlike Suçları, 184.

⁴⁹³ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, 320; Özgenç, Genel Hükümler, 222; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 119.

⁴⁹⁴ Önder, Ceza Hukuku, 154; İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoğlu/Ünver, Suç Teorisi, 92; Heinrich (Çev. Atladı), Genel Kısım I, 199; İçel, Genel Hükümler, 308; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, 423; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 275; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 263.

bulunmadığına ilişkin bir değerlendirme yapılır. Bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması durumunda, tipik eylem tümüyle hukuka uygun hale gelir. Bir fiilin bir hukuk dalı bakımından hukuka uygun diğerleri bakımından hukuka aykırı olduğu kabul edilemeyeceğinden bir hukuk dalında kabul edilen hukuka uygunluk nedenleri etkisini sadece bu hukuk dalı bakımından değil, tüm hukuk dalları bakımından göstermektedir⁴⁹⁵.

Hukuka uygunluk sebeplerinin, kanunda sayılan sebeplerle sınırlı olup olmadığı öğretilerde tartışmalıdır. Bu ayırım, esasen hukuka aykırılığın maddi olarak mı yoksa biçimsel olarak mı incelenmesi gerektiği konusundaki görüş farklılığına dayanmaktadır⁴⁹⁶. Katıldığımız görüşe göre hukuka uygunluk sebepleri, yalnızca pozitif hukukta sayılan hallerle sınırlı değildir ve kanunda sayılan hukuka uygunluk sebeplerinden birine dâhil olmayan bir eylemin, kanunda sayılmamış bir hukuka uygunluk nedeninden kaynaklı hukuka uygun olması mümkündür⁴⁹⁷. Aksi yöndeki görüşe göre ise hukuka uygunluk sebepleri, yalnızca pozitif hukuktan kaynaklanabilir ve kanunda yazılı olmayan hukuka uygunluk nedenlerinin kabul edilmesi mümkün değildir⁴⁹⁸.

Hukuka uygunluk nedenleri bakımından tartışmalı olan bir diğer husus ise hukuka aykırılık nedenlerinin objektif⁴⁹⁹ olarak mı sübjektif⁵⁰⁰ olarak mı değerlendirileceğidir. Bu ayırım, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması halinde, fiilin hukuka uygun

---

⁴⁹⁵ Kunter, N., Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1949, 111, 112; Önder, Ceza Hukuku, 221; Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 9, 10; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 291; İçel, Genel Hükümler, 314, 315; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 264.

⁴⁹⁶ Maddi hukuka aykırılık, şekli hukuka aykırılık ayırımı ve bu konudaki görüşlerin gerekçeleri hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Kunter, Suçun Kanuni, 126 -142.

⁴⁹⁷ İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoğlu/Ünver, Suç Teorisi, 106; Heinrich (Çev. Atladı), Genel Kısım I, 209; Soyaslan, Genel Hükümler, 361, 362, 364; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 295; Öztürk/Erdem, Ceza Hukuku, 258; Özgenç, Genel Hükümler, 321; Demirbaş, Genel Hükümler, 267, 269; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 271; Akbulut, Genel Hükümler, 468; Hakeri, Genel Hükümler, 304.

⁴⁹⁸ Kunter, Suçun Kanuni, 163; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 275.

⁴⁹⁹ Kunter, Suçun Kanuni, 150; Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 21; Önder, Ceza Hukuku, 222; İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoğlu/Ünver, Suç Teorisi, 99; Soyaslan, Genel Hükümler, 363; Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 158; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 299; Hafizoğulları/Özen, Genel Hükümler, 212; İçel, Genel Hükümler, 322, 323; Demirbaş, Genel Hükümler, 271; Uruşak, U., Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Sebebi Olarak Bir Hakkın Kullanılması, On İki Levha Yayıncılık, 1. Bs., İstanbul 2010, 223.

⁵⁰⁰ Heinrich (Çev. Atladı), Genel Kısım I, 207, 208; Öztürk/Erdem, Ceza Hukuku, 263; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 269; Özgenç, Genel Hükümler, 320; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 279; Akbulut, Genel Hükümler, 471; Hakeri, Genel Hükümler, 459; Göktürk, N., "Hukuka Uygunluk Nedenleri Objektif Nitelikte Midir?", Ceza Hukuku Dergisi, C. 10, S. 27, 2015, 16.

kabul edilebilmesi için failin, bu hukuka uygunluk nedenini bilmesinin önem taşıyıp taşıyamaması bakımından kendini göstermektedir. Katıldığımız görüşe göre; hukuka uygunluk nedeninin objektif olarak olayda bulunması yeterli görülmelidir. Failin hukuka uygun davrandığı yönündeki iradesinin, hukuka uygunluğun tespiti bakımından bir önemi bulunmamaktadır.

Hukuka uygunluk nedenlerine ilişkin geçerli olan esaslar, çalışmamız kapsamında incelenen üç suç tipi için de geçerli olacağından gereksiz tekrarlardan kaçınmak adına bu başlıkta, çalışmamızda takip ettiğimiz üç suç tipi için ayrı alt başlıklarda inceleme yapılması şeklindeki genel sistematığın dışına çıkılarak gizliliğin ihlali suçları bakımından özel olarak incelenmesi gereken hukuka uygunluk nedenleri, alt başlıklar halinde incelenecektir. Her bir suç tipi bakımından özellik arz eden haller, ilgili hukuka uygunluk nedeni başlığının altında, ayrıca incelenecektir.

1. Kanun Hükmünü İfa

Gizliliğin ihlali suçları bakımından gündeme gelebilecek ilk hukuka uygunluk nedeni, kanun hükmünü ifadır. Kanun hükmünü ifa, Türk Ceza Kanunu'nun 24. maddesinde "*Kanun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.*" şeklinde düzenlenmektedir. Kanunun bir hükmü ile izin verilen bir davranışın yapılmasından bir kişiye yaptırım uygulanması kabul edilemez⁵⁰¹. Buna göre, bir kanun hükmünün yerine getirilmesi sonucunda, bir suç tipi meydana geldiyse bu eylem, kanun hükmünü ifa hukuka uygunluk sebebinden hukuka uygun olacak ve cezalandırılmayacaktır.

Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları bakımından ilk bakışta, kanun hükmünü ifa hukuka uygunluk sebebinin uygulama alanı bulacağı düşünülebilir. Ancak bu noktada hukuka aykırılık unsurunun, tipe uygun eylemin varlığının tespitinden sonra incelenmesi gerektiği hususuna dikkat edilmelidir⁵⁰². Tipe uygun olmayan bir eylem, ceza hukukunun ilgi alanına hiç dâhil olmayacağından hukuka uygunluk nedenleri bakımından ayrıca değerlendirilmesine de gerek yoktur.

⁵⁰¹ Öğretide, kanunda böyle bir hukuka uygunluk sebebi düzenlenmemiş olsaydı bile aynı sonuca ulaşılabileceği söylenmektedir. Bak. Alacakaptan, Suçun Unsurları, 87.

⁵⁰² Kunter, Suçun Kanuni, 168.

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi ve taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçlarında, suçun konusunu, soruşturmanın gizliliği ilkesi ile korunma altına alınmış çeşitli işlem ve kararlar oluşturmaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda da çeşitli hallerde ilgili işlem ve kararların belirli kişilerle paylaşılması gerektiği düzenlenmiştir. Müdafinin soruşturma dosyasını inceleme yetkisi (CMK m. 153/1), katılan vekilinin dosya inceleme yetkisi (CMK m. 234), soruşturma evresinde bilirkişi atanması halinde dosyanın bilirkişiyle paylaşılması (CMK m. 66/7) halleri, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılmasına Kanun'un açıkça izin vermiş olduğu durumlara örnek olarak gösterilebilir. Bu hallerden müdafinin ve katılan avukatının dosya incelemesinde; müdafî ve avukatın dosyayı alması bakımından hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin, bu dosyaları veren kamu görevlisi bakımından da kanun emrinin yerine getirilmesi hukuka uygunluk nedeninin değerlendirilmesi gerekmektedir. Soruşturmanın gizliliği ilkesinin kapsamını, Ceza Muhakemesi Kanunu belirlemiş olduğundan ve incelediğimiz suçlarla da gizlilik kapsamına dâhil olan işlem ve kararlar korunduğundan Kanun'da gösterilen bu hallerde tipe uygun bir eylemden bahsedilmesi mümkün değildir. Çünkü bilgilerin paylaşılmasına açıkça Kanun tarafından izin verilen hallerde, bu bilgilerin gizlilik ilkesi kapsamında korunan bilgilerinden olduğundan söz edilemez. Bunun sonucunda ise bu bilginin paylaşılmasının gizliliğin ihlali suçunu oluşturduğu söylenmesi mümkün değildir. Bu nedenle sayılan bu haller hukuka aykırılık unsuru altında değil maddi unsur başlığı altında değerlendirilerek tipe uygun eylemin vücut bulmadığı kabul edilmelidir.

2. Hakkın Kullanılması

Gizliliğin ihlali suçları bakımından sıklıkla uygulama alanı bulabilecek hukuka uygunluk sebebi hakkın kullanılmasıdır. Hakkın kullanılması Türk Ceza Kanunu'nun *Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler* başlıklı ikinci bölümünün altında 26. maddede "*Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez.*" şeklinde düzenlenmiştir. Yer aldığı bölüm itibariyle kusurluluğu etkileyen haller ile birlikte düzenlenmiş olmasına karşın hakkın kullanılmasının bir hukuka uygunluk nedeni olduğu hususunda öğretide

görüş birliği bulunmaktadır⁵⁰³. Bir eylemin yapılması konusunda hukuk düzeni kişiye bir hak tanıdıysa aynı eylemin yapılmasından dolayı kişiye ceza verilmesi mümkün değildir⁵⁰⁴. Buna karşılık hakkın kötüye kullanılması hallerinde, hukuk düzeninin bu kötüye kullanma hallerini koruması mümkün olmadığından hukuka uygunluktan da bahsedilemez⁵⁰⁵.

Hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin oluşması için hakkın kaynağının ceza hukuku olması gerekli değildir. Bu anlamda hak kaynağını kamu hukukundan alabileceği gibi özel hukuk normlarından da alabilir⁵⁰⁶ ve bu durumda özel hukukun etkisinin ceza hukuku alanına genişlemesi söz konusudur⁵⁰⁷. Hakkın herhangi bir üçüncü kişiye veya mercie başvurulmaksızın doğrudan kişinin kendisi tarafından kullanılabilir olması gerekmektedir⁵⁰⁸. Aksi halde ilgili hakkın kullanılması için öncelikle hâkime başvurulması gerektiğinden hakkın doğrudan kullanılmasının hukuka uygunluk nedeni sayılması mümkün değildir⁵⁰⁹. Aksi halde bir hâkimin belirleme yapması gereken bir durumda, kişiler kendi hakkı olduğunu düşündüğü durumu kendi sağlamaya çalışırsa hukuk devletinden bahsedilemez ve bir karmaşa ortamı oluşur. Ayrıca hakkın kullanılmasının hukuka uygunluk nedeni olması için kullanılan hak ile gerçekleştirilen eylem arasında bir bağ bulunması gerekmektedir⁵¹⁰. Gizliliğin ihlali suçları bakımından savunma hakkı ve haber verme hakkının özellikle incelenmesi faydalı olacaktır.

---

⁵⁰³ Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 339; Özgenç, Genel Hükümler, 323; Demirbaş, Genel Hükümler, 313; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 310; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 285, 286. Aynı yönde maddenin Komisyon Gerekçesinde hakkın kullanılmasının hukuka uygunluk nedeni olduğu belirtilmektedir: “*Maddenin birinci fıkrasında hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeni düzenlenmiştir.*” Komisyon Gerekçesi için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/madde?pkanunlarno=24110&pkanunnumarasi=5237>, e.t. 15.02.2020.

⁵⁰⁴ Demirbaş, Genel Hükümler, 313; Uruşak, Hakkın Kullanılması, 110.

⁵⁰⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 310.

⁵⁰⁶ Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 32; Demirbaş, Genel Hükümler, 314; Uruşak, Hakkın Kullanılması, 12.

⁵⁰⁷ Erem, F., “Ceza Hukukunda Hakkın Kullanılması”, AÜHFD, C. 41, S. 1, 1990, 8.

⁵⁰⁸ Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 31; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 340; Demirbaş, Genel Hükümler, 315; Özgenç, Genel Hükümler, 323.

⁵⁰⁹ Erem, Hakkın Kullanılması, 9; Hakeri, Genel Hükümler, 349, 350. Aynı yönde Komisyon Gerekçesi için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/madde?pkanunlarno=24110&pkanunnumarasi=5237>, e.t. 15.02.2020.

⁵¹⁰ Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 36; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 340; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 310; Demirbaş, Genel Hükümler, 315, 316.

A. Savunma Hakkı

Gizliliğin alenen ihlali ve taraflara karşı gizliliğin ihlali suçlarının, ceza muhakemesi ilkelerinden olan soruşturmanın gizliliği ilkesini koruduğu göz önüne alındığında bu suçların, savunma hakkı ile arasındaki ilişkinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Öncelikle gizlilik ilkesinin düzenlenmiş olduğu Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 157. maddesinde gizlilik ilkesinin, “*savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla*” geçerli olduğu belirtilmektedir. Bu aşamada, soruşturmanın gizliliği ilkesinin sınırını belirleyen savunma hakkıyla gizliliğinin ihlali suçlarında hukuka uygunluk nedeni olan savunma hakkının arasındaki farkın belirlenmesi gerekmektedir. Gizliliğin alenen ihlali suçunun oluşması için soruşturma aşamasındaki işlemlerin içeriklerinin alenen paylaşılması gerekiyken taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunun oluşması için ise taraflardan gizli tutulması gereken bir belgenin, bir üçüncü kişiyle paylaşılması gerekmektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, soruşturma dosyasının müdafii veya şüpheliye verilmesi halinde aleniyet gerçekleşmediğinden gizliliğin alenen ihlali suçu, unsurları gerçekleşmediğinden oluşmayacaktır. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçu bakımından ise suçun maddi konusunu, taraflardan gizlenmesi gereken belgeler oluşturmaktadır ve bu gizlemenin dayanağını özünde savunma hakkını sınırlayan özel düzenlemeler oluşturmaktadır. Bu nedenle müdafiiin veya şüphelinin, taraflardan gizli tutulması gerekmeyen soruşturma dosyasına erişim sağlaması, tipik suçun oluşmasına neden olmayacağından bu durumlar hakkında bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı değerlendirmesi yapılmasına gerek yoktur⁵¹¹. Savunma hakkının kullanılması hukuka uygunluk nedeni bakımından değerlendirilmesi gereken durum ise müdafiiin veya şüphelinin elde etmiş olduğu soruşturma işlemlerinin içeriklerini alenen açıklaması veya taraflardan gizli tutulması gereken bir bilgiye herhangi bir şekilde ulaştıktan sonra bu bilgileri, bir üçüncü kişiyle paylaşmaları ihtimalleridir. Sayılan bu hallerde tipe uygun eylem gerçekleştirilmiştir ve yapılan hareketin savunma hakkının kullanılması kapsamında olup olmadığı incelenmelidir.

---

⁵¹¹ Hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninin değerlendirilmesi için öncelikle yapılan hareketin suçun maddi unsurunu oluşturması gerektiği hakkında bak. Uruşak, Hakkın Kullanılması, 206.

Savunma hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde⁵¹² düzenlenmiş, şüpheli veya sanığın sahip olduğu temel haklardandır⁵¹³. Ceza yargılamasının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve yargılama sonucunda maddi gerçeğe ulaşılması, ancak savunma hakkının güvence altına alınmasıyla mümkün olur. Savunma hakkının sınırları belirlenirken müdafî ve şüphelinin, kanunların kendisine tanımış olduğu hak ve yetkiler içerisinde hareket edip etmediği incelenmelidir⁵¹⁴.

Soruşturmada savunma makamını oluşturan müdafîin, soruşturma ile ilgili elde etmiş olduğu bilgileri, aleni bir şekilde açıklaması halinde, maddede sayılan diğer unsurların da gerçekleşmesi koşuluyla gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun faili olması mümkündür. Bu hallerde müdafîin bu bilgileri açıklamasının, savunma hakkı kapsamında hukuka uygun kabul edilip edilmeyeceği tartışmalıdır⁵¹⁵. Kanaatimizce, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun oluşması için bilgilerin açıklanması sonucunda, özel hayatın gizliliği, haberleşmenin gizliliği, suçlu sayılmama karinesinden yararlanma haklarından birinin ihlal edilmesi veya maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olması gerektiğinden bu haklardan birini ihlal eder nitelikte yapılan bir açıklamanın, savunma hakkı hukuka uygunluk sebebinden yararlanması mümkün değildir⁵¹⁶. Öğretide özellikle uzun süren tutukluluk sürelerinin olduğu davalarda, kamuoyuna başvurmalarının mümkün olduğu, dolayısıyla bu yönde yapılan açıklamaların savunma hakkı kapsamında hukuka uygun olacağı ileri sürülmüştür⁵¹⁷. Müdafî tarafından, kitle iletişim araçları aracılığıyla bu şekilde açıklamaların yapılabileceği kabul edilse bile bu açıklamalar yapılırken suçun neticelerinin meydana gelmemesine dikkat edilmelidir. Eğer yapılan açıklama, sayılan

⁵¹² “Madde 36 – Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

⁵¹³ Savunma hakkının temel hak olduğu yönünde ayrıntılı bilgi için bak. Centel, Müdafî, 13 – 15.

⁵¹⁴ Zafer, H., “Savunma Hakkı ve Sınırları”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, MÜHF-HAD, C.19, S.2, 2013, 526.

⁵¹⁵ Öğretide lehte delil elde imkânı bulunuyorsa dosyadan elde edilen bilgilerin basınla paylaşılmasının mümkün olduğu savunulmaktadır. Bak. Centel, Müdafî, 115.

⁵¹⁶ Aynı yönde bak. Yılmaz, 171. Karş. Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 175, 176. maddenin Tasarı Gerekçesi’nde de aynı yönde bir örneğe yer verilmiştir: “Örneğin, soruşturma evresinde delillerin tespitine ilişkin işlemlerin içerikleri, savunma hakkının kullanılabilmesi için, şüpheliye ve müdafîine karşı gizli tutulamaz; ancak, bunların masumiyet karinesini ya da özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğini ihlâl eder biçimde kamuya açıklanması, gizliliğin ihlali olarak değerlendirilmektedir.” Tasarı Gerekçesi için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/madde?pkanunlarno=24110&pkanunnumarasi=5237>, e.t. 15.02.2020.

⁵¹⁷ Ekmekçi, 293, 294.

neticelerden birinin oluşmasına neden oluyorsa kanaatimizce, açıklamanın savunma hakkı kapsamında kabul edilmesi mümkün değildir. Belirsiz sayıda kimsenin ulaşabileceği şekilde bilgilerin açıklanması, neticelerin oluşmasına da neden olmuşsa savunma hakkının kullanılmasıyla ilişkili kabul edilemez. Bu tür kamuoyuna açık şekilde yapılan açıklamalar, her ne gerekçeyle yapılmış olursa olsun soruşturma süjeleri hakkında kamuoyunda bir izlenim yaratarak oluşan algı üzerinden soruşturma makamlarını etkileyebilir⁵¹⁸. Savunma hakkı da diğer tüm haklar gibi sınırsız değildir ve savunma makamına soruşturmanın gizliliği ihlal ederek soruşturma makamlarının baskı altına alma hakkı verecek şekilde yorumlanamaz. Bu nedenle kanaatimizce, birinci fıkrada düzenlenen suç bakımından savunma hakkı hukuka uygunluk nedeninin uygulama alanı bulması mümkün değildir.

Taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçu bakımından ise gizliliğin alenen ihlali suçundan farklı şekilde değerlendirilmelidir. Öncelikle suçun oluşması için aleniyet, bir unsur olarak düzenlenmediğinden müdafinin, suç konusu bilgileri savunma amacıyla şüpheli veya bir üçüncü kişiyle paylaşması da suçun oluşmasına neden olacaktır. Bilgilerin alenen açıklanması, savunma hakkı kapsamında görülemeyecek iken soruşturmaya ilişkin bilgilerin, savunmanın hazırlanabilmesi aşamasında şüpheliyle veya bir üçüncü kişiyle paylaşılması savunma hakkı kapsamında değerlendirilebilecektir. Müdafinin, hukuka uygun yollarla veya hukuka aykırı yollarla⁵¹⁹ öğrenmiş olduğu bilgileri, şüpheli ile paylaşamayacağını kabul edilmesi halinde şüpheli ile müdafinin arasındaki güven ilişkisi zarar görecektir ve bu da savunmayı olumsuz etkileyecektir⁵²⁰. Müdafinin şüpheliyi aydınlatması, en temel yükümlülüklerinden biridir⁵²¹. Ancak her koşulda özellikle üçüncü kişilere yapılan paylaşımın, savunmanın hazırlanmasıyla bir ilgisi bulunması gerekmektedir. İlgisiz bir üçüncü kişiyle bilgilerin paylaşılması savunma hakkı kapsamında değerlendirilemeyecek iken bilgilerin şüpheliyle veya örneğin bir

---

⁵¹⁸ Müdafinin dosyadan edinmiş olduğu bilgileri basınla paylaşmasının hâkimler üzerinde baskı yaratıp tahkikatı olumsuz yönlendirme sayılabileceği ve savunma hakkının kötüye kullanılması dolayısıyla hukuka aykırı olabileceği yönünde bak. Zafer, Savunma Hakkı, 533.

⁵¹⁹ Müdafinin öğrenmemesi gereken bir bilgiyi tesadüf eseri öğrenmesi halinde de bu bilginin şüpheli ile paylaşılmamasının beklenmesi oldukça zordur. Bu nedenle yargılama makamlarının müdafinin bu bilgilere ulaşmasını engellemek konusunda dikkatli davranmaları gereklidir. Bak. Centel, Müdafinin, 116.

⁵²⁰ Zafer, Savunma Hakkı, 532.

⁵²¹ Kocaoğlu, Müdafinin, 283.

uzman görüşü alınması için bir kişiyle paylaşılması halinde bu paylaşımın yapılması eylemi, savunma hakkının kullanılması nedeniyle hukuka uygun olacaktır.

B. Haber Verme Hakkı

Gizliliğin ihlali suçlarının, sıklıkla kitle iletişim araçlarıyla işlenmesi de gündeme geleceğinden incelenmesi gereken bir diğer hakkın kullanılması hali de haber verme hakkıdır. Suçun kapsamı bakımından haber verme hakkıyla gizlilik ilkesi arasındaki sınırın belirlenmesi oldukça önemlidir⁵²². Basının haber verme hakkına ilişkin Türk Ceza Kanunu'nun 285. maddesinin son fıkrasında “*Soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin haber verme sınırları aşılmaksızın haber konusu yapılması suç oluşturmaz.*” ifadesi yer almaktadır. Öğretide, genel hükümlerde düzenlenmiş olan hakkın kullanılması hallerinden haber verme hakkının, özel olarak bu suç tipinde düzenlenmiş olması gereksiz bir tekrar oluşturması⁵²³ ve özel olarak düzenleme yapılmamış diğer suçlarda haber verme hakkının uygulanmayacağı yönünde bir karışıklığa neden olması gerekçeleriyle eleştirilmektedir⁵²⁴.

Haber verme hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde düzenlenmiş *İfade Özgürlüğü*'nün ve Anayasa'nın 28. maddesinde düzenlenmiş *Basın Hürriyeti*'nin doğrudan bir sonucudur. Basın özgürlüğü, kişilerin farklı düşüncelerden haberdar olarak kendi fikirlerini üretmelerini ve bu fikirlerin, karşılıklı tartışılmasına olanak sağladığından düşünce ve ifade özgürlüğüyle de yakın ilişki içindedir⁵²⁵. Düşüncenin ortaya çıkabilmesi için insanlar arasında etkileşim olması gereklidir⁵²⁶. Bu nedenle basın özgürlüğünün sınırlandırılması, ifade ve düşünce özgürlüğünün de sınırlandırılması anlamına gelecektir⁵²⁷. Ancak her özgürlük gibi basın özgürlüğü de sınırlıdır ve diğer hak ve özgürlüklerle çatışma yaşadığı noktalarda menfaatler dengesi

---

⁵²² Donay, Şerh, 407, 408.

⁵²³ Öğretide bu düzenlemenin uygulayıcılar için uyarıcı nitelik taşıdığı ve esasen genel hükümlerdeki hakkın kullanılması durumlarından bir sapma yaratmadığı belirtilmektedir. Bak. Özbek/Doğan/Tepe/Meraklı, Kanun Tasarısı, 165.

⁵²⁴ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 515, 516, 521.

⁵²⁵ Tezcan/Erdem/Sancakdar/Önok, İnsan Hakları, 560.

⁵²⁶ Yenerer Çakmut, Propaganda, 140.

⁵²⁷ Ulutürk, G. H., “Basın Özgürlüğü Çerçevesinde Haber Verme ve Haber Alma Hakları”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 167, 2018, 76.

gözetilerek sınırlanabilir⁵²⁸ ⁵²⁹. Basın özgürlüğünün sınırlanma nedenlerinden biri de *adaletin amacına uygun olarak işletilmesi ve dağıtılması*⁵³⁰. Haber verme hakkının, hukuka aykırılığı ortadan kaldırması için verilen haberin, gerçek ve güncel olması, haberin kamuyu ilgilendirmesi ve haber ile olay arasında bir düşünsel bağın bulunması gerekmektedir⁵³¹.

Haber verme hakkının, ikinci fıkrada düzenlenmiş olan taraflara karşı gizliliğin ihlali suçu bakımından hukuka uygunluk nedeni oluşturması mümkün değildir. Burada, taraflardan bile gizlenen belgelerin, basın yoluyla yayınlanmasının, hiçbir koşulda hukuka uygun olduğu kabul edilemez⁵³². Ancak birinci fıkradaki gizliliğin alenen ihlali ve beşinci fıkradaki görüntülerin yayınlanması suçlarında, haber verme hakkı kapsamında koşulları bulunuyorsa hukuka aykırılığın ortadan kalkıp kalkmayacağı belirlenmelidir.

Öncelikle haber verme hakkının koşullarının, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçu bakımından incelenmesi faydalı olacaktır. Soruşturmanın gizliliğini ihlal eden haberlerin, gizliliğin ihlali olarak kabul edilmesi için gerçek olması zorunludur. Aksi halde işlem içeriğinin yanlış bir şekilde açıklandığı hallerde, bir gizlilik ihlalden bahsedilmesi mümkün olmaz⁵³³. Haberin, kamuyu ilgilendirmesi koşulu bakımından ise her suç

---

⁵²⁸ Erman, S., “Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü”, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, Alfa Yayınevi, İstanbul 1999, 14; Yenerer Çakmut, Propaganda, 142. Basın özgürlüğüne ilişkin olarak bu hakkın kötüye kullanılmasını önlemek amacıyla alınmış önlemlerin bu hakkın sınırlanması değil düzenlenmesi anlamına geldiği hakkında bak. Dönmezer/Bayraktar, Basın Hukuku, 106, 110.

⁵²⁹ AİHM yeni tarihli bir kararında ilk kez, özel hayatın gizliliği ve basın özgürlüğü arasındaki ilişkiye benzer şekilde, soruşturmanın gizliliği ilkesi ile basın özgürlüğü arasında da doğrudan bir hiyerarşinin bulunmadığını her somut olayın özelliğine göre dengenin kurulması gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme, ihlal olup olmadığını belirlerken somut olayda, gazetecinin söz konusu bilgileri nasıl elde ettiği, söz konusu belgelerin içeriği, bu bilgi ve belgelerin paylaşılmasının kamunun tartışmasına ne ölçüde katkıda bulunduğu, söz konusu haberin yapılmasının yargılamayı nasıl etkilediği, şüphelinin özel hayatının ihlal edilip edilmediği ve haberi yapan kişiye verilen cezanın ağırlığını dikkate alacaktır. Bak. Tezcan/Erdem/Sancakdar/Önok, İnsan Hakları, 594. İlgili kıstasların ortaya konduğu karar için bak. Bédat v. Switzerland, 29.03.2016, Başvuru No: 56925/08, <https://hudoc.echr.coe.int>, e.t. 24.03.2020.

⁵³⁰ Dönmezer/Bayraktar, Basın Hukuku, 112; Memiş, Masumiyet Karanesi, 88.

⁵³¹ Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 347 – 349. Bu unsurların her biri hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Ulutürk, Basın Özgürlüğü, 123 – 144.

⁵³² Öğretide benzer şekilde 285/2’de düzenlenen suçun konusunu oluşturan belgelerin paylaşılmasının haber verme hakkı hukuka uygunluk nedeninden faydalanamayacağı hakkında bak. Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 515.

⁵³³ Suçun oluşması için paylaşılan bilginin gerçekten soruşturma dosyasındaki bilgilerle örtüşmesi gerektiği bir Yargıtay kararının karşı oy yazısında “...*dava dosyası içeriğinden ve mahkeme kararından da anlaşıldığı üzere içeriği ile ilgili haber yapılan soruşturma dosyasındaki delillerin imha edilmiş olması karşısında açıklanan bilgilerin yapılan soruşturma işleminin içeriğine uygun olup olmadığının belirlenemediği bu nedenle maddi vakanın sanığın lehine değerlendirilmesi gerektiği...*” şeklinde vurgulanmıştır. Bak. Y. 8. CD., 16.10.2017, 2017/9234, 2017/11414, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

soruşturması, niteliği gereği, az ya da çok kamuyu ilgilendirmektedir⁵³⁴. Ancak bazı olaylar veya kişiler, toplumun daha çok ilgisini çekmekte ve toplumda bu soruşturmalar hakkında daha çok bilgi sahibi olmak yönünde bir beklenti oluşmaktadır. Bu açıdan toplumun az ilgisini çeken bir olayla toplum gündemini meşgul eden bir olayın, basının aynı oranda ilgisini çekmeyeceği açıktır. Ancak bu noktada unutulmamalıdır ki gizliliğin ihlali suçları, kişilerin lekelenmeme haklarını da korumaktadır ve bir kişinin toplumun ilgisini üzerine toplamış olması, bu kişinin lekelenmeme hakkından daha az yararlanmasına neden olmaz⁵³⁵.

Haber verme hakkının bir diğer koşulu ise haberin verilmesinde, kamu yararı bulunması ve haber ile olay arasında düşüncel bağın sağlanmış olmasıdır. Esasen üçüncü kişilere karşı geçerli olan soruşturmanın gizliliği ilkesinin sınırları belirlenirken haber verme hakkı ve halkın bilgi alma hakkı dikkate alınmalıdır. Toplumda infiale neden olan bir olayla ilgili soruşturma yapıldığının bilinmesinde kamu yararı bulunduğu açıktır. Bu aşamada verilen haberin içeriği ve haberde kullanılan dil önem arz etmektedir⁵³⁶. Örneğin, olayla ilgili bir soruşturma yürütüldüğünün ve soruşturma kapsamında, gözaltı ve ifade alma işlemlerinin yapıldığının bilgisinin verilmesi, suçun maddi konusu işlemlerin içeriği olduğundan suçu oluşturmayacaktır⁵³⁷. Ancak ifade alma işlemi yapıldığı bilgisinin yanında, ifadenin içeriği hakkında da bilgi verilmesi durumunda, verilen bu bilgilerin, haber verme hakkı kapsamında kalıp kalmadığı ayrıca incelenmelidir. 6352 Sayılı Kanun'la maddede yapılan değişikliğin ardından suçun kapsamı suçun oluşumu için a ve b bentlerinde yeni unsurlar aranması suretiyle daraltılmış ve haber verme hakkı kapsamında değerlendirilebilecek hareketler, suç tipinin dışında bırakılmıştır. Mevcut düzenlemeye göre; işlemin içeriği açıklanmaksızın yalnızca işlemin yapıldığı hakkında bilgi verilmesi, suçun oluşumuna maddi unsurları itibarıyla sebep olmayacaktır. İşlemin içeriğinin de açıklandığı hallerde ise suçun oluşması için a ve b bentlerinde yer alan unsurlardan birinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Öğretide,

---

⁵³⁴ Yarsuvat, Kitle İletişim, 470.

⁵³⁵ Öğretide, topluma mal olmuş kişiler bakımından şüpheli veya sanığın isminin açıklanmasının mümkün olduğu görüşü savunulmaktadır. Bak. Yenisey/Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 569.

⁵³⁶ Bir soruşturma ile ilgili toplumun haber alma hakkının sağlanması için kişilerin isimlerinin yayınlanması zorunlu değildir. Bak. Yenisey, Hazırlık Soruşturması ve Polis, 96.

⁵³⁷ Öğretide de taraflardan gizlenen koruma tedbirleri dışındaki koruma tedbirlerinin uygulandığının haber yapılması basının haber verme hakkı kapsamında hukuka uygun olduğu savunulmaktadır. Bak. Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 210.

katıldığımız görüşe göre, suç tipinin son hali göz önüne alındığında, bir haberin hem suçun unsurlarını meydana getirmesi hem de haber verme hakkı kapsamında hukuka uygun olması güçtür⁵³⁸. Esasen, kanun koyucu tarafından, suçun unsurlarının belirlenmesi suretiyle haber verme hakkıyla soruşturmanın gizliliği arasındaki sınır tespit edilmiştir⁵³⁹. Özellikle yapılan haberin, içerik itibarıyla lekelenmeme hakkını ihlal ettiği⁵⁴⁰ veya maddi gerçeğe ulaşılmasını engellemeye elverişli olduğu hallerde, haber verme hakkının sınırları aşılmış olacaktır. Soruşturmanın gizliliği ilkesinden beklenen yararlarla haber verme hakkı arasındaki çatışma, gizlilik ilkesine öncelik verilerek çözümlenmiştir⁵⁴¹. Buna karşılık maddi gerçeğe ulaşılmasını engellemeye elverişli olmayan ve lekelenmeme hakkını da ihlal etmeyen haberler, haber verme hakkının diğer koşullarını da yerine getirmesi koşuluyla, özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğini ihlal ediyor olsa da haber verme hakkı hukuka uygunluk nedeninden yararlanabilir. Özel hayatın ve haberleşmenin

---

⁵³⁸ Yılmaz, 166. Yargıtay da haber verme hakkının sınırını belirlerken suçun unsurlarının meydana gelip gelmediğini göz önüne almaktadır: “...iddia konusu haber içeriğinde müştekinin suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkının, haberleşmenin gizliliğinin ya da özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesinin sözkonusu olmadığı, yine maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye yönelik ve bu amaçla yapılmış bir yorum, söz ve beyanın da bulunmadığı, haber içeriklerinin Anayasanın 28. ve 5187 sayılı Basın Kanununun 3. maddesinde düzenlenen basın özgürlüğü kapsamında kalmakla atılı soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunu oluşturmayacağı...” Karar için bak. Y. 16. CD., 15.10.2015, 2015/5457, 2015/3068, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

⁵³⁹ Basının adli haberleri verme hakkının sınırsız bir hak olmadığına ve bu hakka kanunla çeşitli sınırlamalar getirildiğine ilişkin bak. Üzülmez, Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü, 941. Nitekim maddenin Tasarı Gerekçesi’nde de suçun unsurlarını meydana getiren hallerin haber verme hukuka uygunluk nedeninden yararlanamayacağı belirtilmiştir: “Yapılması öngörülen düzenlemeye göre; kişilerin masumiyet karinesinden yararlanma hakkını ihlâl etmemek, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını engellemek ve özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğini ihlâl etmemek kaydıyla, soruşturma evresindeki işlem içeriklerinin haber konusu yapılması, haber verme hakkı çerçevesinde değerlendirilmelidir. Ancak, belirtilmelidir ki, bilgilendirme hakkı ve haber verme hakkı, ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma ilkelerine uygun olarak icrasından, masumiyet karinesinden yararlanma hakkından, özel hayatın veya haberleşme içeriklerinin gizliliğinden daha üstün değerler değildir. Bu itibarla, ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma ilkelerine uygun olarak icrasının tehlikeye düşürüldüğü, masumiyet karinesinden yararlanma hakkının ya da özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğinin ihlâl edildiği bir durumda, haber verme hakkının kullanıldığından bahisle fiilin hukuka uygun olduğu ileri sürülemeyecektir.” Tasarı Gerekçesi için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/madde?pkanunlarno=24110&pkanunnumarasi=5237>, e.t. 15.02.2020.

⁵⁴⁰ Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında lekelenmeme hakkının ihlal edilmesini haber verme hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirmiştir. Karar için bak. Y. 16. CD., 08.09.2016, 2015/4961, 2016/4656, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

⁵⁴¹ Aynı husus madde Gerekçesi’nde şu ifadelerle belirtilmektedir: “...belirtilmelidir ki, bilgilendirme hakkı ve haber verme hakkı, ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma ilkelerine uygun olarak icrasından, masumiyet karinesinden yararlanma hakkından, özel hayatın veya haberleşme içeriklerinin gizliliğinden daha üstün değerler değildir.” Gerekçe metni için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=100560&pkanunnumarasi=6352>, e.t. 20.02.2020.

gizliliği haklarının, basının haber verme hakkı karşısındaki konumu, özellikle soruşturma evresindeki şüphelinin sahip olduğu lekelenmeme hakkından daha zayıftır. Ancak ilgili haberlerin, hukuka uygunluğu üzerine bir inceleme yapılırken haberin verilmiş şeklinin, kişilik haklarına en az müdahalede bulunacak şekilde verilmiş olup olmadığı da göz önünde tutulmalıdır⁵⁴².

Toplumun haber alma hakkıyla soruşturmanın gizliliği ilkesi arasındaki denge nasıl belirlenmesi gerektiği incelenirken olması gereken hukuk açısından Ceza Muhakemesi Kanunu'nun tasarısında yer alan ancak Komisyon tarafından madde metninden çıkarılan 159/2⁵⁴³ 544 hükmünden faydalanılması mümkündür. Tasarıda, Cumhuriyet savcısının soruşturma hakkında bizzat bilgilendirme yapması kabul edilmişti. Kanaatimizce soruşturmanın işleyişi hakkındaki bilgilendirmenin, doğrudan Cumhuriyet savcısı tarafından veya onun gözetiminde yapılması hem toplumun haber alma hakkının hem de soruşturmanın gizliliğinin amaçlarının korunmasını güvence alınmasını sağlayacaktır. Bu nedenle mevcut Ceza Muhakemesi Kanunu'na benzer yönde bir düzenlemenin eklenmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişinin görüntülerinin yayınlanması bakımından da benzer ilkeler geçerlidir. Suçun oluşması için görüntülerin kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde yayınlanması gerekmektedir. Görüntünün yayınlanmasının haber verme hakkı kapsamında kalması için şüpheli veya sanığın, suçlu olarak algılanmasına yol açmaması gerekmektedir⁵⁴⁵. Suçlu olarak algılanmasına yol açmayacak şekilde görüntülerin yayınlanması ise tipik suçun oluşumuna neden olmayacağından hukuka uygunluk değerlendirilmesi yapılmasına gerek yoktur.

---

⁵⁴² Yarsuvat, Kitle İletişim, 470.

⁵⁴³ “Cumhuriyet savcısı, yanlış bilgilerin yayılmasını ve suçsuzluk karinesinin ihlâlini önlemek üzere, gerekli gördüğünde soruşturmanın gizliliğine ve selâmetine zarar vermeyecek biçimde olaylar hakkında kamuoyuna açıklamada bulunabilir.” Tasarı metni için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=23594&pkanunnumarasi=527_1, e.t. 09.03.2020.

⁵⁴⁴ Söz konusu düzenleme gereksiz görülerek Komisyon tarafından Kanun metninden çıkarılmıştır. Komisyon değişiklik Gerekçesi için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=23594&pkanunnumarasi=527_1, e.t. 09.03.2020.

⁵⁴⁵ Görüntülerin kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde yayınlanmasının hakkın kötüye kullanılması olacağı hakkında bak. Hafızoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 228.

3. İlgilinin Rızası

Gizliliğin ihlali suçlarıyla ilgili incelenmesi gereken son hukuka uygunluk nedeni de ilgilinin rızasıdır⁵⁴⁶. Türk Ceza Kanunu'nun 26. maddesinde “*Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.*” şeklinde düzenlenen ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeninden bahsedilebilmesi için kişinin üzerinde mutlak suretle tasarruf edebileceği bir hak⁵⁴⁷ söz konusu olmalıdır⁵⁴⁸. Bu nedenle toplumdaki tüm bireylere ait menfaatlerin korunduğu suç tiplerinde, ilgilinin rızası hukuka uygunluk sebebinin gündeme gelmesi mümkün olmaz⁵⁴⁹.

Öğretide, gizliliğin ihlali suçlarında, rızanın eylemi hukuka uygun hale getirmeyeceği kabul edilmektedir⁵⁵⁰. Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda korunan hukuksal değer, karma nitelik göstermektedir. Bir yönüyle kişilerin mutlak surette tasarrufta bulunabilecekleri özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği haklarının korunması amaçlanmış, diğer yönüyle ise delillerin elde edilmesinden beklenen menfaat ve lekelenmeme hakkı korunmaktadır. Tasarruf edilebilen ve tasarruf edilemeyen hakları bir arada koruyan suç tipleri bakımından rızanın, hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmesi mümkün olmadığından⁵⁵¹ gizliliğin alenen ihlali suçunda, hakları doğrudan ihlal edilen kimsenin rızası, eylemi hukuka uygun hale getirmez.

Taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunda ise maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaatin korunması ve bununla bağlı olarak soruşturmanın etkinliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Mağdurunu toplumu oluşturan tüm bireylerin oluşturduğu

---

⁵⁴⁶ Ceza hukukunda rıza hukuka uygunluk nedenini açıklayan görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Yenerer Çakmut, Ö., *Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi*, Legal Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 2003, 81 – 101.

⁵⁴⁷ Mutlak suretle tasarruf edilebilen hak kavramıyla ilgili ayrıntılı bilgi için bak. Ekici Şahin, M., *Ceza Hukukunda Rıza*, On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2012, 112 - 115.

⁵⁴⁸ Kişinin mutlak surette tasarruf yetkisinin bulunmadığı haklarla ilgili suçlarda rızanın bulunması hukuka aykırılığı ortadan kaldırmamaktadır. Bu suçlara, resmi belgede sahtecilik suçu örnek olarak verilebilir. Y. 11. CD., 28.4.2016, 2014/7725, 2016/3858; Y. 21. CD., 14.4.2015, 2015/538, 2015/182, www.lexpera.com.tr, e.t. 20.03.2020.

⁵⁴⁹ Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 292; Özen, Genel Hükümler, 578.

⁵⁵⁰ Ünver, *Adliyeye Karşı Suçlar*, 516; Hafizoğulları/Özen, *Mille ve Devlete Karşı Suçlar*, 222; Yaşar/Gökcan/Artuç, *Yorumlu*, 8420; Çakır, 5237 Sayılı, 255, 256; Ersan, *Gizliliğin İhlali*, 136; Yılmaz, 162, 242.

⁵⁵¹ Ekici Şahin, 119.

ve suçla korunan hukuksal değerin, doğrudan belirli bir kişiye ait olmadığı bu tür suçlarda, ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeninden bahsedilmesi de mümkün değildir.

Kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde görüntülerin yayınlanması suçunda ise kişilerin lekelenmeme hakkı korunmaktadır ve lekelenmeme hakkı, adil yargılanma hakkıyla doğrudan ilintilidir. Adil yargılanma hakkı ve bu hakla bağlantılı olan lekelenmeme hakkı, kişilerin mutlak suretle tasarrufta bulunabilecekleri bir hak niteliğinde olmadığından bu suç bakımından da rızanın hukuka aykırılığı ortadan kaldırması mümkün deęildir⁵⁵².

III. Manevi Unsuru

Suç inceleme metodu içindeki bir diğer başlık olan manevi unsur başlığı altında, kast ve taksir kavramları yer almaktadır. Kusurluluğun temel hali olan kast⁵⁵³, suçun kanuni tanımında yer alan unsurlarını bilinmesi ve istenmesidir (TCK m. 21/1). Kanunda özel bir düzenleme bulunmasına gerek olmaksızın tüm suçlar kasten işlenebilir. Buna karşılık taksir ise yalnızca kanunda özel olarak düzenlenmiş olduğu suçlar için geçerlidir (TCK m. 22/1). Çalışmamız kapsamında, kast ve taksirin⁵⁵⁴ ayrıntılı incelemesinin yapılmasına gerek olmadığı için suç tiplerine ilişkin yapılacak incelemelerde, incelediğimiz suçlar bakımından özellik arz eden hususlar değerlendirilecektir.

1. Gizliliğin Alenen İhlal Edilmesi Suçu

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun oluşması için genel kastın varlığı yeterlidir⁵⁵⁵. Failin, soruşturma kapsamındaki bir işlemin içeriğini açıkladığını, açıklamayı alenen yaptığını ve yaptığı hareket sonunda kişilerin suçlu sayılmama karinesinden yararlanma hakkı, özel hayatın veya haberleşmenin gizliliği hakların ihlal edilmesi neticelerinden birinin veya maddi gerçeğe ulaşılmasını engelleme somut

⁵⁵² Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 516.

⁵⁵³ Alacakaptan, Suçun Unsurları, 139; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 363.

⁵⁵⁴ Kast ve taksirin genel esasları hakkında bak. Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 363 – 391; Soyaslan, Genel Hükümler, 434 – 454; Demirbaş, Genel Hükümler, 368 – 403.

⁵⁵⁵ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1102; Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 268; Çakır, 5237 Sayılı, 252; Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8421.

tehlikesinin⁵⁵⁶ meydana geleceğini biliyor ve istiyor olması gereklidir⁵⁵⁷. Maddi konu, hareket ve neticeyi, bilme ve isteme dışında eylemini hangi saikle yaptığı önem taşımaz⁵⁵⁸. Ceza hukukunda, özel olarak suçun unsuru veya nitelikli hali olarak düzenlenmiş olması dışında saikin suçun oluşumuna bir etkisi yoktur⁵⁵⁹. Saik, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda yalnızca somut cezanın belirlenmesi esnasında dikkate alınabilir (TCK m. 61/1-g). Suçun, taksirle işlenebileceğine ilişkin Kanun'da özel bir düzenleme bulunmadığından taksirle işlenmesi mümkün değildir (TCK m. 22/1).

Suçun meydana gelmesi için failin, işlem içeriklerini alenen paylaştığını bilmesi ve istemesi gereklidir. Kastın aleniyeti kapsamı için failin yaptığı hareketin belirsiz sayıda kişiye ulaşma olanağını bilmesi gerekir. Failin bu konuyla ilgili hataya düşmesi halinde de aleniyet suçun unsurlarından olduğundan maddi unsurda hata dolayısıyla kasten hareket etmiş olmaz. Aleniyetin varlığı bakımından hata, özellikle suçun kitle iletişim araçları kullanılarak işlenmesi hallerinde gündeme gelebilir. Soruşturma evresindeki işlemlerin içeriklerini, internet aracılığıyla bir üçüncü kişiyle paylaşmaya çalışırken istemsiz olarak aleni olarak paylaşılması durumunda failin, aleniyet unsuru bakımından kastı bulunmadığından suç oluşmayacaktır. Ancak paylaşılan içerikler, taraflardan gizlenmesi gereken işlem ve kararlardan biriye bu takdirde aleniyet aranmaksızın içeriklerin paylaşılması, taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunu oluşturacaktır.

Kastın bulunup bulunmadığı konusunda incelenmesi gereken bir diğer husus ise failin, paylaşılan bilgilerin soruşturma dosyasından elde edildiğini bilmediği hal bakımından söz konusudur. Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi suçun oluşumu için paylaşılan bilgilere hukuka uygun yollardan veya hukuka aykırı yollardan ulaşılmasının bir önemi bulunmamaktadır. Ancak kişinin paylaştığı bilgilerin, soruşturma dosyasına

---

⁵⁵⁶ Somut tehlikenin netice değil objektif cezalandırılabilme şartı olduğu dolayısıyla kastın bu tehlikeyi kapsamına gerek olmadığı yönünde görüş için bak. Özgenç, Genel Hükümler, 222; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 119.

⁵⁵⁷ Kanunun a ve b bentlerinde sayılan hallerin objektif cezalandırılabilme şartı olduğu ve ilgili şartların gerçekleşmesi bakımından failin kastının aranmayacağı yönünde görüş için bak. Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8416.

⁵⁵⁸ Nitekim kişinin iyi niyetli olması ceza hukuku anlamında kastını etkilemez. Bak. Yaşar, Y./ İçer, Z., "The Concept of 'Good Faith' in Criminal Law", Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, C.7, S.2, 2019, 262, 263, 266.

⁵⁵⁹ Taner, Umumi Kısım, 317.

dâhil bilgiler olduğunu bilmesi gerekir⁵⁶⁰. Soruşturma aşamasından elde edilmiş bilgilerin, bu niteliği konusunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanacaktır^{561 562}. Konuyu bir örnekle açıklamak gerekirse; fail, soruşturmaya konu olan bir olayı, bir üçüncü kişiden öğrenirse ve bu bilgiler, kişinin soruşturma evresinde verdiği ifadelere değil o soruşturmaya taraf olan kişilerin, kendi yaşadıklarını, üçüncü kişilerle paylaşmasına dayanırsa bu takdirde, zaten soruşturmanın gizliliği ihlal edilmediğinden gizliliğin ihlali suçu da oluşmayacaktır. Buna karşılık, bilgilerin alındığı üçüncü kişi, bu bilgileri, tarafların kendisine anlattıklarından değil bu kişilerin, soruşturma kapsamında vermiş oldukları ifadelerden edinmiş ise üçüncü kişiden bu bilgileri öğrenen kişinin, bilgileri alenen paylaşması halinde soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçu, unsurları itibariyle oluşacaktır. Ancak bu durumda, bilgileri paylaşan kişi, bilgilerin, soruşturma dosyasından elde edildiğini bilmiyorsa suçun maddi konusunda esaslı hataya düşmüş olur ve bu hatası dolayısıyla kasten hareket etmiş olmaz (TCK m. 30/1). Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun taksirli hali Kanun'da düzenlenmemiş olduğundan kişinin, hataya düşme konusunda taksiri olup olmadığına bir diğer deyişle düşülen hatanın kaçınılabilir olup olmamasının sonuca bir etkisi olmayacaktır. Fail çok basit bir araştırmayla bilgilerin, soruşturma evresinden elde edildiğini öğrenebilecek olsa da kasten hareket etmiş kabul edilemeyeceğinden suç oluşmayacaktır. Bu halde, bilgileri veren üçüncü kişi bu bilgilerin alenen açıklanması için bilgilerin soruşturma evresine ait olmadığını söylemişse faili bilerek hataya düşürdüğünden bu üçüncü kişinin dolaylı fail olarak sorumluluğu söz konusu olacaktır⁵⁶³. Ancak bilgileri veren üçüncü kişi, faili bilerek hataya düşürmemiş olsa da fail yine de hata hükümlerinden yararlanacaktır.

---

⁵⁶⁰ Bilgilerin soruşturma dosyasına ait olduğunun bilinmesine karşın bunların gizli olduğunun bilinmemesi halinde hukuku bilmemek mazeret sayılmaz ilkesinin geçerli olacağı yönünde görüş için bak. Hafizoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 223.

⁵⁶¹ Ersan, Gizliliğin İhlali, 133; Yılmaz, 160.

⁵⁶² Kişi paylaştığı bilgilerin soruşturma dosyasına ait olduğunun farkında olmakla birlikte hangi işlem sonucunda elde edildiği hususunda hataya düşmüşse bu hatası esaslı olmadığından kastını ortadan kaldırmayacaktır. Konuya ilişkin örnek vermek gerekirse; fail soruşturma evresinde icra edilen iletişimin denetlenmesi kararı sonucu elde edilen delillerle ilgili aleni bir paylaşım yapmışsa ancak gerçekte bu deliller iletişimin denetlenmesi kararının icrasından değil kişinin kollukta verdiği ifadesinden elde edilmişse kişinin düşmüş olduğu hata, suçun niteliğinde bir değişiklik yaratmadığından kastını kaldırmaz. Hatanın esaslı olup olmadığı konusunda başvurulacak ölçüt için bak. Erman, Yanılmanın, 26, 27, 113, 114.

⁵⁶³ Hataya düşen kişi bakımından hataya düşmekte taksirinin bulunup bulunmaması dolaylı failin sorumluluğunu etkilemeyecektir. Bak. Heinrich, B. (Çev. Hakeri), Ceza Hukuku Genel Kısım II, ed. Ünver, Y., Çev. Hakeri, H., Ünver, Y., Özbek, V. Ö., Yenerer Çakmut, Ö., Doğan, K., Bacaksız, P., Uğurlubay, G. A. A., Atladı, R. B., Yerdelen, E., Tepe, İ., Meraklı, S., Bozyel, A., Yüce, E. K., Şohoğlu, M. S., Bulut,

Suçun olası kastla da işlenmesi mümkündür⁵⁶⁴. Kişi, yaptığı paylaşımın aleni olduğu konusunda veya paylaştığı bilgilerin soruşturma işlemlerine ilişkin olduğu konusunda öngöründe bulunmuş ancak umursamaz davranarak hareketine devam etmişse olası kastla gizliliğin alenen ihlali suçunu işlemiş olacaktır. Paylaşılan bilgilerin, soruşturma işlemlerine ilişkin olma ihtimali öngörmesine karşın hareketine devam etmesi halinde kişinin hataya düştüğünden bahsedilemez. Hataya düştüğünden bahsedilebilmesi için kişinin zihnindekiyle gerçekte mevcut olan durumun farklı olması gerekir. Bilgilerin, soruşturma işlemlerine ilişkin olduğunun öngörülmesi halinde ise bu şekilde bir farklılıktan bahsedilemeyeceği için kişinin kastını kaldıran bir hata yoktur ve olası kastla gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundan sorumlu olacaktır.

2. Taraflara Karşı Gizliliğin İhlal Edilmesi Suçu

Taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçu, genel kastla işlenebilen bir suçtur⁵⁶⁵. Bu kapsamda failin, taraflara karşı gizli tutulması gereken bir soruşturma işlemi veya kararının gizliliğini ihlal ettiğini bilmesi ve istemesi kastın varlığını gösterir. Gizliliğin ihlal edilmesi bakımından işlem veya kararın, bir kişiyle paylaşılması suçun unsuru olduğundan failin böyle bir paylaşım yaptığı hususunda kasten hareket etmesi gereklidir. Bu nitelikteki bir belgenin, başkalarının ulaşma imkânı olan bir yerde unutulması halinde failin kasten hareket ettiğinden söz edilemeyeceğinden suç oluşmayacaktır. Kanun'da açıkça bu yönde bir düzenleme bulunmadığından genel kastın haricinde ayrıca bir soruşturmanın işleyişine zarar verme saikinin varlığı suçun oluşumunu etkilemez⁵⁶⁶.

İ., Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2015, 276; Özgenç, Suça İştirak, 205 – 207; Şohoğlu, M. S., Ceza Hukukunda Dolaylı Faillik, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2016, 57.

⁵⁶⁴ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 517; Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8423; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 280; Ergan, Gizliliğin İhlali, 133; Evirgen, 76; Yılmaz, 158; Türkoğlu, 132. Karş. Hafızogulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 223; Meran, Adliye İlişkin Suçlar, 361; Ekmekçi, 295, 296.

⁵⁶⁵ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 521; Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8423.

⁵⁶⁶ Yargıtay katılmadığımız bir kararında kişi hakkında teknik takip yapıldığı bilgisinin sanık tarafından paylaşılmasının hakkında devam eden iletişimin denetlenmesi kararından kişiyi haberdar etmek amacıyla yapılmadığını ve suçun oluşmadığını söylemiştir. Kanaatimizce sanığın amacının suçun oluşumu bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Karar için bak. Y. 16. CD., 31.03.2016, 2016/2223, 2016/2948, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019. Öğretide, aynı kararın benzer gerekçelerle eleştirisi için bak. Yılmaz, 159, 160.

Ayrıca suçun, olası kastla da işlenmesi mümkündür. Suçun taksirli hali Kanun'da özel olarak düzenlenmemiş olduğundan taksirle işlenmesi mümkün değildir (TCK m. 22/1).

Suçun manevi unsuru bakımından özellikle maddi konunun bilinmesi hususu önem taşımaktadır. Birinci fıkrada düzenlenen gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun maddi konusunu, tüm soruşturma işlemleri oluşturmaktayken taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunun maddi konusu, yalnızca taraflardan gizlenmesi gereken soruşturma işlemleridir. Bu nedenle gizliliği ihlal edilen bilgilerin, soruşturma dosyasına dâhil olduğunun bilinmesi yeterli olmayıp ayrıca bu bilgilerin taraflardan gizlenmesi gereken bilgilerden olduğunun da bilinmesi gerekmektedir⁵⁶⁷. Açıklanan işlem veya kararın, taraflardan gizlenen bir işlem veya karar olduğuna ilişkin bir hata iki farklı şekilde ortaya çıkabilir⁵⁶⁸. Birinci ihtimalde, soruşturma dosyasının bir kısmına veya tamamına ilişkin bir gizlilik kararı verilmiş ancak bilgilerin gizliliğini ihlal eden kişinin, verilen bu gizlilik kararı hakkında bilgisi olmayabilir. Bu ihtimalde gizliliği ihlal eden kişi, dış dünyadaki bir değişiklikten haberdar olmadığından suçun maddi konusunda hataya düşmüştür ve bu hatası kastını kaldırır. İkinci ihtimalde ise suçun maddi konusu olarak kanun gereği taraflardan gizli tutulması gereken bir işlem söz konusudur ve gizliliği ihlal eden kişi, bu işleme ilişkin bilgi paylaştığının farkında olmakla birlikte bu işlemin, kanun gereği gizli tutulması gereken işlemlerden olduğunu bilmemektedir. Bu ihtimalde öncelikle düşülen hatanın, maddi unsurda hata mı yoksa nitelendirme hatası mı olduğu belirlenmelidir⁵⁶⁹. Bu belirlemenin yapılması oldukça önemlidir; çünkü failin içine düştüğü bu durumun, nitelendirme hatası olduğuna karar verilirse maddi unsurlara ilişkin bir hata olarak kabul edilmeyecek ve bu hatası haksızlık hatası kapsamında değerlendirilerek kaçınılmaz olmadıkça fail cezalandırılacaktır. Bu durumun maddi unsurlarda hata olması halinde ise fail, kasten hareket etmiş olmadığından cezalandırılmayacaktır.

---

⁵⁶⁷ Maddi konuya ilişkin düşülen hatanın, konuların eşdeğer olması halinde kastın varlığını etkilemeyeceği gözden uzak tutulmamalıdır. Örneğin failin soruşturma dosyasındaki taraflardan gizli tutulması gereken bir arama kararından elde edildiğini düşündüğü bilgileri üçüncü bir kişiyle paylaşması halinde bu bilgilerin esasen arama kararından değil soruşturma evresinde hakkında gizlilik kararı verilen bir tanık ifadesinden elde edilmiş olması halinde bu hata esaslı kabul edilmez ve failin kastını oradan kaldırmaz. Eşdeğer konuda hataya düşülmesinin kastı etkilemediği hakkında bak. Heinrich (Çev. Yerdelen, Bozyel), Genel Kısım II, 160; Erman, Yanılmanın, 82, 83.

⁵⁶⁸ Herhangi bir ayırım yapılmaksızın bilgilerin gizli niteliği bilinmeden bilgilerin paylaşılmasının fiili hata olduğu ve kastı kaldırdığı yönünde bak. Hafızoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 225.

⁵⁶⁹ Nitelendirme yanılığı ile tipte yanılmanın ayırt edilmesi için kullanılan ölçütler hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Erman, Yanılmanın, 43 – 59.

Bu olasılıkta kanaatimizce, bir niteleme yanılması söz konusudur ve bu yanılması maddi unsurlara ilişkin hata kapsamında değil haksızlık hatası kapsamında değerlendirilmelidir. Çünkü anılan örnekte fail, dış dünyaya ilişkin elindeki bilginin, soruşturma evresindeki hangi işlem veya kararla ilişkili olduğunu doğru bir şekilde bilmektedir. Failin hatası, bilginin gizliliğine ilişkin kendi hukuki değerlendirmesinden kaynaklı olup bilginin, gizli tutulması gereken bilgilerden olup olmadığına ilişkindir. Bu durumda fail, tüm maddi koşulları bilmesine karşın yalnızca hukuki bir normun bilinmemesinden kaynaklanan hataya düştüğünden bu hatası, Türk Ceza Kanunu madde 30/4 kapsamında haksızlık yanılması içinde değerlendirilmelidir. Failin haksızlık hatasından faydalanabilmesi için de bu hatanın kaçınılmaz olması koşulu bulunmaktadır. Verilen örnekte mevcut olan hatanın maddi unsur hatası olarak kabul edilmesi halinde, hukukçu olmayan kişilerin, hangi bilgilerin taraflardan gizlenmesi gereken bilgi olduğunu bilmesi, çoğunlukla mümkün olmadığından bu kişilerin, suçü kasten işleyebilmeleri de mümkün olmayacaktır.

3. Görüntülerin Yayınlanması Suçu

Suçun manevi unsuru genel kastır⁵⁷⁰. Bu nedenle suçun oluşması için failin, görüntülerin yayınlandığını, yayınlanan görüntülerin hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişiye ait olduğunu ve bu görüntülerin yayınlanması sonucunda, bu kişinin suçlu olarak algılanma tehlikesinin ortaya çıkacağını bilmesi ve istemesi gereklidir. Suçun maddi konusu başlığında açıklamış olduğumuz gibi suçun oluşması için yayınlanan görüntülerin mutlaka hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişiye ait olması gereklidir. Bu nedenle failin kastının, maddi konuyu da kapsamaması gerektiğinden failin, paylaştığı görüntülerin bu kişiye ait olduğunu bilmesi gerekir. Aksi yöndeki görüşe⁵⁷¹ rağmen kanaatimizce suçun olası kastla da işlenmesi mümkündür⁵⁷². Buna karşılık maddede suçun manevi unsuru olarak taksire açıkça yer verilmediğinden suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir (TCK m. 22/1).

⁵⁷⁰ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 521; Çakır, 5237 Sayılı, 252; Ekmekçi, 347; Yılmaz, 241.

⁵⁷¹ Meran, Adliye İlişkin Suçlar, 361.

⁵⁷² Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 521; Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8423; Yılmaz, 241.

Kanaatimizce, suç somut tehlike olduğundan ve kişilerin suçlu olarak algılanması tehlikesi de suçun unsurlarına dâhil olduğundan failin kastının bu tehlikeyi de kapsamaması gerekir⁵⁷³. Failin, kişinin toplumda suçlu olarak algılanma tehlikesinin ortaya çıkmasını istiyor olması gerekir. Failin saikinin, yargılamayı etkileyerek masum bir kişinin ceza almasını istemesi ya da gerçekten suçlu olduğuna inandığı bir kişinin toplum tarafından da bu şekilde algılanması olması arasında suçun oluşumu bakımından herhangi bir fark bulunmamaktadır⁵⁷⁴. Failin saiki, suçun oluşumu bakımından değil yalnızca temel cezanın belirlenmesi konusunda dikkate alınır (TCK m. 61/1-g).

§ 7. Suçu ve Cezayı Etkileyen Haller

Suçun etkileyen haller, suçun temel halinin meydana gelmesi için zorunlu olmayan ancak özelliğine göre ortaya çıkması halinde cezanın ağırlaşması veya hafiflemesi sonucunu doğuran kanunda düzenlenmiş hallerdir⁵⁷⁵. Kanunilik ilkesi uyarınca cezada indirim veya artırım yapılmasına neden olan suç etkileyen hallerin mutlaka kanunda gösterilmesi gerekmektedir. Kanunda yer almayan sebeplerle cezanın azaltılması veya artırılması mümkün değildir. (TCK m. 61/10).

Kanunda düzenlenmiş bir durumun nitelikli hal mi yoksa suçun kurucu unsuru mu olduğunu belirlemek bağlılık kuralı kapsamında iştirak başta olmak üzere pek çok açıdan oldukça önemlidir. Bir suçun unsuru olan bir hal bir diğer suç için nitelikli hal olarak düzenlenmiş olabilir. Bu nedenle kanunda düzenlenmiş bir ifadenin suçun unsuru mu yoksa suçun nitelikli hali mi olduğu belirlenirken bu halin görevinin değerlendirilmesi gerekir. Eğer söz konusu hal suçun bir diğer suçtan veya hukuka uygun bir fiilden ayrılması fonksiyonunda ise bu hal suçun kurucu unsurudur. Buna karşılık suça yeni koşullar getirmek suretiyle suçun temel halinin cezasını ağırlaştırıyor veya hafifletiyorsa

---

⁵⁷³ Somut tehlikenin netice unsuru değil objektif cezalandırılabilme şartı olduğunu savunan görüş bakımından manevi unsurun bu tehlike durumunu kapsamasına gerek yoktur. Bak. Çakır, Gizliliğin İhlali Suçu, 132; Yılmaz, 241.

⁵⁷⁴ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 521.

⁵⁷⁵ Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 338; Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 279; Artuk/Gökçen/Alışahin/Çakır, Genel Hükümler, 321; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 591; Hakeri, Genel Hükümler, 141; Akbulut, Genel Hükümler, 389.

bu halde düzenlemenin nitelikli hal olduğu sonucuna ulaşılır⁵⁷⁶. Kanundaki bir halin hem unsur hem de suçu etkileyen hal olması mümkün olmadığı için suçu etkilen bir hal eğer unsur haline gelmişse suçu etkileyen hal olma özelliğini kaybeder ve unsur haline gelir⁵⁷⁷.

Suçu etkileyen haller, çeşitli alt ayrımlar çerçevesinde incelenmektedir. İlk ayırım, söz konusu nedenlerin, ceza üzerinde yaratmış olduğu etki üzerinden cezayı ağırlaştırıcı ve hafifletici hal ayırımıdır. Söz konusu etki eden halin gerçekleşmesiyle birlikte suç sonucunda uygulanacak yaptırım tür bakımından hapis cezasından adli para cezasına dönüşüyor veya hapis veya adli para cezasının türü değişmemekle birlikte miktar bakımından azalıyorsa hafifletici sebepten tersi durumda ise ağırlatıcı sebepten bahsedilir.

Suçta etki eden hallerde ilişkin bir diğer ayırım, bu hallerin genel veya özel nitelikte olması bakımından kendini göstermektedir. Buna göre; Türk Ceza Kanunu'nun Genel Hükümler kitabında düzenlenen ve kural olarak tüm suçlar için uygulanabilen haller genel nedenler; özel hükümlerde düzenlenen ve sadece belirli bir veya birkaç suç için uygulanabilen haller özel nedenlerdir. Bu kapsamda Türk Ceza Kanunu'nun 29. maddesinde düzenlenmiş olan haksız tahrik hükmü ve 62. maddesinde düzenlenmiş takdiri indirim nedenleri genel nitelikteki suçu etkileyen hallerdendir⁵⁷⁸.

Suçu etkileyen hallere ilişkin son ayırım ise bu hallerin objektif veya subjektif nitelikte olmasıdır. Söz konusu ayırma göre; subjektif nedenler fail ve mağdur arasındaki ilişkiden, failin kastının yoğunluğundan ve failin kişisel durumundan kaynaklanmaktayken objektif nedenler, suçun maddi konusundan, zamanından, suçta kullanılan araçlardan, suçun işlendiği yerden, suç sonucunda ortaya çıkan zarar veya tehlikenin büyüklüğünden, suçun mağdurunun kişisel durumundan kaynaklanmaktadır⁵⁷⁹.

---

⁵⁷⁶ Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 280; Hakeri, Genel Hükümler, 140.

⁵⁷⁷ Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 339.

⁵⁷⁸ Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 283; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 592; Demirbaş, Genel Hükümler, 668.

⁵⁷⁹ Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 342; Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 283; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 592.

I. Suçu Ağırlaştırıcı Nedenler

Türk Ceza Kanunu'nun 285. maddesinde düzenlenmiş olan suçlardan birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda düzenlenen üç suç tipi için ortak bir nitelikli hal dördüncü fıkrada yer almaktadır. Buna göre; “suçların kamu görevlisi tarafından görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi hali” üç suç için de ortak cezayı artıran bir nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Maddenin, 6352 sayılı Kanun öncesi halinde mevcut olan, suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde cezanın ağırlaştırılacağına ilişkin nitelikli hal maddenin son halinde yer almamaktadır⁵⁸⁰. Nitelikli halin kapsamı ve uygulaması bakımından suç tipleri arasında bir farklılık bulunmadığından çalışmamız kapsamındaki gizliliğin alenen ihlal edilmesi ve taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçları için gereksiz tekrardan kaçınmak adına ortak bir değerlendirme yapılacaktır.

Üç suç tipi için de ortak olarak düzenlenen nitelikli hal, failin kamu görevlisi olması ve suçu, bu görevinin kendisine sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlenmesi halinde ortaya çıkacaktır. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi, nitelikli halin uygulanması için yeterli olmayıp aynı zamanda suçun görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlenmesi gerekir⁵⁸¹. Nitelikli halin uygulanması için her durumda failin kamu görevlisi olması arandığından görünüşte özgü suç söz konusudur⁵⁸².

Nitelikli halin meydana gelmesi için kamu görevlisi olma koşulu bulunduğundan öncelikle ceza hukuku bakımından kamu görevlisi kavramının belirlenmesi gerekmektedir. Kamu görevlisi, Türk Ceza Kanunu'nun tanımlar başlıklı 6. maddesinde “kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi” olarak tanımlanmıştır⁵⁸³. Ceza hukuku

⁵⁸⁰ Öğretide nitelikli halin yapılan değişikliklerle kaldırılması eleştirilmektedir. Bak. Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 517.

⁵⁸¹ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1102.

⁵⁸² İçel, Genel Hükümler, 305; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 211; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 113; Özen, Genel Hükümler, 374; Yılmaz, 154.

⁵⁸³ Maddenin Komisyon Değişiklik Gerekçesi'nde de kamu görevlisi kavramının nasıl anlaşılması gerektiği şu şekilde açıklanmaktadır: “765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki “memur” tanımının doğurduğu sakıncaları aynen devam ettirecek nitelikte olan tanım, Tasarı metninden çıkarılarak; memur kavramını da kapsayan “kamu görevlisi” tanımına yer verilmiştir. Yapılan yeni tanıma göre, kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak yegane ölçüt, gördüğü işin bir kamusal faaliyet olmasıdır. Bilindiği üzere, kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararlar, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. Bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddi karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Bu

bakımından kamu görevlisi, idare hukukunda kabul edilen memur kavramından daha geniş olup kamusal faaliyetin⁵⁸⁴ yürütülmesine katılan kişilerdir⁵⁸⁵. Kamusal faaliyete katılan kişilerin, kamu görevlisi olmaları için ayrıca idare hukuku tarafından kabul edilmiş hukuka uygun bir şekilde atanmış olması gereklidir⁵⁸⁶. Kamu görevlileri, az veya çok olması fark etmeksizin devletin güç ve yetkisini kullanmaktadır⁵⁸⁷. Bu koşulları sağlayan kişiler, kamu personel rejimine bağlı olmasa ve bu katılma neticesinde herhangi bir menfaat elde etmese de ceza hukuku anlamında kamu görevlisi olarak değerlendirilir⁵⁸⁸. Gizliliğin ihlali suçlarıyla bağlantılı olarak kamu görevlisine; Cumhuriyet savcısı, kolluk, savcılıkta çalışan idari personel, müdafî, katılan vekili, bilirkişi, tercüman ve tanıklar örnek olarak gösterilebilir.

Yukarıda anılan ölçütlere göre kamu görevlisi olan kişilerin yanında özel kanunlarda kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı düzenlenmiş kişilerin durumu da ayrıca değerlendirilmelidir. Öğretide bir görüşe göre, Türk Ceza Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca bu özel kanunlardaki düzenlemeler yürürlükten kalkmıştır ve kamu görevlisi tanımı için yalnızca Kanun'un 6. maddesindeki kamu görevlisi tanımı esas alınmalıdır⁵⁸⁹. Aksi yöndeki katıldığımız görüşe⁵⁹⁰ göre ise ilgili kanunlardaki özel düzenlemeler, Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesinde tanım ile çelişki içermemektedir. İlgili özel kanunlarda,

---

bakımdan, örneğin mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Keza kişi, bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetinin icrası kapsamında bir kamu görevlisidir. Askerlik görevi yapan kişiler de kamu görevlisidirler. Bu bakımdan örneğin bir suç vakasına müdahil olan, bir tutuklu veya hükümlünün naklini gerçekleştiren jandarma subay veya erleri de, kamu görevlisidirler. Buna karşılık, kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerin üstlenilmesi durumunda, bu kişilerin kamu görevlisi sayılmayacağı açıktır.” Komisyon Gerekçesi için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/madde?pkanunlarno=24110&pkanunnumarasi=5237>, e.t. 13.02.2020.

⁵⁸⁴ Öğretide kamusal faaliyet kavramı eleştirilerek bu kavram yerine daha somut olan kamu hizmeti kavramının kullanılması önerilmektedir. Bak. Özbek/Doğan/Bacaksız, Özel Hükümler, 1046.

⁵⁸⁵ Evik, V. S., Görevi Kötüye Kullanma Suçları (TCK m. 257), On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2019, 34.

⁵⁸⁶ Kanun'da yer alan herhangi bir suretle atama ifadesi hukuka uygun atama olarak anlaşılmalıdır. Bak. Özbek/Doğan/Bacaksız, Özel Hükümler, 1044.

⁵⁸⁷ Centel/Zafer/Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, 56.

⁵⁸⁸ Tezcan/Erdem/Önok, Özel Hükümler, 1091.

⁵⁸⁹ Tezcan/Erdem/Önok, Özel Hükümler, 1094.

⁵⁹⁰ Koca/Üzülmez, Özel Hükümler, 621; Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 40; Meran, N., Zimmet – Rüşvet – İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları, Seçkin Yayıncılık, 3. Bs., Ankara 2013, 32; Başaran, S., Türk Ceza Hukukunda Görevi Kötüye Kullanma Suçları, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2018, 38. Öğretide farklı gerekçeyle aynı yöndeki bir görüşe göre ise TCK m. 5 bir yasa normu olduğundan kendiyile aynı etkiye sahip özel yasalarda düzenlenmiş normları ilga etmesi kabul edilemez. Bu nedenle özel kanunlardaki hükümler yürürlüğünü korumaktadır. Bak. Özbek/Doğan/Bacaksız, Özel Hükümler, 1046.

kamu görevlisinin yeniden tanımı yapılmamakta, yalnızca belirli kişilerin kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı düzenlenmektedir. Bu nedenle bu kanunlarda, özel olarak kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı düzenlenmiş kişiler de ceza hukuku kapsamında kamu görevlisi olarak kabul edilmelidir⁵⁹¹.

Failin kamu görevlisi olmasının yanında gizliliğini bir şekilde ihlal ettiği bilgilere de kamu görevliyle bağlantılı şekilde ulaşmış olması gerekmektedir. Soruşturma evresinde görev alan Cumhuriyet savcısının, kolluğun, müdafinin, katılan avukatının, tanığın, bilirkişinin veya savcılık makamında görevli kişilerin, bir şekilde görev aldıkları soruşturmanın gizliliğini ihlal etmeleri halinde nitelikli halin uygulanacağı konusunda bir şüphe yoktur. Bu kişiler hakkında nitelikli halin uygulanması için gizliliği ihlal edilen bilgilerin, doğrudan kendilerinin görevli oldukları soruşturmaya ilişkin olup olmaması da önem taşımaz. Soruşturma evresinde görevli olmamakla birlikte görevlerinin kendilerine sağladığı kolaylıkla yetkisiz şekilde erişmiş oldukları bilgilerin paylaşılması halinde de nitelikli hal söz konusu olur. Örneğin bir kolluk görevlisinin, kendisinin görev yapmadığı bir soruşturma dosyasına, görevi nedeniyle kendisine de erişim yetkisi tanınmış bir sistem üzerinden erişmesi ve bu bilgileri, suçun diğer unsurlarını da sağlayacak şekilde paylaşması halinde hakkında nitelikli hal uygulanacaktır. Buna karşılık sayılan bu kişiler, görevi dışında öğrenmiş olduğu bilgilerin gizliliğini ihlal etmeleri halinde görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanma koşulu gerçekleşmemiş olduğundan nitelikli halin uygulanması gündeme gelmeyecektir.

II. Suçu Hafifleten Nedenler

Gizliliğin ihlali suçlarında özel olarak herhangi bir hafifletici neden öngörülmemiştir. Bu nedenle yalnızca genel nitelikteki hafifletici nedenlerin uygulanması mümkündür. Takdiri indirim nedenlerinin uygulanması bakımından gizliliğin ihlali suçları herhangi bir özellik göstermemektedir. Buna göre “*failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar*” dikkate alınarak cezada indirim

---

⁵⁹¹ Yargıtay’ın da uygulaması aynı yöndedir. Örnek kararlar için bak. YCGK., 18.04.2019, 2018/189, 2019/350; Y. 5. CD., 6.11.2017, 2017/3138, 2017/4741, www.lexpera.com.tr, e.t. 14.01.2020.

yapılabilir (TCK m. 62). Takdiri indirim nedenlerini uygulamak mahkemenin takdirine bırakılmış olmakla birlikte, Yargıtay, ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararda, söz konusu indirimin uygulanıp uygulanmadığının denetlenebilir şekilde gerekçelendirilmesini aramaktadır⁵⁹².

Bir diğer genel nitelikteki suçta etkileyen hafifletici neden ise haksız tahriktir. Haksız tahrik, Türk Ceza Kanunu'nun 29. maddesinde düzenlenmektedir. Buna göre, haksız bir fiile karşılık bu fiilin meydana getirdiği şiddetli elem ve hiddet etkisi altında suç işleyen kişinin cezası Kanun'da öngörülen şekilde indirilecektir. Haksız tahrik indiriminden yararlanılması için suçun mutlaka haksız fiili gerçekleştiren kişiye karşı işlenmesi gerekmektedir⁵⁹³. Kanun'daki haksız tahrik düzenlemesinde bu konuya ilişkin açık bir ifade yer almamakla birlikte haksız tahrik kurumunun, tahrik eden kişiyle tahrik edilen arasındaki ilişkiye dayanmasının doğal sonucudur⁵⁹⁴.

Gizliliğin ihlali suçları bakımından da haksız tahrik hali incelenirken özellikle suçun haksız fiili gerçekleştiren kişiye karşı işlenmesi gerektiği hususu özellik göstermektedir. Haksız tahrikin koşulunun suçun haksız fiili gerçekleştiren kişiye karşı işlenmesi gerekmesi nedeniyle mağdurunu toplumu oluşturan tüm bireylerin oluşturduğu suçlarda haksız tahrik indiriminin uygulanması mümkün değildir⁵⁹⁵. Bu nedenle soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunun b bendinde sayılan halde ve taraflara karşı gizliliğin ihlali suçlarında mağdur toplumu oluşturan tüm bireyler olduğundan haksız tahrikin uygulanması mümkün değildir. Ancak soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunun a bendinde sayılan hallerde ve görüntülerin yayınlanması suçunda, suçların mağduru hakları doğrudan ihlal edilen kimselerdir. Bu

---

⁵⁹² "5237 sayılı TCK.nun 62. maddesine ilişkin takdir hakkı kullanılırken, gösterilen gerekçenin makul olması, hukuk kurallarını zedelemeyecek, yasaların maksat ve amacına aykırı düşmeyecek, vicdanları rahatsız etmeyecek bir nitelik taşıması gerekir", YCGK., 31.01.2012, 2011/277, 2012/4; aynı yönde diğer kararlar için bak. Y. 4. CD., 25.11.2019, 2019/7512, 2019/18039; Y. 3. CD., 6.3.2019, 2018/9691, 2019/4597, www.lexpera.com.tr, e.t. 13.03.2020..

⁵⁹³ Öztürk/Erdem, Ceza Hukuku, 342; Demirbaş, T., Haksız Tahrik, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2016, 89; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 414; Özgenç, Genel Hükümler, 465; Hakeri, Genel Hükümler, 440; Özen, Genel Hükümler, 731. Aynı yöndeki kararlar için bak. YCGK., 11.03.2014, 2013/441, 2014/123; Y. 18. CD., 07.11.2018, 2018/6235, 2018/14582, www.lexpera.com.tr, e.t. 14.03.2020.

⁵⁹⁴ Demirbaş, Haksız Tahrik, 89, 90..

⁵⁹⁵ Akbulut, Genel Hükümler, 599; Demirbaş, Haksız Tahrik, 90.

nedenle haksız tahrikin koşullarının bulunması halinde bu kişilere karşı işlenen suçlar dolayısıyla haksız tahrik indiriminin uygulanması mümkündür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SORUŞTURMANIN GİZLİLİĞİNİ İHLAL SUÇLARININ ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ, MUHAKEME USULÜ VE BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRMA

§ 1. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

I. Teşebbüs

Teşebbüs, Türk Ceza Kanunu'nun 35. maddesinde “ *Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.*” şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre mülga Türk Ceza Kanunu'nda yer alan eksik teşebbüs tam teşebbüs ayrımı⁵⁹⁶, mevcut Türk Ceza Kanunu tarafından tek edilmiştir⁵⁹⁷. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen suça teşebbüs kavramı, hem icra hareketlerinin yarıda kaldığı eksik teşebbüs halini hem de icra hareketlerinin tamamlanmasına karşın neticenin meydana gelmediği tam teşebbüs halini kapsar nitelikte düzenlenmiştir. Suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde *meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre* suçun tamamlanmış haline göre *verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir* (TCK m. 35/2).

Öğretide, gizliliğin ihlali suçlarının teşebbüse elverişli olup olmadığı veya hangi koşullarda elverişli olduğu hususunda farklı görüşler bulunmaktadır; Ünver'e göre, birinci ve ikinci fıkrada düzenlenen suçlar bakımından, icra hareketlerine başlanmasına karşın gizliliğin ihlali neticesinin gerçekleşmediği durumlarda teşebbüsten sorumluluk

⁵⁹⁶ Alacakaptan, Suçun Unsurları, 63; Önder, Ceza Hukuku, 396; Tosun, Suç Hukuku, 243, 244; Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. I, 416. 765 Sayılı TCK döneminde, öğretilerde bu ayrım hakkındaki eleştiriler ve kaldırılması gerektiği yönündeki görüş için bak. Sözüer, A., Suça Teşebbüs, Kazancı Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 1994, 234.

⁵⁹⁷ Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 297; Tozman, Ö., Suça Teşebbüs, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2015, 47; Y. 21. CD., 15.3.2016, 2015/6255, 2016/2389; Y. 6. CD., 29.5.2018, 2015/8272, 2018/4224, www.lexpera.com.tr, e.t. 21.03.2020.

söz konusu olacaktır. Görüntülerin yayınlanması suçunda ise yayın hareketlerinin yapılmasına başlanmasına karşın hareketler, failin elinde olmayan nedenlerle engellenirse teşebbüs söz konusu olur⁵⁹⁸. Hafızoğulları/Özen'e göre, birinci fıkradaki suçun oluşması için aleniyet unsuru beşinci fıkradaki suçta yayın şartı arandığından bu suçlar teşebbüse elverişli değilken ikinci fıkrada düzenlenen suç hareketin bölünebildiği ölçülerde teşebbüse elverişlidir⁵⁹⁹. Artuk/Gökçen'e göre suç teşebbüse elverişlidir⁶⁰⁰. Yaşar/Gökcan/Artuç'a göre, suçlar icra hareketleri bölünebildiği ölçüde teşebbüse elverişli olmakla birlikte gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda, a ve b bentlerinde düzenlenmiş olan koşullar objektif cezalandırılabilme şartı olduğundan bu şartlar gerçekleşmediği takdirde, teşebbüsten de ceza verilmeyecektir⁶⁰¹. Çakır'a göre, gizliliğin ihlali suçları teşebbüs açısından bir özellik göstermez ve üç suç tipi bakımından da suçta teşebbüs mümkündür⁶⁰². Ekmekçi'ye göre, zarar suçu niteliğinde olan gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun a bendi teşebbüse elverişliyken diğer suç tipleri bakımından tehlike suçu olmaları dolayısıyla teşebbüs sorumluluğu kabul edilmemelidir⁶⁰³. Yılmaz'a göre, aleniyetin bir unsur olarak düzenlendiği halin basın aracılığıyla işlendiği ihtimal dışında birinci ve ikinci fıkrada düzenlenen suçlar teşebbüse elverişlidir. Buna karşılık beşinci fıkrada düzenlenen suçta objektif cezalandırma şartı bulunduğundan bu şart gerçekleşmedikçe teşebbüsten de ceza verilemez⁶⁰⁴. Kanaatimizce gizliliğin ihlali suçlarının teşebbüse elverişli olup olmadığı değerlendirilirken suçların tamamının neticesi harekete bitişik suç niteliğinde olması hali, birinci fıkradaki a bendi haricinde tehlike suçu niteliğinde olması hali ve suçun basın araçları kullanılması aracılığıyla işlenmesi hali ayrı ayrı incelenmelidir.

Neticesi harekete bitişik suçlarda, hareket tamamlandığı anda netice de meydana gelir. Bu nedenle mülga Türk Ceza Kanunu'nda tam teşebbüs olarak adlandırılan teşebbüs türünün, gizliliğin ihlali suçlarında ortaya çıkması mümkün değildir⁶⁰⁵.

---

⁵⁹⁸ Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 518, 521, 528.

⁵⁹⁹ Hafızoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 222, 225.

⁶⁰⁰ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1103.

⁶⁰¹ Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8421.

⁶⁰² Çakır, 5237 Sayılı, 256, 257.

⁶⁰³ Ekmekçi, 296, 297, 348.

⁶⁰⁴ Yılmaz, 177, 178, 243.

⁶⁰⁵ Neticesi harekete bitişik suçlara tam teşebbüsün mümkün olmadığı yönünde bak. Kunter, Suçun Maddi, 107; Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. I, 454; Önder, Ceza Hukuku, 412.

Gizliliğin ihlali suçlarını oluşturan hareketin tamamlandığı anda suç da tamamlanmış olur. Bilgilerin ilgili olduğu kişi veya kişilerin, bu bilgilerin açıklandığından haberinin olup olmaması, suçun oluşumu için önemsiz olduğundan bu kişilerin, bilgilerin paylaşıldığından haberi olmadığı durumlarda, teşebbüsten değil tamamlanmış suçtan ceza verilir⁶⁰⁶. Bu tür neticesi harekete bitişik suçlarda, suça teşebbüs, yalnızca icra hareketlerinin bölünebildiği durumlarda gündeme gelecektir⁶⁰⁷. Neticesi harekete bitişik suç olması bakımından incelemiş olduğumuz üç suç tipi de icra hareketlerinin bölünebilirliği ölçüsünde teşebbüse elverişlidir.

İncelemiş olduğumuz gizliliğin ihlali suçlarının, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun a bendinde yer alan unsurların dışında, tehlike suçu olduğu göz önüne alındığında ise tehlike suçlarına teşebbüsün mümkün olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Tehlike suçlarının teşebbüse elverişli olup olmadığı öğretide tartışmalıdır⁶⁰⁸. Kanaatimizce, tehlike suçlarında da icra hareketleri bölünebildiği ölçüde suça teşebbüsten sorumluluk mümkün olduğundan gizliliğin ihlali suçlarının tehlike suçu olması nedeniyle teşebbüse elverişli olmadığı yönündeki görüşlere katılmıyoruz. Gizliliğin ihlali suçlarının, basın aracılığıyla işlenmesi hallerinde ise basma hareketinin bölünebildiği ölçüde teşebbüsten sorumluluk söz konusu olacaktır⁶⁰⁹. Bu kapsamda, özellikle gizliliğin alenen ihlal edilmesi ve görüntülerin yayınlanması suçlarında suçun konusunu oluşturan bilgilerin veya görüntülerin basılması hallerinde eserin, basımına başlanmış olmakla birlikte failin elinde olmayan nedenlerle basım işlemi tamamlanamazsa suça teşebbüsten sorumluluk söz konusu olacaktır.

---

⁶⁰⁶ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1103; Meran, Adliyeye İlişkin Suçlar, 363; Çakır, 5237 Sayılı, 256.

⁶⁰⁷ Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. I, 455; İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoğlu/Ünver, Suç Teorisi, 351; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 472; Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 316; Tozman, Suça Teşebbüs, 228; Y. 12. CD., 17.3.2014, 2013/13545, 2014/6497; YCGK., 17.2.2015, 2014/572, 2015/2, www.lexpera.com.tr, e.t. 23.03.2020.

⁶⁰⁸ Tehlike suçlarının da teşebbüse elverişli olduğu yönünde görüşler için bak. Soyaslan, Genel Hükümler, 347; Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 315; Tozman, Suça Teşebbüs, 229.

⁶⁰⁹ Basın suçlarında teşebbüsün mümkün olup olmadığı yönündeki tartışmalar ve neticesi harekete bitişik basın suçlarında eksik teşebbüsün kabul edilmesinin sansür anlamına geleceği için mümkün olmadığı yönündeki görüş için bak. Özek, Ç., “Basın Suçlarının İşlenmesi ve Takibi ile İlgili Bazı Problemler”, İÜHFİM, C.40, S.1-4. 1974, 76 – 83.

Objektif cezalandırılabilme koşulu barındıran suçlarda, teşebbüsten ceza verilmesi için bu şartın gerçekleşmesi gerekmektedir⁶¹⁰. Buna karşın gizliliğin ihlali suçlarında, teşebbüsün cezalandırılması için a ve b bentlerindeki objektif cezalandırma koşullarının ve somut tehlike suçundaki tehlikenin gerçekleşmesi gerektiğini ileri süren görüşlere katılmamaktayız. Çalışmamızın ilgili bölümlerinde ayrıntılı açıklamış olduğumuz gibi gizliliğin alenen ihlali suçunun a ve b bentlerinde düzenlenen koşullar, kanaatimizce, objektif cezalandırılabilme şartı değil suçun maddi unsurudur. Benzer şekilde somut tehlike suçu niteliğinde olan birinci fıkranın b bendi ile beşinci fıkrada düzenlenmiş suçlarda ise tehlikenin meydana gelmesini netice olarak kabul ettiğimizden gizliliğin ihlali suçlarında, teşebbüsten sorumluluk için bu hallerin meydana gelmesinin aranmasına gerek olmadığı kanaatindeyiz.

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda, maddi unsuru oluşturan hareket soruşturma kapsamındaki işlem içeriklerinin alenen paylaşılmasıdır. Bilgilerin paylaşılması hareketine başlanmasına karşın failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamazsa gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçuna teşebbüsten sorumluluk doğacaktır. Fail, soruşturmanın gizliliğin ihlaline neden olan paylaşımı, alenen gerçekleştirmek istemesine karşın elinde olmayan nedenlerle aleniyet gerçekleşmediği takdirde de aleniyet suçun unsuru niteliğinde olduğundan suçun teşebbüs aşamasında kaldığı sonucuna ulaşılır. Teşebbüsten bahsedilebilmesi için ayrıca yapılan hareketin, neticeyi meydana getirmeye elverişli olması ve suçun maddi konusunun mevcut olması gerekmektedir⁶¹¹. Örneğin; fail, soruşturma bilgilerini paylaştığını düşünerek soruşturmaya ilgisiz bilgileri alenen paylaşırsa bu halde suçun maddi konusu bulunmadığından işlenemez suç gündeme gelir. Yine aynı şekilde yapılan hareketin gizliliği ihlal ederek Kanun'da sayılan neticeleri meydana getirmeye elverişli olması gerekir. Örneğin, icra hareketlerine başlanan paylaşım tamamlansaydı bile zarar veya tehlike neticelerini meydana getiremeyecek ise bu halde elverişli bir hareketten söz

⁶¹⁰ İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözür/Mahmutoğlu/Ünver, Suç Teorisi, 18; Öğretide konuyla ilgili tartışmalar için bak. Bekar, Objektif, 152 - 155.

⁶¹¹ Elverişsiz hareket hallerinde ve maddi konu bulunmadığında işlenemez suç gündeme gelecektir. Bak. Alacakaptan, İşlenemez Suç, 1, 2. Hareketin elverişli olup olmadığının nasıl tespit edileceği hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Sözür, Suça Teşebbüs, 185 – 193; Tozman, Suça Teşebbüs, 74 – 86.

edilemeyeceğinden teşebbüsten sorumluluk söz konusu olmaz⁶¹². Elverişsiz hareketler, korunan hukuksal değer üzerinde bir tehlike meydana getirmesi mümkün olmadığından cezalandırılma alanı dışında bırakılmıştır⁶¹³.

Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçu bakımından ise bilgilere ulaşma yetkisi bulunan kişiler dışındaki kimsenin, ilgili bilgilere ulaştığı anda suç tamamlanmış olacaktır. Bu bilgilerin paylaşılması mektup, posta veya internet aracılığıyla yapıldığı hallerde, bilgi bir şekilde karşı tarafa ulaşmadığında suç teşebbüs aşamasında kalmış olur⁶¹⁴. Ayrıca gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundan farklı olarak bu suçta, bilgilerin paylaşılması gerekli olmayıp bir üçüncü kişinin soruşturma dosyasına bakması suretiyle de suçun işlenmesi mümkündür⁶¹⁵. Bu durumda da dosyadaki gizli bilgilere ulaşma kastıyla adliye binasında, dosyanın bulunduğu odaya giren kişinin bilgileri görmesi son anda engellendiğinde icra hareketleri başlamasına karşın failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamadığından yapılan hareketler taraflara karşı gizliliğin ihlali suçuna teşebbüsten cezalandırılır.

II. İçtima

Suçların içtimaı konusunda Türk Ceza Kanunu'nda benimsenen temel esas, gerçek içtima olup gerçekleştirilen fiil sayısınca suç oluşacaktır⁶¹⁶. Kural, gerçek içtima olmakla birlikte, Türk Ceza Kanunu'nda bileşik suç, zincirleme suç ve fikri içtima olmak üzere üç içtima türüne daha yer verilmiştir⁶¹⁷. Çalışmamız kapsamında tüm bu sayılan

⁶¹² Sözüer, Suça Teşebbüs, 153. Buna karşılık Alman hukukunda elverişsiz teşebbüs halleri de cezalandırılmaktadır. Bak. Heinrich (Çev. Yenerer Çakmut), Genel Kısım I, 443, 444.

⁶¹³ Elverişsiz teşebbüs ve korunan hukuksal değer arasındaki ilişki hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Ünver, Hukuksal Değer, 1004 – 1008.

⁶¹⁴ Meran, Adliyeye İlişkin Suçlar, 363. Neticesi hareketine bitişik suç niteliğinde olan hakaret suçunun da benzer şekilde işlenmesi halinde suçun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmektedir. Bak. Erman, Hakaret, 124.

⁶¹⁵ Yargıtay vermiş olduğu bir kararında, adliyede zabıt kâtabi olarak görev yapan bir kişinin bir akrabası hakkında yürütülen soruşturma ile ilgili bilgi almak için diğer zabıt kâtiplerine soru sormasını kanaatimizce yerinde olarak hazırlık hareketi olarak nitelendirmiştir. Karar için bak. Y. 9. CD., 11.06.2014, 2013/16346, 2014/7343, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

⁶¹⁶ Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 359; Öztürk/Erdem, Ceza Hukuku, 385; Özgenç, Genel Hükümler, 601; Göktürk, N., Fikri İçtima, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2013, 6.

⁶¹⁷ Öğretide ilgili içtima hallerinin dışında görünüşte içtima hallerinin de bulunduğu kabul edilmektedir. Özel norm-genel norm; tüketen norm-tüketilen norm; asıl norm-yardımcı norm şeklindeki görünüşte içtima çeşitleri hakkında ayrıntılı bilgi için bak. İçel, K., Suçların İçtimaı, Sermet Matbaası, İstanbul 1972, 183 – 238.

içtima hallerinin, gizliliğin ihlali suçları bakımından göstermiş olduğu özellikleri incelememiz faydalı olacaktır. Bu kapsamda, öncelikle suçların zincirleme suç yönünden göstermiş olduğu özellikler genel olarak incelenecek ardından incelemiş olduğumuz üç suç tipinin, kendi aralarındaki içtima ilişkisi belirlenecek son olarak ise bu suçların, özel olarak içtima ilişkisinin bulunabileceği diğer suçlar değerlendirilecektir.

Zincirleme suç, iki halde gündeme gelir. Bunlardan ilki, *bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumu* diğeri ise *aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumudur* (TCK m. 43/1,2). Zincirleme suçun oluşması için aynı suçun, birden fazla kez işlenmesi gerekir. Türk Ceza Kanunu'nun 285. maddesinde, dört farklı suç tipinin düzenlenmiş olduğu göz önüne alınarak aynı suçun, aynı madde anlamına gelmediği hususuna dikkat edilmelidir. Bu halde aynı suç işleme kararı çerçevesinde, öncelikle gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun daha sonra ise taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunun işlenmesi durumunda aynı maddede düzenlenmiş olsa da aynı suçtan bahsedilemeyeceği için gerçek içtima kuralları uygulanır.

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi ve taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçları gibi "*mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda*" da birinci fıkrada düzenlenmiş zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır (TCK m. 43/1). Bu düzenlemelerden hareketle öğretilen, mağdurunu toplumdaki tüm bireyleri oluşturan birinci ve ikinci fıkralardaki suçların, bir suç işleme kararının icrası çerçevesinde, değişik zamanlarda işlenmesi halinde, zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağı savunulmaktadır⁶¹⁸. Kanaatimizce, zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağını belirlerken gizliliğin alenen ihlali ve taraflara karşı gizliliğin ihlali suçlarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunda korunan değer tamamen topluma ait olup maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaattir. Bu nedenle bir suç işleme kararının icrası kapsamında, birden fazla kez ilgili suçun işlenmesi halinde, soruşturmanın kime ilişkin olduğundan bağımsız olarak zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır. Buna karşılık soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunda, a bendinde sayılan neticeler bakımından doğrudan bireylerin haklarının zarara uğraması, suçun unsuru

⁶¹⁸ Parlar/Hatipoğlu, 5237 Sayılı, 4360; Ekmekçi, 302; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 297; Yılmaz, 185.

olarak düzenlenmiştir. Bu durumda soruşturmanın gizliliğinin ihlal edilmesi suçunun, kişilerin haklarını ihlal edecek şekilde birden fazla kez işlenmesi durumunda mağdurun aynı kişi olması deyiminden hakları ihlal edilen kişi anlaşılmalıdır⁶¹⁹. Ancak suçun yalnızca b bendindeki unsurun gerçekleşmesi halinde mağdur, toplumu oluşturan tüm bireyler olacağından soruşturmanın kime ilişkin olduğundan bağımsız olarak zincirleme suç hükümleri uygulanır⁶²⁰. Suçların işlenmesi sonucunda farklı kişilerin haklarının doğrudan ihlal edilmesi halinde ise bu eylem, sadece tek bir fiille gerçekleştirilmesi halinde zincirleme suç hükümlerine tâbi olacaktır (TCK m. 43/2). Zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağı bu ihtimallerde, faile tek bir ceza verilecek ancak bu cezada “dörtte birinden dörtte üçüne kadar” artırım yapılacaktır.

Görüntülerin yayınlanması suçunda ise aynı kişiye ait görüntülerin, farklı zamanlarda, aynı suç işleme kararının icrası kapsamında yayınlanması, zincirleme suç meydana getirir⁶²¹. Ayrıca suçun mağduru, görüntüleri yayınlanan gerçek kişi olduğundan tek bir fiille birden fazla kişinin görüntüsünün yayınlanması halinde de Türk Ceza Kanunu 43/2. maddesi uyarınca zincirleme suç hükümleri uygulanır.

Soruşturmanın gizliliğini ihlal eden eylemin hem gizliliğin alenen ihlal edilmesi hem de taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçlarını oluşturması halinde, bu iki suç arasındaki içtima ilişkisinin de belirlenmesi önemlidir. Bu belirleme yapılırken gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun a bendindeki unsurları bakımından zarar suçu, b bendindeki unsurları bakımından ise somut tehlike suçu; taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunun ise soyut tehlike suçu olduğu göz önüne alınmalıdır. Bir eylemin, hem tehlike hem de zarar suçunun oluşumuna neden olması halinde⁶²² korunan hukuksal değerlerde

---

⁶¹⁹ Öğretide mağdurunu toplumdaki tüm bireylerin oluşturduğu suçlarda da eğer suçtan doğrudan belli kişilerin mağduriyetine neden olunmuşsa zincirleme suçtaki aynı mağdur kavramı bakımından bu kişilerin esas alınması gerektiği belirtilmektedir. Bak. Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 525, 526.

⁶²⁰ Öğretide, görevi kötüye kullanma suçu bakımından da benzer bir ayırım yapılarak doğrudan kişilerin mağdur olduğu durumlarda zincirleme suçun aynı kişiye karşı işlenmesi koşulu bakımından bu kişiler esas alınmakta, doğrudan kişilerin mağduriyeti oluşmadığı durumlarda ise mağduru belli olmayan kişilere karşı zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağı savunulmaktadır. Bak. Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 213, 214.

⁶²¹ Yılmaz, 244.

⁶²² Trafik güvenliğinin kasten tehlikeye sokulması sıçu ile taksirle yaralama suçunun birlikte ortaya çıktığı hallerde fikri yalnızca zarar suçu niteliğinde olan yaralama suçundan ceza verilmesi gerektiği hakkında örnek kararlar için bak. Y. 12. CD., 26.11.2019, 2019/12726, 2019/11000; Y. 12. CD., 25.4.2017, 2016/249, 2017/3444, www.lexpera.com.tr, e.t. 20.03.2020.

ortaklık bulunuyorsa sadece zarar suçundan ceza verilir⁶²³ ⁶²⁴. Bu nedenle taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunun ve gizliliğin alenen ihlali suçunun a bendinde sayılı unsurların bir arada bulunması halinde, faile yalnızca zarar suçu niteliğinde olan gizliliğin alenen ihlali suçundan ceza verilir. Ancak taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunu oluşturan eylemin, aynı zamanda gizliliğin alenen ihlali suçunun b bendindeki unsurunu meydana getirmesi halinde ise her iki suç da tehlike suçu niteliğindedir. Koruduğu hukuksal değerleri örtüşen bu iki düzenlemenin biri somut tehlike biri soyut tehlike niteliğinde olduğundan faile, yalnızca somut tehlike suçu niteliğinde olan gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundan yaptırım uygulanır.

Görüntülerin yayınlanması eyleminin, görüntülerin içeriği nedeniyle gizliliğin alenen ihlal edilmesi veya taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçlarının oluşmasına da neden olması mümkündür. Görüntüleri yayınlama eylemi, aynı zamanda gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun a bendindeki unsurların oluşmasına neden olmuşsa tehlike suçu, zarar suçu birlikte ortaya çıktığından faile yalnızca zarar suçu niteliğinde olan gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundan ceza verilir. Buna karşılık, görüntülerin yayınlanması eyleminin, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun b bendindeki unsurların oluşumuna veya taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunu oluşturması halinde ise bu suçlar arasında tek bir fiille⁶²⁵ birden fazla suçun oluşmasına neden olduğu için fikri içtima kuralları uygulanacak ve fail, en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılacaktır⁶²⁶. Görüntülerin yayınlanması suçunda yayınlanan görüntüler, duruşmanın kapalılığı suçunun oluşumuna sebebiyet verecek nitelikteyse de fikri içtima hükümleri uygulanacak ve fail en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacaktır⁶²⁷. Fikri içtima hallerinde en ağır cezayı gerektiren suçun nasıl belirleneceği ve hangi suçtan yaptırım

---

⁶²³ Tehlike suçu ve zarar suçu arasındaki içtima ilişkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Doğan, K., “Tehlike Suçu ile Zarar Suçu Arasındaki Suçların İçtima Sorunu”, TAAD, Yıl: 5, S. 16, 2014, 197 - 199.

⁶²⁴ Korunan hukuksal değerlerin ortak olup olmamasından bağımsız olarak tehlike suçu zarar suçunun birlikte gerçekleşmesi halinde fikri içtima kurallarının uygulanması gerektiği yönündeki görüş için bak. Göktürk, Fikri İçtima, 239.

⁶²⁵ Tek bir fiilin ne anlama geldiği konusunda öğretilerde farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak incelediğimiz suçlar neticesi harekete bitişik suçlardan olduğu için bu konudaki tartışmalar çalışmamızda incelediğimiz suçların durumu bakımından etkili olmayacaktır. Neticesi harekete bitişik suçlarda fiilin tekliğinin hareket esas alınarak incelenmesi gerektiği hakkında bak. İçel, İçtima, 65.

⁶²⁶ Ersan, Gizliliğin İhlali, 141; Çakır, 5237 Sayılı, 258.

⁶²⁷ Bu ihtimalde özel norma genel norm ilişkisinin bulunduğu ve failin yalnızca özel norm niteliğindeki duruşmanın gizliliğini ihlal suçundan cezalandırılması gerektiği hakkında bak. Yılmaz, 244.

uygulanacağı konusunda, kanunda soyut olarak gösterilen cezalar esas alınacaktır⁶²⁸. Bu nedenle ilk üç fıkrada düzenlenmiş olan suçlarla görüntülerin yayınlanması suçunun fikri içtima oluşturduğu hallerde, fail yalnızca hapis cezası yaptırımını öngören görüntülerin yayınlanması suçundan cezalandırılacaktır.

Gizliliğin ihlali suçlarının işlenmesiyle kişilerin onur, şeref ve saygınlığını zedeleyecek nitelikte bir somut olgu isnadında bulunulması halinde hem ilgili gizliliği ihlal suçu hem de hakaret suçu oluşacaktır. Hakaret suçuyla gizliliğin ihlali suçları arasında görünüşte içtima hallerinden herhangi birinin gündeme gelmesi söz konusu değildir. Bu nedenle aynı eylemin hem gizliliğin ihlali suçlarından birinin hem de hakaret suçunun oluşumuna sebebiyet vermesi halinde fikri içtima hükümleri uygulama alanı bulacaktır⁶²⁹. Hakaret suçunun kovuşturulmasının şikâyete bağlı olduğu konusuna dikkat edilmelidir. Eğer şikâyet yokluğu ya da diğer şahsi cezasızlık nedenlerinden biri bulunuyorsa hakaret suçu fikri içtima ilişkisine dâhil edilemez⁶³⁰. Soyut olarak yapılan ceza karşılaştırmasında gizliliğin alenen ihlali, taraflara karşı gizliliğinin ihlali suçlarında ve hakaret suçunda adli para cezası ve hapis cezası seçenek yaptırım olarak öngörülmüş olduğundan alt üst sınırları daha yüksek olan gizliliğin ihlali suçları uygulama alanı bulacaktır. Görüntülerin yayınlanması suçu bakımından ise adli para cezası seçenek yaptırım olarak düzenlenmediğinden alt üst sınır değerlendirmesi yapılmaksızın yalnızca hapis cezası öngören görüntülerin yayınlanması suçu uygulanacaktır⁶³¹.

Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunun oluşması için Türk Ceza Kanunu'nun 285. maddesinin birinci fıkrasının a bendinde özel hayatın veya haberleşmenin gizliliğini ihlal neticelerinin oluşması da suçun unsurları arasında düzenlenmiştir. Bu nedenle gizliliğin alenen ihlal edildiği suçların önemli bir kısmında

---

⁶²⁸ Dönmezer/Erman, Ceza Hukuku C. II, 388; İçel, İçtima, 81, 82; İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoğlu/Ünver, Suç Teorisi, 432; Centel/Zafer/Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 524; Koca/Üzülmez, Genel Hükümler, 548; Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 563; Demirbaş, Genel Hükümler, 560. Fikri içtima halinde hangi suçun daha ağır cezayı gerektirdiğinin belirlenmesi için somut cezanın esas alınacağını savunan aksi yöndeki görüş için bak. Erem, Genel Hükümler Cilt I, 373; Toroslu/Toroslu, Genel Kısım, 371; Göktürk, Fikri İçtima, 265.

⁶²⁹ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1103; Ersan, Gizliliğin İhlali, 140; Çakır, 5237 Sayılı, 258; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 295.

⁶³⁰ İçel, İçtima, 73.

⁶³¹ İki hüküm karşılaştırılırken bir hükmün sonucunda sadece hapis cezası bir hükmün sonucunda adli para cezası ve hapis cezası seçenek olarak düzenlenmişse seçenek yaptırımını düzenleyen yasanın daha lehe olduğu yönünde bak. Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Genel Hükümler, 147.

özel hayatın veya haberleşmenin gizliliği de ihlal edilecektir. Bu suçlar arasındaki içtima ilişkisi konusunda öğretilerde, farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, bu halde bileşik suç söz konusu olduğundan faile yalnızca gizliliğin alenen ihlali suçundan yaptırım uygulanacaktır⁶³². Bir diğer görüşe göre ise gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda, iki farklı suçun bir araya gelerek yeni bir suç oluşturması gibi bir durum söz konusu olmadığından bileşik suçtan söz edilemez ve her iki suçun unsurlarının birlikte olduğu hallerde, fikri içtima hükümleri uygulanmalıdır⁶³³. Bu iki görüş arasındaki farklılık, bir hukuki nitelimenin ötesinde uygulanacak norm bakımından da bir farklılığa neden olmaktadır. Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda, seçimlik ceza olarak adli para cezası öngörülmüş olduğundan daha ağır cezayı gerektiren suçlar yaptırım olarak sadece hapis cezası öngören özel hayatın gizliliğini ihlal ve haberleşmenin gizliliğini ihlal suçlarıdır⁶³⁴. Bu nedenle fikri içtima hükümlerinin kabul edilmesi halinde, gizliliğin ihlali suçundan ceza verilmez. Kanaatimizce, Türk Ceza Kanunu'nun bileşik suç düzenleyen hükmünde, bir suçun, diğer bir suçun unsurunu düzenlemesi hali açıkça bileşik suç olarak nitelendirildiğinden ve özel hayatın gizliliğini ihlal ve haberleşmenin gizliliğini ihlal suçlarının birinci fıkralarında düzenlenen suçlar gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun unsuru olarak düzenlendiğinden bileşik suç hükümlerinin uygulanması gerekir ve bu durumda, yalnızca gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundan hüküm kurulmalıdır. Buna karşılık haberleşmenin gizliliğini ihlal başlıklı maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki ve özel hayatın gizliliğini ihlal başlıklı maddenin ikinci fıkrasındaki suçlarla gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçları arasında bir bileşik suçtan bahsedilemeyeceği için bu suçlar arasındaki içtima ilişkisi, fikri içtima kurallarına göre çözümlenmelidir. Taraflara karşı gizliliğin ihlali ve görüntülerin yayınlanması suçlarıyla haberleşmenin ve özel hayatın gizliliğini ihlal suçları arasındaki içtima ilişkisi ise bu şekilde bir ayrıma gidilmeksizin her durumda fikri içtima kurallarına göre çözümlenecektir.

Türk Ceza Kanunu'nun 136. maddesinde düzenlenen verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun, gizliliğin ihlali suçlarıyla arasındaki içtima ilişkisinin

---

⁶³² Ekmekçi, 305; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 296, 297.

⁶³³ Tezcan/Erdem/Önok, Özel Hükümler, 669; Yılmaz, 193, 245.

⁶³⁴ Esasen bileşik suç halinde bir suçun unsuru olarak barındıran suçun cezasının unsur olarak düzenlenen suçun cezasından daha az düzenlenmiş olması kanun koyucunun cezaları belirlerken özensiz davrandığını göstermektedir. Ancak bileşik suç olup olmadığı belirlenirken cezanın nasıl belirlendiği bir ölçüt olarak kullanılmaz.

belirlenmesi önemlidir. Özellikle 7188 sayılı Kanun'la⁶³⁵ yapılan değişiklik sonrası maddeye eklenen ikinci fıkradaki suçun konusunu oluşturan veriler, soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunun maddi konusuyla örtüşmektedir. İçtima ilişkisini belirlemeden önce maddi unsurlar arasındaki farkın belirlenmesi faydalı olacaktır. Gizliliğin alenen ihlal suçunun oluşması için soruşturma evresindeki işlemlerin içeriklerinin aleni bir şekilde açıklanması gerekliken verileri hukuka aykırı olarak verme suçunun seçimlik hareketleri; verme, yayma veya ele geçirme olarak düzenlenmiştir. Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun koruduğu değerlerle⁶³⁶ gizliliğin alenen ihlal suçunun koruduğu değerler de birbirinden farklıdır. Suçların ortak konusunu oluşturan bilgilerin, aleni olmayan şekilde açıklanması veya yalnızca ele geçirilmesi hallerinde, gizliliğin alenen ihlali suçu oluşmayacaktır. Bu bilgilerin aleni olarak paylaşılması halinde ise aynı eylem, her iki suçun birden oluşumuna neden olacağından fikri içtima kurallarının uygulanması gerekmektedir. İncelenmesi gereken bir diğer husus ise verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun seçimlik hareketlerinden önce ele geçirme hareketinin yapılması ardından ise bu bilgilerin aleni olarak paylaşılması halinde, suçların içtimanın nasıl belirleneceğidir. Daha önce de belirttiğimiz gibi verilerin sadece ele geçirilmesi, gizliliğin alenen ihlal suçunu oluşturmaz, ancak verilerin paylaşılması eylemi her iki suçun da maddi unsurunu meydana getirir. Kanaatimizce, bu halde de fikri içtima kuralları uygulanmalıdır. Paylaşma eylemiyle fikri içtimanın koşullarından olan tek fiille birden çok suçun oluşumuna sebebiyet verilmektedir. İncelediğimiz örnek bakımından verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun bir başka seçimlik hareketi de meydana getirilmiş olsa bile seçimlik hareketli suçlarda, seçimlik hareketlerden birinin yapılmasıyla suç tamamlanmış olur diğer seçimlik hareketlerin yapılması yeni bir suçun oluşmasına sebebiyet vermez⁶³⁷. Bu nedenle yapılan iki seçimlik hareketin, ayrı ayrı değerlendirilmesi ve cezalandırılması mümkün değildir. Sonuç olarak faile, yalnızca paylaşma seçimlik hareketinin ortaya çıkardığı iki suç tipinden daha ağır cezayı

---

⁶³⁵ 17.10.2019 Gün ve 7188 sayılı Kanun. RG 24.10.2010, No.30928.

⁶³⁶ Suçun koruduğu hukuksal değer hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Börekçi, E. B., Kişisel Verileri Verme, Yayma Veya Ele Geçirme Suçu, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019, 50 – 53.

⁶³⁷ Seçimlik hareketlerin birden fazlasının yapılması halinde bu hareketler arasında hukuki anlamda bir teklik bulunmaktadır. Bak. Göktürk, Fikri İçtima, 133.

gerektiren verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan ceza verilmelidir.

Gizliliğin ihlali suçlarının failinin, kamu görevlisi olması halinde hem görevi kötüye kullanma suçunun hem de gizliliğin ihlali suçunun birlikte oluşması mümkündür. Görevi kötüye kullanma suçunun, *kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında* uygulanacağı madde metninde açıkça belirtilmiştir (TCK m. 257). Bu nedenle bir kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarından birinin işlenmesi halinde, görevi kötüye kullanma suçu tali nitelikte olduğundan, asli norm olan gizliliğin ihlali suçları uygulama alanı bulur⁶³⁸.

Türk Ceza Kanunu'nun 258. maddesinde düzenlenmiş olan göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunu oluşturan eylem, aynı zamanda gizliliğin ihlali suçunun unsurlarını da oluşturabilir. Bu hallerde iki madde hükmünün içtimanın nasıl değerlendirileceği öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre, ilgili maddeler arasında özel norm genel norm ilişkisi söz konusudur ve yalnızca özel norm niteliğinde olan gizliliğin ihlali suçunun uygulanması gerekir⁶³⁹ ⁶⁴⁰. Bir diğer görüşe göre ise bu iki suç arasında, koruduğu hukuksal değerler arasında aynılık bulunmadığından özel norm genel norm ilişkisi uygulanamaz ve sorun fikri içtima hükümlerine göre çözümlenmelidir⁶⁴¹. İçtima ilişkisinin fikri içtima kuralları uyarınca çözülmesi gerektiğini belirten görüş bakımından Tanık Koruma Kanunu'nun 20/1 hükmü⁶⁴² uyarınca sayılan verilerin açıklanması halinde her iki hüküm arasında özel içtima kuralı bulunduğundan gerçek içtima uygulanacaktır⁶⁴³. Kanaatimizce de gizliliğin ihlali suçlarının koruduğu değerlerle göreve ilişkin sırrın

⁶³⁸ Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8422; Ersan, Gizliliğin İhlali, 141; Yılmaz, 190. Öğretide, gizliliğin ihlali suçunda olduğu gibi suçun temel halinin herkes tarafından işlendiği ve failin kamu görevlisi olmasının nitelikli hal olarak düzenlendiği hallerin bileşik suç kapsamında değerlendirilmesi gerektiği savunulmaktadır. Bak. Evik, Görevi Kötüye Kullanma, 207, 208.

⁶³⁹ Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 269; Ersan, Gizliliğin İhlali, 140. Ekmekçi, suçlar arasında özel norm genel norm ilişkisinden söz edilmesi olanaklı olmadığını söylemesine karşın suçların içtimanın nasıl değerlendirileceği konusunda bir görüş bildirmemiştir. Bak. Ekmekçi, 303.

⁶⁴⁰ Özel norm genel norm ilişkisinin bir görünüşte içtima hali olduğu ve bu durumda fikri içtima kurallarının uygulanmayacağı hakkında bak. Göktürk, Fikri İçtima, 74.

⁶⁴¹ Meran, Adliyeye İlişkin Suçlar, 363; Çakır, Gizliliğin İhlali Suçu, 98; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 295; Yılmaz, 187 - 189.

⁶⁴² “Madde 20 – (1) Bu Kanunun uygulanması nedeniyle öğrendikleri bilgi ve belgeleri açıklayan, yayınlayan veya her ne şekilde olursa olsun başkalarının bu bilgi ve belgeleri edinmesini ya da erişimini kolaylaştıranlar fiil başka bir suç oluştursa bile ayrıca, Türk Ceza Kanununun 258 inci maddesi hükmüne göre cezalandırılır.”

⁶⁴³ Yılmaz, 190.

açıklanması suçunun koruduğu değerler arasında farklılık bulunduğu ve özel-genel normun⁶⁴⁴ uygulanması için korunan hukuksal değerler arasında aynılık ilişkisi bulunması gerektiğinden⁶⁴⁵ fikri içtima hükümlerinin uygulanması ve faile yalnızca göreve ilişkin sırrın açıklanması suçundan yaptırım uygulanması gerekmektedir⁶⁴⁶.

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi ve taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçlarının işlenmesi sonucunda, maddi gerçeğin ortaya çıkması da engellenmiş olabileceğinden failin özel kastına göre, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme ve suçluyu kayırma suçları da uygulama alanı bulabilir. Soruşturmaya ilişkin bilgilerin gizliliğinin açıklanması, diğer suçların işlenmesi amacıyla gerçekleştirildiyse aynı eylem sonucunda birden fazla kanun hükmünün ihlal edilmesi söz konusu olduğundan fikri içtima kuralları uygulanacaktır⁶⁴⁷. Bu hallerde faile, yalnızca cezası daha ağır olan suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçundan veya suçluyu kayırma suçundan ceza verilecektir.

Gizliliğin ihlali suçunun maddi konusunun, ses veya görüntülerin kayda alınması suçunun maddi konusuyla örtüşmesi gündeme gelebilir. Öğretide bir görüşe göre, görüntülerin yayınlanması, ses ve görüntülerin kayda alınması suçundaki nakletme anlamına gelmeyeceğinden yalnızca görüntülerin yayınlanması suçundan dolayı ceza verilecektir⁶⁴⁸. Bir diğer görüşe göre ise kayda alma ve nakletme eylemleri aynı zamanda gizliliğin ihlali suçlarının oluşmasına neden oluyorsa fikri içtima kuralları uygulanacaktır⁶⁴⁹. Bu görüşler arasındaki farklılık, görüntüleri yayınlama hareketinin, aynı zamanda nakletme olarak değerlendirilip değerlendirilmemesinden kaynaklanmaktadır. Kanaatimizce de görüntülerin yayınlanması hareketi, nakletme hareketiyle örtüşebilir ve bu hallerde fikri içtima kurallarının uygulanması mümkündür. Görüntülerin kayda alınması ve ardından aynı görüntülerin yayınlanması halinde ise

---

⁶⁴⁴ Özel norm genel norm ilişkisinden bahsedilebilmesi için bir hükmün diğerinin tüm unsurlarını kapsar nitelikte de olması gerekmektedir. Bak. Heinrich (Çev. Bacaksız), Genel Kısım II, 422.

⁶⁴⁵ İçel, İçtima, 185, 186.

⁶⁴⁶ Yargıtay vermiş olduğu bir kararında Jandarma komutanı olarak görev yapan bir kişinin bir soruşturma ile ilgili iletişimin tespiti kararı bulunduğu konusunda üçüncü kişileri bilgilendirmesi eylemini karar metninde yer almayan bir gerekçeyle göreve ilişkin sırrın açıklanması olarak değil gizliliğin ihlali suçu olarak nitelendirmiştir. Kararda içtima ilişkisine ilişkin bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Karar için bak. Y. 12. CD., 28.03.2018, 2018/797, 2018/3590, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

⁶⁴⁷ Ersan, Gizliliğin İhlali, 141; Yılmaz, 195.

⁶⁴⁸ Yılmaz, 245.

⁶⁴⁹ Ersan, Gizliliğin İhlali, 140;

verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunda olduğu gibi ilk seçimlik hareket yalnızca ses veya görüntülerin kayda alınması suçunun oluşmasına, ikinci seçimlik hareket ise her iki suçun birden oluşmasına neden olmaktadır. Bu durumda da verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunda yapmış olduğumuz açıklamalar geçerlidir ve iştirak ettiğimiz görüşe göre fikri içtima hükümleri uygulanmalıdır.

Gizliliğin ihlali suçlarını oluşmasına neden olan hareket, failin özel kastı nedeniyle yargı görevi yapmanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs veya adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçlarından birinin de unsurları itibariyle oluşmasına neden olabilir. Bu ihtimalde, gizliliği ihlal eden eylem ve ilgili suçları oluşturan eylem arasında, tam bir aynılık bulunduğu için suçlar arasında fikri içtima kuralları uygulanacak ve fail sadece daha ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacaktır⁶⁵⁰. Ayrıca gizliliğin ihlali suçlarıyla yargı görevi yapmanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçları arasında fikri içtima kurallarının uygulanması halinde, faile verilecek ceza, bu konudaki özel hüküm nedeniyle yarısına kadar⁶⁵¹ artırılabilecektir (TCK m. 277/2).

III. İştirak

Gizliliğin ihlali suçlarında, iştirak bakımından genel ilkelerden ayrılmayı gerektiren özel bir hal söz konusu değildir⁶⁵². Öğretide, suçun özgü suç niteliğinde olduğu yönünde görüş⁶⁵³ bulunsa da kanaatimizce suçun faili herkes olabileceğinden iştirak bir özellik taşımaz⁶⁵⁴. Bu nedenle iştirakin tüm çeşitlerinin suç bakımından uygulama alanı bulması mümkündür (TCK m. 37, 38, 39). Örneğin, gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda, bilgileri sağlayan kişi, iştirak iradesinin⁶⁵⁵ bulunması halinde yardım eden olarak sorumlu olur. Eğer bu kişi, söz konusu bilgilerin soruşturma evresine ait olduğunu

---

⁶⁵⁰ Ekmekçi, 304; Yılmaz, 197.

⁶⁵¹ Bu artırımın yarısı kadar değil hâkimin belirleyeceği bir oranda yarısına kadar yapılacağı hakkında bak. Ünver, Adliye Karşı Suçlar, 299.

⁶⁵² Hafizoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 222; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, Özel Hükümler, 1103; Parlar/Hatipoğlu, 5237 Sayılı, 4360; Ulutürk, Gizliliğin İhlali, 284; Yılmaz, 179.

⁶⁵³ Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, 263,

⁶⁵⁴ Suçun özgü suç niteliğinde olduğunu savunan görüşe göre suça iştirak konusundan Türk Ceza Kanunu 40/2 hükmü göz önünde tutulmalıdır. Bak. Ekmekçi, 297 – 301.

⁶⁵⁵ İştirak iradesi hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Özgenç, Suça İştirak, 275- 290.

gizlemek suretiyle bilgilerin paylaşılmasını istediği için bilgileri verdiyse ve bilgilerin paylaşılması suçun oluşumuna sebebiyet verdiyse bilgileri paylaşan kişiyi hayata düşürdüğünden dolayı fail olarak sorumluluğu gündeme gelir (TCK m. 37/2). Diğer iştirak türleri gibi azmettirme de gizliliğin ihlali suçlarının tamamı bakımından mümkündür. Bilgilerin veya fotoğrafların suçun unsurlarını meydana getirecek şekilde paylaşılması konusunda, kişide suç işleme fikrinin oluşmasına neden olan kimse azmettiren olarak faille aynı şekilde cezalandırılır (TCK m. 38).

§ 2. Yaptırım

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi ve taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçlarının yaptırımı, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezasıdır. Adli para cezasının alt ve üst sınırı suç tipinde özel olarak gösterilmediğinde, beş günle yedi yüz otuz gün arasında olacağı düzenlenmiştir (TCK m. 52/1). Ancak incelemiş olduğumuz suçlarda, adli para cezası seçimlik ceza olarak düzenlenmiş olduğundan alt ve üst sınırlar, diğer seçimlik ceza olarak düzenlenen hapis cezasının alt ve üst sınırına göre belirlenir (TCK m. 61/9)⁶⁵⁶. Bu nedenle suçun sonucunda uygulanacak adli para cezası, bir yıldan üç yıla kadardır. Mahkeme, uygulanacak yaptırımı belirlerken öncelikle adli para cezası ve hapis cezası arasından hangisini seçtiğini belirlemelidir. Bu belirlemenin neye göre yapılacağı konusunda Kanun'da bir açıklık bulunmamaktadır. Öğretide, kanunda bir açıklık bulunmaması nedeniyle mahkemenin bu konudaki takdir yetkisini kullanırken somut olayın koşullarını ve failin kişiliğini esas alması gerektiği savunulmaktadır⁶⁵⁷. Ancak 5560 sayılı Kanun'un⁶⁵⁸ 1. maddesinin Gerekeşi'nde "*bu belirlemenin sadece suçlunun kişiliği*"ne göre yapılacağı belirtilmektedir. Ardından ise mahkeme, seçtiği yaptırım türünün alt sınır ve üst sınırı belirlerken Türk Ceza Kanunu'nun 61. maddesindeki unsurları göz önüne alacaktır. Ayrıca gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçundaki a ve b bentlerinde seçimlik olarak düzenlenmiş dört neticeden, birden fazlası

⁶⁵⁶ Hafizoğulları/Özen, Millete ve Devlete Karşı Suçlar, 223.

⁶⁵⁷ İçel, K./ Sokullu Akıncı, F./ Özgenç, İ./ Sözüer, A./ Mahmutoğlu, F. S./ Ünver, Y., Yaptırım Teorisi, Beta Yayınevi, 2. Bs., İstanbul 2002, 140; Yerdelen, E., Cezanın Belirlenmesi (Türk ve Alman Uygulaması), Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2013, 155 – 159. Karş. Özgenç, Genel Hükümler, 926, 927.

⁶⁵⁸ 06.12.2006 Gün ve 5560 sayılı Kanun. RG 19.12.2006, No. 26381.

birlikte gerçekleştiyse mahkeme, bu durumu da temel cezanın belirlenmesinde göz önüne alacaktır. Bir yıl veya daha kısa süreli bir hapis cezasına hükmedilmesi halinde hapis cezasının kısa süreli hapis cezasına seçenек yaptırımlara çevrilmesi mümkündür (TCK m. 50/1). Ancak suçlarda seçenек yaptırım olarak adli para cezası öngörölmüş olduğundan mahkeme tarafından hapis cezasının seçildiği hallerde, bu cezanın, adli para cezasına çevrilmesi mümkün değildir (TCK m. 50/2).

Öğretide, haklı olarak, suçla korunması amaçlanan hukuki değerin önemi göz önüne alındığında suçun seçenек yaptırımı olarak adli para cezasının düzenlenmiş olması eleştirilmektedir⁶⁵⁹. Gizliliğin ihlali suçunun unsurlarından olan gizliliğin ihlali ve haberleşmenin gizliliğini ihlal suçlarının yaptırımının, yalnızca hapis cezası olarak düzenlenmiş olması karşısında, bu suçları bir unsur olarak düzenleyen gizliliğin alenen ihlali suçunun seçenек yaptırımı olarak adli para cezasının düzenlenmiş olması, kanun koyucunun suçun cezasını belirlerken özensiz davrandığını ortaya koymaktadır. Kanunda adli para cezasının seçenек yaptırım olarak düzenlediği suçların, genellikle hafif suçlar olduğu belirtilmektedir^{660 661}. Hapis ve adli para cezasının seçenек olarak gösterilmesinin sonucunda, suçun temel halinin karşılığında uygulanabilecek yaptırımlar, sadece adli para cezası olabileceği gibi üç yıl hapis cezası da olabilir. Alt ve üst sınırlar arasındaki farkın, bu kadar büyük olması benzer olaylarda hükmedilecek yaptırımlar arasında ciddi farklar olmasına ve aynı suç işleyen kişiler arasında eşitsizliğe neden olabilecek niteliktedir. Gizliliğin ihlali suçlarının koruduğu değerlerin önemi de göz önüne alındığında seçenек olarak adli para cezası yaptırımını eleştiren ve kaldırılması gerektiğini savunan görüşün

---

⁶⁵⁹ Seçenек yaptırım olarak adli para cezası öngörölmemesinin değışiklik öncesi işlenen suçlarla ilgili davaları da olumsuz etkileyeceği ve neredeyse bir af etkisi yaratacağı yönünde bak. Ünver, Adliyeye Karşı Suçlar, 518. Aynı gerekçeyle ilgili maddenin iptali için Anayasa Mahkemesine iptal başvurusunda bulunulmuştur. Ancak başvuru mahkeme tarafından “...kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken ' soruşturmanın gizliliğini ihlal ' başlığı altında çeşitli suç tipleri düzenleyebileceği gibi... bu suçlar için öngörülecek cezanın türünü, ağırlığını ve cezanın seçimlik olup olmayacağını izlediği ceza politikası uyarınca ihtiyaç duyduğu şekilde düzenleyebilir.” gerekçesiyle reddedilmiştir. Bak. AYM, 4.7.2013, 2012/100, 2013/84, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

⁶⁶⁰ Koca/Üzölmez, Genel Hükümler, 564.

⁶⁶¹ Benzer yönde ifadeler Türk Ceza Kanunu'nun seçimlik cezalı suçlarda yer bakımından uygulamayı düzenleyen 14. maddesinin Gerekçesi'nde de yer almaktadır: “Hapis ve para cezasından birinin uygulanması hâkimin takdirine bağlı bulunan seçimlik cezalı fiiller, genellikle vehamet arzetmeyen suçlardan olduklarından...”. Gerekçe için bak. TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=24110&pkanunnumarasi=5237>.

yerinde olduğu kanaatindeyiz. Suçların kamu görevlisi tarafından görevinin sağladığı kolaylıktan faydalanarak işlenmesi halinde uygulanacak yaptırım yarısına kadar artırılır.

Görüntülerin yayınlanması suçunun yaptırımı, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıdır. Somut olayda mahkeme, Türk Ceza Kanunu'nun 61. maddesi uyarınca alt üst sınır arasında temel cezayı belirleyecektir. Örneğin suçun konusunu oluşturan görüntülerin, soruşturma evresindeki bir işlemde hukuka aykırı olarak ele geçirilmiş olması durumunda, suçun konusunun önem ve değeri göz önüne alınarak temel ceza belirlenirken alt sınırdan uzaklaşılabilir.

Gizliliğin ihlali suçları, kasten işlenen suçlar olduğu için suçun işlenmesi sonucunda hapis cezasına hükmedilmesi halinde, sanık hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde yer alan hak yoksunluklarına⁶⁶² da karar verilmesi gerekir. Kişinin suç işlediği esnada on sekiz yaşından küçük olması veya hakkında verilen hapis cezasının ertelenmesine karar verilmesi halinde söz konusu hak yoksunluklarına hükmedilmez (TCK m. 53/4). Ayrıca soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları bakımından suçun, kamu görevinin sağladığı yetkinin kötüye kullanılarak işlenmesi halinde, infazdan sonra da geçerli olmak üzere verilen cezanın yarısından bir katına kadar süreyle kişinin söz konusu kamu görevinden yasaklanmasına karar verilir (TCK m. 53/5)⁶⁶³.

§ 3. Zamanaşımı

Dava zamanaşımı kuralları, suçun işlenmesinden itibaren, belli bir sürenin geçmesi halinde, dava açılmayacağını, açılmış olan bir dava varsa davanın düşeceğini

⁶⁶² “Madde 53- (1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

b) Seçme ve seçilme ehliyetinden (...) (2),

c) Velayet hakkından; vesayet veya kayıymlığa ait bir hizmette bulunmaktan,

d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,

e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten, Yoksun bırakılır.”

⁶⁶³ Y. 12. CD., 11.12.2019, 2019/10742, 2019/11703, www.lexpera.com.tr, e.t. 15.03.2020.

düzenler⁶⁶⁴. Gizliliğin ihlali suçlarının temel hali bakımından dava zamanaşımı, suçun işlendiği andan itibaren sekiz yıldır (TCK m.66/1-e). Zamanaşımını kesen nedenlerden birinin ortaya çıkması halinde ise zamanaşımı, on iki yıla kadar uzayabilir (TCK m. 67/4). Gizliliğin alenen ihlali ve taraflara karşı gizliliğin ihlali suçları bakımından dördüncü fıkra düzenlenmiş ağırlatıcı sebebin varlığı halinde de cezanın soyut üst sınırı beş yılın altında kaldığından zamanaşımı sürelerinde bir değişiklik olmaz.

Suçta sürüklenen çocuklar için dava zamanaşımı süreleri de yetişkinlere göre daha kısa belirlenmiştir. Suçun işlendiği sırada on iki, on beş yaş arasında olan küçükler için zamanaşımı dört yıl olup zamanaşımını kesen nedenlerden birinin ortaya çıkmasıyla en fazla altı yıla kadar uzayabilir. On beş, on sekiz yaş arası küçükler bakımında ise dava zamanaşımı beş yıl dört aydır ve zamanaşımını kesen nedenlerden biri sebebiyle yedi yıl on iki aya kadar uzayabilir.

Gizliliğin ihlali suçlarının basılı eserler aracılığıyla işlenmesi halinde, basın suçlarında yargılama usulüne ilişkin istisna niteliğinde olan Basın Kanunu'nun 26. maddesinde yer alan dava süreleri dikkate alınmalıdır⁶⁶⁵. İlgili hükme göre bu suçlar hakkında dava, *günlük süreli yayınlar yönünden dört ay, diğer basılmış eserler yönünden altı ay* içinde açılmalıdır. Bu sürelerin başlama tarihi, dava zamanaşımından farklı olarak suçun işlendiği tarih değil eserlerin Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edildiği tarihtir. Eserlerin teslim edilmemesi halinde ise süre, suçun Cumhuriyet savcısı tarafından öğrenildiği anda başlayacaktır (Basın Kanunu m. 26/2)⁶⁶⁶. Aynı şekilde 2954 sayılı

---

⁶⁶⁴ Zamanaşımı kurallarının kabul edilme nedenleri hakkında bak. Dönmezer, S./ Erman, S., Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. III, Beta Yayınevi, 11. Bs., İstanbul 1994, 244, 245; İçel/Sokullu Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoğlu/Ünver, Yaptırım Teorisi, 335 - 337.

⁶⁶⁵ Dönmezer/Bayraktar, Basın Hukuku, 476, 477.

⁶⁶⁶ Çeşitli ihtimallere göre sürenin başlangıcı Basın Kanunu'nun 26. maddesinin 3, 4 ve 5. fıkralarında şu şekilde düzenlenmiştir: "*Sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlatıldığı iddia edilen eserden dolayı yayımlatan aleyhine açılacak dava yönünden süre, sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili hakkında verilecek beraat kararının kesinleşmesinden itibaren başlar.*

Sorumlu müdürün yayımlanan eserin sahibini bildirmesi durumunda, eser sahibi aleyhine açılacak davada süre, bildirim tarihinden itibaren başlar.

Kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda dava açma süreleri, suç için kanunun öngördüğü dava zamanaşımı süresini aşmamak şartıyla, suçun işlendiğinin öğrenildiği tarihten başlar."

Kanun'da⁶⁶⁷, radyo ve televizyon aracılığıyla işlenen suçlar bakımından da 60 günlük bir dava açma süresi öngörüldüğü unutulmamalıdır⁶⁶⁸.

§ 4. Muhakemeye İlişkin Kurallar

Suçların kovuşturmasının şikâyete bağlı olduğu, suçun kanuni düzenlemesinde özel olarak belirtilmediğinden gizliliğin alenen ihlali, taraflara karşı gizliliğin ihlali ve görüntülerin yayımlanması suçlarının tamamı, re'sen kovuşturulur. Suçun, kamu görevlisi tarafından, göreviyle bağlantılı işlenmesi hallerinde ise soruşturma yapılması için 4482 sayılı Kanun⁶⁶⁹ uyarınca yetkili merciden izin alınması gerekmektedir⁶⁷⁰. Bu noktada Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 161/5 hükmünde yer alan izin konusundaki istisna, gizliliğin ihlali suçlarının özellikleri de dikkate alındığında sıklıkla uygulanabilir niteliktedir. Soruşturma evresinde, adli işlerle ilgili yaptıkları görevi kötüye kullanmak suretiyle ulaşılan belgelerin gizliliğinin ihlal edilmesi halinde, Cumhuriyet savcısı izin almaksızın bu kişilerle ilgili soruşturmaya başlayacaktır^{671 672}.

Suçların kovuşturulmasında görevli mahkeme, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un⁶⁷³ 11, 12 ve 14. maddelerine göre asliye ceza mahkemeleridir. Yetkili mahkeme ise suçun işlendiği yer mahkemesi olup özellikle suçun basılı, görsel veya işitsel yayınlar aracılığıyla işlenmesi durumuna ilişkin suçun işlendiği yerin belirlenmesi

⁶⁶⁷ 11.11.1983 Gün ve 2954 sayılı Kanun. RG 14.11.1983, No. 18221 (2.Mükerrer).

⁶⁶⁸ Yargıtay'ın dava açma süresi geçtiği için soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal suçundan dolayı dava açılmayacağı yönünde vermiş olduğu karar için bak. Y. 4. CD., 16.02.2011, 2010/386, 2011/1902, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

⁶⁶⁹ 02.12.1999 Gün ve 4483 sayılı Kanun. RG 04.12.1999, No. 23896.

⁶⁷⁰ 4482 Sayılı Kanun uyarınca izni vermeye yetkili merciler hakkında soruşturma açılacak kamu görevlisine göre 3. maddede düzenlenmiştir. Ancak bazı kamu görevlileri hakkında özel kanunlarda düzenleme bulunduğundan 4482 sayılı Kanun uygulanmaz. Hâkimler ve savcılar hakkında soruşturma açılması için izin 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu uyarınca alınmalıdır. Avukatların görevleri dolayısıyla işlediği suçlarla ilgili olarak ise 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda yer alan izin süreci işletilmelidir. Bak. Yılmaz, 200, 201.

⁶⁷¹ Y. 12. CD., 11.12.2019, 2019/10742, 2019/11703, www.lexpera.com.tr, e.t. 15.03.2020.

⁶⁷² İzin sürecinin işletilmeden yargılama yapılması için kişinin o soruşturmaya bağlantılı olarak adli bir görevinin bulunması gerekir. Aksi halde kişi görevinin gereklerine aykırı davranarak ulaştığı soruşturma içeriklerini üçüncü kişiler paylaşırsa 4483 sayılı Kanun uyarınca soruşturma izni alınması gerekmektedir. Aynı yöndeki Yargıtay kararı için bak. Y. 12. CD., 29.05.2019, 2019/444, 2019/6846, www.lexpera.com.tr, e.t. 11.11.2019.

⁶⁷³ 26.09.2004 Gün ve 5235 sayılı Kanun. RG 07.10.2004, No. 25606.

konusunda Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alan istisna niteliğindeki yetki kuralları göz önüne alınmalıdır (CMK m. 12/3,5)⁶⁷⁴. Gizliliğin alenen ihlali ve taraflara karşı gizliliğin ihlali suçlarında yaptırım olarak adli para cezası ve hapis cezası seçimlik olarak düzenlenmiş olduğundan bu suçların, Türkiye dışında işlenmesi hallerinde, Türk Ceza Kanunu'nun 11 ve 12. maddelerine göre Türkiye'de yargılama yapılmaz⁶⁷⁵.

Gizliliğin ihlali suçları ön ödeme (TCK m. 75), seri muhakeme usulü (CMK m. 250) veya uzlaştırma (CMK m. 253) kapsamındaki suçlardan değildir. Kişilerin suçlu olarak algılanmalarına yol açabilecek şekilde görüntülerin yayınlanması suçunun cezasının üst sınırı iki yıldan az olduğundan diğer koşulların⁶⁷⁶ da sağlanmasıyla bu suç hakkında, basit yargılama usulünün uygulanması mümkündür (CMK m. 251/1)⁶⁷⁷. İddianamenin kabulü kararından sonra basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verilmesi halinde, söz konusu iddianame; sanık, mağdur ve şikâyetçiye, duruşma yapılmaksızın da hüküm verilebileceği bilgisiyile birlikte tebliğ edilir ve bu kişilerin beyan ve savunmalarını on beş gün içinde mahkemeye iletmeleri istenir (CMK m. 251/2). Mahkeme, her aşamada basit yargılama usulünün uygulanmasından vazgeçerek genel hükümlere uygun yargılama yürütebilir (CMK m. 251/6). Beyan ve savunmalar için verilen süre dolduktan sonra mahkeme duruşma yapılmaksızın kararını verir ve uygulanan yaptırımla ilgili olarak kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlara çevirme, hapis cezasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanması mümkündür (CMK m. 251/4). Basit yargılama usulünün uygulandığı hallerde, faile verilecek sonuç cezada, dörtte bir oranında indirim yapılır (CMK m. 251/3). Verilen karara itiraz edilmesi halinde, kararı veren mahkeme tarafından genel hükümlere göre yargılama yapılır ancak duruşmalara tarafların yokluğunda⁶⁷⁸ da devam edilir ve hüküm verilir (CMK m. 252/2). Mahkeme, duruşma açarak yapılan yargılamada,

---

⁶⁷⁴ Ünver/Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 176, 177.

⁶⁷⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız, Genel Hükümler, 153.

⁶⁷⁶ Failde, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır dilsizlik hallerinden birinin bulunması durumunda ve görüntülerin yayınlanması suçunun, basit yargılama usulü kapsamına girmeyen bir diğer suçla birlikte işlenmesi durumunda basit yargılama usulünün uygulanması mümkün değildir (CMK m. 251/7,8).

⁶⁷⁷ Basit yargılama usulünün uygulanacağı düşüncesiyle savcılar tarafından etkin soruşturma yapılmaması adil yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğurur. Bak. Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, 640.

⁶⁷⁸ Taraflara genel hükümlere göre duruşmanın yapılacağına ilişkin davetiyede, duruşmalara gelmemeleri halinde de yargılamanın devam edeceği ve hüküm verileceği bilgisi iletilir (CMK m. 252/2).

basit yargılama sonucunda verilen hükümle bağlı değildir ancak itiraz sanık dışındaki kişiler tarafından yapıldıysa dörtte birlik indirim korunur(CMK m. 252/3).

Gizliliğin ihlali suçlarıyla ilgili yapılan yargılama sonucunda verilecek hükmün, iki yıl veya daha az süreli hapis cezası veya adli para cezası olması halinde, sanığın daha önceden kasıtlı bir suçtan mahkûmiyetinin bulunmaması, mağdurun suç sonucu oluşan zararının karşılanması⁶⁷⁹, sanığın kurumun uygulanmasını kabul etmesi ve mahkemenin sanığın yeniden suç işlemeyeceği yönünde kanaate varması koşullarının bulunması halinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi mümkündür (CMK m. 231/5,6). Söz konusu kurumun uygulanması sonucunda kişi hakkında verilen hüküm, beş yıllık denetim süresi içinde⁶⁸⁰ kasıtlı bir suç işlememesi ve kendisine yüklenen yükümlülüklerle uygun davranması koşuluyla sanık üzerinde herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz. Kişinin kasıtlı bir suç işlemesi veya yükümlülüklerle uymaması halinde hakkındaki hüküm açıklanır. Eğer hükmün açıklanmasının nedeni kasten bir suç işlenmesi ise açıklanan hükümden herhangi bir değişiklik yapılması mümkün değildir⁶⁸¹. Buna karşılık kişinin kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getirememesi nedeniyle hakkındaki hüküm açıklanırsa cezanın seçenek yaptırımlara çevrilmesi, ertelenmesi veya yarısına kadar olan bir kısmının infaz edilmemesine karar verilmesi mümkündür (CMK m. 231/11).

Gizliliğin ihlali suçları sonucunda hükmedilen cezanın iki yıl veya daha az hapis cezası olması halinde, sanık hakkında daha önce kasıtlı bir suç nedeniyle üç aydan fazla hapis cezasına mahkûmiyet kararının bulunmaması ve mahkemenin sanığın yeniden suç işlemeyeceği yönünde bir kanaate varması koşuluyla hapis cezasının ertelenmesine karar verilebilir (TCK m. 51/1)⁶⁸². Erteleme kararı sonucunda, hükmedilen hapis cezasından az

---

⁶⁷⁹ Yargıtay, kurumun uygulanması için karşılanması gereken zararların yalnızca maddi zarar olduğuna hükmetmektedir. Kararlar için bak. YCGK., 25.06.2019, 2019/32, 2019/500; Y. 19. CD., 22.1.2020, 2016/2029, 2020/220, www.lexpera.com.tr, e.t. 15.03.2020.

⁶⁸⁰ ÇKK m. 23 uyarınca on sekiz yaşından küçükler için söz konusu denetim süresi üç yıldır.

⁶⁸¹ Y. 3. CD., 19.12.2019, 2019/14523, 2019/23274; Y. 4. CD., 3.12.2019, 2019/8005, 2019/18796, www.lexpera.com.tr, e.t. 15.03.2020.

⁶⁸² Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu sonuçları itibarıyla sanığın daha lehine olduğu için Yargıtay, erteleme kararının koşullarından önce hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun koşullarının incelenmesi gerektiği ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kararı verilemiyorsa erteleme kararının uygulanıp uygulanmayacağına değerlendirilmesi gerektiği yönünde kararlar vermektedir: Y. 4. CD., 7.1.2020, 2015/26047, 2020/351; Y. 4. CD., 17.12.2019, 2019/7936, 2019/20104; Y. 15. CD., 24.6.2019, 2017/10739, 2019/7134, www.lexpera.com.tr, e.t. 15.03.2020.

olmamak kaydıyla kişi hakkında bir yıl ile üç yıl arasında bir denetim süresi belirlenir ve kişinin bu denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlememesi ve kendine yüklenen yükümlülüklerle uygun davranması halinde cezası infaz edilmiş sayılır (TCK m. 51/8). Denetim süresi içinde kendine yüklenen yükümlülüklerle uymamakta hâkimin uyarısına rağmen ısrar etmesi veya kasıtlı bir işlemesi halinde ise ertelenmiş olan cezasının kısmen veya tamamen infazına karar verilir (TCK m. 51/7).

§ 5. Benzer Suçlarla Karşılaştırma

I. Duruşmanın Gizliliğini İhlal Suçu

Duruşmanın gizliliğini ihlal suçu, Türk Ceza Kanunu 285. maddenin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu suç, incelemiş olduğumuz soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları ve görüntülerin yayınlanması suçuyla aynı madde altında düzenlenmiş olması karşın aralarında önemli farklar bulunmaktadır. Duruşmanın gizliliğini ihlal suçuyla soruşturmanın gizliliğini ihlal ve görüntülerin yayınlanması suçlarının koruduğu hukuksal değerler arasında benzerlikler bulunmakla birlikte değerlerin birebir aynı olduğu söylenemez. Öğretide, duruşmanın gizliliğini ihlal suçunda korunan hukuksal değerler, duruşmanın kapalı yapılmasından beklenen menfaat, adil yargılanma hakkı ve masumiyet karinesi olduğu belirtilmektedir⁶⁸³. Gizliliğin ihlali suçlarında ise lekelenme hakkı, özel hayatın gizliliği, haberleşmenin gizliliği ve maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaat korunmaktadır.

Duruşmanın gizliliğini ihlal suçunun konusunu hakkında kapalılık kararı verilmiş olan duruşmaya ilişkin görüntüler ve açıklamalar oluşturmaktayken soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarının konusunu soruşturma evresine ilişkin işlem ve kararlar oluşturmaktadır. Görüntülerin yayınlanması suçunun konusu ise nereden elde edildiği önem arz etmeksizin yargılanan kişinin görüntüleridir. Bu kapsamda duruşmanın gizliliğini ihlal suçunun maddi konusu soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarının maddi

⁶⁸³ Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu, 8414; Yılmaz, 211, 212. Suçla başta adliyenin ve adli makamların sonra bireylerin kişilik haklarının korunduğu yönünde bak. Çakır, Gizliliğin İhlali Suçu, 104.

konusuyla tamamen farklıdır. Buna karşılık görüntülerin yayınlanması suçunun konusunu, duruşmanın gizliliğini ihlal suçunun konusunu oluşturan görüntülerin de oluşturması mümkündür. Görüntülerin yayınlanması suçunda, görüntülerin, kişilerin suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde yayınlanması suç olarak düzenlenmiştir. Duruşmanın gizliliğini ihlal suçu ise soyut tehlike suçu olarak düzenlenmiştir ve suçun oluşması için herhangi bir tehlikenin ortaya çıkması aranmaz.

Duruşmanın gizliliğini ihlal suçunun oluşması için gizliliğin ihlalinin kural olarak aleni bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Aleniyetin aranmadığı hal olarak ise gizlilik kararının tanığın korunmasına ilişkin alındığı hal gösterilmiştir. Taraflardan gizlenmesi gereken bilgilerin gizliliğinin ihlali suçu bakımından aleniyetin gerçekleşmesi önem taşımazken soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçu ve görüntülerin yayınlanması suçlarında aleniyet suçun unsuru olarak düzenlenmiştir.

Duruşmanın gizliliğini ihlal suçunun yaptırımını düzenlenirken, birinci fıkrada yer alan soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun yaptırımına gönderme yapıldığı için soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları ile arasında yaptırım bakımından bir fark bulunmamaktadır. Duruşmanın gizliliğini ihlal suçunda ve soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarında ortak bir nitelikli hal olarak suçun kamu görevlisi tarafından görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi hali düzenlenmiştir (TCK m. 285/4).

II. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu

Özel hayatın gizliliğini ihlal suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 134. maddesinde *Kişilere Karşı Suçlar* kısmı altında *Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar* bölümünde düzenlenmektedir. Suçla korunan hukuksal değer, kişilerin özel yaşamıdır⁶⁸⁴. Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunda da korunan hukuksal değerler arasında benzer şekilde özel hayatın gizliliği hakkı yer almaktadır. Ancak soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunda, özel hayatın gizliliği hakkı, soruşturma dosyasında yer alan bilgilerle sınırlı olarak korunmaktadır ve korunan hukuksal değerler özel hayatın

---

⁶⁸⁴ Tezcan/Erdem/Önok, *Özel Hükümler*, 678; Özbek/Doğan/Bacaksız, *Özel Hükümler*, 571; Koca/Üzülmez, *Özel Hükümler*, 542. Kişilerin özel yaşamlarıyla bağlantılı olarak korunan diğer değerler hakkında bak. Zafer, H., *Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması*, Beta Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 2010, 184, 185.

gizliliğinin yanında haberleşmenin gizliliği, lekelenmeme hakkı ve maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaattir. Taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunda ise korunan hukuksal değer özel hayatın gizliliği olmayıp, maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaattir. Görüntülerin yayınlanması suçunda sadece kişilerin lekelenmeme hakkı korunmaktadır. Suçun konusunu oluşturan görüntüler, kişinin özel yaşamına ait olmasa da görüntülerin yayınlanması, kişilerin suçlu olarak algılanma tehlikesini ortaya çıkardığında suçun oluşumuna neden olur.

Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunun maddi konusunu yalnızca soruşturma evresinde yapılan işlem ve kararların içerikleri oluşturmaktayken özel hayatın gizliliğini ihlal suçunda, suçun maddi konusu özel yaşam alanına giren tüm faaliyetlerdir⁶⁸⁵. Özel hayatın gizliliğini ihlal suçunda, her türlü hareketle özel yaşamın gizliliğini ihlal eden hareket suçun oluşumuna neden olur. Buna karşılık soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunda yalnızca işlem içeriklerinin açıklanması suçun maddi unsurunu oluşturur. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda ise özel hayatın gizliliğini ihlal suçuna benzer şekilde her türlü hareketle gizliliğin ihlali suç olarak düzenlenmiştir. Görüntülerin yayınlanması suçunda, suçun maddi unsuru görüntülerin yayınlanmasıdır. Özel hayatın gizliliğini ihlal suçunda, ihlalin görüntülerin ifşa edilerek gerçekleştirilmesi hali ayrı bir suç olarak ikinci fıkrada düzenlenmiştir. Görüntülerin yayınlanması suçu bir somut tehlike suçu olduğu için kişilerin suçlu olarak algılanma tehlikesinin ortaya çıkması aranmaktadır. Buna karşılık özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi suçu soyut tehlike suçu olarak düzenlenmiştir ve bir tehlike neticesinin ortaya çıkması aranmaz⁶⁸⁶. Görüntülerin yayınlanması suçunun mağduru yalnızca hakkında soruşturma ve kovuşturma yürütülen kişilerdir. Özel hayatın gizliliğini ihlal suçunda ise tüm gerçek kişilerin mağdur olması mümkündür⁶⁸⁷. Özel hayatın gizliliğini ihlal suçunda, soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarına benzer şekilde suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi hali cezayı ağırlaştıran bir nitelikli hal olarak düzenlenmiştir (TCK m. 137/1-a).

---

⁶⁸⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız, Özel Hükümler, 572; Koca/Üzülmez, Özel Hükümler, 544; Zafer, Özel Hayatın, 188.

⁶⁸⁶ Zafer, Özel Hayatın, 197.

⁶⁸⁷ Tezcan/Erdem/Önok, Özel Hükümler, 681; Zafer, Özel Hayatın, 187.

III. Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu

Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu, Türk Ceza Kanunu'nun *Kişilere Karşı Suçlar* kısmı altında *Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar* bölümünde 136. maddede düzenlenmektedir. Suçun konusunu gerçek kişilere ait her türlü bilgi oluşturmaktadır⁶⁸⁸. Soruşturmanın gizliliğinin ihlali suçlarında ise suçun konusunu yalnızca soruşturma evresine ilişkin bilgiler oluşturabilir. Görüntülerin yayınlanması suçunda ise hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişilerin görüntüleri suçun konusudur. Görüntülerin yayınlanması suçunun maddi konusunu oluşturan görüntüler aynı zamanda kişisel veri niteliğinde olduğundan verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun maddi konusunu da oluşturmaktadır. Bu şekilde görüntülerin yayınlanması halinde her iki suç da oluşacağından suçlar arasında sıklıkla içtima ilişkisi gündeme gelecektir⁶⁸⁹.

Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu ve gizliliğin ihlali suçu mağdur bakımından da farklılık göstermektedir. Verileri verme veya ele geçirme suçunda mağdur, kişisel verilerin sahibi olan gerçek kişidir⁶⁹⁰. Soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunun a bendindeki suçta, mağdur hakları doğrudan ihlal edilen kişidir ve yalnızca hakkında soruşturma yürütülen kişi olabilir. Görüntülerin yayınlanması suçunda da görüntüleri yayınlanan kişi mağdur olup bu kişi de sadece hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişi olabilir. Soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlali suçunun b bendi ve taraflara karşı gizliliğin ihlali suçlarında ise korunan değer maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaat olduğu için mağdur toplumu oluşturan tüm bireylerdir.

Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunda bir zarar veya somut tehlikenin ortaya çıkması aranmadığından suç soyut tehlike suçu niteliğindedir⁶⁹¹. Buna karşılık soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunun a bendi zarar suçu; soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunun b bendi ve görüntülerin yayınlanması suçları somut tehlike; taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçu ise soyut

⁶⁸⁸ Özbek/Doğan/Bacaksız, *Özel Hükümler*, 596.

⁶⁸⁹ Konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalarımız için bak. Üçüncü Bölüm, § 1, II.

⁶⁹⁰ Börekçi, 57.

⁶⁹¹ Özbek/Doğan/Bacaksız, *Özel Hükümler*, 598; Börekçi, 406.

tehlike suçudur. Hem soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarında hem de verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunda, suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

IV. Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu

Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 258. maddesinde, *Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler* kısmı altında *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar* bölümünde düzenlenmektedir. Gizliliğin ihlali suçlarıyla düzenlendikleri bölümler farklı olan göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunun faili, yalnızca görevi sona ermiş olsa da kamu görevlisi olan kişiler olabileceğinden suç özgü suç niteliği göstermektedir. Gizliliğin ihlali suçları ise faili bakımından bir özellik göstermez ve herkesin suçun faili olması mümkündür. Yalnızca soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarında suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi cezayı ağırlaştırıcı nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunun maddi konusunu, bir kamu görevlisine görevi dolayısıyla verilen ve gizli kalması gereken belge, karar ve emirler oluşturmaktadır⁶⁹². Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarının konusunu ise nasıl elde edildiği önem arz etmeksizin soruşturma evresine ilişkin işlem ve kararlar oluşturmaktadır. Soruşturma evresine ilişkin işlem ve kararlar hakkında kamu görevlisinin görevi nedeniyle bilgi edinilmesi halinde bu bilgiler, soruşturmanın gizliliği ilkesi gereği tüm soruşturma işlemlerinin gizli olması nedeniyle göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunun maddi konusunu da oluşturabilir. Her iki suçun birlikte olduğu hallerde faile hangi suçtan ceza verileceği suçların içtimaı konusuna göre belirlenecektir⁶⁹³.

Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunun maddi unsuru, suç konusu bilgileri açıklamak, yayınlamak ve her ne suretle olursa olsun başkalarının bilgi almasını kolaylaştırmaktır. Suç seçimlik hareketli olarak düzenlenmiş olup hareketlerden herhangi

---

⁶⁹² Alşahin, M. E., "Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu", MÜHF-HAD, C.20, S.2, 2014, 237; Meran, Zimmet, 612.

⁶⁹³ Konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalarımız için bak. Üçüncü Bölüm, § 1, III.

birinin yapılması suçun oluşumu için yeterlidir⁶⁹⁴. Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçunun maddi unsuru, suç konusu içeriklerin aleni bir şekilde açıklanmasıdır. Kanun'da yalnızca açıklamadan bahsedildiğinden soruşturma dosyasını başkasının görmesini kolaylaştırmak suçu oluşturmaz. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda ise yalnızca ihlalden bahsedildiği ve ihlalin hangi hareketlerle gerçekleştirileceği konusunda bir sınırlama yapılmadığı için her türlü hareketle ihlalin gerçekleştirilmesi suçu oluşturur. Görüntülerin yayınlanması suçunda ise suçun oluşumu için yayın yapılması zorunludur.

Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunda herhangi bir zarar⁶⁹⁵ veya tehlike neticesinin ortaya çıkması aranmadığından suç soyut tehlike suçudur⁶⁹⁶. Buna karşılık soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunda suçun oluşması için a ve b bendinde gösterilen dört unsurdan en az birinin ortaya çıkması aranmaktadır ve suç a bendindeki unsurlar bakımından zarar suçu b bendindeki unsur bakımından ise somut tehlike suçudur. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçu ise göreve ilişkin sırrın açıklanması suçuna benzer şekilde soyut tehlike suçu özelliği göstermektedir. Görüntülerin yayınlanması suçunda ise kişilerin suçlu olarak algılanma tehlikesinin ortaya çıkması suçun oluşumu için gerekli olduğu için suç somut tehlike suçudur.

Göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunu gizliliğin ihlali suçlarından ayıran bir diğer unsur ise suçun oluşumu için aleniyet unsurunun aranmamış olmasıdır⁶⁹⁷. Suçun oluşumu için aleni olmayan açıklamanın da yapılması yeterlidir. Buna karşılık gizliliğin alenen ihlali ve görüntülerin yayınlanması suçunun oluşması için bilgi paylaşımın aleni yapılması gerekmektedir. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda ise göreve ilişkin sırrın açıklanması suçunda olduğu gibi aleniyet unsuru aranmamaktadır.

V. Yargı Görevini Yapanı, Bilirkişiyi, Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçu

Yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçu Türk Ceza Kanunu'nun 277. maddesinde *Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler* kısmı

---

⁶⁹⁴ Alşahin, 227.

⁶⁹⁵ Meran, suçun oluşması için herhangi bir zarar meydana gelmesinin aranmadığını belirtmesine karşın suçun hangi tür tehlike suçu olduğuna ilişkin görüşünü açıklamamıştır. Bak. Meran, *Zimmet*, 614.

⁶⁹⁶ Alşahin, 233.

⁶⁹⁷ Meran, *Zimmet*, 617.

altında *Adliyye Karşı Suçlar* bölümünde düzenlenmektedir. İlgili suç, gizliliğin ihlali suçlarıyla aynı bölüm altında düzenlenmiş olduğundan suçların koruduğu hukuksal değerler, adil yargılanma hakkıyla bağlantılı olduğu için aralarında benzerlikler bulunmaktadır. Yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçu, her türlü uyuşmazlığı kapsar şekilde düzenlenmiştir⁶⁹⁸. Buna karşılık gizliliğin ihlali suçları, sadece soruşturma evresinde veya soruşturma ve kovuşturma evrelerinde geçerli olduklarından ceza yargılaması dışındaki uyuşmazlıkları kapsamamaktadır.

Suçlar, öncelikle maddi konuları bakımından farklılık göstermektedir. Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarında soruşturma evresindeki işlem ve kararlar, görüntülerin yayınlanması suçunda ise kişilerin görüntüleri suçun konusunu oluşturur. Yargı görevini yapanı etkilemeye teşebbüs suçunda ise suçun maddi konusunu etkilemek amacıyla hareket eden ilgili kişiler oluşturmaktadır⁶⁹⁹.

Yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçunun gizliliğin ihlali suçlarıyla ayrıldığı bir diğer husus manevi unsura ilişkindir. Suçun kanuni düzenlemesinde açıkça gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek veya bir haksızlık oluşturmak amacından bahsedildiği için suç ancak özel kastla işlenebilir. Buna karşılık gizliliğin ihlali suçlarının genel kastla işlenmesi mümkündür.

Yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçunun oluşumu bakımından bu kişilerin yapılan eylemden etkilenip etkilenmemeleri önem taşımaz. Bu nedenle suç soyut tehlike suçudur⁷⁰⁰. Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçu ise a bendi bakımından zarar b bendi bakımından somut tehlike suçudur. Tarafra karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçu, soyut tehlike suçu ve görüntülerin yayınlanması suçu somut tehlike suçudur. Ayrıca gizliliğin alenen ihlali ve görüntülerin yayınlanması suçlarında aleniyet suçun bir unsuru olarak düzenlenmiş olmasına karşın yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçunun oluşumu bakımından aleniyet bir önem arz etmemektedir.

---

⁶⁹⁸ Özgenç, Soruşturma İşlemlerinin, 166.

⁶⁹⁹ Ünver, Adliyye Karşı Suçlar, 289. Suçun konusunun uyuşmazlık olduğu yönündeki görüş için bak. Özgenç, Soruşturma İşlemlerinin, 158.

⁷⁰⁰ Ünver, Adliyye Karşı Suçlar, 294.

Yargı görevi yapanı etkilemeye teşebbüs suçunda, etkileme eyleminin hukuka aykırı olarak yapılması gerektiği özel olarak düzenlenmiştir. Öğretide, suç tipinde özel olarak düzenlenen hukuka aykırılık ibarelerinin suçu nasıl etkileyeceği konusu tartışmalıdır⁷⁰¹. Gizliliğin ihlali suçlarında ise hukuka aykırılık unsuruna ilişkin özel bir ibare yer almamakla birlikte suçları düzenleyen maddenin son fıkrasında haber verme sınırları aşılmaksızın haber yapılmasının suç oluşturmayacağı ifadesi yer almaktadır. Haber verme hakkına ilişkin ilgili fıkra, genel hükümlerde yer almayan farklı bir hukuka uygunluk nedeni yaratmayıp yalnızca gizliliğin ihlali suçlarında hakkın kullanılması halinin gündeme gelebileceğini hatırlatıcı işlevdedir⁷⁰².

VI. Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 288. maddesinde *Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler* kısmı altında *Adliyeye Karşı Suçlar* bölümünde düzenlenmektedir. Gizliliğin ihlali suçlarının suçunun korudukları hukuksal değerler, adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçuyla korunan adil yargılama hakkıyla yakın ilişki içindedir. Yine gizliliğin ihlali suçlarıyla benzer şekilde, adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçu, suç oluşturan bir fikle ilgili soruşturma veya kovuşturma evresi devam ederken işlenebilecek şekilde düzenlenmiştir.

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunun maddi unsuru, sözlü veya yazılı beyanda bulunmaktır. Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunun maddi unsuru soruşturmaya ilişkin karar ve işlemlerinin içeriklerin açıklanması olup bu açıklamanın nasıl yapılacağı konusunda bir sınırlama getirilmemiştir. Taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunda gizliliği ihlal eden her hareket suçun oluşumuna neden olurken görüntülerin yayınlanması suçunda kişilerin görüntülerinin yayınlanması suçun maddi unsurunu oluşturmaktadır. Ayrıca adil yargılamayı etkileme teşebbüs suçunda, soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlali ve görüntülerin yayınlanması suçuna benzer

⁷⁰¹ Hukuka özel aykırılık hallerine ilişkin tartışmalar hakkında ayrıntılı bilgi için bak. Göktürk, N., "Suçun Yasal Tanımında Yer Alan 'Hukuka Aykırılık' İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, 2016, 424 – 436.

⁷⁰² Konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalarımız için bak. İkinci Bölüm, § 6, II.

şekilde, aleniyet, suçun unsuru olarak yer almaktadır. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda ise aleniyete herhangi bir şekilde yer verilmemiştir.

Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçunu düzenleyen maddede “*hukuka aykırı bir karar vermesi veya bir işlem tesis etmesi ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunması için*” ibaresi yer aldığı için suç yalnızca özel kastla işlenebilir⁷⁰³. Buna karşılık Gizliliğin ihlali suçları bakımından failin genel kastının varlığı yeterlidir.

---

⁷⁰³ Ünver, Adliyeye Karşı Suçlar, 548.

SONUÇ

Kovuşturma evresinde kural olarak geçerli olan aleniyetin aksine soruşturma evresi gizlilik esaslarına göre yürütülür. Suç şüphesinin soruşturma makamlarınca öğrenilmesi anından iddianamenin kabulü kararı verilmesi ya da kovuşturmaya yer olmadığı kararının kesinleşmesine kadar devam eden soruşturma evresine hâkim olan gizlilik ilkesi iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki soruşturmanın tarafı olan kişilere karşı geçerli olan gizlilik ilkesidir. Taraflara karşı geçerli olan gizlilik ilkesinin esas amacı soruşturmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamaktır ve savunma hakkı nedeniyle yalnızca zorunlu hallerde uygulanır. Bu açıdan gizlilik, nitelikleri ve amaçları gereği gizli tutulması gereken koruma tedbirleri bakımından ve hakkında soruşturmanın amacını tehlikeye düşüreceği için kısıtlama kararı verilmiş olan soruşturma dosyaları bakımından geçerlidir. Soruşturma evresinde, şüphelinin, mağdur/suçtan zarar görenin, müdafinin ve mağdur/suçtan zarar görenin avukatının soruşturma dosyasına erişim hakkı bulunmaktadır. Avukatların soruşturma dosyasını incelemeleri için vekâletname aranmaz. Şüphelinin soruşturma dosyasına erişim yetkisi ise sadece Yönetmelik’le düzenlenmiştir. Diğer sùjelerin olduğu gibi şüphelinin dosyaya erişim yetkisi bakımından da Ceza Muhakemesi Kanunu’na açık bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır.

Soruşturmanın gizliliği ilkesinin bir diğer görünüş biçimi de taraf olmayan üçüncü kişilere karşı geçerli olan gizlilik ilkesidir. Üçüncü kişilere karşı geçerli olan gizlilik ilkesinin amacı, hem soruşturmanın etkinliğinin güvence altına alınması hem de şüphelinin lekelenmeme hakkının güvence altına alınmasıdır. Bu nedenle işlemler arasında herhangi bir ayırım gözetilmeksizin soruşturma dosyasını tümü bakımından gizlilik ilkesine uyulmalıdır. Hakkında soruşturma yürütölen kişilerin lekelenmeme hakkı, toplumun adli olaylarla ilgili haber alma hakkına göre daha önceliklidir. Bu nedenle adli olaylarla ilgili haber verilirken kişilerin lekelenmeme hakkının zedelenmemesine özen gösterilmesi zorunludur.

Gizlilik ilkesinin soruşturmanın etkinliği, kişilerin özel hayatının korunması ve lekelenmeme hakkı bakımından önemi nedeniyle gizliliği ihlal eden eylemler, Türk Ceza Kanunu’nun 285. maddesinde yaptırıma bağlanmıştır. Gizliliğin alenen ihlal edilmesi

suçuyla korunan hukuksal değer, kişilerin lekelenmeme hakkı, özel hayatın ve haberleşmenin gizliliği ve maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaattir. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda ise yalnızca taraflara karşı gizli tutulması gereken belgelerin gizliliğinin ihlali yaptırma bağlandığı için maddi gerçeğe ulaşılmasından beklenen menfaat korunmaktadır. Görüntülerin yayınlanması suçunda ise şüphelinin lekelenmeme hakkı korunmaktadır.

Gizliliğin alenen ihlali suçunun maddi konusu, soruşturma evresinde yapılan tüm işlemlerin içerikleridir. Söz konusu işlemin hukuka uygun veya hukuka aykırı yapılmış olması suçun maddi konusunu oluşturması bakımından bir fark oluşturmayacaktır. Ayrıca ilgili işlemlerin gizliliği herhangi bir şekilde ortadan kalksa dahi ilgili bilgilerin tekrar paylaşılması suçun oluşumuna neden olur. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda ise taraflardan gizlenmesi gereken tüm işlem ve kararlar suçun konusunu oluşturur. Ancak gizliliğin nedeni, soruşturma dosyası hakkında kapalılık kararı verilmesiyse ve söz konusu karar hukuka aykırıysa bu durumda taraflardan gizlenmesi gereken bir karar veya işlemden bahsedilemeyeceği için bu bilgilerin paylaşılması suçu oluşturmaz. Görüntülerin yayınlanması suçunda ise suçun konusu, hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişinin görüntüleridir. Görüntülerin, soruşturma veya kovuşturma sırasında elde edilmesinin veya gizli görüntüler olup olmasının suçun oluşumu bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Ancak yayınlanan görüntünün, hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişiye ait olduğunun anlaşılabilir olması gerekmektedir. Suçla korunan hukuksal değerlerin lekelenmeme hakkı olduğu göz önüne alındığında suçun maddi konusunun görüntülerle sınırlanması yerinde değildir. Olması gereken hukuk açısından Kanun metninin, kişilerin lekelenmeme hakkını zedeleyecek şekilde yayın yapılması şeklinde değiştirilmesinin yerinde olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sayede ses, görüntü veya yazı aracılığıyla lekelenmeme hakkını ihlal eden yayınlar da suç kapsamına dâhil olacak ve lekelenmeme hakkının daha geniş bir şekilde korunması sağlanacaktır.

Fail bakımından gizliliğin ihlali suçları incelendiğinde, her üç suç tipinin de fail bakımından bir özellik göstermediği ve herkesin suçun faili olmasının mümkün olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gizliliğin alenen ihlali suçunun mağduru, a bendinde yer alan unsurlar bakımından ilgili hakların sahibi olan gerçek kişiler, b bendindeki unsurlar

bakımından ise toplumu oluşturan tüm bireylerdir. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda da maddi gerçeğe ulaşılmamasından beklenen menfaat korunduğundan toplumu oluşturan tüm bireyler, suçun mağdurunu oluşturur. Görüntülerin yayınlanması suçunda ise lekelenmeme hakkı zedelenen hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişi suçun mağdurudur.

Gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunun oluşması için soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğinin açıklanmasının alenen gerçekleştirilmesi, bunun yanında a ve b bendinde sayılan dört unsurdan birinin ortaya çıkması gerekmektedir. Suç, a bendindeki unsurlar bakımından zarar suçu, b bendindeki unsur bakımından somut tehlike suçudur. a ve b bentleri arasında “ve/veya” gibi bir bağlaç kullanılmamış olması öğretide farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Suçun kapsamı konusunda önemli farklılıklara neden olan bu yorum farkını ortadan kaldıracak şekilde iki bent arasına “veya” bağlacının eklenmesi yerinde olacaktır. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda, taraflara karşı gizli tutulması gereken bilgilerin gizliliğinin ihlal edilmesi, suçun oluşumu için yeterli görüldüğü, hareketin yapılması dışında ayrı bir zarar veya tehlike neticesinin ortaya çıkmasının aranmadığı için bu suç, soyut tehlike suçudur. Ayrıca taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda taraflardan gizlenen bilgilerin gizliliğinin önem derecesi nedeniyle suçun oluşması için paylaşmanın aleni yapılması suçun unsuru olarak düzenlenmemiştir. Görüntülerin yayınlanması suçunda ise kişilerin görüntülerinin yayınlanması sonucunda kişilerin suçlu olarak algılanmaları somut tehlikesinin ortaya çıkması gerekmektedir.

Türk Ceza Kanunu’nun 285. maddesinin 6. fıkrasında haber verme hakkı sınırları aşılmaksızın haber verilmesinin suç oluşturmadığı düzenlemesine yer verilmiştir. Bu düzenleme özel bir hukuka uygunluk hali yaratmamakta yalnızca gereksiz bir tekrar oluşturmaktadır. Özel bir düzenlemenin bulunmadığı diğer suç tiplerinde haber verme hukuka uygunluk nedeninin uygulanmayacağı yönünde hatalı bir yoruma neden olabilecek Kanun’un 6. fıkrasında yer alan düzenlemenin kaldırılması yerinde olacaktır.

Gizliliğin ihlali suçları bakımından basının haber verme hakkı ve savunma hakkı hukuka uygunluk nedenlerinin gündeme gelmesi mümkündür. Hukuka uygunluk nedenleriyle ilgili değerlendirme yapılması için öncelikle suç tipini ihlal eden bir davranışın bulunması

gerekmektedir. Esasen gizliliğin ihlali suçlarının kapsamı belirlenirken aynı zamanda basın haber verme hakkının da sınırları büyük ölçüde belirlenmiştir. Adli haberlerin verilmesi sırasında, soruşturmaya ilişkin olarak bir işlemin, yalnızca yapıldığı bilgisinin verilmesi suçun oluşumu için işlem içeriğinin açıklanması gerektiğinden suçun oluşmasına neden olmayacaktır. Ayrıca haber verme hukuka uygunluk nedeninin gündeme gelmesi için kişilerin lekelenme hakkının ihlal edilmemesine özen gösterilmesi gerekmektedir. Bu nedenle soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunda haber verme hakkı hukuka uygunluk nedeni, lekelenme hakkını ihlal etmeden ve maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeden yalnızca haberleşmenin ve özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiği hallerde gündeme gelebilecektir.

Savunma hakkının kullanılması esnasında soruşturmanın gizliliğinin ihlal eden eylemlerinin hukuka uygunluğu, sadece taraflara karşı gizliliğin ihlal edilmesi suçunun konusunu oluşturan bilgilerin, savunma amacıyla üçüncü kişilerle aleni olmayan şekilde paylaşılması hallerinde gündeme gelebilir. Savunma hakkının kullanılması amacıyla bile olsa basına yapılacak açıklamaların suçun unsurlarının oluşmasına neden olup hukuka uygun olması mümkün değildir. Savunma hakkının da diğer tüm haklar gibi sınırları bulunmaktadır ve basın aracılığıyla yargı organları üzerinde etki sağlamaya çalışan açıklamalar savunma hakkı kapsamında hukuka uygun kabul edilemez. Basını bilgilendirmek amacıyla açıklama yapılması gerekiyorsa müdafinin veya avukatın açıklama yaparken lekelenme hakkını, özel hayatın veya haberleşmenin gizliliği haklarını ihlal etmemeye ve maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engelleyecek bilgileri paylaşmamaya özen göstermesi gerekmektedir. Aksi halde diğer herkes gibi avukatların da suçun faili olması mümkündür.

Soruşturmanın gizliliğini ihlal suçları yalnızca kasten işlenebilen suçlardır. Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçun oluşması için paylaşılan bilgilerin soruşturma evresine ait olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Bilgilerin soruşturma evresine ait olmadığı düşünülerek paylaşılması halinde kişinin hatası, kastını ortadan kaldıracaktır. Taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunda ise hem bilgilerin soruşturma evresine ait olduğunun hem de taraflardan gizlenmesi gereken evraklardan olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Bilgilerin taraflardan gizlenen bilgilerden olduğunun bilinmemesi halinde, kast üzerinde nasıl bir etki göstereceği kişinin hataya düşme nedenine göre

farklılık gösterecektir. Eğer soruşturma dosyası üzerinde bir kısıtlama kararı varsa ve fail ilgili kısıtlama kararını bilmiyorsa ilgili bilginin paylaşılması halinde düşülen hata, maddi unsur hatası olduğundan kastı ortadan kaldıracaktır. Buna karşılık düşülen hata, paylaşılan bilginin, taraflardan gizlenmesi gereken bilgilerden olmadığına yönelik hukuki bir nitelendirme hatasıyla, haksızlık hatası kapsamında değerlendirilecek ve sadece kaçınılmaz olması halinde kişiye ceza verilmemesi sonucunu doğuracaktır.

Soruşturmanın gizliliğini alenen ihlal suçunda ve taraflara karşı gizliliğin ihlali suçunun yaptırımını *bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası* olarak belirlenmiştir. Suçlarla korunan hukuksal değerler dikkate alındığında, seçenek yaptırım olarak adli para cezasının öngörülmesi yerinde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle gizliliğin alenen ihlal edilmesi suçunda, özel hayatın gizliliği ve haberleşmenin gizliliği haklarının da korunduğu ve yalnızca özel hayatın gizliliği hakkını veya yalnızca haberleşmenin gizliliği hakkını koruyan özel hayatın gizliliğini ihlal suçunun ve haberleşmenin gizliliğini ihlal suçunun yaptırımını *bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası* olduğu göz önüne alındığında soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarının cezaları belirlenirken kanun koyucunun özenli davranmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle olması gereken hukuk açısından soruşturmanın gizliliğini ihlal suçlarında, seçenek yaptırım olarak adli para cezasının kaldırılması yerinde olacaktır.

Soruşturmanın gizliliğini ihlal eden çeşitli davranışlar, Kanun'da suç olarak düzenlenmiş olmasına rağmen medya organları tarafından soruşturmaların gizliliği ilkesine yeterli saygı gösterilmemekte ve özellikle şüphelilerin lekelenmeme hakkının zedelenmesine neden olan paylaşımların devam ettiği görülmektedir. Gizliliğin ihlali suçlarına ilişkin yürütülen soruşturma ve kovuşturma sayıları incelendiğinde, suçun oluşumuna neden olan eylemlerin önemli bir kısmı hakkında hiçbir işlem yapılmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Kanun'da düzenlenmiş olan suçların beklenen faydayı sağlaması, ancak bu suçların uygulamada da takip edilmesiyle mümkündür. Bir eylemin yalnızca suç olarak düzenlenmiş olması, devletin bu eylemi önlemek konusunda yeterli tedbirleri aldığını göstermez. Suç olarak düzenlenen eylemlerin aynı zamanda takip edilmesi ve ihlali gerçekleştiren kişilerin cezalandırılması gerekmektedir. Bu kapsamda, gizliliğin ihlali suçlarıyla ilgili sorunların, suçun kanuni düzenlenme şekline çok uygulanmamasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Gizliliğin ihlali suçlarının

re'sen kovuşturulan suçlar olduğu göz önüne alındığında, savcılık makamının gizliliği ihlal eden eylemler konusunda daha titiz olması, gizliliğin ihlaline neden olacak bilgilerin üçüncü kişilerin eline geçmesini engelleyecek tedbirler alması gerekmektedir. Tedbirlere rağmen üçüncü kişilerin soruşturma içeriğini öğrendikleri durumlarda ise hem bilgiyi üçüncü kişilerle paylaşan kişi bakımından hem de bu bilgiyi alenen yayan kişiler bakımından gerekli soruşturmaların savcılık tarafından re'sen yürütülmesi gerekmektedir. Aksi halde olması gereken hukuk açısından en iyi kanun metni yürürlüğe girse bile uygulaması olmadıkça bir anlam ifade etmeyecektir.

Son olarak yürütülen soruşturmalar hakkında, toplumun haber alma hakkının bulunduğu da göz önüne alınmalıdır. Bu kapsamda yürütülen soruşturmalarla ilgili topluma bilgi verilmesi gerekiyorsa bu bilginin, kişilerin lekelenmeme hakkını zedelemeyecek ve soruşturmanın etkinliğine zarar vermeyecek şekilde Cumhuriyet savcılarının kontrolünde verilmesi yönünde Ceza Muhakemesi Kanun'unda düzenlenme yapılması yerinde olacaktır. Bu sayede soruşturmanın gizliliği ilkesinin amaçları korunurken aynı zamanda toplumun bilgi alma hakkı da güvence altına alınmış olacaktır.

KAYNAKÇA

Abdullah Batuhan Baytaz, “Onarıcı Adalet’e Genel Bir Bakış”, İÜHFİM, C.71, S.1. 2013, 117 – 130.

Abdullah Pulat Gözübüyük, Adliye Karşı Cürümler, Adalet Dergisi, S.8, 1969, 475 – 491.

Adem Çelik, “Silahların Eşitliği İlkesi ve Müdafinin Dosya İnceleme Yetkisi”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 6, S. 57, 2011, 64 – 67.

Adem Sözüer, Suça Teşebbüs, Kazancı Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 1994.

Ahmet Aslan, Cumhuriyet Savcısı ve Soruşturma, Adalet Yayınevi, 6. Bs., Ankara 2018.

Ahmet Gökçen/ Murat Balcı/ M. Emin Alşahin/ Kerim Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, 4. Bs., Ankara 2020.

Ali İhsan İpek, Suça Sürüklenen Çocukların Muhakemesi, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2014.

Ali Kemal Yıldız, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Keşif ve Yer Gösterme”, İÜHFİM, C.65, S.1. 2007, 127 – 174.

Ali Parlar/ Ahmet Çetin, Ceza Muhakemesinde Soruşturma Evresi ve Uygulaması, Aristo Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 2017. (Soruşturma Evresi ve Uygulaması).

Ali Parlar/ Muzaffer Hatipoğlu, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu 4. Cilt, Seçkin Yayıncılık, 3. Bs., Ankara 2010. (5237 Sayılı).

Ali Pehlivan, “Soruşturma Evresinde Müdafinin ve Vekilin Evrak İnceleme Yetkisi”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, MÜHF-HAD, C.19, S.2, 2013, 1491 – 1539.

Anne Petters, (Çev. Mahmut Koca), ”Adil Yargılanma”, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 3 - Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku, ed. Ünver, Y., Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2004, 121 – 128.

Aras Türay, Nefret Söylemi Bağlamında Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik Suçu, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2016. (Halkı Kin).

Ayhan Önder, Ceza Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992. (Ceza Hukuku).

Ayhan Önder, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Filiz Kitabevi, 4. Bs., İstanbul 1994.

Aykut Ersan, “Gizliliğin İhlali Suçu (TCK m. 285)”, Ceza Hukuku Dergisi, C. 8, S. 22, Ağustos 2013, 117 – 145. (Gizliliğin İhlali).

Bahri Öztürk, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koğuşturma Mecburiyeti, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1. Bs., Ankara 1991. (Koğuşturma Mecburiyeti).

Bahri Öztürk/ Behiye Eker Kazancı/ Sesim Soyer Güleç, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, Seçkin Yayıncılık, 2. Bs., Ankara 2017. (Koruma Tedbirleri).

Bahri Öztürk/ Durmuş Tezcan/ Mustafa Ruhan Erdem/ Özge Sırma Gezer/ Yasemin F. Saygılar Kırt/ Esra Alan Akcan/ Özdem Özaydın/ Esfer Erden Tütüncü / Derya Altınok Villemin/ Mehmet CanTok, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 13. Bs., Ankara 2019.

Bahri Öztürk/ Mustafa Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 19. Bs., Ankara 2019.

Barış Erman, Yanılmanın Ceza Sorumluluğuna Etkisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2006. (Yanılmanın).

Bernd Heinrich, Ceza Hukuku Genel Kısım I, ed. Yener Ünver, Çev. Hakan Hakeri, Yener Ünver, Veli Özer Özbek, Özlem Yenerer Çakmut, Barış Erman, Koray Doğan, Ramazan Barış Atladı, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2014. (Atıf şekli: Heinrich (Çev. Çevirenin Soyadı), Genel Kısım I).

Bernd Heinrich, Ceza Hukuku Genel Kısım II, ed. Yener Ünver, Çev. Hakan Hakeri, Yener Ünver, Veli Özer Özbek, Özlem Yenerer Çakmut, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, Gülsün A. Aygörmez Uğurlubay, Ramazan Barış Atladı, Erdal Yerdelen, İlker Tepe, Serkan Meraklı, Atacan Bozyel, Emine Kabak Yüce, Merve Selin Şohoğlu, İlhan Bulut, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2015. (Atıf şekli: Heinrich (Çev. Çevirenin Soyadı), Genel Kısım II).

Berrin Akbulut, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 6. Bs., Ankara 2019.

Cem Şenol, Teori ve Uygulamada Ceza Muhakemesinde Hukuka Aykırı Delillerin Kullanılması ve Değerlendirilmesi Yasası, On İki Levha Yayıncılık, 1. Bs., İstanbul 2015.

Cengiz Apaydın, “Ceza Hukuku Sistemindeki Savcı ve Kolluk Arasındaki İlişki”, Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Konular, Nur Centel(ed.), On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2015, 53 – 85.

Cumhur Şahin, “Ceza Muhakemesinde Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkeleri”, DEÜHFD, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan C.21, Özel S., 2019, 3051-3065. (Silahların Eşitliği).

Cumhur Şahin/ Neslihan Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku I, Seçkin Yayıncılık, 10. Bs., Ankara 2019.

Cumhur Şahin/ Neslihan Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku II, Seçkin Yayıncılık, 8. Bs., Ankara 2019.

Çetin Özek, “Adliyeye Karşı Suçların Hukuki Konusu”, İÜHFM, C.55, S.3. 1997, 13 – 50.

Çetin Özek, “Suç Mağdurunun Korunmasına İlişkin Bazı Sorunlar”, İÜHFM, C.50, S.1-4. 1984, 13 – 67. (Mağdur).

Çetin Özek, Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu, Sulhi Garan Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1972. (Basın Suçları).

Çetin Özek, “Basın Suçlarının İşlenmesi ve Takibi ile İlgili Bazı Problemler”, İÜHFM, C.40, S.1-4. 1974, 41 – 96. (Basın Suçlarının İşlenmesi).

Dilek Ekmekçi, Kitle İletişim Özgürlüğünün Sınırı Olarak Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkına Karşı Suçlar, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2013.

Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 8. Bs., Ankara 2018.

Durmuş Tezcan, / Mustafa Ruhan Erdem/ Oğuz Sancakdar / R. Murat Önok, İnsan Hakları El Kitabı, Seçkin Yayıncılık, 8. Bs., Ankara 2019.

Durmuş Tezcan, / Mustafa Ruhan Erdem/ R. Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 17. Bs., Ankara 2019 .

Duygun Yarsuvat, “Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, Beta Yayınevi, İstanbul 1998, 67 – 74. (Kitle İletişim).

Elif Bekar, Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu’nda Yer Alan Suçlar, On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2017. (Objektif).

Erdal Yerdelen, Cezanın Belirlenmesi (Türk ve Alman Uygulaması), Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2013.

Erdener Yurtcan, CMUK Şerhi, Alfa Yayınevi, 2. Bs., İstanbul 1995.

Erdener Yurtcan, Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi (CMK), Seçkin Yayıncılık, 9. Bs., Ankara 2019.

Erol Cihan, “Ceza Muhakemesi Hukukunun Gayesi”, İÜHFM, C.28, S.3-4. 1962, 701 – 712.

Erol Cihan, “Sosyal Sınıfları Düşmanlığa Tahrik Suçu”, İÜHFM, C.40, S.1-4. 1974, 97 – 130.

Eser Dursun, “Sosyal Medya Aracılığıyla İşlenen Suçlar (Geniş Anlamda Bilişim Suçları)”, Ceza Hukuku Dergisi, C. 9, S. 24, 2014, 371 – 400. (Sosyal Medya).

Eşref Barış Börekçi, Kişisel Verileri Verme, Yayma Veya Ele Geçirme Suçu, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Ezgi Cankurt, “Soruşturmanın Sulh Ceza Hâkimi Tarafından Yürütülmesi - Kısa Bir İnceleme”, Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, S.7, Haziran 2018, 265 – 282.

Fahri Gökçen Taner, Ceza Muhakemesi Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Çelişme ve Silahların Eşitliği, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2019. (Çelişme ve Silahların Eşitliği).

Faruk Erem, “Ceza Hukukunda Hakkın Kullanılması”, AÜHFD, C. 41, S. 1, 1990, 5 – 17. (Hakkın Kullanılması)

Faruk Erem, Ceza Usulü Hukuku, Sevinç Matbaası, 4. Bs., Ankara 1973.

Faruk Erem, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 12. Bs., Ankara 1984.

Faruk Erem, Ümanist Doktrin Açısında Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Cilt IV, Seçkin Kitabevi, 3. Bs., Ankara 1985.

Faruk Erem/ Nevzat Toroslu, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Savaş Yayınları, Ankara 1983.

Faruk Turhan, Ceza Muhakemesinde Tehlike İçindeki Tanıkların Korunması - Türk, Alman ve Avusturya Hukuklarında Karşılaştırmalı Olarak, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2009.

Fehmi Şener Gülseren, “Ceza Hukukunda Aleniyet Kavramı”, Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 5, S. 1, 2014, 32 – 59.

Feridun Yenisey, Hazırlık Soruşturması ve Polis, Beta Yayınevi, 3. Bs., İstanbul 1993.

Feridun Yenisey/ Ayşe Nuhoglu, Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 7. Bs., Ankara 2019. (Ceza Muhakemesi Hukuku).

Feridun Yenisey/ Salih Oktar, Alman Ceza Muhakemesi Kanunu StrafprozeBordnung Almanca Metin – Türkçe Çeviri, Beta Yayınevi, 2. Bs., İstanbul 2015. (Alman Ceza Muhakemesi Kanunu Türkçe Çeviri).

Friedrich-Christian Schroeder/ Torsten Verrel, (Çev. Salih Oktar), Ceza Muhakemesi Hukuku, Yetkin Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2019.

Gökhan Türkoğlu, Türk Ceza Kanununda Yer Alan Gizliliğin İhlali Suçları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Güner Hande Ulutürk, “Basın Özgürlüğü Çerçevesinde Haber Verme ve Haber Alma Hakları”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 167, 2018, 69 – 151. (Basın Özgürlüğü).

Güner Hande Ulutürk, Gizliliğin İhlali Suçu, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2018.

- Güneş Okuyucu Ergün, Soruşturmanın Gizliliği, AÜHF, C.59, S.2, 2010, 243 – 275.
- Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 22. Bs., Ankara 2019.
- Hakan Hakeri, Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmal Suçlarının Çeşitleri, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2003. (İhmal Kavramı).
- Hakkı Doğan, Hazırlık Soruşturmasında Savunma, Kazancı Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 1994.
- Hamide Zafer, “Savunma Hakkı ve Sınırları”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, MÜHF-HAD, C.19, S.2, 2013, 507 – 540. (Savunma Hakkı).
- Hamide Zafer, Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması, Beta Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 2010. (Özel Hayatın).
- Handan Yokuş Sevük, “Soruşturma Evresine Hakim Olan İlkeler”, Fasikül Hukuk Dergisi, C.3, S.21, Ağustos 2011, 13 – 29.
- Handan Yokuş Sevük, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 2. Bs., Ankara 2019. (Özel Hükümler).
- Hasan Sınar, Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama, On İki Levha Yayıncılık, 1. Bs., İstanbul 2016.
- Hüseyin Şık, Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2018.
- Hüseyin Şık, “Suçsuzluk Karinesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C.0, S.1, 2012, 103 – 144.
- İlhan Üzülmüş, “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, Beta Yayınevi, İstanbul 2003, 929 – 952. (Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü).
- İlhan Üzülmüş, “Türk Hukukunda Suçsuzluk Karinesi ve Sonuçları”, TBB Dergisi, C.55, 2005, 41 – 72. (Suçsuzluk Karinesi ve Sonuçları).

İlker Tepe, Modern Ceza Hukuku Anlayışında İnternet Suçluluğu ve Türk Ceza Hukukundaki Yansımaları, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009. (İnternet Suçluluğu).

İzzet Özgenç, “ Soruşturma İşlemlerinin Gizliliğini İhlal ve Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçları”, Ceza Hukukunun Güncel Sorunları Kolokyumu, ed. Tefik Gülsoy, Erzurum 2010, 146 – 171. (Soruşturma İşlemlerinin).

İzzet Özgenç, Suça İştirakin Hukuki Esası ve Faillik, İstanbul 1996. (Suça İştirak).

İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 15. Bs., Ankara 2019.

Kayıhan İçel, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayınevi, 5. Bs., İstanbul 2018.

Kayıhan İçel, Kitle İletişim Hukuku, Beta Yayınevi, 12. Bs., İstanbul 2017. (Kitle İletişim).

Kayıhan İçel, Suçların İçtimaı, Sermet Matbaası, İstanbul 1972. (İçtima).

Kayıhan İçel/ Füsün Sokullu Akıncı/ İzzet Özgenç/ Adem Sözüer/ Fatih S. Mahmutoğlu/ Yener Ünver, Yaptırım Teorisi, Beta Yayınevi, 2. Bs., İstanbul 2002.

Kayıhan İçel/ Füsün Sokullu Akıncı/ İzzet Özgenç/ Adem Sözüer/ Fatih S. Mahmutoğlu/ Yener Ünver, Suç Teorisi, Beta Yayınevi, 2. Bs., İstanbul 2000.

Kerim Çakır, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Gizliliğin İhlali Suçu Ve Ceza Muhakemesi Hukuku İle İlişkisi”, MÜHF-HAD, C.18, S.1, 2012, 227 – 266. (5237 Sayılı).

Kerim Çakır, Gizliliğin İhlali Suçu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.

Kia Ambos(Çev. Yener Ünver), ”Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Yargılama Hakları – Silahların Eşitliği, Çelişmeli Önsoruşturma ve AİHS m.6”, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 3 - Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku, ed. Ünver, Y., Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2004, 15 – 64.

Koray Doğan, “Tehlike Suçu ile Zarar Suçu Arasındaki Suçların İçtimaı Sorunu”, TAAD, Yıl: 5, S. 16, 2014, 179 – 208. (Tehlike Suçu).

Köksal Bayraktar/ Serap Keskin Kiziroğlu/ Hamide Zafer/ Hasan Sınar/ R. Murat Önok/ R. Barış Erman, “Sulhi Dönmezer/ Sahir Erman Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt I”, Der Yayınları, 14. Bs., İstanbul 2016. (“Dönmezer/Erman Ceza Hukuku Cilt I”).

Köksal Bayraktar/ Serap Keskin Kiziroğlu/ Hamide Zafer/ Pınar Memiş Kartal/ Hasan Sınar/ R. Barış Erman/ Fulya Eroğlu/ R. Murat Önok, “Sulhi Dönmezer/ Sahir Erman Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II”, Der Yayınları, 14. Bs., İstanbul 2019. (“Dönmezer/Erman Ceza Hukuku Cilt II”).

M. Emin Artuk/ Ahmet Gökçen/ M. Emin Alşahin/ Kerim Çakır, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 17. Bs., Ankara 2018.

M. Emin Artuk/ Ahmet Gökçen/ M. Emin Alşahin/ Kerim Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 12. Bs., Ankara 2018.

Mahmut Kaplan/ Ramazan Barış Atladı, “Gürültüye Neden Olma Suçu”, DEÜHFD, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan C.21, Özel S., 2019, 627 – 654.

Mahmut Koca/ İlhan Üzülmmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 12. Bs., Ankara 2019.

Mahmut Koca/ İlhan Üzülmmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 6. Bs., Ankara 2019. (Özel Hükümler).

Mehmet Beyhan Seçkin, Mağdur Hakları, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2018.

Mehmet Emin Alşahin, “Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu”, MÜHF-HAD, C.20, S.2, 2014, 219 – 250.

Meral Ekici Şahin, Ceza Hukukunda Rıza, On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2012.

Merve Nur Yılmaz, Türk Ceza Kanununda Düzenlenen Gizliliğin İhlali Suçları, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2019.

Merve Selin Şohoğlu, Ceza Hukukunda Dolaylı Faillik, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Metin Feyzioğlu, “Suçsuzluk Karinesi: Kavram Hakkında Genel Bilgiler Ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”, AÜHFD, C.48, S.1, 1999, 135 – 163.

Muharrem Özen/ Atacan Köksal, “Suçsuzluk Karinesi Bağlamında Soruşturma Yapılmasına Yer Olmadığı Kararı”, AÜHFD, C. 68, S. 1, 2019, 261 – 286.

Mustafa Alper Gümüş, Kişinin Resmi Üzerindeki Hakkı, KÜHFD, S.1, 1997, 363 – 386.

Mustafa Özen, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 3. Bs., Ankara 2019.

Mustafa Özen, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, 3. Bs., Ankara 2019 .

Mustafa Özen, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, 2. Bs., Ankara 2018.

Mustafa Ruhan Erdem, “AİHM Kararları Işığında Tutuklu Sanık Bakımından Hazırlık Soruşturması Dosyasını İnceleme Hakkı” DEÜHFD, C.6, S.1, 2004, 67 – 112.

Necati Meran, Kamu Görevlisine ve Adliyeye İlişkin Suçlar, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2006. (Adliyeye İlişkin Suçlar).

Necati Meran, Zimmet – Rüşvet – İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları, Seçkin Yayıncılık, 3. Bs., Ankara 2013. (Zimmet).

Neslihan Göktürk, “Hukuka Uygunluk Nedenleri Objektif Nitelikte Midir?”, Ceza Hukuku Dergisi, C. 10, S. 27, 2015, 7 – 28.

Neslihan Göktürk, Fikri İçtima, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2013.

Neslihan Göktürk, “Suçun Yasal Tanımında Yer Alan ‘Hukuka Aykırılık’ İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, 2016, 407 – 450.

Nevzat Toroslu/ Haluk Toroslu, Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara 2019.

Nur Centel, “Adil Yargılanma Hakkı İle Silahların Eşitliği Bağlamında Savcılık ve Savunma”, Bir Adli Organ Olarak Savcılık – TBB Sempozyum, Şen Matbaa, 1. Bs., Ankara 2006, 186 – 219. (Savcılık ve Savunma).

Nur Centel, “Adil Yargılanma Hakkı ve Savcının Tarafsızlığının Güvencelenmesi”, Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Konular, Nur Centel(ed.), On İki Levha Yayınları,1. Bs., İstanbul 2015, 87 – 113.

Nur Centel, Ceza Muhakemesi Hukukunda Müdafî, Kazancı Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 1984. (Müdafî).

Nur Center/ Hamide Zafer, “6572 Sayılı Yasa’ya Göre Soruşturma Evresinde Avukatın Dosyayı İncelemesi”, Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi, C.8, S.20, 2016, 485 – 499. (Avukatın Dosyayı İncelemesi).

Nur Center/ Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, 16. Bs., İstanbul 2019.

Nur Center/ Hamide Zafer/ Özlem Yenerer Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Beta Yayınevi, 4. Bs., İstanbul 2017.

Nur Center/ Hamide Zafer/ Özlem Yenerer Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayınevi, 10. Bs., İstanbul 2017.

Nurullah Kunter, Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1949. (Suçun Kanuni).

Nurullah Kunter, Suçun Maddi Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1954. (Suçun Maddi).

Nurullah Kunter., Ceza Muhakemesi Hukuku, Doğan Kardeş Matbaacılık, 3. Bs., İstanbul 1967.

Nurullah Kunter/ Feridun Yenisey/ Ayşe Nuhuğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, 18. Bs., İstanbul 2010.

Oğuz Sancakdar/ Eser Us/ Mine Kasapoğlu Turhan/ Lale Burcu Önüt/ Derkan Seyhan, İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, Seçkin Yayıncılık, 7. Bs., Ankara 2018.

Osman Doğru/ Atilla Nalbant, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar 1. Cilt, Şen Matbaa, Ankara 2012.

Osman İsfen/ Halim Arslanbaş, “Tutuklama Tedbirinde Müdafaa Makamının Dosya İnceleme Hakkı (Alm. CMK m. 147/2)”, Hukuk Köprüsü, C.2, S.2, 2012, 171-173. (Müdafaa Makamının Dosya İnceleme Hakkı).

Osman Yaşar/ Hasan Tahsin Gökcan/ Mustafa Artuç, Yorumlu – Uygulamalı Türk Ceza Kanunu 6. Cilt, Adalet Yayınevi, 2. Bs., Ankara 2014. (Yorumlu).

Ömer Metehan Aynural, Soyut Tehlike Bağlamında Trafik Güvenliğini Tehlikeye Sokma Suçu (TCK 179/3), On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2018.

Önder Tozman, Suça Teşebbüs, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2015. (Suça Teşebbüs).

Özen Atlıhan, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Adil Yargılanma Hakkının Temel Unsuru Olarak ‘Masumiyet Karinesi’ ”, AÜEHFD, C.8, S.3-4. 2004, 291 – 328. (Masumiyet Karinesi).

Özlem Yenerer Çakmut, “Ceza Hukukunda Propaganda ve Düşünce Özgürlüğü”, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, Alfa Yayınevi, İstanbul 1999, 135 – 162. (Propaganda).

Özlem Yenerer Çakmut, Kişilerin Huzur ve Sükununu Bozma ve Gürültüye Neden Olma Suçları, Beta Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 2014. (Kişilerin Huzur).

Özlem Yenerer Çakmut, Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi, Legal Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 2003.

Öznur Sevdiren, Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkeleri Bağlamında Teşhis İşlemi Ve Bu İşlemden Müdafinin Hazır Bulunma Yetkisi, GSÜHFD S.1, 2019, 15 – 56.

Öztekin Tosun, Suç Hukuku El Kitabı, Göktaş Matbaası, İstanbul 1979. (Suç Hukuku).

Öztekin Tosun, Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Genel Kısım, Sulhi Garan Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1971.

Öztekin Tosun, Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Muhakemenin Yürüyüşü, Sulhi Garan Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1973.

Pınar Memiş, Adil Yargılanma Hakkının Unsuru Olarak Masumiyet Karinesi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003. (Masumiyet Karinesi).

Ramazan Çağlayan, İdare Hukuku Dersleri, Adalet Yayınevi, 6. Bs., Ankara 2018.

Ramazan Gülsün, İnsan Onuru ve Lekelenmeme Hakkı, International Journal of Legal Progress, C.1, S.2, 2015, 17 – 42.

Sahir Erman, “Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü”, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, Alfa Yayınevi, İstanbul 1999, 13 – 25. (Kitle İletişim).

Sahir Erman, Hakaret ve Sövme Cürümleri, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul 1950. (Hakaret).

Sarah J. Summers, Fair Trials, Hart Publishing, 1. Bs., 2007.

Selahattin Keyman, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, AÜHFD, C.40, S.1, 1988, 121 – 171. (Hareket).

Selahattin Keyman, Ceza Muhakemesinde Savcılık, Sevinç Matbaası, 1. Bs., Ankara 1970. (Savcılık).

Selen Evirgen, Türk Ceza Kanunu Madde 285’te Düzenlenen Gizliliğin İhlali Suçu, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Serhat Sinan Kocaoğlu, “Türk Ceza Muhakemesi Sisteminde Silahların Eşitliği İlkesini Gerçekleştirebilmek için bir Reform Önerisi”, Ankara Barosu Dergisi, C.68, S.4, 2010, 204 – 247. (Silahların Eşitliği).

Serhat Sinan Kocaoğlu, Müdafî, Seçkin Yayıncılık, 3. Bs., Ankara 2017.

Serkan Başaran, Türk Ceza Hukukunda Görevi Kötüye Kullanma Suçları, Adalet Yayınevi, 1. Bs., Ankara 2018.

Sibel İnceoğlu(Ed.), İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, 1. Bs., Ankara 2013. (Atıf Şekli: İnceoğlu/Bölüm Yazarı).

Sibel İnceoğlu, Adil Yargılanma Hakkı, MRK Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2018.

Stefhan Trechsel., Human Rights in Criminal Proceedings, Oxford University Press, 2005.

Sulhi Dönmezer, “Suçsuzluk Karinesi Üzerine Düşünceler”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, Beta Yayınevi, İstanbul 1998, 67 – 74. (Suçsuzluk).

Sulhi Dönmezer, Umumi Adab ve Aile Nizamı Aleyhinde Cürümler, İsmail Akgün Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1950. (Umumi Adab).

Sulhi Dönmezer, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, Fakülteler Matbaası, 11. Bs., İstanbul 1981. (Kişilere).

Sulhi Dönmezer/ Köksal Bayraktar, Basın Hukuku, Beta Yayınevi, 6. Bs., İstanbul 2016. (Basın Hukuku).

Sulhi Dönmezer/ Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. I, Beta Yayınevi, 12. Bs., İstanbul 1997. (Ceza Hukuku C. I).

Sulhi Dönmezer/ Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. II, Beta Yayınevi, 10. Bs., İstanbul 1994. (Ceza Hukuku C. II).

Sulhi Dönmezer/ Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. III, Beta Yayınevi, 11. Bs., İstanbul 1994. (Ceza Hukuku C. III).

Süheyl Donay, İnsan Hakları Açısından Sanığın Hakları ve Türk Hukuku, Fakülteler Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1982. (Sanığın Hakları).

Süheyl Donay, Türk Ceza Kanunu Şerhi, Beta Yayınevi, 1. Bs., İstanbul 2007. (Şerh).

Tahir Taner, Ceza Hukuku Umumi Kısım, İsmail Akgün Matbaası, 3. Bs., İstanbul 1953.

Tahir Taner, Ceza Muhakemeleri Usulü, Kenan Matbaası, 1. Bs., İstanbul 1945.

Timur Demirbaş, “Hazırlık Soruşturmasında Savunma”, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, Alfa Yayınevi, İstanbul 1999, 189 – 225.

Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 14. Bs., Ankara 2019.

Timur Demirbaş, Haksız Tahrik, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2016.

Timur Demirbaş, Soruşturma Evresinde şüphelinin İfadesinin Alınması, Seçkin Yayıncılık, 5. Bs., Ankara 2018. (şüphelinin İfadesinin Alınması).

Tuğba Kelep Pekmez, Ceza Muhakemesinde Fiil, On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2019. (Fiil).

Tuğrul Katoğlu, “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, AÜHFD, C.61, S.2, 2012, 657 – 593. (Mağdur).

Türkan Yalçın Sancar, Alenen Tahkir ve Tezyif Suçları, Seçkin Yayıncılık, 2 Bs., Ankara 2006. (Alenen).

Uğur Alacakaptan, İşlenemez Suç, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1968.

Uğur Alacakaptan, Suçun Unsurları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1970.

Uğur Uruşak, Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Sebebi Olarak Bir Hakkın Kullanılması, On İki Levha Yayıncılık, 1. Bs., İstanbul 2010. (Hakkın Kullanılması).

Veli Özer Özbek/ Koray Doğan/ İlker Tepe/ Serkan Meraklı, “Türk Ceza Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Hakkındaki Görüşümüz”, Ceza Hukuku Dergisi, C. 6, S. 15, 2011, 149 – 166. (Kanun Tasarısı).

Veli Özer Özbek/ Koray Doğan/ Pınar Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 12. Bs., Ankara 2019.

Veli Özer Özbek/ Koray Doğan/ Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 10. Bs., Ankara 2019.

Veli Özer Özbek/ Koray Doğan/ Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 14. Bs., Ankara 2019.

Vesile Sonay Daragenli, “Tehlike Suçları”, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, Alfa Yayınevi, İstanbul 1999, 163 – 188.

Vesile Sonay Evik, Görevi Kötüye Kullanma Suçları (TCK m. 257), On İki Levha Yayınları, 1. Bs., İstanbul 2019. (Görevi Kötüye Kullanma).

Yaprak Öntan, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Yer Gösterme İşlemi”, AÜHFD, C.62, S.4, 2013, 1087 – 1113.

Yavuz Erdoğan, “Sosyal Medya Aracılığıyla İşlenen Hakaret Suçu”, Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 6, 2015, 13 – 84.

Yener Ünver, “Türkiye’de Ceza Hukukunda Avrupa Hukukuna Uyum Çalışmaları Bağlamında Üçüncü Yargı Paketinin Genel Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, MÜHF-HAD, C.19, S.2, 2013, 407 – 428. (Üçüncü Yargı Paketinin).

Yener Ünver, Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer, Seçkin Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2003. (Hukuksal Değer).

Yener Ünver, İftira, Suç Uydurma, Suç Üstlenme, Yalan Tanıklık Ve Bilirkişilik, İnfaz Kurumlarından Kaçma: TCK'da Düzenlenen Adliyeye Karşı Suçlar, Seçkin Yayıncılık, 4. Bs., Ankara 2016. (Adliyeye Karşı Suçlar).

Yener Ünver/ Hakan Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku C. I-II-III, Adalet Yayınevi, 15. Bs., Ankara 2019.

Yener Ünver/ Hakan Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayınevi, 16. Bs., Ankara 2019.

Yusuf Yaşar/ Zafer İçer, “The Consept of ‘Good Faith’ in Criminal Law”, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, C.7, S.2, 2019, 255 – 274.

Yusuf Ziya Polater, “Adli Kolluk-Savcı İlişkisi ve Soruşturmalara Etkisi”, TBB Dergisi, C.120, 2015, 289 – 324.

Zafer İçer, Türk Ceza Hukukunda Tüzel Kişiler, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.

Zeki Hafızuğolları/ Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Us-a Yayıncılık, 11. Bs., Ankara 2018.

Zeki Hafızuğolları/ Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar, Us-a Yayıncılık, 1. Bs., Ankara 2016.

Zekiye Özen İnci, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Teşhis”, TBB Dergisi, S.85, 2009, 105 – 136. (Teşhis).

Zekiye Özen İnci, “Şüpheli ve Sanığın Ceza Muhakemesi İşlemlerine Katlanma Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün Sınırları Hakkında Düşünceler”, Hacettepe HFD, C.7, S.2, 2017, 119 – 168. (Katlanma Yükümlülüğü).

Ziya Koç, Ceza Muhakemesinde Katılan, On İki Levha Yayıncılık, 1. Bs., İstanbul 2011.

